

Kemal Gözler

ANAYASA HUKUKUNUN GENEL TEORİSİ

Cilt I

Bu metin, Kemal Gözler'in *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi* (Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2020, Cilt I) başlıklı kitabının tanıtımı amacıyla buraya konulmuştur. Metin, kitabın kapaklarından, önsözünden, içindekiler kısmından, bibliyografyasından, dizininden ve kitaptan örnek olarak seçilmiş çeşitli sayfalardan oluşmaktadır.

Cilt I için: <http://www.anayasa.gen.tr/ahgt-2b-c1-secki.pdf>

Cilt II için: <http://www.anayasa.gen.tr/ahgt-2b-c2-secki.pdf>

© K. Gözler, 15.5.2020.

Kemal Gözler
ANAYASA HUKUKUNUN GENEL TEORİSİ

CİLT I

Ekin Basım Yayın Dağıtım

ISBN Takım: 978-625-7090-03-2; ISBN Birinci Cilt: 978-625-7090-04-9

© 2020. Her hakkı mahfuzdur.

Birinci Baskı: Haziran 2011

İkinci Baskı: Mart 2020

Dizgi ve Sayfa Düzeni: Kemal Gözler

Kapak: Kemal Gözler

Düzeltilme (1. Baskı): Serkan Bilgin, Ogün Cici, Can Ünal, Yıldız Akel,
M. Utku Öztürk, E. Gül Kamiloğlu, Merve Uysal, Serkan Yolcu ve Çağlar Kıran

Eleştirileriniz İçin: kgozler@hotmail.com

Kitabın Tanıtımı: www.anayasa.gen.tr/ahgt.htm

Baskı: Star Ajans Ltd. Şti. Alaaddinbey Mah., 634. Sokak, NİLTİM,
Ayaz Plaza no 24, Nilüfer – BURSA; Tel: 0224 249 23 20; *Sertifika No:* 15366

Yayınevi: Ekin Basım Yayın Dağıtım, Şehreküstü Mahallesi,
Cumhuriyet Caddesi, Durak Sokak No 2, Osmangazi - BURSA

Tel: (0224) 220 16 72; 223 04 37; *Fax:* (0224) 223 04 37

Web: www.ekinyayinevi.com; *E-mail:* info@ekinyayinevi.com

Sertifika No: 0607-16-008681

Kütüphane Tasnif Numaraları

Library of Congress: KKX2070.G69 2020; *Dewey:* 342.04 GÖZ 2020

KORSAN YAYINCILARA VE FOTOKOPİCİLERE UYARI.- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71'inci maddesi, bir kitabı, yazarının yazılı izni olmaksızın, herhangi bir şekilde (fotokopi dahil) çoğaltanları, dağıtanları, satanları, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileteneri, ticari amaçla satın alanları, elinde bulunduran ya da depolayanları **bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla** cezalandırmaktadır.

OKUYUCULARA UYARI.- Elinizde tuttuğunuz kitap, kağıt ve mürekkepten ibaret değildir. Yazarın alın terinin ürünüdür. Bir kitabın korsan baskısı veya fotokopi yoluyla çoğaltılması, yazarın emeğinin çalınması anlamına gelir. **Korsan veya fotokopi kitap satın alarak emek hırsızlığına ortak olmayınız!**

Bir kitabın fiyatı ile o kitabın korsan baskısının veya fotokopisinin fiyatını karşılaştırmamak gerekir. Bir kitabın fiyatı, kağıt ve baskı giderinin yanında, telif hakkı, dizgi ve grafiker ücreti, yayıncı ve dağıtımçı payı ve vergilerden oluşmaktadır. Korsan yayıncının veya fotokopinin ise kağıt ve mürekkepten başka bir gideri yoktur.

Bir kitabın kağıt değeri ile o kitabın emek değeri arasında nasıl bir fark olduğunu anlamamız için size şunu yapmanızı tavsiye ederiz: Bu kitabın birinci cildinin sonunda yer alan dizini yapmaya çalışınız. Bunun için birinci cildi baştan sona ciddi bir şekilde okumanız, dizin girdisi olabilecek 3000 civarında kavramı tespit etmeniz, bunların kitapta kaçınıcı sayfalarda geçtiğini yanlarına yazmanız, sonra da bunları alfabetik olarak sıralamanız gerekmektedir. Böylece bu kitabın birinci cildinin 40 sayfadan oluşan dizinini siz yapmış olacaksınız. Bu iş için en az 15 gün çalışmanız gerekir. Ancak sizin harcadığınız bu 15 günlük emeği, bu kitabın dizin bölümünü 15 saniyede fotokopi ederek bir başkası gasp edebilmektedir.

Bir kitaptan yazar telif ücreti alamıyor, yayıncı kitaba yatırdığı parayı çıkaramıyorsa, o kitabın yeni baskı yapma ihtimali yoktur. Keza yazdığı kitaptan telif ücreti alamayan bir yazardan kitabın güncelleştirilmiş yeni baskısını hazırlamasını beklemek gerçekçi bir beklenti değildir. Eğer hukuk kitabı yazarları, bir gün, kitap yazmaktan vazgeçerlerse, bundan en büyük zararı hukukçular görür. Korsan veya fotokopi kitap alan okuyucuların şunu çok iyi bilmesi gerekir: *Bütün okuyucuların korsan veya fotokopi kitap aldığı gün Türkiye'de yeni bir kitap yayınlanmayacaktır ve o zaman bu okuyucular fotokopi ettirecek kitap da bulmayacaklardır. Korsan baskı ve fotokopi, kitabı öldürmek üzere. Haberinizi olsun!*

Kemal GÖZLER

ANAYASA HUKUKUNUN GENEL TEORİSİ

Güncellenmiş İkinci Baskı

Cilt I

EKİN BASIM YAYIN DAĞITIM
BURSA - Mart 2020

BAZI KÖTÜ NİYETLİ YAZARLARA UYARI

Geçmişte yaşadığım acı tecrübeler, bana bu ülkede, yazılan kitap ve makalelerin ve hat-
ta çizilen şemaların bazı kötü niyetli yazarlar tarafından çalındığını öğretti.

Bu satırları okumak zorunda kalan dürüst meslektaşlarımdan özür dileyerek belirtmek is-
terim ki, bu kitap, yağmalanacak bir maden veya herkesin serbestçe yararlanacağı bir “kamu
malı” değildir; yazarının alın teri ve fikri eseridir.

Kitaplarımdan alıntı yapılması her yazar gibi beni de mutlu eder. Ancak bu alıntının kayna-
ğının gösterilerek usûlüne uygun olarak yapılması ve makul bir miktarı geçmemesi gerekir.

Maalesef ülkemizde herhangi bir KPSS kursunda ders veren ve bir süre sonra da kendini
“anayasa hukuku hocası” sanan “sözde yazarlar” türedi. Ülkemizde bu sözde yazarlar tara-
findan yazılmış pek çok anayasa hukuku kitabı var.

Benim kitaplarımdan usûlsüz alıntılar yaparak veya benim kitaplarımı kendi cümleleriyle
özetleyerek kitap yazmaya kalkacak bu sözde yazarlara şunu söylemek isterim ki, bir kitap-
tan özetlenerek yazılan kitap, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre “işleme
eser” niteliğinde bir eserdir. Adı geçen Kanunun 21’inci maddesine göre “işleme hakkı” da
“münhasıran eser sahibine aittir” bir haktır.

Kitabımdan ancak 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35’inci maddesindeki
şartlara uyularak iktibas (alıntı) yapılabilir. Bu şartlar şunlardır: (1) İktibas, bir eserin “*bazı
cümle ve fıkralarının*” bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). (2) İktibas, mak-
sadin haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla ya-
pılmalıdır (m.35/3). (3) İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma ku-
rallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması
durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekir]. (4) İktibas ister
aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı göste-
rilmelidir (m.35/5). (5) İktibas edilen kısmın alındığı yer (sayfa nosu) belirtilmelidir (m.35/5).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71’inci maddesinin birinci fıkrasının üçün-
cü bendi “*bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi*”nin altı aydan iki yıla ka-
dar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılmasını ve beşinci bendi de “*bir eserle ilgili
olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi*”nin altı aya kadar hapis
cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

İntihalci yazarlara hatırlatmak isterim ki, yukarıdaki şartlara uyulmadan bu kitaptan yapı-
lan alıntılara karşı eser sahipliğinden kaynaklanan haklarımı korumak için bütün kanunî yol-
lara başvuracağımdan şüpheniz olmasın. Nitekim şimdiye kadar kitaplarımdan usûlsüz alıntı
yapanları teşhir eden kitaplar yayınladım; bu yazarları kurumlarına şikâyet ettim ve onlar
hakkında pek çok dava açtım.

Davalardan birkaç örnek vermek isterim: İzmir 1. F.S.H. Ceza Mahkemesinin 3.7.2014
tarih ve E.2012/836, K.2014/283 sayılı kararıyla Prof. Dr. unvanlı bir yazar; Ankara 1.
F.S.H.Ceza Mahkemesinin 25.4.2018 tarih ve E.2014/168, K.2018/82 sayılı kararıyla Yard.
Doç. Dr. unvanlı bir yazar, Ankara 1. F.S.H. Ceza Mahkemesinin 3.4.2018 tarih ve
E.2015/20, K.2018/99 sayılı kararıyla okutman unvanlı bir yazar mahkûm olmuş ve hükmün
açıklanması geri bırakılmıştır. Kararlar kesinleşmiştir. Ankara 2. F.S.H. Hukuk Mahkemesinin
12.7.2017 tarih ve E.2012/49, K.2017/292 sayılı kararıyla Prof. Dr. unvanlı bir yazar; Bursa
3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 7.3.2018 tarih ve E.2013/305 sayılı kararıyla, Prof. Dr. un-
vanlı bir yazar; 7.3.2018 tarih ve E.2013/582 sayılı kararıyla Yard. Doç. Dr. unvanlı bir yazar;
7.3.2018 tarih ve E.2013/591 sayılı kararıyla okutman unvanlı bir yazar; 7.3.2018 tarih ve
E.2013/592 sayılı kararıyla okutman unvanlı bir yazar, 7.3.2018 tarih ve E.2014/11 sayılı ka-
rarıyla emniyet müdürü unvanlı bir yazar mahkûm olmuştur. Davalar istinaf ve temyiz aş-
masındadır. K. G.

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi isimli bu kitap, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, araştırmacılara, bu alanın uzmanlarına ve uygulayıcılara yönelik, Fransızların “*traité*” dedikleri türden bir “inceleme kitabı”dır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, bu haliyle (iki cilt, içindekiler dahil toplam 2112 sayfa) Türkçede şimdiye kadar yazılmış en kapsamlı anayasa hukuku kitabıdır. Bu kitabın, ders kitabı niteliğinde, iki ayrı özeti vardır: Birincisi 512 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esasları (Ders Kitabı)* isimli kitap; ikincisi ise 368 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esaslarına Giriş* isimli kitaptır. Bunlardan birincisi hukuk fakültesi, ikincisi ise iktisadî ve idarî bilimler fakültesi lisans öğrencilerine yöneliktir.

Araştırmacıların, yazarların yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin yukarıda adı geçen “ders kitapları”na değil, bu “inceleme kitabı”na atıf yapmaları rica olunur. Zira söz konusu ders kitaplarında, yer yokluğundan veya pedagojik nedenlerle, tartışmalı bazı yerlerde kendi görüşümüz değil, doktrindeki hâkim görüş verilmiştir.

Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece *anayasa hukukunun genel teorisi* konuları işlenmektedir. Türk anayasa hukukuna ilişkin benzer nitelikte bir inceleme kitabını daha önce yılında yayınlamıştık (*Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2019, 1360 s.). Türk anayasa hukukuna ilişkin konularda adı geçen kitaba bakılmalıdır.

Kitabın 2011 yılında yapılan ilk baskısı dokuz yıl sonra tükenmiş bulunuyor. Kitabı ilk baskıdaki halini çok büyük ölçüde koruyarak, bazı yerlerde güncelleştirmeler yaptık. Güncellemeler nedeniyle kitabın ilk baskısında toplam 2078 sayfa olan bu kitap, 102 sayfa artarak 2176 sayfaya çıkmıştır.

BİRİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi isimli bu kitap, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, araştırmacılara, bu alanın uzmanlarına ve uygulayıcılara yönelik, Fransızların “*traité*” dedikleri türden bir “inceleme kitabı”dır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, bu haliyle (iki cilt, toplam 1900 küsur sayfa) Türkçede şimdiye kadar yazılmış en kapsamlı anayasa hukuku kitabıdır. Bu kitabın, ders kitabı niteliğinde, iki ayrı özeti vardır: Birincisi 496 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esasları (Ders Kitabı)* isimli kitap; ikincisi ise 256 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esaslarına Giriş* isimli kitaptır. Bunlardan birincisi hukuk fakültesi, ikincisi ise iktisadî ve idarî bilimler fakültesi lisans öğrencilerine yöneliktir. Bu inceleme kitabı artık gün yüzüne çıktığına göre, araştırmacıların ve yazarların bundan böyle yukarıda adı geçen ders kitaplarına değil, bu kitaba atıf yapmaları rica olunur. Zira söz konusu ders kitaplarında, yer yokluğundan veya pedagojik nedenlerle, tartışmalı bazı yerlerde kendi görüşümüz değil, doktrindeki hâkim görüş verilmiştir.

Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece *anayasa hukukunun genel teorisi* konuları işlenmektedir. Türk anayasa hukukuna ilişkin benzer nitelikte bir inceleme kitabını 2000 yılında yayınlamıştık (*Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 2000, 1071 s.). Türk anayasa hukukuna ilişkin konularda adı geçen kitaba bakılmalıdır.

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi başlıklı bu kitabın tahminen 1200 sayfalık kısmı 2000 yılında, 300 sayfalık bir kısmı da 2006 yılında yazılmıştır. Her iki seferde de araya başka işler girdi ve kitabı bitirmek nasip olmadı. Aradan geçen süre içinde, kitabı tamamlamaya pek çok defa teşebbüs ettiysem de bunda başarılı olamadım. Zira sonraki yıllarda, hem 2000 ve 2006 yıllarında yazdıklarımı güncelleştirmek, hem de eksik bölümleri 2000 yılında yazılan bölümler kadar ayrıntılı bir şekilde yazmak istiyordum. Neticede 2010 yılına geldiğimde, şu iki seçenekle karşı karşıya kaldım: Ya 2000 ve 2006 yıllarında yazdığım 1500 sayfalık bir metni çöpe atacaktım; ya da eksik de olsa, güncelleştirilmemiş de olsa, bu metni derleyip toparlayıp çıkaracaktım. Neticede 1500 sayfalık bir metni çöpe atmaya gönlüm elvermedi ve ikinci şıkkı seçtim. Son bir buçuk yıldır, kitabı az çok güncelleştirmeye, birkaç eksik bölümü de yeniden yazmaya çalıştım ve ortaya bu kitap çıktı.

Kitabın yazılmasına başlanması ile yayınlanması arasına giren 11 yıllık süre nedeniyle, bu kitapta bazı kusurlar vardır: Bir kere, 2000 ve 2006 yıllarında yazılmış kısımlarda 2011 yılı itibarıyla güncel olmayan bilgiler olma ihtimali vardır. Ben gördüklerimi güncelleştirmeye çalıştım. Ama 1500 sayfalık bir metinde gözden kaçanlar şüphesiz vardır. İkinci olarak, bu onbir yıllık süre içinde, bu kitapta bazı kaynakların değişik baskıları kullanılmıştır. Kitabın bazı yerlerinde bir kaynağın 1990’lı yıllarda yapılmış bir baskısına, diğer bazı yerlerinde ise aynı kaynağın 2000’li yıllarda yapılan başka bir baskısına atıfta bulunulmuştur. Eski baskıya yapılan atıflardaki sayfa numaralarını yeni baskıya göre düzeltmek gerekirdi. Doğrusu buydu. Ancak bu durumda on yıldır bekleyen bu kitap, gün yüzüne çıkmak için daha uzun yıllar bekledi. Kitapta, bir kaynağın yeni baskısına atıf yapılan durumlarda, dipnotta yeni baskının yayın yılı veya baskı sayısı ayrıca belirtilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple bibliyografyada bazen aynı kitabın iki değişik baskısı alt alta verilmiştir. K.G.

PLÂN

Kitabımız, iki cilt, otuz dokuz bölümden oluşmaktadır. Bazı bölümleri tek bölüm olarak birleştirmek veya bir kısım altında toplamak haliyle mümkün olabilirdi. Ancak her bölüm için bunu yapmak zor ve dahası bazen yapay olacaktı. Kaldı ki, az bölüm olduğunda, bölüm içi planlamada pek çok alt başlık açmakta ve bunlara başlık numarası koymakta (“aaaa” örneğinde olduğu gibi) problem çıkmaktadır.

Kitabımız, 2000 sayfayı geçtiği için, iki cilt olarak çıkarmayı uygun bulduk. Birinci cilt ile ikinci cilt arasında ayırım, konu bakımından değil, hacim (sayfa sayısı) bakımındandır. İlk yirmi sekiz bölüm birinci cilde, geri kalan bölümler ikinci cilde konulmuştur. Plânımız şu şekilde olacaktır.

CİLT I	CİLT II
Bölüm 1: Anayasa Hukukunun Bilgi Kaynakları	Bölüm 29: Yürütme Organı
Bölüm 2: Anayasa Hukuku Kavramı	Bölüm 30: Başkanlık Sisteminde Yürütme Organı
Bölüm 3: Anayasa Kavramı	Bölüm 31: Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı I: Devlet Başkanı
Bölüm 4: Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu	Bölüm 32: Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı II: Bakanlar Kurulu (Hükûmet)
Bölüm 5: Yorum	Bölüm 33: Yürütme Fonksiyonu
Bölüm 6: Kurucu İktidar	Bölüm 34: Olağanüstü Yönetim Usûlleri
Bölüm 7: Devlet Kavramı	Bölüm 35: Yargı
Bölüm 8: Devletin Unsurları	Bölüm 36: Temel Hak ve Hürriyetler
Bölüm 9: Devlet Şekilleri I: Monarşi-Cumhuriyet	Bölüm 37: Avrupa İnsan Hakları Hukuku
Bölüm 10: Devlet Şekilleri II: Tek Devlet-Bileşik Devlet	Bölüm 38: Uluslararası Andlaşmalar
Bölüm 11: Federasyon (Federal Devlet)	Bölüm 39: Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi: Anayasa Yargısı
Bölüm 12: Kuvvetler Ayrılığı Teorisi	
Bölüm 13: Hükûmet Sistemleri	
Bölüm 14: Başkanlık Sistemi	
Bölüm 15: Parlâmenter Sistem	
Bölüm 16: Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm	
Bölüm 17: Demokrasi Kavramı	
Bölüm 18: Doğrudan Demokrasi	
Bölüm 19: Temsili Demokrasi	
Bölüm 20: Yarı Doğrudan Demokrasi	
Bölüm 21: Oy Hakkı	
Bölüm 22: Seçim Sistemleri	
Bölüm 23: Yasama Organı	
Bölüm 24: İki Meclislilik	
Bölüm 25: Parlâmento Üyeleri	
Bölüm 26: Parlâmentoların İç Yapıları	
Bölüm 27: Yasama Fonksiyonu	
Bölüm 28: Parlâmentoların Görev ve Yetkileri	

İÇİNDEKİLER

(Cilt I)

Bölüm 1 ANAYASA HUKUKUNUN BİLGİ KAYNAKLARI

I. Anayasalar	1
A. Türk Anayasaları	1
1. Resmî Kaynaklar	2
2. Özel Kaynaklar: Anayasa Derlemeleri	2
B. Yabancı Anayasalar	3
1. Türkçe	3
2. İngilizce	3
II. Anayasa Mahkemeleri Kararları	4
1. CODICES	5
2. Frankofon Ülkeler Anayasa Mahkemesi Kararları	5
3. Türk Anayasa Mahkemesi Kararları	5
5. Fransız Anayasa Konseyi Kararları	6
6. Alman Federal Anayasa Mahkemesi	6
7. İtalyan Anayasa Mahkemesi Kararları	7
III. Bilimsel Eserler	8
A. Genel Eserler	8
1. Türkiye	9
2. Fransa	11
a) 1950 Öncesi (Klasikler)	11
b) 1950 Sonrası (Modern Eserler)	11
3. A.B.D.	13
4. İngiltere	14
5. Belçika	15
6. İsviçre	15
7. İtalya	15
8. Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku	16
9. Karşılaştırmalı Politika ve Devlet Sistemleri	16
B. Monografiler	17
C. Makaleler: Dergiler (Sürelî Yayınlar)	19
1. Türkçe	20
2. Fransızca	21
3. İngilizce	22
III. İnternet Kaynakları	23
A. Türkçe	23
B. İngilizce	24
IV. Kaynak Arama ve Temin Etme	25
A. Kitap Arama ve Temin Etme	25
1. Arama	25
a) Türk Kütüphaneleri	25
b) Yabancı Kütüphaneler	26
2. Temin Etme	26
B. Makale Arama ve Temin Etme	28
1. Arama	28
a) Türkçe	28
b) Yabancı Dilde	28
2. Temin Etme	28
a) Türkçe	28
b) Yabancı Dilde	29

Bölüm 2

ANAYASA HUKUKU

(Tanımı, Konusu, Kısımları, Yaklaşım Biçimleri,
Diğer Dallar ile İlişkisi, Tarihsel Gelişimi, vs.)

I. Terminoloji.....	31
A. “Anayasa” Terimi.....	31
B. “Anayasa Hukuku” Terimi	34
1. “Hukuk-ı Esâsiye”	34
2. “Esas Teşkilât Hukuku”	35
3. “Ana Hukuk”, “Devlet Ana Hukuku”	36
4. “Anayasa Hukuku”	36
5. “Anayasa Bilimi”	37
6. “Anatüze”	39
II. Anayasa Hukukunun Tanımı	39
A. Fransız Doktrinde Anayasa Hukukunun Tanımı	39
B. Türk Doktrinde Anayasa Hukukunun Tanımı	40
III. Anayasa Hukukunun Konusu	43
A. Fransız Anayasa Hukuku Doktrininin Konuları.....	44
1. Birinci Dönemin Konuları	44
2. İkinci Dönemin Konuları	45
3. Üçüncü Dönemin Konuları	46
B. Türk Anayasa Hukuku Doktrininin Konuları	46
1. “Anayasa Hukukunun Genel Esasları” Konuları	47
2. “Türk Anayasa Hukuku” Konuları.....	47
Karşılaştırma.....	48
Değerlendirme.....	48
Pozitivist Teori Açısından Anayasa Hukukunun Konusu.....	48
IV. Anayasa Hukukunun Kısımları.....	50
A. Anayasa Hukukunun Genel Teorisi	50
B. Türk Anayasa Hukuku.....	51
V. Anayasa Hukukunda Yaklaşım Biçimleri.....	53
A. Tarihî Yaklaşım	53
B. Felsefî Yaklaşım.....	54
C. Sosyolojik Yaklaşım	55
D. Hukukî Yaklaşım.....	55
Yaklaşımların Eşit Değeri	56
Sonuç: Münhasıran Hukukî Yaklaşım yahut Anayasa Hukukunun “Saf” Teorisi.....	57
VI. Anayasa Hukuku ile Diğer Disiplinler Arasındaki İlişki.....	58
A. Anayasa Hukuku - Siyaset Bilimi	58
B. Anayasa Hukuku – Siyasal Felsefe	61
B. Anayasa Hukuku – Siyasî Tarih.....	61
VI. Anayasa Hukuku ile Hukukun Diğer Dallar Arasındaki İlişkiler.....	62
A. Anayasa Hukuku - Uluslararası Kamu Hukuku	62
B. Anayasa Hukuku - Genel Kamu Hukuku.....	63
C. Anayasa Hukuku - İdare Hukuku	68
1. Anayasa Hukuku ile İdare Hukuku Arasındaki Ayrım	69
a) Önerilen Kriterler	69
b) Kriterlerin Eleştirisi.....	71
c) Türkiye’deki Anayasa Hukuku - İdare Hukuku Ayrımı	72
d) Ayrım Konusunda Görüşümüz.....	74
2. Anayasa Hukuku – İdare Hukuku İlişkisi.....	77
a) Anayasanın Üstünlüğü ve Bağlayıcılığı	77

b) İdare Hukukunun Anayasal Temelleri	78
c) Anayasa Mahkemesi Kararlarının Etkisi	79
d) İdare Hukukunun Bağımsızlığı	80
e) Danıştayın Anayasa Mahkemesi Karşısında Bağımsızlığı	80
f) İdarenin Anayasa Mahkemesi Karşısında Bağımsızlığı	81
g) Anayasa Hukukunun Geçiciliği - İdare Hukukunun Kalıcılığı	82
D. Anayasa Hukuku - Malî Hukuk	83
E. Anayasa Hukuku - Ceza Hukuku	83
F. Anayasa Hukuku - Muhakeme Hukukları	84
G. Anayasa Hukuku - Özel Hukuk Dalları	84
H. Hukukun Diğer Dallarının Anayasallaşması	86
VIII. Anayasa Hukuku Doktrininin Tarihsel Gelişimi	87
A. Fransa'da	87
1. Birinci Dönem: Anayasa Hukukunun Klasik Teorisi	88
a) Adhémar Esmein	89
b) Raymond Carré de Malberg	90
c) Léon Duguit	91
d) Maurice Hauriou	92
e) Joseph Barthélemy ve Paul Duez	92
f) Julien Laferrière	93
g) Georges Vedel	93
2. İkinci Dönem: Anayasa Hukukunda Siyasal Bilim Yaklaşımı	95
3. Üçüncü Dönem: Yeni Anayasa Hukuku	98
a) Anayasa Hukukunun Niteliğinde Değişme	99
b) Anayasa Hukukunun Uygulama Alanında Genişleme	100
c) Anayasa Hukukunun Diğer Hukuk Dalları Karşısında Üstünlüğü ve Diğer Hukuk Dallarının Anayasallaşması	101
B. Türkiye'de	104
1. Osmanlı Dönemi	104
2. Cumhuriyet Dönemi	106
VII. Anayasa Hukukunda Yeni Bir Dönem mi Başlıyor?	108
VIII. Niçin Anayasa Hukukunu Öğrenmek Gerekli?	111
A. Anayasa Hukuku, Sadece Anayasa Mahkemesi Üyelerini mi İlgilendiriyor?	111
B. Anayasa Hukuku Sadece Devletin Temel Organları Olan, Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar ve Milletvekillerini mi İlgilendiriyor?	112

Bölüm 3 ANAYASA KAVRAMI

I. Anayasa Kavramının Tanımı	116
A. Anayasa, Hukuk Kurallarından Oluşur	116
B. Anayasa, Anayasal Nitelikteki Hukuk Kurallarından Oluşur	118
1. Maddî Kriter: Maddî Anlamda Anayasa Tanımı	118
2. Şeklî Kriter: Şeklî Anlamda Anayasa Tanımı	118
3. Hangisi Doğru?	119
II. Anayasa Türleri	122
A. Yazılı Anayasa-Yazısız Anayasa Ayrımı	122
1. Yazılı Anayasa	122
2. Yazısız Anayasa (Teamülî Anayasa)	122
B. Yumuşak Anayasa-Katı Anayasa Ayrımı	129
1. Yumuşak Anayasa	129
2. Katı Anayasa	130

III. Anayasaların İçerikleri	134
A. Başlangıç.....	135
B. Temel İlkeler (Genel Hükümler).....	137
1. Cumhuriyet-Monarşi.....	137
2. Üniter Devlet-Federal Devlet	137
3. Egemenlik	137
4. Din-Devlet İlişkileri: Resmî Din-Laiklik İlkeleri.....	138
a) Resmî Din.....	138
b) Laiklik İlkesi.....	138
5. Diğer İlkeler	140
C. Temel Hak ve Hürriyetler.....	140
E. Devletin Temel Organları	142
F. Diğer Hükümler	142
G. Anayasanın Değiştirilmesi.....	143
IV. Anayasacılık	143
A. Klasik Teori.....	143
B. Anayasacılık Dalgaları	146
C. Anayasacılık ile İlgili Bazı Kavramlar	148
1. Anayasacılıksız Anayasalar.....	148
2. İtibarî Anayasalar, Görünüşte Anayasalar	148
3. Anayasasız Anayasacılık.....	149
4. Şeklî Anayasa - Gerçek Anayasa Ayrımı	149
5. Karl Loewenstein'in Ayrımı.....	149
6. Giovanni Sartori'nin Ayrımı	150
V. Karşı-Anayasacılık.....	150
A. Anayasayı İlgâ.....	151
B. Anayasasızlaştırma.....	151
C. Suistimalci Anayasacılık	152
D. Anayasaya Aykırılık	156
E. Anayasayı İhlâl	157
F. Anayasal Metrukiyet.....	159
G. Anayasaya Karşı Hile.....	160
1. Genel Olarak	160
a) 2010'da Alparslan Altan'ın Anayasa Mahkemesi Üye Atanması	160
b) Cumhurbaşkanlığı Süresinin İki Dönemle Sınırlandırılması Kuralı	162
2. Anayasa Değişikliği Yoluyla Anayasaya Karşı Hile (Liet-Veaux'nun Teorisi).....	164
Türkiye'den Bir "Anayasaya Karşı Hile" Örneği: Yasama Dokunulmazlığının	
Askıya Alınmasına İlişkin 20 Mayıs 2016 Tarih ve 6718 Sayılı Anayasa	
Değişikliği Kanunu.....	166
H. Anayasal Kötü Niyet.....	168

Bölüm 4

ANAYASA NORMLARININ GEÇERLİLİĞİ SORUNU

I. Anayasa Hukukunun Pozitivist Teorisi.....	169
A. Tabîî Hukukun Reddi.....	170
B. Değerlerin Bilinemezliği İlkesi (<i>Principe du non-cognitivism des valeurs</i>)	170
C. Pozitivist Teorinin Bilim Anlayışı.....	173
1. Bilimin Konusu Objektif Olarak Bilinebilir Bir Şeydir.....	173
2. Bilim ile Bilimin Konusu Birbirinden Farklı Şeylerdir	174
3. Bilimin Görevi Konusunu Sadece Tanımdır.....	174
4. Hukuk Bilimi Kendisine Yabancı Unsurlardan Arınmalıdır ("Safılık")	175

II. Anayasa Normlarının Geçerliliğinin Koşulları.....	176
A. Geçerliliğin Ön Koşulları	176
1. Maddî Varlık	176
2. Normatiflik	176
a) Beşerî Davranış	177
b) Beşerî İrade.....	178
3. Hukukîlik	179
4. Anayasallık	181
B. Geçerliliğin Asıl (<i>Per Quam</i>) Koşulu.....	182
C. Geçerliliğin Ek (<i>Sine Qua Non</i>) Koşulları	186
1. Global Hukuk Düzeninin Etkililiği	186
2. Bizzat O Normun Minimum Etkililiği	186
III. Anayasaüstülük Sorunu	187
A. Anayasaüstü Prensiplerin Varlığını Savunan Tezlerin Açıklanması.....	188
1. Bazı Tabîî Hukuk Prensiplerinin Anayasaüstülüğü Tezi	189
2. Bazı İnsan Hakları Prensiplerinin Anayasaüstülüğü Tezi	190
3. Millî Egemenlik İlkesinin Anayasaüstülüğü Tezi	190
4. Anayasaüstü Değerde Hukukun Genel İlkelerinin Varlığı Tezi	191
5. Türkiye’de Anayasa Mahkemesinin Bazı Kararlarında Savunulan Anayasaüstülük Tezleri.....	191
B. Eleştiri.....	192
1. Genel Eleştiri.....	192
2. Özel Eleştiriler.....	194
a) Bazı Tabîî Hukuk Prensiplerinin Anayasaüstülüğü Tezinin Eleştirisi	194
b) Bazı İnsan Hakları Prensiplerinin Anayasaüstülüğü Tezinin Eleştirisi.....	195
c) Millî Egemenlik İlkesinin Anayasaüstülüğü Tezinin Eleştirisi	195
d) Anayasaüstü Değerde Hukukun Genel İlkelerinin Varlığı Tezinin Eleştirisi....	195
e) Türkiye’de Anayasa Mahkemesinin Bazı Kararlarında Savunulan Anayasaüstülük Tezlerinin Eleştirisi.....	196
Sonuç: Anayasaüstü İlkelerin Hukuken Geçersizliği	196
IV. Anayasa Normları Arasında Hiyerarşi Sorunu.....	199
A. Anayasa Normları Arasında Hiyerarşi Tezlerinin Açıklanması	199
1. Temel Hakların Sert Çekirdeğine İlişkin Anayasa Hükümlerinin Diğerlerine Nazaran Üstünlüğü Tezi (“Birinci Derece” Temel Hakların Varlığı Tezi)	200
2. Millî Egemenliğe İlişkin Anayasa Normlarının Üstünlüğü Tezi	201
B. Bu Tezlerin Eleştirisi.....	201
1. Genel Eleştiri.....	203
2. Özel Eleştiriler.....	203
a) Temel Hakların Sert Çekirdeğine İlişkin Anayasal Hükümlerin Üstünlüğü (“Birinci Derece” Temel Hakların Varlığı) Tezinin Eleştirisi.....	203
b) Millî Egemenliğe İlişkin Anayasa Normlarının Üstünlüğü Tezinin Eleştirisi... 204	
C. Anayasanın Değiştirilemeyecek Hükümleri Diğer Hükümlerinden Üstün müdür?	205
V. Uluslararası Hukuk Normlarının Anayasaüstülüğü Sorunu.....	207
A. Açıklama	208
B. Eleştiri.....	211
1. Teorik Argümanların Çürütülmesi.....	212
2. Pratik Argümanların Çürütülmesi.....	213
3. Uluslararası Hukukun Bizatihi Varlığına Yönelik Eleştiriler.....	218
Sonuç.....	221
VI. Anayasanın Ruhu Sorunu	222
A. Açıklama	223
B. Eleştiri.....	223
Değerlendirme.....	226

VII. Anayasal Teamüllerin Geçerliliği Sorunu.....	228
A. Genel Olarak Teamül.....	229
B. Klasik Anayasa Hukuku Doktrinde Anayasal Teamüller.....	231
1. Anayasal Teamüllerin Unsurları.....	231
a) Maddî Unsur: Uygulama.....	231
b) Manevî Unsur: Uygulamanın Hukukîliği İnancı.....	232
2. Anayasal Teamüllerin Hukukî Değeri.....	233
a) Yazısız Anayasa Sisteminde Teamülün Hukukî Değeri Sorunu	233
b) Yazılı Anayasa Sisteminde Anayasal Teamüllerin Hukukî Değeri Sorunu	235
aa) <i>Praeter Constitutionem</i> Teamüllerin Hukukî Değeri.....	235
bb) <i>Secundum Constitutionem</i> Teamüllerin Hukukî Değeri.....	236
cc) <i>Contra Constitutionem</i> Teamüllerin Hukukî Değeri.....	236
aaa) <i>Contra Constitutionem</i> Teamül Olabileceği Tezi	237
bbb) <i>Contra Constitutionem</i> Teamül Olamayacağı Tezi	238
C. Geçerlilik Teorisi Açısından Anayasal Teamüllerin Geçerliliği Sorunu	239
1. Ön Koşullar.....	239
a) Maddî Varlık.....	239
b) Normatiflik	241
c) Hukukîlik	242
d) Anayasallık	243
2. <i>Per Quam</i> Koşul.....	244
3. <i>Sine Qua Non</i> Koşullar	246
- Anayasaüstülük, Anayasa İçi Hiyerarşi, Anayasanın Ruhu, Anayasal Teamül vs. Konusunda Bir Genel Değerlendirme	249
VIII. Geçerlilik Koşullarına Aykırılığın Müeyyidesi: Geçersizlik (Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi Sorunu)	250
A. Genel Olarak	250
B. Kanunların Geçerliliği Sorunu.....	253
C. Kanunların Anayasaya Uygunluğu Denetlenebilir mi?.....	255
D. Anayasallık Denetiminin Olmadığı Bir sistemde Anayasaya Aykırı Kanunların Geçerliliğinin Temeli.....	256

Bölüm 5 ANAYASANIN YORUMU

I. Genel Olarak.....	262
II. Yorum Çeşitleri	263
A. Yasama Yorumu.....	264
B. Yargısal Yorum	267
C. Bilimsel Yorum	268
III. Yorum Yöntemleri	268
A. Lafzî Yorum (Deyimsel Yorum, Gramatikal Yorum) Yöntemi	268
B. Tarihî Yorum Yöntemi.....	271
C. Sistematik Yorum Yöntemi	273
D. Teleolojik (Gaî, Amaçsal, Fonksiyonel) Yorum Yöntemi	275
E. Kavramcı Yorum Yöntemi	276
F. Menfaatler İçtihadı Yöntemi	277
IV. Yorum Teorileri	277
A. Klasik Yorum Teorisi.....	277
B. Realist Yorum Teorisi	278
C. Realist Yorum Teorisi Işığında Anayasanın Yorumlanması	285
D. Realist Yorum Teorisinin Dengeleyicisi: Mekanist Anayasa Anlayışı	289

E. Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışının Türk Anayasa Pratiği	
Tarafından Teyidi	290
1. Anayasa Mahkemesinin 16 Haziran 1970 Tarih ve K.1970/31 Sayılı Kararı.....	291
a) Kararın Açıklanması; Realist Yorum Teorisinin Teyidi.....	291
b) Karara Tali Kurucu İktidarın Tepkisi: Mekanist Anayasa Anlayışının Teyidi..	292
2. Anayasa Mahkemesinin 15 Nisan 1975 Tarih ve K.1975/87 Sayılı Kararı.....	293
a) Anayasa Mahkemesi Kararının Açıklanması: Realist Yorum Teorisinin Teyidi	293
b) Aslı Kurucu İktidarın Tepkisi: Mekanist Anayasa Anlayışının Teyidi	294
3. Anayasa Mahkemesinin 5 Haziran 2008 Tarih ve K.2008/116 Sayılı Kararı	
(Türban Kararı)	296
4. Tahkim.....	297
5. Anayasa Mahkemesinin 2007'deki “367 Kararı”.....	298
V. Çeşitli Yorum İlkeleri.....	299
A. Yorum İlkelerinin Varlık Sebebi, Hukuk Uygulamasında Hâkimin Rolü, vs.....	301
1. Yorum İlkelerinin Varlık Sebebi	301
2. Hâkimin Hukuk Uygulamasında Görevinin Niteliği: “Hâkim Kanunun Ağzıdır”....	302
3. Hâkimlerin Normatif İdeolojisi: Hâkimlerin Kanun Koyucuya İtaat Duygusu	305
B. Temel İlkeler	306
1. Dürüst Yorum İlkesi	306
2. <i>Interpretatio cessat in claris</i> (Açıklık Durumunda Yorum Yapılmaz)	308
3. <i>A verbis legis non est recedendum</i> (Kanunun Sözünden Uzaklaşılmalıdır).....	309
C. Söze Anlam Yüklemeyle İlgili İlkeler	311
1. Kelamın İ' mali, İhmalinden Evlâdır (Mecelle, m.60).	311
2. Kelâmda Aslolan Manayı Hakikîdir (Mecelle, m.12)	312
3. Manayı Hakikî Müteazzır Oldukta Mecaza Gidilir (Mecelle, m.61).....	313
4. Bir Kelamın İ' mali Mümkün Olmaz ise İhmal Olunur (Mecelle, m.62).....	314
D. Kaide ve İstisna ile İlgili İlkeler.....	315
1. Yorum Yoluyla İstisna Üretilemez	317
2. Kaideler Geniş Yorumlanır	319
a) <i>Generalis regula generaliter est intelligenda</i> (Bir Genel Hüküm, Genel	
Anlamda Anlaşılmalıdır).....	319
b) <i>Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus</i> (Kanunun Ayırım	
Yapmadığı Yerde, Bizim De Ayırım Yapmamamız Gerekir)32020	
3. <i>Exceptiones sunt strictissimae interpretationis</i> (İstisnalar Dar Yorumlanır).....	322
4. İstisnanın İstisnası Geniş Yorumla Tâbi Tutulur.....	325
E. Düzenleme Şekillerine İlişkin İlkeler	326
1. <i>Expressio unius est exclusio alterius</i> (Bir Şeyi Zikretmek, Diğeri	
Dışlamaktır).....	326
2. “ <i>Unius positio non est alterius exclusio</i> (Bir Şeyin Belirtilmesi, Diğer Şeylerin	
Hariç Tutulduğu Anlamına Gelmez)”	329
F. “Sıfat-ı Arızada Aslolan Ademdir” İlkesi ve Bu İlkeden Çıkan Diğer İlkeler	331
1. Sıfat-ı Arızada Aslolan Ademdir (Mecelle, m.9) (<i>Aslı niteliğin Varlığı, Arizi</i>	
<i>Niteliğin Yokluğu Asıldır</i>).....	331
2. Beyyine Hilaf-ı Aslı İspat İçindir (<i>Delil, Aslın Aksini İspat İçindir</i>)	333
3. Beraet-i Zimmet Asıldır (Mecelle, m.8) (<i>Hak ve Borçtan Uzak Olmak Asıldır</i>)	334
4. Sıfat-ı Asliye Kaide, Sıfat-ı Arıza ise İstisnadır.....	335
5. Kaidenin Değil, İstisnanın Varlığı İspata Muhtaçtır.....	336
G. Yetkilerle İlgili İlkeler.....	336
1. Devlet Organlarının Yetkisiz Olması Asıl, Yetkili Olmaları ise İstisnadır	336
2. <i>Potestas stricte interpretatur</i> (Yetkiler Dar Yorumlanır)	338
3. Yetki Dar, Hürriyet Geniş Yorumlanır.....	339
4. Hürriyet Asıl, Sınırlama İstisnadır; Hürriyet Geniş, Sınırlama Dar Yorumlanır	340

5. Sayılmış Yetkiler Dar, Bakiye Yetkiler Geniş Yoruma Tâbi Tutulur.....	341
6. <i>Delegata potestas non potest delegari</i> (Devredilmiş Yetki Devredilemez)	343
7. <i>Derativa potestas non potest esse major primitiva</i> (Türemiş Yetki, Aslî Yetkiden Daha Büyük Olamaz)	343
8. Yetki ve Usûlde Paralellik İlkesi (<i>Unumquodque eodem modo quo colligatum est dissolvitur</i> (Bir Şey Yapıldığı Şekilde Çözülür)	344
9. <i>Qui potest maius, potest etiam minus</i> (Çoğu Yapmaya Yetkili Olan Azı Yapmaya da Yetkilidir).....	345
H. Hukukta Akıl Yürütmeye İlişkin İlkeler (Kıyas, Aksiyle Kanıt ve Evleviyet).....	346
1. Kıyas (<i>Argumentum a Simili</i>)	346
a) Kıyasın Unsurları	347
b) Kıyasın Şartları (Kıyas Yasakları).....	348
aa) Kıyaslanan Şey, Kıyaslanılan Şeyin Benzeri Olmalı, Ama Tam Benzeri de Olmamalıdır.....	348
bb) Kıyaslanan Şey Hakkında Kanunda Hüküm Mevcut Olmamalıdır.....	348
cc) “Asl, Muhtassun Binnas Olmamalıdır”.....	349
dd) Aslın Hükümü, Bir İstisnaî Hüküm Olmamalıdır (İstisnaî Hükümlerde Kıyas Yapılamaz).	349
ee) Aslın Hükümü, “ <i>Expressio unius est exclusio alterius</i> ” İlkesinin Geçerli Olduğu Bir Hüküm Olmamalıdır (<i>Expressio Unius</i> Durumunda Kıyas Yapılamaz).....	350
ff) Aslın Hükümünde <i>Numerus Clausus</i> Sayma Yapılıyorsa Kıyas Yapılamaz.....	353
c) Kıyas Her Zaman Yapılabilir mi?.....	353
Anayasa Hukukunda Kıyas Yapılabilir mi?	355
2. Aksiyle Kanıt (Mefhum-u Muhalefet, <i>Argumentum a Contrario</i>).....	356
3. Evleviyet (Öncelik, <i>Argumentum a Fortiori</i>).....	359
a) <i>Argumentum a maiori ad minus</i> (Büyükten Küçüğe Doğru Akıl Yürütme)	359
b) <i>Argumentum a minori ad maius</i> (Küçükten Büyüğe Doğru Akıl Yürütme)	360
I. Hukuk Kuralları Arasında Çatışma Çözmeyle İlgili İlkeler	361
1. <i>Lex superior derogat legi inferiori</i> (Üst Kanun Alt Kanunları İlgâ Eder).....	361
2. <i>Lex posterior derogat legi priori</i> (Sonraki Kanun Önceki Kanunları İlgâ Eder).....	362
3. <i>Lex specialis derogat legi generali</i> (Özel Kanun Genel Kanunları İlgâ Eder)	362
4. <i>Abrogata lege abrogante non reviviscit lex abrogata</i> (İlgâ Eden Kanunu İlgâ Etmek, İlgâ Edilmiş Kanuna Tekrar Hayat Vermez).....	365
J. Son Bir İlke: Kanunların Anayasa Uygunluğu Karinesi	366

Bölüm 6

KURUCU İKTİDAR

(Anayasaların Yapılması ve Değiştirilmesi)

I. Genel Olarak.....	370
Aslî Kurucu İktidar - Tali Kurucu İktidar Ayrımı.....	370
Kurucu İktidar - Kurulmuş İktidarlara Ayrımı	370
Kurucu İktidar - Kurulmuş İktidarlara Ayrımının Doktrinal Kökeni	370
II. Aslî Kurucu İktidar: Anayasaların Yapılması	570
A. Aslî Kurucu İktidarın Ortaya Çıkış Halleri.....	371
1. Yeni Bir Devlet Kuran Aslî Kurucu İktidar.....	372
a) Sömürgelerin Bağımsızlığa Kavuşması	373
b) Savaş	373
c) Bağımsız Devletlerin Birleşmesi	374
d) Bir Devletin Birden Çok Bağımsız Devlete Ayrılması	374

2. Mevcut Devletin Kuruluşunu Yenileyen Aslî Kurucu İktidar.....	374
a) Devrim veya Hükümet Darbesi	374
b) Savaş	375
B. Aslî Kurucu İktidarın Yaptığı İlk İş: Anayasayı İlgâ veya Anayasasızlaştırma.....	376
1. Anayasayı İlgâ.....	376
a) Resmen İlgâ: Anayasanın Formel Bir Hukukî İşlem ile Ayrıca ve Açıkça Yürürlükten Kaldırılması	377
b) Bihakkın İlgâ: Anayasanın Devrimin Başarılı Olmasından Dolayı Kendiliğinden Yürürlükten Kalkması	378
2. Devrimlerin Etkisiyle Anayasasızlaştırma.....	380
a) Devrimlerin Etkisiyle Anayasasızlaştırmanın Enformel Yolu	381
b) Devrimlerin Etkisiyle Anayasasızlaştırmanın Formel Yolu	382
3. Anayasa Değişikliği Yoluyla Anayasasızlaştırma.....	384
C. Aslî Kurucu İktidarın Sahibi.....	385
D. Aslî Kurucu İktidarın Özellikleri	386
1. Hukuk Dışılık.....	386
2. Sınırsızlık.....	386
E. Aslî Kurucu İktidarın Biçimleri: Anayasa Yapma Usûlleri.....	387
1. Monarşik Usûller.....	387
a) Ferman.....	387
b) Misak.....	389
2. Demokratik Usûller	390
a) Kurucu Meclis.....	391
aa) Fransız Tipi Kurucu Meclis	391
bb) Amerikan Tipi Kurucu Meclis.....	392
b) Kurucu Referandum	393
E. Aslî Kurucu İktidar Devamlı Bir İktidar mıdır?	394
III. Tali Kurucu İktidar: Anayasaların Değiştirilmesi.....	397
A. Anayasa Değişikliği Kavramı	397
1. Anayasanın Bir Maddesinin Anlamının Yorum Yoluyla Değişmesi Anayasa Değişikliği midir?.....	398
2. Anayasa Değişikliği Nedir?.....	399
3. Anayasanın Bütünüyle Değiştirilmesi Anayasa Değişikliği midir? (Tali Kurucu İktidar Anayasayı Bütünüyle Değiştirebilir mi?)	399
4. Anayasa Değişikliğinin Metin İtibarıyla Biçimleri	400
B. Anayasaların Değiştirilmesi İhtiyacı (Tali Kurucu İktidarın Gerekliliği).....	401
C. Tali Kurucu İktidarın Sahibi.....	402
D. Tali Kurucu İktidarın Özellikleri	402
E. Tali Kurucu İktidarın Sınırları.....	402
1. Maddî (İçeriksel) Sınırlar.....	402
a) Çeşitleri (Maddî Sınırlara Örnekler)	403
b) Maddî Sınırlara İlişkin Çeşitli Sorunlar	404
aa) Maddî Sınırların Bağlayıcılığı ve Müeyyidesi Meselesi.....	404
bb) Değiştirme Yasakları İki Aşamada Aşılabilir mi?.....	405
cc) Anayasa Değişikliği Usûlünü Düzenleyen Anayasa Maddesi, Anayasa Değişikliği Usûlüyle Değiştirilebilir mi?.....	406
dd) Anayasada Öngörülenlerin Dışında Maddî Sınır Yoktur.....	407
2. Zamansal Sınırlar.....	407
a) Süre Yasağı.....	407
b) Dönem Yasağı.....	408
3. Biçimsel Sınırlar.....	408
F. Tali Kurucu İktidarın Biçimleri: Anayasayı Değiştirme Usûlleri.....	408

1. Teklif Safhası	409
a) Teklif Yetkisi	409
b) Anayasa Değişikliği Teklif Edilmesinin Zorlaştırılması	410
2. Karar Safhası	412
3. Onay Safhası	414
a) Onay Yetkisinin Devlet Başkanına Verilmesi: Devlet Başkanının Vetosu	415
b) Onay Yetkisinin Halka Verilmesi: Kurucu Referandum	416
Anayasa Değişikliklerinin Yargısal Denetimi Sorunu	418
Tali Kurucu İktidar Konusunda Sonuç ve Tanım	418
IV. Fonksiyonları Bakımından Aslı Kurucu İktidar ile Tali Kurucu İktidar	
 Arasında Özdeşlik	419

Bölüm 7

DEVLET KAVRAMI

I. Devlet Kavramının Tanımı	422
II. “Devlet” Terimi	424
“Devlet”	424
“Stato/Etat/State/Staat”	425
Okuma: “Devlet” Kelimesi Üzerine Bir Deneme: İktidardan Düşenler Tedavülünden	
Kalkan Para Gibi Neden Değerini Yitiriyorlar?	428
III. Devletlerin Kurulması	432
Devletin Kurulması Tanınmasına Bağlı mıdır?	434
Tanınmamış Bir Devlet Devlet midir? KKTC Örneği	434
Tanınmış, Ama Fiilen Egemenlik Kuramayan Bir Devlet Devlet midir? "Filistin	
Devleti" Örneği	435
IV. Devletlerin Sona Ermesi	436
A. Sona Erme Halleri	436
1. İnsan Unsurunun Yok Olması	437
2. Ülkenin Yok Olması	437
3. Egemenliğin Kaybı	437
B. Sona Ermenin Sonuçları: Devletlerin Halefiyeti	439
V. Devletin Hukukî Kişiliği İlkesi	442
A. Devlete Tüzel Kişilik Tanınmasının Tarihsel Sebebi	443
B. Devlete Hukukî Kişilik Tanınmasından kaynaklanan Sonuçlar	444
1. Siyasî Sonuç: İktidarın Kişiselleşmesinin Önlenmesi	444
2. Hukukî Sonuçlar	445
VI. Devletin Devamlılığı İlkesi	446
A. Genel olarak	446
B. Devletin Devamlılığı İlkesinin Sonuçları	447
1. Uluslararası Antlaşmaların Devamlılığı İlkesi	447
2. Hukukun Devamlılığı İlkesi	447
3. Borçların Devamlılığı İlkesi	448
4. Kamu Alacaklarının Devamlılığı İlkesi	449
VII. Devletin Faaliyet Alanı	449
A. Liberal Görüş	450
B. Müdahaleci Görüşler	450
1. Sosyalist Görüş	450
2. Sosyal Demokrat Görüş	450
VIII. Devletin Kökeni Hakkında Teoriler	451
A. Aile Teorisi	451
B. Biyolojik Teori	453

C. Kuvvet ve Mücadele Teorisi.....	454
D. Ekonomik Teori: Marksist Devlet Teorisi.....	456
E. Devletin Kaynağını İnsan Aklına ve İradesine Dayandıran Teori: Sosyal Sözleşme Teorisi.....	459
1. Thomas Hobbes.....	460
2. John Locke.....	461
3. Jean-Jacques Rousseau.....	462
4. Sosyal Sözleşme Teorilerinin Eleştirisi.....	463
F. Tarihte İlk Devletlerin Ortaya Çıkışı Üzerine Notlar.....	463
1. İlk Devletlerin Ortaya Çıkmasında Rol Oynayan Faktörler.....	464
a) Birinci Faktör: Göçebe Toplulukların Çiftçi Topluluklar Üzerinde Egemenlik Kurmaları.....	464
b) İkinci Faktör: Küçük Sulama Tarımından Büyük Sulama Tarımına Geçiş.....	464
2. İlk Devletlerin Ortaya Çıktıkları Yer ve Zaman.....	466
a) Mezopotamya (Sümer-Babil-Asur).....	466
b) Mısır.....	467
c) Anadolu: Hititler.....	467
d) Girit.....	467
e) Eski Yunan.....	467
f) Roma.....	468
g) Çin.....	468

Bölüm 8

DEVLETİN UNSURLARI: MİLLET, ÜLKE, EGEMENLİK

I. Devletin Beşerî Unsuru: Millet.....	469
A. Genel Olarak.....	469
C. Millet Kavramı.....	472
1. Objektif Millet Anlayışı.....	472
a) Irk Birliği.....	473
b) Dil Birliği.....	474
c) Din Birliği.....	475
2. Sübjektif Millet Anlayışı.....	478
Vatandaşlık.....	479
Vatandaşın Sadakat ve Devletin Toruma Borcu.....	480
Çifte Vatandaşlık.....	480
Vatansızlık.....	481
C. Milliyetler Prensibi.....	481
D. Self-Determinasyon Hakkı.....	482
II. Devletin Toprak Unsuru: Ülke.....	485
A. Genel Olarak.....	485
Çingeneler.....	485
B. Ülkenin Kazanılması.....	486
C. Ülkenin Kısımları.....	488
1. Kara Sahası (Kara Ülkesi).....	488
2. Su Sahası (Su Ülkesi).....	490
a) Birinci Alan (İçsular, Karasuları ve Boğazlar): Kıyı Devletin Egemenliği Tamdır.....	491
b) İkinci Alan (Bitişik Bölge, Münhasır Ekonomik Bölge, Kıta Sahanlığı ve Balıkçılık Bölgesi): Kıyı Devletin Egemenliği Sınırlıdır.....	491
c) Üçüncü Alan (Açık Deniz): Kıyı Devletin Egemenliği Yoktur.....	493
3. Hava Sahası (Hava Ülkesi).....	495
C. Devlet Ülkesinin Bütünlüğü İlkesi.....	496

III. Devletin İktidar Unsuru: Egemenlik.....	496
A. Genel Olarak	497
B. Egemenliğin Değişik Anlamları.....	498
1. Dış Egemenlik	498
a) Devletlerin Egemen Eşitliği İlkesi	499
b) İçişlerine Karışmama İlkesi.....	499
2. İç Egemenlik	501
a) Devlet İktidarının Kendisi Anlamında Egemenlik.....	501
b) Devlet İktidarının Nitelikleri Anlamında Egemenlik	501
C. Hangi İktidar Egemen İktidardır Veya Hangi devlet iktidarlara aslı ve sınırsızdır?	503
1. Aslı Kurucu İktidar	504
2. Tali Kurucu İktidar	504
3. Yasama İktidarı	505
4. Yürütme İktidarı	506
5. Yargı İktidarı.....	506
D. Egemenliğin Sahibi Konusunda Teoriler.....	507
1. Teokratik Egemenlik Teorileri	507
a) Doğaüstü İlâhî Hukuk Doktrini.....	507
b) Providansiyel İlâhî Hukuk Doktrini.....	508
2. Demokratik Egemenlik Teorileri	508
a) Millî Egemenlik Teorisi.....	508
b) Halk Egemenliği Teorisi	511
Demokratik Egemenlik Teorilerinin Eleştirisi.....	514

Bölüm 9 DEVLET ŞEKİLLERİ I: MONARŞİ VE CUMHURİYET

I. Monarşi ile Cumhuriyet Arasındaki Ayrım Sorunu.....	517
II. Monarşi.....	519
A. Genel Olarak	520
B. Monarşi Çeşitleri.....	521
1. Saltanat Hakların Sınırlanmasına Göre Monarşi Çeşitleri	522
a) Mutlak Monarşi	522
b) Meşrutî Monarşi.....	522
2. Hükümdarın Tahta Geçiş Biçimine Göre Monarşi Çeşitleri	523
a) İrsî Monarşiler.....	523
Veraset Kuralları	524
aa) Direkt Hat Sistemi	524
bb) Civar Sistemi	525
cc) Baba Soyundan - Ana Soyundan İntikal.....	525
<i>Interregnum</i> Yasağı...526; Din Şartları...526; Evlenme İzni	526
Yaş... 527; Tacın Otomatik İntikali.....	527
b) Seçimli Monarşiler	528
C. Monarşilerin Değerlendirilmesi	530
III. Cumhuriyet	532
A. Dar Anlamda Tanım: Cumhuriyet Monarşinin Tersidir.....	533
B. Geniş Anlamda Tanım: “Cumhuriyet = Demokrasi”.....	534
C. Hangi Anlayış Doğru: Ampirik Veriler	535
IV. Devlet Şeklinin Monarşi veya Cumhuriyet Olmasından Kaynaklanan Anayasal Farklılıklar.....	536
A. Yasama Organı Bakımından.....	536
B. Yargı Organı Bakımından.....	537
C. Yürütme Organı Bakımından.....	538

Bölüm 10

DEVLET ŞEKİLLERİ II:

ÜNİTER DEVLET-BİLEŞİK DEVLET

I. Üniter Devlet	542
A. Tanım.....	543
1. Devletin Unsurlarında Teklik	543
2. Devletin Organlarında ve Yetkilerinde Teklik.....	544
B. Üniter Devletin İDARİ Teşkilatı	545
1. Üniter Devletin Merkezî İdaresi: Başkent Teşkilâtı ve Taşra Teşkilâtı	545
2. Üniter Devlette Yerel Yönetimler.....	547
Merkezî ve Adem-i Merkezî Üniter Devlet Ayrımı Üzerine Bir Not	483
II. Bileşik Devlet	550
A. Devlet Birlikleri.....	550
1. Şahsî Birlik	550
Britanya <i>Commonwealth</i> Krallıkları	551
Şahsî Birliğin Tersi.....	551
2. Hakikî Birlik	551
B. Devlet Toplulukları	552
1. Konfederasyon	552
Avrupa Birliği: Konfederasyon mu, Federasyon mu?.....	553
2. Federasyon (Federal Devlet)	554
a) Tanımı	555
b) Federasyon - Konfederasyon Karşılaştırması	556
c) Federal Devlet - Üniter Devlet Karşılaştırması.....	557

Bölüm 11

FEDERASYON (FEDERAL DEVLET)

I. Genel Olarak.....	561
Terim Meselesi: "Federasyon" mu, "Federal Devlet" mi.....	561
"Federalizm" ve "Federal Sistem" Terimleri	496
Etimoloji.....	496
Federasyon Şeklindeki Devletlerin Resmî Adları	496
II. Federasyonun Devlet Yapısı	564
A. Federal Devlet	565
1. Federal Devletin Millet, Ülke ve Egemenlik Unsurları	565
2. Federal Devletin Yasama, Yürütme ve Yargı Organları.....	566
a) Federal Devletlerde Yasama Organı	566
aa) İki Meclislilik	567
bb) Eşit İki Meclislilik	568
bb) İkinci Mecliste Eşit Temsil.....	569
b) Federal Devletlerde Yürütme Organı.....	570
c) Federal Devletlerde Yargı Organı.....	571
B. Federe Devletler.....	571
1. Federe Devletlerin Uluslararası Kişiliği Yoktur	572
2. Federe Devletin Millet, Ülke ve Egemenlik Unsurları	573
3. Federe Devletin Örgütlenmesi: Yasama, Yürütme ve Yargı Organları	575
a) Federe Devletlerin Yasama Organı.....	576
b) Federe Devletlerin Yürütme Organı	577
c) Federe Devletlerin Yargı Organı.....	578
III. Federasyonun Hukuk Düzeni: Federal ve Federe Hukuk Düzenleri ve Bunların Arasındaki İlişkiler	579
IV. Federal Devlet ile Federe Devletler Arasında Yetki Paylaşımı	581

A. Yetki Paylaşımı Yazılı ve Katı Bir Anayasayla Yapılmış Olmalıdır	581
Yetki Bölüşümü Usulü	582
1. Federal Devletin Yetkilerini Sayma	582
Zımnî Yetkiler Teorisi	583
2. Federe Devletlerin Yetkilerini Sayma	584
Münhasır Yetkiler - Ortak Yetkiler	585
Federe Devletlerin Özerkliği İlkesi	585
B. Anayasanın Değiştirilmesine Federe Devletler de Katılmalıdır	586
C. Yetki Uyuşmazlıklarının Yargısal Çözüm Yolu Olmalıdır: Federal Yüksek Mahkemenin Gerekliliği	587
V. Federasyonların Kurulması	589
A. Birleşme Yoluyla Federasyon Kurulması	589
B. Ayrılma Yoluyla Federasyon Kurulması	589
VI. Federalizmin Nedenleri	589
1. Tarihsel Nedenler	589
2. Dış tehdit	590
3. Coğrafi Büyüklük	590
4. Kültürel ve Etnik Bölünmüşlük	590
VII. Korporatif Federalizm	591
VIII. Federalizmin Değerlendirilmesi	593
A. Avantaj ve Dezavantajları	593
B. Federalizm Etnik Bölünmüşlüğe Çare Olabilir mi?	594
C. Federalizm ile Demokrasi Arasında Bir İlişki Var mıdır?	598
D. Federalizm ile Cumhuriyet Arasında Bir İlişki Var mıdır?	598
IX. Bölgesel Devlet	599
A. Tanım	599
B. Bölgesel Devlet-Üniter Devlet Karşılaştırması	599
C. Bölgesel Devlet-Federasyon Karşılaştırması	600

Bölüm 12 KUUVETLER AYRILIĞI TEORİSİ

I. Tarihi Temeller: İngiltere Anayasa Tarihi	604
II. Fikrî Temeller	606
A. Aristo	606
B. Grotius, Wolff ve Pufendorf	608
C. Locke	609
D. Montesquieu: Kuvvetler Ayrılığı Teorisi	610
III. Kuvvetler Ayrılığı Teorisine Yöneltilen Eleştiriler	615
OKUMA: Kemal Gözler, <i>Elveda Anayasa</i> , Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2017, s.23-27	619

Bölüm 13 HÜKÜMET SİSTEMLERİ

I. Kuvvetler Birliği Sistemleri	624
A. Yürütme Organında Birleşme	624
1. Mutlak Monarşi	624
2. Diktatörlük	625
a) Totaliter Diktatörlük	626
b) Otoriter Diktatörlük	626
B. Yasama Organında Birleşme: Meclis Hükümeti	626
1. Teorik Kökeni	627
2. Meclis Hükümeti Sisteminde Yasama Organının Özellikleri	627

3. Meclis Hükûmeti Sisteminde Yürütme Organının Özellikleri	628
4. Meclis Hükûmeti Sisteminde Pratikte Yürütmenin Üstünlüğü	632
5. Meclis Hükûmeti Sisteminde Yargının Durumu	632
6. Örnekler: Fransa (1792-1795) ve Türkiye (1920-1923)	633
II. Kuvvetler Ayrılığı Sistemleri (Sert ve Yumuşak Kuvvetler ayrılığı Sistemleri).....	635
A. Aslı Farklar	636
1. Yürütme Organının Yapısı	636
2. Yürütme Organının Kaynağı (Göreve Gelişi)	636
3. Yürütme Organının Yasama Organına Karşı Sorumluluğu	636
B. Tali Farklar	636
1. Yürütme Organının Yasama Organını Fesih Hakkı	637
2. Aynı Kişi Hem Yürütmede, Hem de Yasamada Görev Alması	637
3. Yürütme Organının Yasama Çalışmalarına Katılması	637

Bölüm 14

BAŞKANLIK SİSTEMİ

I. Başkanlık Sisteminin Özellikleri	640
A. Aslı Özellikler	641
1. Yürütme Organı Tek Kişiliktir	641
2. Başkan, Halk Tarafından Seçilir	643
3. Başkan, Yasamanın Güvenine Dayanmaz	643
B. Tali Özellikler	644
1. Başkan Yasama Organını Feshedemez	644
2. Aynı Kişi Hem Yürütmede, Hem Yasamada Görev Alamaz	644
3. Başkan, Yasama Organının Çalışmasına Katılamaz	645
II. Başkanlık Sisteminin Prototipi: Amerika Birleşik Devletleri	645
1. Yasama	645
2. Yürütme	646
3. Yargı	647
III. Karşılıklı Etkileşim Araçları	647
1. Atamalar	648
2. Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanması	648
3. <i>Impeachment</i> (Suçlama)	648
4. Bütçe	649
5. Veto	649
6. Mesaj	649
IV. Başkanlık Sisteminde Yasama-Yürütme Dengesi: “Congressional Government”- “Presidential Government”	649
V. Değerlendirme: Başkanlık Sisteminin Güçlü ve Zayıf Yanları	650
A. Güçlü Yanları	651
1. Başkanlık Sistemi İstikrarlı Bir Yönetim Yaradır	651
2. Başkanlık Sistemi Güçlü Bir Yönetim Yaradır	651
3. Başkanlık Sistemi Demokratik Bir Yönetim Yaradır	651
B. Zayıf Yanları	653
1. Başkanlık Sistemi Rejim Krizlerine Yol Açabilir	553
2. Başkanlık Sistemi Katıdır	553
3. Başkanlık Sistemi Çift Meşruluk Sorununa Yol Açabilir	554
4. Başkanlık Sistemi Siyasal Kutuplaşmaya Yol Açabilir	554
3. Başkanlık Sistemi İktidarın Kişiselleşmesine Yol Açabilir	554
VI. Yarı-Başkanlık Sistemi	655
1. Tek-Başlı, İki-Başlı Yürütme	655
2. Seçim Usulü	656
3. Yasamanın Güveni	656

Bölüm 15

PARLÂMENTER SİSTEM

I. Parlâmenter Sistemin Ayrıcı Özellikleri	658
A. Aslî Özellikler	659
1. Yürütmenin Yapısı: İki-Başlılık (<i>Bicéphalisme, Dualisme</i>).....	659
a) Devlet Başkanı	660
b) Bakanlar Kurulu	660
2. Yürütmenin Göreve Gelişi	663
3. Sorumluluk: Yasamanın Güvenine Dayanma	663
B. Tali Özellikler	664
1. Yürütme Organı, Yasama Organını Feshedebilir	664
2. Aynı Kişi Hem Yürütmede, Hem de Yasamada Görev Alabilir	665
3. Bakanlar Kurulu Yasama Organının Çalışmalarına Katılır.....	665
II. Karşılıklı Etkileşim Araçları	666
1. Kanun Yapımına Yürütmenin Katılması	666
2. Bütçe.....	666
3. Uluslararası Andlaşmalar	666
4. Denetim	666
III. Parlâmenter Sistemin Ortaya Çıkışı: İngiltere	667
A. Yasama Organı	668
B. Yürütme Organı	668
1. Taç.....	668
2. Kabine	669
Kabinenin Ortaya Çıkışı	669
Kralın Otoritesinin Silinmesi, Kabinenin bağımsızlaşması ve Başbakanın Ortaya Çıkması	669
Cezai Sorumluluktan Siyasal Sorumluluğa Geçiş.....	671
Kolektif Sorumluluğun Ortaya Çıkması	672
Fesih Kurumunun Parlâmenter Niteliğe Bürünmesi	672
C. Yargı	672
III. Parlâmenter Sistem Çeşitleri: Düalist ve Monist Parlâmenter Sistem.....	673
A. Düalist Parlâmenter Sistem	673
B. Monist Parlâmenter Sistem.....	674
V. Yasama-Yürütme Dengesi Bakımından Parlâmenter Sistem Tipleri: “Kabine Hükûmeti”- “Meclis Hükûmeti”.....	675
A. Yürütmenin Üstünlüğüne Dayanan Parlâmenter Sistem: “Kabine Hükûmeti”	676
B. Yasamanın Üstünlüğüne Dayanan Parlâmenter Sistem: “Meclis Hükûmeti”	678
VI. Değerlendirme: Parlâmenter Sistemin Güçlü ve Zayıf Yanları.....	681
A. Parlâmenter Sistemin Güçlü Yanları	681
1. Parlâmenter Sistemde Tıkanıklıkların Çözüm Yolu Vardır	682
2. Parlâmenter Sistem Esneklik	682
3. Parlâmenter Sistem Kutuplaşmaya Yol Açmaz	682
4. Parlâmenter Sistemlerde Devlet Başkanının İlimlileştirici ve Uzlaştırıcı Etikisi Vardır	682
B. Parlâmenter sistemin Zayıf Yanları	683
1. Parlâmenter Sistem İstikrarsız Hükûmetlere Yol Açar	683
a) Eleştiri	683
b) Savunma	684
aa) Savunma I: Disiplinli İki-Partili Parlâmenter Sistemde İstikrarsızlık Yoktur	684
bb) Savunma II: Parlâmenter Sistemlerdeki Hükûmet İstikrarsızlığı Görünüşte”dir	685
2. Parlâmenter Sistem Zayıf Hükûmetlere Yol Açar.....	687
3. Parlâmenter Sistem Düşük Nitelikli Bir Demokrasiye Yol Açar	688

Bölüm 16

RASYONELLEŞTİRİLMİŞ PARLÂMENTARİZM

I. Hükûmete İstikrar Kazandırmaya Yönelik Araçlar.....	692
A. Hükûmetin Kurulmasını Kolaylaştırmaya Yönelik Araçlar.....	692
1. Hükûmetin Güven Oylamasız Göreve Başlaması: Zımnî Güven	692
2. Hükûmetin Kurulması İçin, Düşmesi İçin Gerekenden Daha Düşük Bir	
Çoğunluk Aramak	693
B. Hükûmetin Düşürülmesini Zorlaştırmaya Yönelik Araçlar.....	694
1. Güvensizlik Önergesi Verme Hakkının Sınırlandırılması.....	694
2. Serinleme Süresi.....	694
3. Güvensizlik Oyunda Üye Tamsayısının Salt Çoğunluğunun Aranması.....	695
4. Yalnızca Güvensizlik Oylarının Sayılması.....	695
5. Yapıcı Güvensizlik Oyu.....	696
6. Fesih Tehdidi Altında Güvenoyu	697
II. Hükûmete Etkinlik Kazandırmaya Yönelik Araçlar.....	697
A. Kanun Çıkarılmasını Kolaylaştırmaya Yönelik Araçlar	697
1. Blok Oylama: Ya Kabul Et, Ya Reddet.....	698
2. “Giyotin”: Ya Kanunu Kabul Et, ya da Hükûmeti Düşür	698
3. Teşriî Zorunluluk Hali: Ya Kanunu Kabul Et, ya Hükûmeti Düşür, Yoksa	
Kanun Koyma Yetkin Altı Ay Süreyle Askıya Alınır	699
B. Hükûmetin Kararname Çıkarmasını Kolaylaştırmaya Yönelik Araçlar	700
1. Hükûmete “Özerk Kararname” Çıkarma Yetkisi Tanınması	700
2. Hükûmete Kanun Hükûmünde Kararname Çıkarma Yetkisinin Verilmesi	701
III. Değerlendirme.....	701
A. Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm Araçları Yeterince Etkili midir?.....	701
B. Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm Demokratik Bir Usûl Müdür?.....	702

Bölüm 17

DEMOKRASİ KAVRAMI

I. Demokrasi Teorileri	704
A. Normatif Demokrasi Teorisi.....	704
B. Ampirik Demokrasi Teorisi	704
II. Demokrasilerin “Gri Bölgesi”: Melez Rejimler.....	708
A. Delegasyoncu demokrasiler.....	710
B. Yarışmacı Otoriterizm	711
C. Popülist Rejimler	711
Okuma: Demokrasi Nereye Gidiyor? Nerede Hata Yaptık?.....	712
III. Demokrasi Anlayışları: Çoğunlukçu ve Çoğulcu Demokrasi Anlayışı.....	716
A. Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışı	716
B. Çoğulcu Demokrasi Anlayışı.....	718
Militan Demokrasi Anlayışı.....	720
Klasik Demokrasi - Marksist Demokrasi Anlayışı.....	721
IV. Demokrasi Modelleri: Çoğunlukçu ve Uzlaşmacı Demokrasi Modelleri	722
A. Çoğunlukçu Demokrasi Modeli (Westminster Modeli).....	723
B. Uzlaşmacı Demokrasi Modeli.....	725
Seçim Nüfus Sayımı mı?	726
Demokrasi “Doğru” Karar Almanın Bir yöntemi midir?.....	729

Bölüm 18

DOĞRUDAN DEMOKRASİ

I. Tanım.....	733
II. Eski Yunan: <i>Ecclesia</i>	734
III. İsviçre: <i>Landsgemeinde</i>	735
IV. New England (ABD): <i>Town Meeting</i>	737
V. Türkiye’de Doğrudan Demokrasi Var mı? “Köy Derneği”.....	738
VI. Teorik Kökeni: Halk Egemenliği Teorisi ve Rousseau’nun Egemenliği Devredilmezliği Kuramı.....	739
VII. Doğrudan Demokrasinin Pratik İmkânsızlığı	739
VIII. Elektronik Demokrasi Doğrudan Demokrasiyi Mümkün Kılabilir mi?	740

Bölüm 19

TEMSİLİ DEMOKRASİ

I. Genel Olarak.....	743
Tanım.....	743
“Egemenliğin Devri” - “Egemenliğin Kullanılmasının Devri”.....	743
Seçim.....	743
“Saf Temsilî Demokrasi”.....	743
Teorik Kökeni: Millî Egemenlik İlkesi	743
II. Temsil Kavramı	744
Temsil Kavramının Özel Hukuktan Anayasa Hukukuna Geçişİ	744
“Temsilci”-“Görevli” Ayrımı.....	745
Temsil Kavramından Çıkan Sonuçlar	745
a) Temsilcilerin İşlemlerinin Halkın Onayına İhtiyacı Yoktur	745
b) Temsilcilerin İşlemleri Bir Başka Makam Tarafından Denetlenemez.....	746
Millet ile Temsilcileri Arasındaki İlişkinin Hukukî Niteliği.....	746
a) Özel Hukuktaki Durum.....	746
b) Anayasa Hukukundaki Durum.....	746
III. Emredici Vekâlet Teorisi.....	747
Tanım	747
Özellikleri	748
a) Emir ve Talimat Verme Yetkisi.....	748
b) Vekâlet Yetkisini Aşma Yasağı.....	748
c) Azil Yetkisi.....	748
d) Hesap Verme Zorunluluğu.....	749
e) Vekilin Sorumluluğu İlkesi	749
f) Milletvekilinin Maaşının Seçmenleri Tarafından Ödenmesi.....	749
Uygulamadan Örnekler.....	749
Eleştiriler	751
a) Teorik Eleştiriler	751
b) Pratik Eleştiriler	751
IV. Temsilî Vekâlet Teorisi.....	752
1. Bütün Milletin Temsili İlkesi	752
2. Kolektif Vekâlet İlkesi (Tek Tek Milletvekillerine Değİl, Milletvekillerinin Bütününe Verilmiş Vekâlet).....	753
3. Genel Vekâlet.....	754
4. Emredici Vekâlet Yasağı.....	754
5. Azil Yasağı	756
6. Sorumsuzluk.....	756
7. Serbestlik	757
8. Milletvekillerinin Maaşlarının Genel Bütçeden Ödenmesi.....	757

Bölüm 20

YARI-DOĞRUDAN DEMOKRASİ

I. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Tanımı.....	759
II. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Araçları	760
A. Referandum	760
1. Yapılış Zamanı Bakımından.....	760
a) Ön Referandum	760
b) Sonraki Referandum	760
2. Bağlayıcılığı Bakımından.....	761
a) İstisnâî Referandum.....	761
b) Tasdikî Referandum.....	761
3. Başvuruluşu Bakımından	762
a) Mecburî Referandum	762
b) İhtiyarî Referandum	762
4. Konuları Bakımından.....	762
a) Kurucu Referandum.....	762
b) Teşriî Referandum	763
Referandumdan Bir Sapma: Plebisit	763
B. Halk Vetosu	764
C. Halk Teşebbüsü	764
D. Temsilcilerin Azli	766
1. <i>Recall</i> (Geri Çağırma).....	766
2. <i>Abberufungsrecht</i>	767
III. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Değerlendirilmesi.....	768
A. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Lehine Olan Görüşler.....	769
B. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Aleyhine Olan Görüşler.....	770
Sonuç.....	772

Bölüm 21

OY HAKKI

I. Bazı Kavramlar.....	777
Seçim.....	778
Oylama	778
Oy Hakkı	778
II. Oy Hakkının Şartları.....	778
A. Olumlu Şartlar.....	779
1. Vatandaşlık	779
2. Yaş	779
3. Seçmen Listesine Yazılı Olmak	779
B. Olumsuz Şartlar	781
1. Ehliyetsizlik	781
2. Liyakatsizlik.....	782
III. Oy Hakkının İlkeleri.....	782
A. Genel Oy İlkesi.....	782
Kısıtlı Oy	782
1. Servete Bağlı Oy	782
2. Vergiye Bağlı Oy	782
3. Yeteneğe Bağlı Oy	783
4. Cinsiyete Bağlı Oy	784
5. Irka Bağlı Oy	785
B. Eşit Oy İlkesi.....	786
1. Çok Oy	786
2. Çift Oy veya Ek Oy.....	786
3. Aile Oyu	787

C. Tek dereceli seçim veya Doğrudan Oy İlkesi.....	788
D. Bireysel Oy İlkesi.....	789
E. Kişisel Oy İlkesi.....	790
1. Evde Oy.....	790
2. Bulunulan Yerde Oy.....	790
3. Vekaletle Oy.....	790
4. Mektupla Oy.....	791
F. Gizli Oy İlkesi.....	792
G. Mecburî Oy ve İhtiyarî Oy İlkeleri.....	793
1. Görev-Seçmenlik Görüşü.....	793
2. Hak-Seçmenlik Görüşü.....	794
H. Serbest Oy veya Seçimlerin Serbestliği İlkesi.....	795
I. Açık Sayım ve Döküm İlkesi.....	796
J. Seçim Uyuşmazlıklarının Yargısal Çözümü İlkesi.....	796
1. Seçim Uyuşmazlıklarının Siyasal Çözümü Sistemi.....	796
2. Seçim Uyuşmazlıklarının Yargısal Çözümü Sistemi.....	797

Bölüm 22

SEÇİM SİSTEMLERİ

I. Çoğunluk Sistemi.....	803
A. Tek-Turlu Çoğunluk Sistemi.....	803
1. Tek-İsimli Tek-Turlu Çoğunluk Sistemi.....	804
2. Listeli Tek-Turlu Çoğunluk Sistemi.....	804
B. İki-Turlu Çoğunluk Sistemi.....	805
1. Tek-İsimli İki-Turlu Çoğunluk Sistemi.....	806
2. Listeli İki-Turlu Çoğunluk Sistemi.....	806
II. Nispi Temsil Sistemi.....	807
A. Ulusal Düzeyde Nispi Temsil.....	807
B. Seçim Çevresi Düzeyinde Nispi Temsil.....	809
1. En Büyük Artık Usûlü.....	809
2. En Kuvvetli Ortalama Usûlü.....	810
3. Millî Bakiye (Ulusal Artık) Sistemi.....	811
4. D'Hondt Usûlü.....	812
- Nispi Temsil Sisteminde Liste Çeşitleri.....	813
1. Bloke Liste Usûlü.....	813
2. Tercihli Oy Usûlü.....	813
3. Karma Liste Usûlü.....	813
- Nispi Temsil Sisteminde Seçim Barajları.....	815
1. Ulusal Baraj.....	815
2. Seçim Çevresi Barajı.....	816
III. Seçim Sistemlerinin Değerlendirilmesi.....	816
A. "Temsilde Adalet" ile "Hükûmette İstikrar ve Etkinlik" İlkeleri Açısında Seçim Sistemleri.....	817
B. Seçim Sistemlerinin Parti Sistemleri Üzerindeki Etkisi.....	818
C. Parti Sistemlerinin Rejim Üzerindeki Etkisi.....	819

Bölüm 23

YASAMA ORGANI: PARLÂMENTO

I. Genel Olarak.....	823
Yasama Organı ve Yasama Fonksiyonu (Organik ve Fonksiyonel Açıdan Yasama).....	823
Yasama Organının Diğer Devlet Organlarından Ayrılması.....	824

Terminoloji	824
II. İngiltere’de Parlâmentonun Doğuşu ve Gelişmesi.....	825
Norman İstilasından (1066) Önce.....	825
Norman İstilasından Sonra.....	825
<i>Magna Carta Libertatum</i> (1215)	826
Simon de Montfort (1265)	827
Model Parlâmento (1295)	827
Parlâmentonun İkiye Bölünmesi (1332).....	828
Parlâmentonun Yasama Yetkisini Ele Geçirmesi (1400’ler)	828
a) “Dilekçe Hakkı+Vergiye Muvafakat Silahı”.....	828
b) Dilekçe Hakkının Kanun Tasarısına Dönüşmesi	829
c) Ancak Kral Yasama Yetkisini Kaybetmemiştir	829
<i>Petition of Rights</i> (1628) Sonrası Gelişmeler	830
“Uzun Parlâmento”	830
1648 Devrimi	830
Cumhuriyetin İlanı ve Cromwell	831
<i>Habeas Corpus Act</i>	830
<i>Bill of Rights</i> (1689)	831
<i>Act of Settlement</i> (1701).....	832

Bölüm 24

PARLÂMENTOLARIN YAPISI: TEK-MECLİSİ VE İKİ-MECLİSLİ PARLÂMENTOLAR

I. Tek-Meclislilik.....	833
II. İki-Meclislilik.....	834
A. Genel Olarak	834
B. Birinci Meclisler ile İkinci Meclisler Arasındaki Farklar.....	836
C. İki-Meclisliliğin Nedenleri	839
III. İki-Meclisliliğin Değerlendirilmesi.....	841
A. İki-Meclis Sisteminin Aleyhine İleri Sürülmüş Görüşler.....	841
B. İki-Meclis Sisteminin Lehine İleri Sürülmüş Görüşler	842

Bölüm 25

PARLÂMENTO ÜYELİĞİ

İsimlendirme	845
I. Parlâmento Üyelerinin Seçimi.....	847
A. Seçilme Yeterliliği	847
1. Esas Şart: Seçme Hakkına Sahip Olmak	847
2. Ek Şartlar	847
a) Vatandaşlık	847
b) Yaş	847
c) Öğrenim	848
d) Askerlik	848
3. Seçilme Yetersizlikleri.....	849
a) Mutlak Yetersizlikler	849
b) Nispi Yetersizlikler	849
B. Seçim Usûlü	849
1. Tek-Meclisli Parlâmentoların ve İki-Meclisli Parlâmentolarda Birinci Meclislerin Üyelerinin Seçimi.....	850
2. İki-Meclisli Parlâmentolarda İkinci Meclislerin Üyelerinin Seçimi, Belirlenmesi veya Atanması.....	850

a) İrsî Üyeler	850
b) Tabîî Üyeler	850
c) Atama Yoluyla Gelen Üyeler	851
II. Parlâmento Üyelerinin Hukukî Statüsü	852
A. Parlâmento Üyeliği Sıfatının Kazanılması ve Sona Ermesi	853
1. Parlâmento Üyeliği Sıfatının Kazanılması	853
2. Parlâmento Üyeliği Sıfatının Sona Ermesi	854
a) Fesih	854
b) Erken Seçim	854
c) Normal Yasama Döneminin Sona Ermesi	854
d) Ölüm	855
e) İstifa	855
a) Düşme	856
B. Yasama Bağdaşmazlığı	857
1. Parlâmento Üyeliği ile Bir Kamu Görevi Arasındaki Bağdaşmazlık	858
2. Parlâmento Üyeliği ile Bir Özel İş Arasındaki Bağdaşmazlık	858
3. Parlâmento Üyeliği ile Diğer Bir Temsili Görev Arasındaki Bağdaşmazlık	860
C. Yasama Bağışıklıkları	860
1. Yasama Sorumsuzluğu	861
Tanım	861
Amacı	861
Kökeni	862
Kapsamı: Oy, Söz veya Düşünce Açıklaması	862
Şartı	862
Niteliği: Mutlaktır	863
a) Hukukî+Cezaî Sorumsuzluk	863
b) Kaldırılmaz	863
c) Sürekli	863
d) Kamu Düzenine İlişkindir: Vazgeçilemez	863
Parlâmento Dışında Tekrar	864
2. Yasama Dokunulmazlığı	864
Tanım...864; Amacı...864; Örnek Ülkeler...865; Kökeni	865
Konusu...865; Sağladığı Güvenceler...866; Niteliği: Nispidir	867
D. Parlâmento Üyeliği Tazminatı	868
Bedavalık...868; Ücretlilik...868; Uygulama	69
Niteliği: “Tazminat” mı, “Maaş” mı?... 869; Miktarı...870; Ek Malî Avantajlar...	870

Bölüm 26

PARLÂMENTOLARIN İÇ YAPISI VE ÇALIŞMA DÜZENİ

I. İktüzük	871
Tanımı	872
Konusu: “İç”lik	872
Temeli: Parlâmentoların Özerkliği İlkesi	872
Hukukî Niteliği: Parlâmento Kararı	872
İktüzüğün Önemi	872
İktüzüğün Devamlılığı ve Bağlayıcılığı	874
II. Parlâmentoların İç Yapısı	874
A. Başkan	874
B. Divan	876
C. Siyasî Parti Grupları	877

D. Komisyonlar	878
1. Teşriî Komisyonlar	878
2. Teşriî Olmayan Komisyonlar	879
a) Araştırma Komisyonları	879
b) Soruşturma Komisyonları	879
c) <i>Ad Hoc</i> Komisyonları	880
III. Parlâmentoların Çalışma Düzeni	880
A. Parlâmentoların Devamlılığı ve Toplantı Dönemleri Sistemleri	880
1. Parlâmentonun Devamlılığı Sistemi	881
2. Toplantı Dönemleri Sistemi	882
B. Zaman Birimleri	884
1. Yasama Dönemi	884
2. Seans	884
3. Ara Birimler	885
C. Toplantı Yetersayısı, Gündem ve Görüşme, vs.	885
D. Parlâmentolarda Oylama Şekilleri	886
1. İşaretle Oylama	886
2. Açık Oylama	887
3. Gizli Oylama	887
E. Karar Yetersayısı	887
1. Nispi Çoğunluk	888
2. Salt Çoğunluk	888
a) Üye Tamsayısının Salt Çoğunluğu	888
aa) <i>De Facto</i> Üye Tamsayısı Esası	888
bb) <i>De Jure</i> Üye Tamsayısı Esası	888
b) Toplantıya Katılanların Salt Çoğunluğu	889
c) Kullanılan Oyların Salt Çoğunluğu	889
d) Geçerli Oyların Salt Çoğunluğu	889
3. Nitelikli Çoğunluk	890

Bölüm 27

YASAMA FONKSİYONU

I. Yasama Fonksiyonunun Tanımı ile Yürütme ve Yargı Fonksiyonlarından Ayrılması	891
A. Maddî Kriter	892
B. Şeklî veya Organik Kriter	895
II. Yasama Fonksiyonunun Özellikleri	898
A. Yasama Yetkisinin Genelliği	898
B. Yasama Yetkisinin Aslılığı	899
C. Yasama Yetkisinin Devredilmezliği	900
III. Yasama İşlemleri	900
A. Yasama İşleminin Tanımı	901
B. Yasama İşlemlerinin Türleri: Parlâmento Kararı ve Kanun	903
1. Parlâmento Kararları	904
2. Kanun	905

Bölüm 28

PARLÂMENTOLARIN GÖREV VE YETKİLERİ

I. Kanun Yapmak	909
A. Öneri	910
B. Görüşme	911

3. Kabul (Oylama).....	911
D. Onay veya Geri Gönderme.....	911
1. Kralî Onay.....	912
2. Geri Gönderme.....	915
a) Güçleştirici Veto	915
b) Geciktirici Veto.....	916
E. İsdar	911
1. Tanım.....	918
2. Örnekler.....	920
3. İsdarın Şekli	923
4. İsdarın Fonksiyonları	929
a) Kanunun Varlığının Tespiti.....	929
b) Kanunun Aslına Uygunluğunun Tasdiki.....	929
c) Kanunun Resmî Gazetede Yayınlanması Emri	930
d) İsdarın Dördüncü Bir Fonksiyonu Var mı? (Kanunun Uygulanmasını Emretme) ..	931
5. Cumhurbaşkanları Kanunları İsdar Etmeyi Reddedebilir mi?.....	932
6. İsdar - Kralî Onay Farkı.....	933
7. İsdar - Geri Gönderme Farkı	937
8. İsdar - Yayın Farkı.....	938
9. İsdar ile İlgili Bazı Ek Gözlemler	938
F. Yayın	940
G. Yürürlüğe Girme.....	942
II. Hükûmeti Denetlemek	944
A. Soru	944
B. Genel Görüşme	948
C. Meclis Araştırması	950
D. Meclis Soruşturması.....	952
E. Gensoru	956
F. Güvensizlik Önergesi	960
III. Bütçeyi Kabul etmek.....	962
A. Tanımı ve Önemi	962
B. Tarihsel Kökü	963
C. Bütçe İlkeleri	964
D. Bütçe Kanunlarının Kabul Edilmesi Usûlü.....	966
IV. Uluslararası Andlaşmaları Onaylamak veya Onaylanmalarına İzin Vermek	968
V. Savaş İlan Etmek veya ilân Edilmesine İzin Vermek	969
A. Monarşilerde	969
B. Cumhuriyetlerde	969
VI. Af Çıkarmak (Amnistie)	971
A. Türk Hukukunda Af çeşitleri	972
1. “Genel Af-Özel Af” Ayrımı	972
2. “Toplu Af-Bireysel Af” Ayrımı.....	972
3. Af Çıkarma Yetkisi Kime Ait Olmalıdır?.....	972
B. Fransız Hukukundaki “Grâce-Amnistie” Ayrımı.....	973
1. “Gras” ile “Amnistî” Arasındaki Farklılıklar.....	974
2. “Amnistî” ve “Gras” Yetkisi Kime Verilmelidir?.....	975
3. “Amnistî”nin Hukukî Şekli	976
VII. Parlâmentoların Diğer Görev ve Yetkileri.....	976
Bibliyografya	979
Dizin.....	1023
Yazarın Özgeçmişi ve Yayın Listesi	1063

Bölüm 1

ANAYASA HUKUKUNUN BİLGİ KAYNAKLARI*

PLÂN:

- I. Anayasalar
 - A. Türk Anayasaları
 - B. Yabancı Anayasalar
- II. Anayasa Mahkemeleri Kararları
- III. Bilimsel Eserler
 - A. Genel Eserler
 - B. Monografiler
 - C. Makaleler: Dergiler (Sürekli Yayınlar)
- III. İnternet Kaynakları
 - A. Türkçe
 - B. İngilizce
- IV. Kaynak Arama ve Temin Etme
 - A. Kitap Arama ve Temin Etme
 - B. Makale Arama ve Temin Etme

Anayasa hukukunun “bilgi kaynakları (*fontes cognoscendi*)”¹, anayasa hukuku kurallarının bulunacağı yerleri ve bunların kapsamı hakkında bilgi edinilecek belgeleri ifade eder. Anayasa hukukunun bilgi kaynaklarını, “anayasalar”, “anayasa mahkemesi kararları” ve “bilimsel eserler” olmak üzere üçe ayırarak inceleyebiliriz:

I. ANAYASALAR

Şüphesiz anayasa hukukunun bilgi kaynakları arasında en önemlisi anayasalardır. Doğal olarak bir anayasal meseleyle karşılaşıldığında yapılması gereken ilk şey, o konuda anayasada bir kural olup olmadığına bakmaktır.

A. TÜRK ANAYASALARI

Türk anayasalarının bilgi kaynakları resmî kaynaklar ve özel kaynaklar olarak iki gruba ayrılabilir.

* Bu konuda daha geniş bilgi için bkz.: Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 1999, s.27-54.

1. Genel olarak hukukun bilgi kaynakları konusunda bkz.: Yaşar Karayalçın ve Aynur Yongalık, *Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod: Problem Çözme*, Ankara, BTHAE Yayınları, Yedinci Baskı, 2008, s.82 vd.

Bölüm 2

ANAYASA HUKUKU

(Tanımı, Konusu, Kısımları, Yaklaşım Biçimleri,
Diğer Dallar ile İlişkisi, Tarihsel Gelişimi, vs.)

Bibliyografya.- Ali Fuat Başgil, *Esas Teşkilat Hukuku*, İstanbul, Baha Matbaası, 1960, s.3-4; Hüseyin Nail Kubalı, *Anayasa Hukuku Dersleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971, s.1-2; Bülent Nuri Esen, *Anayasa Hukuku: Genel Esaslar*, Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1970, s.12-13; İlhan Arsel, *Anayasa Hukuku (Demokrasi)*, Ankara, Doğu Matbaacılık, 1964, s.4-6; Erdoğan Teziç, *Anayasa Hukuku*, İstanbul, Beta, 13. Baskı, 2009, s.3-4; Mustafa Erdoğan, *Anayasa Hukuku*, Ankara, Orion, 4. Baskı, 2007, s.27-30; Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekin, 1999, s.194-196; Louis Favoreu, *et al.*, *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, Yedinci Baskı, 2004, s.1-27, 314-323; Louis Favoreu, “Le droit constitutionnel, droit de la constitution et constitution de droit”, *Revue française de droit constitutionnel*, no 1, 1990, s.85; Dominique Turpin, *Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., “Quadrige”, 2003, s.1-10; Bertrand Mathieu ve Michel Verpeaux, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, Coll. Droit fondamental, 2004, s.19-20; Jean-Louis Mestre, “Les emplois initiaux du l’expression ‘droit constitutionnel’”, *Revue française de droit constitutionnel*, no 55, 2003, s.451-472; Vlad Constantinesco ve Stéphane Pierré-Caps, *Droit constitutionnel*, Paris, Presses Universitaires de France, Themis droit public, İkinci Baskı, 2006, s.7-10; Eric Oliva, *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, Altıncı Baskı, 2007, s.1-4.

“Anayasa” ve “anayasa hukuku” kavramlarını görmeden önce “anayasa” ve “anayasa hukuku” terimlerini görelim.

I. TERİNOLOJİ

Bibliyografya.- Başgil, *op. cit.*, s.3-4; Kubalı, *op. cit.*, s.1-2; Esen, *Anayasa Hukuku: Genel Esaslar*, *op. cit.*, s.12-13; Arsel, *Anayasa Hukuku (Demokrasi)*, *op. cit.*, s.4-6; Teziç, *op. cit.*, s.3-4; Erdoğan, *Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.27-29.

A. “ANAYASA” TERİMİ¹

“*Constitutio*”,- Latince de bir *constitutio* kelimesi vardır. Ancak bu kelime, devletin temel kuruluşunu değil, genel dilde, hal, vaziyet, durum, bün-

1. Bu konuda daha geniş bilgi için bkz.: Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 1999, s.131-134.

ye², hukuk dilinde de imparatorun özel bir işlemi olan “emirnameleri” ifade eder³.

“**Constitution**”⁴.- Fransızcada “anayasa” kelimesinin karşılığı olarak *constitution* kelimesi kullanılmaktadır. Bu kelime *constituer* fiilinden türemiş bir isimdir⁵. *Constituer* fiili ise “oluşturmak, teşkil etmek, meydana getirmek, kurmak, tesis etmek” anlamlarına gelmektedir⁶. O hâlde *constitution*’u “oluşum”, “kuruluş” olarak Türkçeye çevirebiliriz.

Fransızca *constituer* fiili de Latince *constituere* fiilinden gelmektedir⁷. Bu fiil ise Latince de koymak, yerleştirmek, oluşturmak, tesis etmek gibi anlamlara gelmektedir⁸. *Constituere* fiili Latince de *com* öneki ve *statuere* fiilinden oluşmuştur⁹. *Com* (*cum*) Latince de ortaklık, birliktelik ifade eden bir önektir¹⁰. *Statuere* fiili ise, Hint-Avrupa *sta* kökünden gelip¹¹, koymak, yerleştirmek, teşkil etmek, sabitlemek, durdurmak gibi anlamlara gelmektedir¹².

“**Kanun-ı Esâsî**”¹³.- Ülkemizde 1876 tarihli ilk Anayasa, “Kanun-ı Esâsî” ismini taşımaktadır. Tarık Zafer Tunaya’nın not ettiğine göre, Fransızca *constitution* karşılığı “kanun-ı esâsî” kelimesinin kullanılmasını ilk defa

-
2. Sina Kabağaç ve Erdal Alova, *Latince-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Sosyal Yayınları, 1995, s.125.
 3. Paul Bastid, *L'idée de constitution*, Paris, Economica, Coll. “Classique”, 1985, s.12; Olivier Beaud, “Constitution et Droit constitutionnel”, in Denis Alland ve Stéphane Rials (Ed.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003, s.258 (257-266);
 4. İngilizce *constitution*, İtalyanca *costituzione*, İspanyolca *constitucion*, Almanca *Verfassung*.
 5. Bastid, *op. cit.*, s.9-17.
 6. Tahsin Saraç, *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Adam Yayınları, 1990, s.310, *constituer* maddesi. Petit Robert de *constitution* için (genel anlamda) şu üç açıklamayı yapmaktadır: (1) Kurma eylemi (*action d'établir*); (2) Bir şeyin oluşum tarzı (*manière dont une chose est composée*); (3) Bir bütünü oluşturma eylemi (*action de constituer un ensemble*) (Paul Robert, *Dictionnaire de la langue française*, (Rédaction dirigée par A. Rey ve J.Rey-Debove), Paris, Le Robert, 1991, s.375, *constitution* maddesi).
 7. Gérard Cornu, *Vocabulaire juridique*, Paris, PUF, 7. Baskı, 2006, s.220.
 8. Kabağaç ve Alova, *op. cit.*, s.124.
 9. *The American Heritage Dictionary of the English Language*, Boston, Houghton Mifflin Company, 4. Baskı, 2001, s.395.
 10. A. Gariel, *Dictionnaire Latin-Français*, Paris, Hatier, 1988, s.150.
 11. Hint-Avrupa Dillerinde *sta* kökü daima, “yer” veya “duran bir şeyi” ifade eder (*The American Heritage Dictionary of the English Language*, *op. cit.*, “Appendix I, s.2048.
 12. Kabağaç ve Alova, *op. cit.*, s.124. 566.
 13. İlk Anayasamızın adı doğru olarak “Kanun-ı Esâsî” şeklinde yazılmalıdır. “Kanun-u Esâsî”, “Kanunu Esâsî” terimleri yanlıştır. Ferit Devellioğlu’nun açıkladığı gibi, sıfat tamlamalarındaki -i ve -i, Türkçenin ses uyumu kurallarına göre, -u veya -ü şeklinde söylenece de bu sesler, imlâ olarak -ı ve -i harfleriyle gösterilmelidir. Buna göre, ilk Anayasamız, “Kanun-ı Esâsî” şeklinde yazılır ve “Kanunu Esâsî” şeklinde söylenir. Ancak tamlamanın ilk kelimesinin sonu bir a ve u ile biterse tamlama arasındaki -i harfi yerine -yi harfleri kullanılır, “Şûrâ-yi Devlet” gibi (Bu konuda bkz. Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara, Aydın Kitabevi, 1984, s.IV).

Bölüm 3

ANAYASA KAVRAMI*

Bibliyografya.- Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.68-77; Gicquel, *op. cit.*, s.158-162; Elisabeth Zoller, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, 2. Baskı, 1999, s.11-12; Turpin, *op. cit.*, s.100-112; Marie-Anne Cohendet, *Droit constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 2002, s.67-74; Dominique Chagnollaude, *Droit constitutionnel contemporain: (Tome 1: Théorie générale-Les régimes étrangers)*, Paris, Armand Colin, 4. Baskı, 2004, c.I, s.20-31; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, s.62-64; Bernard Chantebout, *Droit constitutionnel*, Paris, Armand Colin, 22. Baskı 2005, s.22-28; Marc Uyttendaele, *Precis de droit constitutionnel belge*, Bruxelles, Emile Bruylant, 2001, s.74-79; Francis Delpérée, *Le droit constitutionnel de la Belgique*, Bruxelles, Bruylant, 2000, s.50-54; Anthony W. Bradley ve Keith D. Ewing, *Constitutional and Administrative Law*, London, Longman, 13. Baskı, 2002, s.4-6; Hilaire A. Barnett, *Constitutional and Administrative Law*, London, Routledge-Cavendish Publishing Ltd., 7. Baskı, 2008, s.7-9; Owen Hood Phillips, Paul Jackson ve Patricia Leopold, *Constitutional and Administrative Law*, London, Sweet & Maxwell, 8. Baskı, 1997, s.5-9; Eric Barendt, *Introduction to Constitutional Law*, Oxford, Oxford University Press, 1998, s.1-14; Vicki C. Jackson ve Mark Tushnet, *Comparative Constitutional Law*, New York, Foundation Press, 1999, s.190-354; K.C. Wheare, *Modern Anayasalar*, Çev. Mehmet Turhan, Değişim Yayınları, Ankara, 1985. s.21-25; S. A. de Smith ve Rodney Brazier, *Constitutional and Administrative Law*, London, Penguin Books, 1989, s.3-28; Rod Hague, Martin Harrop ve Shaun Breslin, *Comparative Government and Politics*, Houndmills, Macmillan Press, 1998, s.150-155; Jean Blondel, *Comparative Government*, London, New York, Prentice Hall, 1995, s.215-223; Constance Grewe ve Hélène Ruiz Fabri, *Droits constitutionnels européens*, Paris, PUF, 1995, s.33-46; Georges Burdeau, *Traité de science politique*, Paris, L.G.D.J., 3. Baskı, 1983, c.IV, s.25; Dmitri Georges Lavroff, *Le droit constitutionnel de la Ve République*, Paris, Dalloz, 1995, s.79; Pierre Wigny, *Cours de droit constitutionnel*, Bruxelles, Bruylant, 1973; Paolo Biscaretti di Ruffia et Stefan Rozmarny, *La constitution comme loi fondamentale dans les Etats de l'Europe occidentale et dans les Etats socialistes*, Paris L.G.D.J., Torino, Libreria Scientifica, 1966, s.4-12; Joseph Barthélemy ve Paul Duez, *Traité de droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1933, s.184; Georges Vedel, *Droit constitutionnel*, Paris, Sirey, 1949, s.112; Jacques Cadart, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris Economica, 3. Baskı, 1990, c.I. s.127; Philippe Ardan, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 17. Baskı, 2005, s.49-91.

“Anayasa kavramı” başlıklı bu bölümün önce plânını verelim:

PLÂN:

I. Anayasa Kavramının Tanımı

II. Anayasa Türleri

III. Anayasaların İçerikleri

IV. Anayasacılık

V. Karşı-Anayasacılık

* Bu bölüm, 1999 yılından itibaren çeşitli yıllarda yazılmıştır. En son 2019 yılında gözden geçirilmiştir. Bölümün sonundaki “V. Karşı-Anayasacılık” başlığı 2018 yılında yazılmıştır.

Şimdi sırasıyla bu konuları inceleyelim:

I. ANAYASA KAVRAMININ TANIMI

“Anayasa (*constitution*)” nedir? Bir anayasa kitapçığını elinize alıp “anayasa nedir” sorusunu sorarsanız, bu soruya tasvirî bir cevap verebilirsiniz. Örneğin benim kullandığım anayasa kitapçığından hareketle ben şu cevabı verebilirim: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 9x13,5 cm boyutlarında toplam 128 sayfadan oluşmuş bir kitapçıktır. Daha ileri giderek bu kitapçığın üzerinde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası yazdığını, her sayfanın üzerinde siyah harflerle yazılar olduğunu, bu yazılara bakıldığında anayasa metninin kendi içinde kısımlara, kısımların bölümlere, bölümlerin de maddelere ayrıldığını söyleyebilirim. Keza maddelere daha dikkatli olarak baktığımda her maddenin bir veya birden fazla paragraftan oluştuğunu, her paragrafın da bir veya birden fazla cümleden oluştuğunu, her cümlemin birden fazla kelimeden oluştuğunu, her kelimenin de birden fazla harfin bir araya gelmesinden meydana geldiğini söyleyebilirim. Harflerin ise beyaz kağıt üzerinde siyah mürekkeple basılmış çeşitli şekiller olduğunu ilave edebilirim. Bu şekilde anayasanın fizikî veya dilbilgisel varlığını tanımlamış oluruz. Böyle bir tanımın haliyle hukuk bakımından pek de bir değeri yoktur. O halde yukarıdaki soruyu tekrar soralım: Bir hukukî kavram olarak “anayasa” nedir?

Anayasa kavramını en basit olarak şu şekilde tanımlayabiliriz:

TANIM: *Anayasa*, anayasal nitelikteki hukuk kurallarının toplamıdır.

Bu tanım şu iki önermeden oluşmaktadır: (1) Anayasa, hukuk kurallarından oluşur. (2) Ancak anayasa, her tür hukuk kuralından değil, sadece belirli bir nitelikteki (anayasal nitelikteki) hukuk kurallarından oluşur. Şimdi bu iki önermeyi biraz daha yakından görelim:

A. ANAYASA, HUKUK KURALLARINDAN OLUŞUR

Anayasanın hukuk kurallarından oluştuğu önermesi şüphesiz doğru bir önermedir. Anayasa, bir din, ahlak, örf ve adet, siyaset, ekonomi veya edebiyat belgesi değil, bir hukuk belgesidir. Anayasanın hukuk kurallarından oluştuğunun söylenmesi doğruluğu apaçık bir şeydir. Bunun ayrıca ispatlanmasına gerek yoktur. Ancak anayasa, hukuk kurallarından oluştuğuna göre, burada “hukuk kuralı (*legal norm*, *norme juridique*)”nın ne olduğunun gösterilmesi gerekir. “Hukuk kuralı”nın ne olduğunun tanımlanması anayasa hukukunun değil, hukukun genel teorisinin sorunudur. Bu konuda hukuka giriş derslerinde edindiğiniz bilgilere veya hukukun genel teorisi kitaplarına bakınız¹. Biz bu konuda bir özet bilgiyi aşağıdaki Kutu 3.1’de veriyoruz:

1. Kemal Gözler, *Hukukun Genel Teorisine Giriş*, Ankara, USA Yayıncılık, 1998, s.25-148; Kemal Gözler, *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016, s.28-111.

Bölüm 4

ANAYASA NORMLARININ GEÇERLİLİĞİ SORUNU*

“Anayasa normlarının geçerliliği sorunu” başlıklı bu bölümde önce anayasa normlarının geçerliliğinin şartlarını, sonra sırasıyla anayasaüstülük, anayasa normları arasında hiyerarşi, uluslararası hukuk normlarının anayasa normları karşısındaki yeri, anayasanın ruhu, anayasal teamüllerin geçerliliği ve geçerlilik koşullarına aykırılığın müeyyidesinin ne olduğu sorunlarını göreceğiz. Ancak bundan önce tüm bu sorunlara çözüm ararken sahip olduğumuz bakış açısı olan pozitivist bakış açısını öncelikle açıklamamız uygun olacaktır. Buna göre bu bölümde planımız şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Anayasa Hukukunun Pozitivist Teorisi

II. Anayasa Normlarının Geçerliliğinin Şartları

III. Anayasaüstülük Sorunu

IV. Anayasa Normları Arasında Hiyerarşi Sorunu

V. Uluslararası Hukuk Normlarının Anayasa Normları Karşısındaki Yeri Sorunu

VI. Anayasanın Ruhu Sorunu

VII. Anayasal Teamüllerin Geçerliliği Sorunu

VIII. Geçerlilik Koşullarına Aykırılığın Müeyyidesi: Geçersizlik (Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi Sorunu)

Şimdi bu plân dahilinde konuyu görelim.

I. ANAYASA HUKUKUNUN POZİTİVİST TEORİSİ¹

Hukukun genel teorisine ve anayasa hukukunun genel teorisine ilişkin bu genel açıklamalardan sonra, *anayasa hukukunun pozitivist teorisini* kısaca görmekte yarar vardır. Zira, aşağıda görüleceği gibi, çalışmamızda, pozitivist teorinin hukuk ve bilim anlayışı esas alınmış, bu anlayış çerçevesinde karşılaşılan sorunlara cevap aranmıştır.

* Bu bölüm büyük ölçüde bizim 1999 yılında yayınlanmış olan *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu* (Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016) başlıklı kitabımızdan özetlenmiştir. Bu bölümdeki konular hakkında daha geniş bilgi edinmek için söz konusu kitaba bakılabilir.

1. Bu başlık, Gözler, *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, *op. cit.*, s.16-24’ten alınmıştır.

Bölüm 5

ANAYASANIN YORUMU*

Bibliyografya.- Kemal Gözler, *Hukukun Genel Teorisine Giriş: Hukuk Normlarının Geçerliliği ve Yorumu Sorunu*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1998, s.148-224; Kemal Gözler, “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, *Anayasa Yargısı*, Cilt 15, 1998, s.207-249; Adnan Güriz, *Hukuk Başlangıcı*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 6. Baskı, 1997, s.58-63; François Terré, *Introduction générale au droit*, Paris, Dalloz, 6. Baskı, 2003, 429-445; Jean-Louis Bergel, *Théorie générale du droit*, Paris, Dalloz, 3. Baskı, 1999, s.243-256; Jean-Pierre Gridel, *Notions fondamentales de droit et droit français*, Paris, Dalloz, 1992, s.554-563; Claude du Pasquier, *Introduction à la théorie générale et à la philosophie du droit*, Neuchatel, Delauchaux & Niestlé S.A., 3. Baskı, 1948, s.181-204; Hermann Bekaert, *Introduction à l'étude du droit*, Bruxelles, Etablissements Emile Bruylant, 1963, s.217-223; Chaïm Perelman, *Logique juridique: nouvelle rhétorique*, Paris, Dalloz, 1976, s.16; Ali Himmet Berki, *Hukuk Mantığı ve Tefsir*, Ankara, Güney Matbaacılık, 1948; Patrick Nerhot (ed.), *Law, Interpretation and Reality*, Dordrecht, Kluwer Academic Publisher, 1990; Georges Kalinowski, “Philosophie et logique de l'interprétation en droit”, *Archives de la philosophie du droit*, 1972, s.39; Jerzy Wroblewski, “L'interprétation en droit: théorie et idéologie”, *Archives de la philosophie du droit*, 1972, s.53; Aulis Aarnio, *Le rationnel comme raisonnable: la justification en droit*, Trad. par Geneviève Warland, Bruxelles et Paris, E. Story-Scientia, L.G.D.J., 1992, s.85; “L'interprétation en droit”, *Archives de la philosophie du droit*, t.XVII, 1972, s.3-185; Travaux de l'Association Henri Capitant, *L'interprétation par le juge des règles écrites (Journées louisianaise)*, Paris, Economica, 1980; Yüksel Metin, *Anayasanın Yorumlanması*, Ankara, Asil Dağıtım, 2008; Jeffrey Goldsworthy, *Interpreting Constitutions: A Comparative Study*, Oxford, Oxford University Pres, 2006; Ali Nazım Sözer, *Hukukta Yöntembilim*, İstanbul, Beta, 2008, s.85.

Bu bölümde sırasıyla yorumun tanımını, yorum çeşitlerini, yorum yöntemlerini ve realist yorum teorisini ve çeşitli yorum ilkelerini göreceğiz. Buna göre bu bölümün plânı şu şekilde olacaktır:

* Bu bölümün ilk iki başlığı büyük ölçüde Kemal Gözler, *Hukukun Genel Teorisine Giriş: Hukuk Normlarının Geçerliliği ve Yorumu Sorunu*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1998, s.148-224'den (<http://www.anayasa.gen.tr/hukukungenelteorisi-intro.htm>) ve Kemal Gözler, “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, *Anayasa Yargısı*, Cilt 15, 1998, s.207-249'dan (<http://www.anayasa.gen.tr/yorum.htm>) özetlenmiştir.

PLÂN:

I. Genel Olarak

II. Yorum Çeşitleri

A. Yasama Yorumu

B. Yargı Yorumu

C. Bilimsel Yorum

III. Yorum Yöntemleri

A. Lafzî Yorum Yöntemi

B. Tarihsel Yorum Yöntemi

C. Sistematiik Yorum Yöntemi

D. Teleolojik Yorum Yöntemi

E. Kavramcı Yorum Yöntemi

F. Menfaatler İhtihadi Yöntemi

IV. Yorum Teorileri

A. Klasik Yorum Teorisi

B. Realist Yorum Teorisi

V. Çeşitli Yorum İlkeleri

Şimdi bu plân dâhilinde konuyu işlemeye başlayalım:

I. GENEL OLARAK

Genelde “yorum (*interpretation*)”, bir metnin anlamının belirlenmesi faaliyetidir. Bu tanımı anayasa hukukuna uygulayarak şöyle bir tanım verebiliriz:

TANIM: *Anayasanın yorumu, anayasa metninin, daha doğrusu bir anayasadaki bir madde veya fıkra ve hatta bir cümle metninin anlamının belirlenmesi faaliyetidir.*

Yorumun Konusu: Metindir.- Burada hemen belirtelim ki, hukukta çoğunlukla “hukuk *kurallarının* veya *normlarının* yorumlanması”ndan bahsedilir. Aslında bu ifade çok yaygın olsa da, yanlış bir ifadedir. Çünkü yorumlanan şey, hukuk kuralı (normu) değil, bu kuralın kendisiyle dile getirildiği “metin (*text*)”dir. Hukuk kuralı, gerçekte, bir anayasa veya kanun maddesinin *metni* değil, bu metnin *anlamıdır*. Zira metinler canlı varlıklar değildir; kendi kendilerinin ne anlama geldiklerini söyleyemez. Bir hukuk kuralının yazılı bulunduğu metni bir insan okur ve bu insanın zihninde bir *anlam* belirir. İşte hukuk kuralı, insanın zihninde beliren bu “anlam”dır. Açıkçası bir metnin ne anlama geldiğini onu okuyan insan söyler. İşte metni okuyan insanın, o metnin ne anlama geldiğini söylemesine yorum denir.

Otantik Yorum.- Yorum, bir hukukî metnin kendisi değil, onun anlamı olduğuna ve metinler kendi kendilerini yorumlayamadıklarına göre yorum, yorumcuya bağlıdır. Bu nedenle aynı hukukî metnin, değişik yorumcular tarafından değişik şekillerde yorumlanması ihtimal dâhilindedir. Örneğin Türkiye’de 1982 Anayasasının bir maddesinin metnini, TBMM bir şekilde, Cumhurbaşkanı başka şekilde, Anayasa Mahkemesi daha başka bir şekilde, siyasî partiler başka bir şekilde, hatta bir gazeteci çok daha başka bir şekilde yorumlayabilir. Ancak hukuk düzeninde bu değişik yorumlardan sadece bi

Bölüm 6

KURUCU İKTİDAR

(Anayasaların Yapılması ve Değiştirilmesi)*

Bibliyografya.- Kemal Gözler, *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016; Kemal Gözler, *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Villeneuve d'Ascq, Presses universitaires du Septentrion, 1997 <www.anayasa.gen.tr/these.htm>; Kemal Gözler, *Judicial Review of Constitutional Amendments: A Comparative Study*, Bursa, Ekin Press, 2008, <<http://www.anayasa.gen.tr/jrca.htm>>. Cem Eroğul, *Anayasayı Değiştirme Sorunu*, Ankara, AÜSBF Yayını, 1974; Erdal Onar, *1982 Anayasasında Anayasayı Değiştirme Sorunu*, Ankara, 1993; Ergun Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, Ankara, Yetkin, 9. Baskı, 2008, s.159-179; Georges Burdeau, *Essai d'une théorie de la révision des lois constitutionnelles en droit français*, (Thèse, Faculté de droit de Paris), Paris, Macon, 1930; Guy Héraud, *L'ordre juridique et le pouvoir originaire*, (Thèse, Faculté de droit de Toulouse), Paris, Sirey, 1946; Marie-Françoise Rigaux, *La théorie des limites matérielles à l'exercice de la fonction constituante*, Bruxelles, Larcier, 1985.

Yukarıda üçüncü bölümde anayasanın ne olduğunu gördük. Bu bölümde de anayasaların nasıl yapıldığını ve değiştirildiğini göreceğiz. “Anayasaların yapılması ve değiştirilmesi (*établissement et révision des constitutions*)” konusu Fransız ve Türk doktrininde geleneksel olarak “kurucu iktidar (*pouvoir constituant*)” başlığı altında incelenmektedir. Biz de bu geleneksel anlayışa sadık kalarak, bu bölüme kurucu iktidar başlığını koyduk ve keza bölümün içinde de bu kavramı sıklıkla kullanacağız.

Terim Sorunu.- Bununla birlikte unutulmamalıdır ki, kurucu iktidar, “anayasa yapma iktidarı”ndan başka bir şey değildir. *Pouvoir constituant* terimindeki *constituant* (=kuran) sıfatı ile *constitution* (anayasa) kelimesi, aynı “*constituer* (oluşturmak, teşkil etmek)” fiilinden türemiştir. Fransızcada *constituant* kelimesi “kuran” demektir. Dolayısıyla Fransızcada *pouvoir constituant* dendiğinde bunun “anayasa yapan iktidar” olduğu zaten hemen

* Bu bölüm büyük ölçüde Kemal Gözler, *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016’dan ve yer yer Kemal Gözler, *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Villeneuve d'Ascq, Presses universitaires du Septentrion, 1997 (www.anayasa.gen.tr/these.htm)’den özetlenmiştir. Bu konuda daha geniş bilgi için bu kitaplara bakınız.

anlaşılır. Türkçede ise “kurucu iktidar” dendiğinde bunun “anayasa yapan iktidar” olduğu hemen anlaşılmamaktadır. Kurucu iktidarı bazıları anayasa yapan değil, “devlet kuran iktidar” olarak düşünürler. Bu düşünce yanlıştır. O nedenle Türkçede “kurucu iktidar” tabirini terk edip doğrudan doğruya “anayasa yapma iktidarı” demek daha doğru olur. Ancak “kurucu iktidar” terimi çok yerleşmiş bir terimdir. Biz de bu nedenle “kurucu iktidar” terimini kullanmaya devam ediyoruz.

Kurucu iktidar konusunu şu plân dahilinde inceleyeceğiz.

PLÂN

I. Genel Olarak Kurucu İktidar

II. Aslı Kurucu İktidar

III. Tali Kurucu İktidar

IV. Fonksiyonları Bakımından Aslı Kurucu İktidar ile Tali Kurucu İktidar Arasında Özdeşlik

I. GENEL OLARAK

Önce doğrudan “kurucu iktidar (*pouvoir constituant*)”ın tanımını vererek işe başlayalım:

TANIM: *Kurucu iktidar, anayasa yapma ve değiştirme iktidarıdır.*

Aslı Kurucu İktidar - Tali Kurucu İktidar Ayrımı.- Yukarıdaki tanımın, daha ilk bakışta iki ayrı unsurdan oluştuğu görülmektedir. Bu unsurlardan birincisi “anayasayı yapma”, diğeri ise “anayasayı değiştirme”dir. Buradan, kurucu iktidarın, “aslı kurucu iktidar (*pouvoir constituant originaire*)” ve “tali kurucu iktidar (*pouvoir constituant dérivé*)” şeklindeki ikili ayrımı ortaya çıkmaktadır. Anlaşılabacağı üzere, çok kabaca, aslı kurucu iktidar, yeni bir anayasa yapma, tali kurucu iktidar ise anayasayı değiştirme iktidarıdır. Bu iki iktidarın birbirinden nasıl ayrıldığını ve birbiri karşısında fark ve benzerliklerini aşağıda göreceğiz.

Kurucu İktidar - Kurulmuş İktidarlar Ayrımı.- Yukarıda belirttiğimiz gibi, kendisine kurucu iktidar dediğimiz *anayasayı kuran* bir iktidar vardır. Ancak bu iktidarın yanında *anayasa tarafından kurulan* iktidarlar da vardır. Anayasa tarafından kurulan yasama, yürütme ve yargı gibi olağan devlet iktidarlarını, bunların dışında bulunan, onlardan üstün olan ve onları kuran kurucu iktidardan ayırmak gerekir. Böylece “kurucu iktidar (*pouvoir constituant*)” ile “kurulmuş iktidarlar (*pouvoirs constitués*)” arasında bir ayrım yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu genel açıklamadan sonra, kurulmuş iktidarları şöyle tanımlayabiliriz:

TANIM: *Kurulmuş iktidarlar, kurucu iktidar tarafından yapılan anayasayla kurulan devlet organlarıdır.*

Devletin başlıca, yasama, yürütme ve yargı organları olmak üzere üç kurulmuş organı vardır. Şimdi devlet iktidarlarını bir şema halinde gösterelim:

Bölüm 7

DEVLET KAVRAMI*

Bibliyografya.- Recai Galip Okandan, *Umumî Amme Hukuku*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968, s.28-114; Muvaffak Akbay, *Umumî Amme Hukuku Dersleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 4. Baskı, 1961, Cilt I, s.19-59; Yavuz Abadan, *Amme Hukuku ve Devlet Nazariyeleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1952, s.123-132; Yahya Kazım Zabunoğlu, *Kamu Hukukuna Giriş: Devlet*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1973, s.47-72; Özçelik, *Esas Teşkilât Hukuku Dersleri: Umumî Esaslar*, op. cit., c.I, s.26-39; Başgil, *Esas Teşkilât Hukuku*, op. cit., s.126; Esen, *Anayasa Hukuku: Genel Esaslar*, op. cit., s.89-90; Arsel, *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, op. cit., s.29-30; Münci Kapani, *Politika Bilimine Giriş*, Ankara, Bilgi Yayınevi, Sekizinci Baskı, 1996, s.40-43; Alaeddin Şenel, *Siyasal Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1985, s.39-70; Karl Doehring, *Genel Devlet Kuramı (Genel Kamu Hukuku)*, (Çev.: Ahmet Mumcu), İstanbul, İnkılap, 2002, s.27-48; Georg Jellinek, *L'Etat moderne et son droit*, Traduction française par Georges Fardis, Paris, V. Giard & Brière, 1911, Cilt I, s.301-345; Philippe Ardant, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, Onyedinci Baskı, 2005, s.27-29; 221-230; Dominique Carreau, *Droit international*, Paris, Pedone, 2'inci Baskı, 1988, s.456-357; Dominique Chagnollaud, *Droit constitutionnel contemporain (Tome 1: Théorie générale - Les régimes étrangers)*, Paris, Armand Colin, Dördüncü Baskı, 2004, s.4-21; Turpin, *Droit constitutionnel*, 2003, s.14-66; Gicquel *Droit constitutionnel et institutions politiques*, op. cit., 1999, s.43-58; Vlad Constantinesco ve Stéphane Pierré-Caps, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, 2004, s.239-317.

Bu bölümde “devlet” kavramının tanımı, “devlet” kelimesinin terminolojik açıklaması, devletlerin nasıl kurulduğu, devletlerin nasıl sona erdiği, devletin hukukî kişiliği ve devamlılığı ilkeleri, devletin faaliyet alanı ve devletin kökeni hakkında teoriler gibi konuları göreceğiz. Buna göre bu bölümün planı şu şekilde olacaktır:

PLÂN

- I. Devlet Kavramının Tanımı
- II. Devlet Terimi
- III. Devletlerin Kurulması
- IV. Devletlerin Sona Ermesi
- V. Devletlerin Hukukî Kişiliği İlkesi
- VI. Devletlerin Devamlılığı İlkesi
- VII. Devletlerin Faaliyet Alanı
- VIII. Devletin Kökeni Hakkında Teoriler

Şimdi bu plan dahilinde konuyu inceleyelim:

* Bu bölüm, Gözler, *Devletin Genel Teorisi*, op. cit., s.3-45'ten alınmıştır. Söz konusu bölüm, 2000-2006 yıllarında yazılmıştır. En son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

I. DEVLET KAVRAMININ TANIMI

Aşağıda devletlerin nasıl kurulduğunu ve sona erdiğini, devletin unsurlarını, devletin hukukî kişiliği ve devamlılığı gibi konuları ayrıntılarıyla göreceğiz. Ancak devlet konusuna başlarken, devlet kavramının genel bir tanımını yapmakta yarar vardır.

Üç Unsur Teorisi.- Devlet konusunda pek çok tanım yapılmıştır ve yapılmaya da devam etmektedir. Bu tanımların içinde şüphesiz en benimsenmiş kökeni Georg Jellinek’in ilk baskısı 1900 yılında yayınlanan *Allgemeine Staatslehre*’de bulunan “üç unsur teorisi (*Dreielementenlehre, three elements theory*)” diye bilinen teoriye göre yapılmış olan tanımdır. Bu teoriye göre devlet, *insan, toprak ve egemenlik* unsurlarının bir araya gelmesiyle oluşmuş bir varlık olarak tanımlanmaktadır¹.

TANIM: Devlet, belirli bir toprak parçası üzerinde egemen olan belirli bir insan topluluğunun oluşturduğu bir varlıktır.

Devletin birinci unsuru olan insan topluluğuna hukukta *millet* denir. Millet birbirilerine birtakım bağlarla bağlanmış olan insanlardan oluşmuş bir topluluktur. İnsan topluluğu, yani millet unsurunu aşağıda [sekizinci](#) bölümde ayrıntılarıyla inceleyeceğiz. Devletin ikinci unsuru olan toprak unsuruna hukukta *ülke* denir. Ülke, belirli insan topluluğunun devamlı olarak yaşayabileceği ve egemenlik kurabileceği, belirli sınırları olan bir toprak parçasıdır. Devletin toprak unsurunu, yani ülkeyi aşağıda [sekizinci](#) bölümde ayrıntılarıyla inceleyeceğiz. Devletin üçüncü unsuru olan iktidar unsuruna hukukta *egemenlik* denir. Egemenlik, en üstün iktidar demektir. Bir devletin varlığından bahsedebilmek için, insan topluluğunun belirli bir ülke üzerinde en üstün iktidara sahip olması gerekir. Haliyle bu iktidarın da az çok uzunca bir süre devam etmesi lazımdır. Devletin egemenlik unsurunu da aşağıda [sekizinci](#) bölümde göreceğiz.

Bu üç unsur kullanılarak, yukarıda yaptığımız devlet tanımına esas itibarıyla benzeyen, ama farklı ifadelerin kullanıldığı devlet tanımları yapmak mümkündür. Örneğin “devlet, belirli bir ülke üzerinde egemen olmuş milletin meydana getirdiği bir varlıktır” veya “devlet bir ülke üzerinde yaşayan insan topluluğunun üstün bir iktidara tâbi olmak suretiyle oluşturduğu var

1. Georg Jellinek, devleti, “egemenlik gücüyle aslen donatılmış, belli bir toprak parçası üzerinde yerleşik bir millet birliği (*corporation d’une nation sédentaire dotée originellement de la puissance dominatrice*)” olarak tanımlamaktadır (Georg Jellinek, *L’Etat moderne et son droit*, Traduction française par Georges Fardis, Paris, V. Giard & Brière, 1911, c.I, s.296). Devleti bu şekilde tanımlayan G. Jellinek, bu üç unsuru sırasıyla incelemektedir. Birinci unsur olan “ülke (*territoire*)”yi ikinci cildin 17-34 sayfalarında; ikinci unsur olan milleti (nüfus, *population*), ikinci cildin 34-60; üçüncü unsur olan “devlet gücü (*puissance étatique*)” veya “egemenlik (*souveraineté*)” unsurunu ünlü eserinin 2’nci cildinin 61-70’inci sayfalar arasında incelemektedir.

Bölüm 8

DEVLETİN UNSURLARI: MİLLET, ÜLKE, EGEMENLİK*

Önceki bölümde genel olarak devlet kavramını ve devletin kökeni hakkında ileri sürülmüş çeşitli teorileri gördük. Önceki bölümde bir devletin kurulabilmesi için, insan topluluğu, toprak ve egemenlik gibi üç unsur gerektiğini görmüştük. Şimdi bu bölümde “devletin unsurları (*elements of state, éléments de l'Etat*)”¹’ni biraz yakından inceleyelim. Devletin millet (insan topluluğu), ülke (toprak) ve egemenlik (iktidar) olmak üzere üç unsuru olduğuna göre bu bölüm kendi içinde üç başlığa ayrılacaktır. Dolayısıyla bu kısmın planı şu şekilde olacaktır:

- I. Devletin Beşerî Unsuru: Millet
- II. Devletin Toprak Unsuru: Ülke
- III. Devletin İktidar Unsuru: Egemenlik

I. DEVLETİN BEŞERÎ UNSURU: MİLLET

Bibliyografya.- Akbay, *op. cit.*, s.278-308; Okandan, *op. cit.*, s.676-710; Abadan, *op. cit.*, s.173-199; Zabunoğlu, *op. cit.*, s.74-96; Arsel, *op. cit.*, s.14-19; Başgil, *op. cit.*, c.I, s.135-154; Esen, *op. cit.*, s.116-147; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.39-59; Recai Galip Okandan, “Devletin Beşerî Unsuru”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 13, 1947, Sayı 4, s.1282-1326; Doebling, *op. cit.*, s.28-33; Ardant, *op. cit.*, s.15-17; Turpin, *op. cit.*, s.49-67; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.19-24; Gicquel, *op. cit.*, s.46-50; Constantinesco ve Pierré-Caps, *op. cit.*, s.250-256, 291-317; Crawford, *op. cit.*, s.52-55.

A. GENEL OLARAK

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bir devletin kurulabilmesi için gerekli olan ilk şey “insan topluluğu (*population*)”dur. İnsanlar olmaksızın bir dev-

* Bu bölüm, Gözler, *Devletin Genel Teorisi*, *op. cit.*, s.47-100’den alınmıştır. Söz konusu bölüm, 2000-2006 yıllarında yazılmıştır. Bu bölüm en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Bazen buna “devletin kurucu unsurları (*éléments constitutifs de l'Etat*)” da denir (Turpin, *op. cit.*, s.33; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.19; Gicquel, *op. cit.*, s.46).

letin kurulması mümkün değildir. İnsansız devlet olmaz. İnsan topluluğu devletin beşerî unsurudur. “İnsan topluluğu” unsurunu ifade etmek için, “ahali”, “tebaa”, nüfus”, “halk” gibi değişik terimler kullanılıyorsa² da biz “millet” terimini kullanacağız.

İnsan Topluluğunun Niceliği Sorunu³.- Bir kişinin tek başına bir devlet kurması mümkün değildir. O hâlde bir devletin kurulabilmesi için birden fazla insana ihtiyaç vardır. Peki ama *bir devletin kurulabilmesi için en az kaç kişiye ihtiyaç vardır?* Bugün bu soruya bir cevap vermek mümkün değildir. Bir tarafta nüfusu yüzbinden az Andora⁴, San-Marino⁵, Nauru⁶, Tuvalu⁷, Vatikan Devleti⁸ gibi mikro-devletler (*micro-states*⁹), diğer tarafta nüfusu milyar’ı geçen Çin ve Hindistan gibi çok büyük devletler de vardır. Mühim olan belli bir toprak parçası üzerinde belli bir insan topluluğunun egemen olmasıdır. On bin kişilik bir topluluk belli bir toprak parçası üzerinde egemen olmuş ve egemenliğini sürdürebiliyorsa orada devlet vardır. Ama 10 milyon kişilik bir insan topluluğu belli bir toprak parçası üzerinde egemen olamıyorsa onlar devlet oluşturamazlar.

TABLO 8.1: BÜYÜK VE KÜÇÜK DEVLETLER (2018)

ADI	Nüfus
Vatikan	1,000
Tuvalu	11,147
Nauru	9,692
San-Marino	33,779
Andorra	85,708
Rusya	142,122,776
ABD	329,256,465
Hindistan	1,296,834,042
Çin	1,384,688,986

Kaynak: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ch.html>

Diğer yandan şu soru da sorulabilir: İnsan unsurunda üst sınır var mıdır¹⁰? Daha açıkçası, yeryüzündeki bütün insanları içeren bir devlet, bir “Dünya devleti” kurulabilir mi? Bu soruya teorik olarak olumlu yanıt verilebilir. Ancak bunun pratikte imkânsız derecede güç olacağı ortadadır.

2. Okandan, *op. cit.*, s.677; Zabunoğlu, *op. cit.*, s.76.

3. Okandan, *op. cit.*, s.682-684; Akbay, *op. cit.*, s.274-276; Başgil, *op. cit.*, s.135-136; Abadan, *op. cit.*, s.173-175; Zabunoğlu, *op. cit.*, s.79-81; Cadoux, *op. cit.*, s.31.

4. Andora, İspanya-Fransa sınırı arasında kalan Pirene dağları üzerinde kurulmuş olan yözlölçümü 468 km², nüfusu 85,708 (2018) olan 1278’den beri bağımsız olan bir prensliktir. 1993’te Birleşmiş Milletler üyesi olmuştur (<http://en.wikipedia.org/wiki/Andora>).

5. San-Marino, İtalya’nın içinde kalan yözlölçümü 473 km², nüfusu 33,779 (2018) olan 301 yılından beri bağımsız olan bir cumhuriyettir (http://en.wikipedia.org/wiki/San_Marino).

6. Nauru, Güney Pasifik’te yer alan bir ada olup, dünyanın en küçük bağımsız cumhuriyetidir. 1968’den beri bağımsızdır. Yözlölçümü 21 km²; nüfusu ise 9,692’dir (2018). Nauru yeryüzünde başkenti olmayan tek devlettir (<http://en.wikipedia.org/wiki/Nauru>).

7. Tuvalu, Güney Pasifik’te yer alan 1978’den beri bağımsız olan bir ada devletidir. Yözlölçümü 26 km², nüfusu 11,147’dir (2018) (<http://en.wikipedia.org/wiki/Tuvalu>).

8. Vatikan İtalya’da Roma şehrinin içinde 44 Hektar (449 dönüm=0.44 km²) büyüklüğünde nüfusu 1000 (2018) olan Dünya’nın en küçük devletidir. İtalya ile Papalık arasında yapılan 11 Şubat 1929 tarihli Lateran Anlaşmasına göre bağımsız bir devlet olarak kabul edilmektedir. Vatikan Vatandaşlarının hemen hemen hepsi aynı zamanda bir başka devletin de vatandaşdır (http://en.wikipedia.org/wiki/Vatican_City). (Dipnot 5-8’deki nüfus bilgileri Tablo 8.1’den alınmıştır).

9. Brownlie, *op. cit.*, s.85.

10. Akbay, *op. cit.*, s.275; Abadan, *op. cit.*, s.177.

DEVLET ŞEKİLLERİ

“Devlet şekilleri (*forms of State, formes de l'Etat*)” konusunda ikiden fazla sayıda tasnif yapanlar¹ olsa da, bu konuda genelde iki büyük ayrım yapılması gelenekselleşmiştir.

Birinci ayrım altında, devlet şekilleri “monarşi” ve “cumhuriyet” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrıma genellikle “egemenliğin kaynağı bakımından devlet şekilleri” ismi verilmektedir².

İkinci ayrım altında ise devlet şekilleri “üniter devlet” ve “karma devlet” olarak ikiye ayrılmakta; karma devletler de kendi içinde “konfederal devlet” ve “federal devlet” olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrıma kimi yazarlar “egemenliğin yapısına göre devlet şekilleri” ismini vermektedirler³. Diğer bazı yazarlar ise bu ayrıma “devletlerin kuruluşlarına, bünyelerine göre tasnifi”⁴ veya “devletin örgütlenme yapısına göre devlet biçimleri”⁵ ismini vermektedirler.

Biz de devlet şekilleri konusunda bu iki ayrımı göreceğiz. Ancak kanımızca bu ayrımlara yukarıdaki gibi isimler verilmesi yanlıştır. Zira bir kere, aynı yazarların birinci ayrıma “devletlerin kuruluşlarına, bünyelerine göre tasnifi”⁶ veya “devletin örgütlenme yapısına göre devlet biçimleri”⁷ isimlendirilmesini verirken, ikinci ayrım için “egemenliğin kaynağı bakımından devlet şekilleri” isimlendiril-

1. Örneğin Oya Araslı devlet şekillerini bir de “devlet-din ilişkilerine göre” ayrıma tâbi tutmakta ve buna göre devletleri “lâik devletler” ve “teokratik devletler” olarak ikiye ayırmaktadır (Oya Araslı, *Anayasa Hukuku (Ders Notları [Teksir])*, Ankara, Tarihsiz, (1983?) s.71-72). Selçuk Özçelik, devlet şekillerini bir de “hakimiyetin tahdidi bakımından” tasnif etmekte ve “müstakil devlet” ve “yarı müstakil devlet” şeklinde ikili bir ayrıma tâbi tutmaktadır. İlhan Arsel de devlet şekilleri konusunda “demokratik” ve “demokratik olmayan” devletler tasnifini de yapmaktadır (Arsel, *op. cit.*, s.43-44).

2. Kubalı, *op. cit.*, s.60; Arsel, s.37-38; Özçelik, *op. cit.*, c.1, s.174; Araslı, *op. cit.*, s.68.

3. Örneğin Kubalı, *op. cit.*, s.66-75; Araslı, *op. cit.*, s.63-66.

4. Özçelik, *op. cit.*, s.160-168; Arsel, *op. cit.*, s.30.

5. Fevzi Demir, *Anayasa Hukukuna Giriş*, İzmir, Barış Yayınları, Beşinci Baskı, 1998, s.26-28.

6. Özçelik, *op. cit.*, s.160-168.

7. Demir, *op. cit.*, s.26-28.

mesini kullanılmaları tutarsızdır. Çünkü bu isimlendirmeler kabul edilirse, birinci ayırım ile ikinci ayırım arasında paralellik ve simetri kaybolmaktadır. O nedenle “devletin örgütlenme yapısına göre devlet biçimleri” ifadesi kabul edilemez. Diğer yandan birinci ayırma “egemenliğin yapısına göre devlet şekilleri”, ikinci ayırma ise “egemenliğin kaynağı bakımından devlet şekilleri” denmesi düşünülebilir. Ancak bu isimlendirme de yanlıştır; çünkü “egemenliğin kaynağı bakımından devlet şekilleri” başlığı altında “monarşi-cumhuriyet” ayrımı yapılırsa, monarşiyi, “egemenliğin kaynağının tek kişide olduğu devlet şekli” diye tanımlanmak zorunda kalırız ki, aşağıda görüleceği gibi, bizce monarşi böyle tanımlanamaz.

İşte bu nedenlerle biz, birinci ayırma (monarşi-cumhuriyet) ve ikinci ayırma (üniter devlet-federal devlet) bir isim vermeyeceğiz. İzleyen bölümde “monarşi-cumhuriyet ayrımını”, daha sonraki bölümde ise “üniter devlet - karma devlet” ayrımını göreceğiz. Ancak bu sonuncu ayırımdaki federal devlet çok yer kapladığı için ona ayrı bir bölüm tahsis edeceğiz. Buna göre planımız şu şekilde olacaktır.

Bölüm 9: Devlet Şekilleri I: Monarşi - Cumhuriyet

Bölüm 10: Devlet Şekilleri II: Üniter Devlet - Bileşik Devlet

Bölüm 11: Federal Devlet

Bölüm 9

DEVLET ŞEKİLLERİ I: MONARŞİ VE CUMHURİYET*

PLÂN

I. Monarşi ile Cumhuriyet Arasındaki Ayırım Sorunu

II. Monarşi

III. Cumhuriyet

IV. Devlet Şeklinin Monarşi veya Cumhuriyet Olmasından Kaynaklanan Anayasal Farklılıklar

I. MONARŞİ İLE CUMHURİYET ARASINDAKİ AYRIM SORUNU

Monarşi ile cumhuriyet arasında nasıl ve hangi ölçütlerle ayırım yapılacağı konusu tartışmalıdır. Bu konuda çeşitli kriterler önerilmiştir¹. Biz bu tartışmalı konuya girmeksizin, cumhuriyet ile monarşiyi birbirinden ayırmak için Léon Duguit (*Leon Dügi* okunur) tarafından önerilen ölçütü kabul ettiğimizi söyleyelim. Bu ölçüt, *devlet başkanının göreve geliş usûlüdür*. Duguit'e göre, *eğer devlet başkanı, devlet başkanlığına veraset usûlüyle geliyorsa monarşi, yok eğer başka bir usûlle geliyorsa cumhuriyet vardır*. Bu konuda Duguit aynen şunları yazmaktadır:

“Devlet başkanı irsî (*héréditaire*) olduğu zaman hükûmet monarşiktir; irsî olmadığı zaman ise cumhurîdir. Gerçekten de monarşi ile cumhuriyet arasında bundan başka mümkün bir fark göremiyorum: Monarşi içinde irsî bir devlet başkanının bulunduğu; cumhuriyet ise içinde devlet başkanının bulunmadığı veya devlet başkanının irsî olmadığı bir hükûmet şeklidir”².

Görüldüğü gibi Duguit'nin anlayışında monarşi ve cumhuriyet birbirinin karşıt kavramı olarak tanımlanmıştır. Bir devlette, devlet başkanlığı görevi veraset yoluyla intikal ediyorsa, o devlet bir monarşidir. Monarşi olmayan

* Bu bölüm Gözler, *Devletin Genel Teorisi*, *op. cit.*, s.105-128'den alınmıştır. İlgili bölüm 2000-2006 yılları arasında yazılmıştır. Bu bölüm en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Bu konuda bkz. Jellinek, *op. cit.*, c.II, s.394-420; Duguit, *Traité de droit constitutionnel*, *op. cit.*, 1928, c.II, s.769-793; Esmein, *op. cit.*, c.I, s.1-21; Hauriou, *Précis de droit constitutionnel*, *op. cit.*, 1929, s.119-128; Carré de Malberg, *Contribution à la théorie générale de l'Etat*, *op. cit.*, 1922, c.II, s.184-197; Carl Schmitt, *Théorie de la Constitution* (Traduit de l'Allemand par Lilyane Deroche), Paris, Presses universitaires de France, 1993, s.427-437; Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.47-68; Başgil, *op. cit.*, s.185-216; Kubalı, *op. cit.*, s.60-66; Arsel, *op. cit.*, s.37-39; Abadan, *op. cit.*, s.331-334; Özçelik, *op. cit.*, s.159-183; Özkan Tikveş, *Teorik ve Pratik Anayasa Hukuku*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1982, s.73-96; Araslı, *op. cit.*, s.63-172.

2. Duguit, *Traité*, *op. cit.*, c.II, s.770.

Bölüm 10

DEVLET ŞEKİLLERİ II:

ÜNİTER DEVLET-BİLEŞİK DEVLET*

Bibliyografya.- Arsel, *op. cit.*, s.30-37; Kubalı, *op. cit.*, s.66-73; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.159-174; Erdoğan Teziç, *Anayasa Hukuku*, İstanbul, Beta, Sekizinci Baskı, 2003, s.123-134; Lijphart, s.113-125; Duguit, *Traité de droit constitutionnel*, *op. cit.*, c.II, s.769-793; s.186-190; Esmein, *op. cit.* c.I, s.4-8; Hauriou, *op. cit.* s.123-128; Vedel, *op. cit.*, s.108-112; Fabre, *op. cit.* s.20-24; Cadoux, *op. cit.* c.I, s.47-68; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.59-98; Georges Burdeau, Francis Hamon ve Michel Troper, *Droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 23. Baskı, 1993, s.93-98; Debbash *et al.*, *op. cit.*, s.33-44; Chantebout, *op. cit.*, s.56-69; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, s.41-56; Turpin, *Droit constitutionnel*, *op. cit.*, 2003, s.67-92; Benoît Jeanneau, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Dalloz, Coll. Mementos, 8. Baskı, 1991, s.7-10; Favoreu *et al.*, *Droit constitutionnel*, *op. cit.*, 2005, s.377-460; Chagnollaude, *op. cit.*, c.I, s.102; Grewe ve Ruiz Fabri, *op. cit.*, s.271-313; Jean Gicquel, *Droit constitutionnel*, *op. cit.*, 1999, s.58-71; Paolo Biscaretti di Ruffia, *Diritto costituzionale*, Napoli, Jovene Editore, 15. Baskı, 1989, s.701-798; Giuseppe de Vergottini, *Diritto costituzionale comparato*, Padova, CEDAM, 1999, s.368-417; Rod Hague, Martin Harrop ve Shaun Breslin, *Comparative Government and Politics: An Introduction*, Houndmilles, Palgrave Macmillan Press, 4. Baskı, 2001, s.168-183; Constantinesco ve Pierré-Caps, 263-285; Jean Blondel, *Comparative Government*, London, New York, Prentice Hall, 2. Baskı, 1995, s.234-241; Ardant, *op. cit.*, s.30-39.

Yapılarına göre devletler “üniter devlet” ve “bileşik devlet” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bileşik devletler de kendi içinde “devlet birlikleri” ve “devlet toplulukları” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Devlet birlikleri de “şahsî birlik” ve “hakikî birlik” olmak üzere iki çeşittir. Devlet toplulukları da “konfederasyon” ve “federasyon” olmak üzere ikiye ayrılır. Buna göre bu bölümün planı şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Üniter Devlet

II. Bileşik Devlet

A. Devlet Birlikleri

1. Şahsî Birlik

2. Hakikî Birlik

B. Devlet Toplulukları

1. Konfederasyon

2. Federasyon (Federal Devlet)

* Bu bölüm Gözler, *Devletin Genel Teorisi*, *op. cit.*, s.129-147’den alınmıştır. İlgili bölüm 2000-2006 yılları arasında yazılmıştır. Bu bölüm en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

Önce devlet şekillerini tanımlarıyla birlikte bir şema hâlinde gösterelim. Sonra da, devlet şekillerini tek tek inceleyelim.

ŞEMA 10.1: DEVLET ŞEKİLLERİ

Üniter Devlet

Devletin kurucu unsurları (ülke, millet ve egemenlik) ve keza temel organları (yasama, yürütme ve yargı) bakımından teklik özelliği gösteren devlet şeklidir. **Örnek:** Türkiye.

Bileşik Devlet

Bileşik devlet, iki veya daha çok devletin sıkı veya gevşek bağlarla birleşmelerinden meydana gelmiş bir devlet çeşididir.

Devlet Birlikleri

İki ayrı devletin, gevşek bağlarla, ayrılıklarını az çok koruyarak birleşmeleridir.

Devlet Toplulukları

İki veya daha fazla devletin, devlet birliklerine göre daha sıkı bağlarla birleşmeleridir.

Şahsî Birlik

İki veya daha fazla monarşik devletin başına aynı hükümdarın geçmesiyle oluşan devlet birliğidir.

Örnek:

Hollanda-Lüksemburg (1815-1890)

Hakikî Birlik

Birden fazla devletin, içişlerinde bağımsızlıklarını koruyarak dış ilişkileri bakımından tek bir devlet oluşturacak şekilde birleşmelerinden meydana gelen devlet birliğidir.

Örnek: Avusturya-Macaristan İmparatorluğu (1867-1918)

Konfederasyon

Birden fazla bağımsız devletin uluslararası hukukî kişiliklerini muhafaza etmek şartıyla uluslararası antlaşma yoluyla kurdukları devlet topluluğu şeklidir.

Örnek: İsviçre Konfederasyonu (1291-1848)
ABD (1776-1787)

Federasyon

Uluslararası kişiliğe sahip bir merkezî devlet (federal devlet) ile uluslararası kişiliğe sahip olmayan bölgesel devletlerin (federe devletlerin) aralarında anayasa yoluyla güvenceli bir yetki paylaşımı yaparak oluşturdukları bir devlet topluluğu şeklidir.

Örnek: ABD

I. ÜNİTER DEVLET

Bibliyografya.- Arsel, *op. cit.*, s.30-32; Kubalı, *op. cit.*, s.66; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.159; Teziç, *op. cit.*, 2003, s.123-125; Vedel, *op. cit.*, s.108-109; Fabre, *op. cit.* s.20-21; Cadoux, *op. cit.* c.I, s.47-49; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.59-65; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, s.93-94; Debbash *et al.*, *op. cit.*, s.34-36; Chantebout, *op. cit.*, s.56-61; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, s.41-44; Turpin, *op. cit.*, s.91-92; Jeanneau, *op. cit.*, s.7-8; Chagnollaud, *op. cit.*, c.I, s.93-95; Grewe ve Ruiz Fabri, *op. cit.*, s.282-292; Gicquel, *op. cit.*, s.58-63; Hague, Harrop ve Breslin, *op. cit.*, s.175-178; Atilla Nalbant, *Üniter Devlet: Bölgeselleşmeden Küreselleşmeye*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1997; Marc Uyttendaele, *Precis de droit constitutionnel belge*, Bruxelles, Emile Bruylant, 2001, s.39-44; Ardant, *op. cit.*, s.30-32; Constantinesco ve Pierré-Caps, *op. cit.*, s.264-266;

“Üniter devlet (*unitary state*, *État unitaire*),”e, “tek devlet” veya “basit devlet (*Etat simple*)” de denir. Biz üniter devlet terimini kullanacağız. Danimarka, Fransa, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsrail, İtalya, İzlanda, Hollanda, Japonya, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, Yunanistan, Türkiye gibi devletler birer üniter devlettir¹.

1. Constance Grewe ve Hélène Ruiz Fabri, *Droit constitutionnels européens*, Paris, PUF, 1995, s.283.

Bölüm 11

FEDERASYON

(FEDERAL DEVLET)*

Bibliyografya.- Cadart, *op. cit.*, c.I, s.73-87; Cadoux, *op. cit.* c.I, s.59; Turpin, *op. cit.*, s.55-63; Akipek, *op. cit.*, c.II, s.99; Vedel, *op. cit.*, s.108-112; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, s.45-56; Chantebout, *op. cit.*, s.61-70; Burdeau, *op. cit.*, s.97-98; Debbasch, *op. cit.*, s.31-36; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.379-411; Chagnollaude, *op. cit.*, s.126-150; Grewe ve Ruiz Fabri, *op. cit.*, s.292-355; Gicquel, *op. cit.*, s.66-71; Uyttendaele, *op. cit.*, s.47-68; Biscaretti di Ruffia, *op. cit.*, s.721-728; De Vergottini, *op. cit.*, s.381-403; Hague, Harrop ve Breslin, *op. cit.*, s.168-175; Blondel, *op. cit.*, s.234-241; Arsel, *op. cit.*, s.33-37; Kubalı, *op. cit.*, s.67-73; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.168-174; Erdoğan, *Anayasal Demokrasi, op. cit.*, s.23-31; Uygun, *op. cit.*, *passim*; Ardant, *op. cit.*, s.33-39; Constantinesco ve Pierré-Caps, *op. cit.*, s.272-285.

Hatırlanacağı üzere önceki bölümün sonunda federasyonun kısa bir tanımını, onun bir yandan konfederasyon ile diğer yandan da üniter devlet ile olan farklarını kısaca görmüştük. Şimdi bu bölümde federasyonu daha yakından inceleyeceğiz. Önce planımızı verelim:

PLÂN:

I. Genel Olarak

II. Federasyonun Devlet Yapısı

III. Federasyonun Hukuk Düzeni: Federal ve Federe Hukuk Düzenleri ve Bunların Arasındaki İlişkiler

IV. Federal Devlet ile Federe Devletler Arasında Yetki Paylaşımı

V. Federasyonların Kurulması

VI. Federalizmin Nedenleri

VII. Korporatif Federalizm

VIII. Federalizmin Değerlendirilmesi

IX. Bölgesel Devlet

Şimdi bu plân dahilinde konuyu işlemeye başlayalım:

I. GENEL OLARAK

Terim Meselesi: “Federasyon” mu? “Federal Devlet” mi?.- Gerek günlük dilde, gerekse anayasa hukuku literatüründe, aynı anlamda bazen

* Bu bölüm Gözler, *Devletin Genel Teorisi, op. cit.*, s.149-188’den alınmıştır. İlgili bölüm, güncellemeler dışında 2000-2006 yılları arasında yazılmıştır. Bu bölüm en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

Bölüm 12

KUVVETLER AYRILIĞI TEORİSİ*

Bibliyografya.- Mehmet Turhan, *Hükûmet Sistemleri*, Ankara, Gündoğan Yayınları, 2. Baskı, 1993, s.3-14; Jacques Cadart, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Economica, 3. Baskı, 1990, c.I, s.305-316; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.138-144; Adhémar Esmein, *Eléments de droit constitutionnel français et comparé*, Paris, Sirey, Sekizinci Baskı, 1928, c.I, s.493-577; Georges Vedel, *Manuel élémentaire de droit constitutionnel*, Paris, Sirey, 1949, s.157-162; Michel Henry Fabre, *Principes républicains de droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 1970, s.75-82; Charles Cadoux, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Cujas, 3. Baskı, 1988, c.I, s.75-79; Georges Burdeau, Francis Hamon ve Michel Troper, *Droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 23. Baskı, 1993, s.105-113; Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, 9. Baskı, 2008, s.181-196; Teziç, *Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, 13. Baskı, 2009, s.407-413; Tarık Zafer Tunaya, *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, Beşinci Baskı, 1982, s.388-399; Bülent Nuri Esen, *Anayasa Hukuku: Genel Esaslar*, Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1970, s.237-251; Mustafa Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 3. Baskı, 1999, s.135-139; Selçuk Özçelik, *Esas Teşkilat Hukuku Dersleri, Birinci Cilt: Umumi Esaslar*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1982, s.267-277; Hüseyin Nail Kubalı, *Anayasa Hukuku Dersleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971, s.361-366; İlhan Arsel, *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, Ankara, Doğu Matbaacılık, 1964, s.193-200; **Yeni** Louis Favoreu *et al.*, *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 8. Baskı, 2005, s.329-345; Dominique Chagnollaud, *Droit constitutionnel contemporain: (Tome 1: Théorie générale-Les régimes étrangers)*, Paris, Armand Colin, Dördüncü Baskı, 2004, s.96-112; Marc Uytendaele, *Precis de droit constitutionnel belge*, Bruxelles, Emile Bruylant, 2001, s.56-68; Hilaire A. Barnett, *Constitutional and Administrative Law*, London, Cavendish Publishing Ltd., 5. Baskı, 2004, *op. cit.*, s.97-121; Elisabeth Zoller, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, İkinci Baskı, 1999, s.285-308; Constance Grewe ve Hélène Ruiz Fabri, *Droit constitutionnels européens*, Paris, PUF, 1995, s.359-367; Bertrand Mathieu ve Michel Verpeaux, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, Coll. Droit fondamental, 2004, s.29-35; Vlad Constantinesco ve Stéphane Pierré-Caps, *Droit constitutionnel*, Paris, Presses Universitaires de France, Themis droit public, 2004, s.164-170; Pierre Pactet ve Ferdinand Melin-Soucramanien, *Droit constitutionnel*, Paris, Armand Colin, 24. Baskı, 2005, s.104-108; Dominique Turpin, *Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F. Quadrige, 1. Baskı, 2003, s.216-225; Bernard Chantebout, *Droit constitutionnel*, Paris, Armand Colin, 21. Baskı, 2004, s.90-95; Charles Debbash *et al.*, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Economica, 4. Baskı, 2001, s.167-172; Philippe Ardant, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 17. Baskı, 2005, s.40-48; Marie-Anne Cohendet, *Droit constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 2002, s.40-48.

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmıştır. En son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

Klasik anayasa hukukunun temellerinden biri hiç şüphesiz “kuvvetler ayrılığı (tefrik-i kuvva, *separation of powers*, *séparation des pouvoirs*)” teorisidir.

Önce bu teoriyi kısaca *tanımlayalım*: Kuvvetler ayrılığı teorisi bir devlette yasama, yürütme ve yargı olmak üzere üç ayrı kuvvetin bulunduğunu ve bunların birbirinden bağımsız olan üç ayrı organa verilmesi gerektiğini savunan bir teoridir.

Kuvvetler ayrılığı teorisinin *amacı*¹, devlet iktidarını kendi içinde üçe bölerek sınırlandırmak ve böylece devlet karşısında vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini korumaktır. Nasıl bir nokta, üç ayrı yönden birbirine eşit kuvvetlerle çekilince sabit kalırsa, devlet de üç ayrı kuvvet tarafından çekilirse sabit kalır. Kuvvetler ayrılığı teorisindeki temel düşünce budur. Bu açıdan kuvvetler ayrılığı teorisi, anayasacılıkla aynı amacı güder: Devlet iktidarını sınırlandırmak.

TANIM: Kuvvetler ayrılığı teorisi, devlet iktidarını sınırlandırarak vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini korumak amacıyla, devlet iktidarını yasama, yürütme ve yargı olmak üzere üçe bölüp bunlardan her birini birbirinden bağımsız olan üç ayrı organa verilmesi gerektiğini savunan bir teoridir.

Kuvvetler ayrılığı teorisi ünlü Fransız filozofu Montesquieu’nün ismiyle özdeşleşse de, bu teorinin kökeni İngiltere tarihinde bulunur. Biz ilk önce kuvvetler ayrılığının tarihî temellerini (I), sonra fikrî temellerini (II), daha sonra da bu teoriye yöneltilen eleştirileri (III) göreceğiz. Buna göre bu bölümün planımız şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Tarihî Temeller: İngiltere Anayasa Tarihi

II. Fikrî Temeller

A. Aristo

B. Grotius, Wolff ve Pufendorf

C. Locke

D. Montesquieu: Kuvvetler Ayrılığı Teorisi

III. Kuvvetler Ayrılığı Teorisine Yöneltilen Eleştiriler

Şimdi bu plân a göre konuyu incelemeye başlayalım:

I. TARİHÎ TEMELLER: İNGİLTERE ANAYASA TARİHİ

Bibliyografya.- Chantebout, *op. cit.*, 2004, s.90-92; Mathieu ve Verpeux, *op. cit.*, 2004, s.29-32; Constantinesco ve Pierré-Caps, *op. cit.*, s.41-61; Grewe ve Fabri, *op. cit.*, 1995, s.360-363.

1. Marie-Anne Cohendet, *Droit constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 2002, s.334; Dominique Chagnollaude, *Droit constitutionnel contemporain: (Tome 1: Théorie générale- Les régimes étrangers)*, Paris, Armand Colin, 4. Baskı, 2004, s.97;

Bölüm 13

HÜKÛMET SİSTEMLERİ*

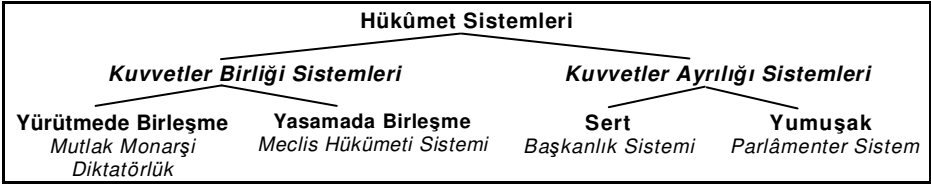
Bibliyografya.- Mehmet Turhan, *Hükûmet Sistemleri*, Ankara, Gündoğan Yayınları, İkinci Baskı, 1993, s.3-14; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.397-413, 466-595; Chantebout, *op. cit.*, 2004, s.97-172; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.138-183; Adhémar Esmein, *Éléments de droit constitutionnel français et comparé*, Paris, Sirey, Sekizinci Baskı, 1928, c.I, s.493-576; Vedel, *op. cit.*, s.157-172; Fabre, *op. cit.*, 1970 s.71-138; Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.75-79; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, 1993, s.113-130; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, 2005, s.135-149; Turpin, *op. cit.*, 2003, s.225-240; Charles Debbsch, Jean-Marie Pontier, Jacques Bourdon ve Jean-Claude Ricci, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Economica, Dördüncü Baskı, 2001, s.172-201; Benoît Jeanneau, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Dalloz, 8. Baskı, 1991, s.117-133; Eric Oliva, *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 2004, s.90-96; Ardant, *op. cit.*, 2005, s.226-340; Lijphart, *Patterns of Democracy: Governments Forms and Performance in Thirty-Six Countries*, New Haven, Yale University Press, 1999, s.116-142; Teziç, *Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, 2009, s.413-452; Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, *op. cit.*, 1999, s.139-157; Arendt Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler*, Çev: Ergun Özbudun ve Ersin Onulduran, Ankara, Türk Demokrasi Vakfı ve Siyasi İlimler Türk Derneği Ortak Yayını, Tarihsiz (1988), s.44-59; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.267-323; Kubalı, *op. cit.*, s.366-385; Arsel, *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, *op. cit.*, s.200-213; Tarık Zafer Tunaya, *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, Araştırma, Eğitim ve Ekin Yayınları, Beşinci Bası, 1982, s.388-413; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, 2005, s.228-378.

“Hükûmet sistemleri (*systems of government, systèmes de gouvernement*), kuvvetler ayrılığı ve birliğine göre tasnif edilir. Burada yasama ve yürütme kuvvetleri arasındaki ilişki hesaba katılır. Yargı kuvveti kural olarak işin dışında kalır. Yargının her sistemde bağımsız olduğu veya olması gerektiği varsayılır. Buna göre, hükûmet sistemleri ilkönce kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı sistemleri olmak üzere ikiye ayrılır. Kuvvetler birliği sistemleri de kendi içinde kuvvetlerin yürütmede ve yasamada birleştiği sistemler olarak ikiye ayrılır. Kuvvetlerin yürütmede birleştiği sistemler diktatörlük veya mutlak monarşidir. Kuvvetlerin yasamada birleştiği sisteme “meclis hükûmeti sistemi” denir. Kuvvetler ayrılığı sistemleri de kendi içinde sert ve yumuşak olmak üzere ikiye ayrılır. Sert kuvvetler ayrılığı sistemine “başkanlık sistemi”, yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemine ise “parlâmenter sistem” denir.

* Bu bölüm, bazı güncelleştirmeler dışında 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

Önce hükûmet sistemlerinin nasıl tasnif edildiğini bir şema halinde gösterelim:

ŞEMA 13.1: Kuvvetler Birliği ve Ayrılığına Göre Hükûmet Sistemleri

Şimdi bu şemadaki sıraya göre hükûmet sistemlerini aşağıdaki plân dahilinde inceleyelim:

PLÂN

I. Kuvvetler Birliği Sistemleri

A. Yürütme Organında Birleşme

1. Mutlak Monarşi

2. Diktatörlük

B. Yasama Organında Birleşme: Meclis Hükûmeti

II. Kuvvetler Ayrılığı Sistemleri (Sert ve Yumuşak Kuvvetler Ayrılığı Sistemleri):

Başkanlık ve Parlâmenter Hükûmet Sistemleri

A. Aslî Farklar

B. Tali Farklar

I. KUVVETLER BİRLİĞİ SİSTEMLERİ

“Kuvvetler birliği sistemleri (*systèmes de confusion des pouvoirs, systems of unification of powers*)”, yasama ve yürütme kuvvetlerinin aynı elde birleştiği hükûmet sistemleridir. Bu birleşmede iki ihtimal olabilir. Yasama ve yürütme kuvvetleri, ya yürütme organında, ya da yasama organında birleşir.

A. YÜRÜTME ORGANINDA BİRLEŞME

Birinci ihtimalde, yasama ve yürütme kuvvetleri yürütme organının elinde toplanmıştır. Yani yürütme organı hem kanunları yürütmekte, hem de yürüttüğü kanunları kendisi koymaktadır. Bu tür birleşmenin mutlak monarşi ve diktatörlük olmak üzere iki şekli vardır.

1. Mutlak Monarşi

Bibliyografya.- Cadart, *op. cit.*, c.I, s.398-398; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, 2001, s.173; Turhan, *Hükûmet Sistemleri*, *op. cit.*, s.22; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.278; Tunaya, *Siyasal Kurumlar*, *op. cit.*, 1982, s.391; Duguít, *Traité de droit constitutionnel*, *op. cit.*, c.II, s.771; Jellinek, *op. cit.*, c.II, s.394-400.

“Mutlak monarşi (*absolute monarchy, monarchie absolue*)”, yasama ve yürütme kuvvetlerinin hükümdarda toplandığı bir hükûmet sistemidir. Bu sistemde, devlet içinde tek ve en yüksek otorite sahibi hükümdardır. Yasa

Bölüm 14

BAŞKANLIK SİSTEMİ*

Bibliyografya.- Turhan, *Hükûmet Sistemleri*, *op. cit.*, s.32-43; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.483-494; Chantebout, *op. cit.*, 2004, s.97-132; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.138-158; Vedel, *op. cit.*, s.165-167; Laferrière, *op. cit.*, s.753-765; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, 1993, s.123-130; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, 2004, s.143-145; Turpin, *op. cit.*, 2003, s.237-240; Jeanneau, *op. cit.*, s.126-129; Teziç, *Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, 2009, s.442-450; Tunaya, *op. cit.*, s.395-397; Chagnollaud, *op. cit.*, c.I, s.319-360; Ardant, *op. cit.*, 2004, s.289-331; Lijphart, *Patterns of Democracy*, *op. cit.*, s.116-142; Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, *op. cit.*, 1999, s.140-147; Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler*, *op. cit.*, 1988, s.44-58; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.301-311; Kubalı, *op. cit.*, s.369-371; İlhan Arsel, *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, Ankara, Doğu Matbaacılık, 1964, s.204-205; Giovonni Sartori, *Karşılaştırmalı Anayasa Mühendisliği*, Çev. Ergun Özbudun, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997, s.113-251; Nur Uluşahin, *Anayasal Bir Tercih Olarak Başkanlık Sistemi*, Ankara, Yetkin Yayınları, 1999, *passim*; Gérard Conac, “Régime présidentiel”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.888-901; Richard E. Neustadt, “Presidential Government”, *International Encyclopedia of the Social Sciences*, (ed. David L. Sills), New York, Macmillan and Free Press, 1968, Cilt 11, s.451-456.

Yukarıda onüçüncü bölümde, hükûmet sistemlerinin kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı sistemleri olmak üzere ikiye ayrıldığını, kuvvetler ayrılığı sistemlerinin de kendi içinde “sert kuvvetler ayrılığı sistemi” ve “yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi” olmak üzere ikiye ayrıldığını görmüştük.

Sert kuvvetler ayrılığı sisteminde, yasama ve yürütme kuvvetleri birbirinden mutlak bir şekilde ayrılmıştır. Yasama ve yürütme yetkileri birbirinden kesin çizgilerle ayrılmış iki ayrı organa verilmiştir. Bu organlar karşılıklı olarak birbirinden, gerek kaynak bakımından, gerek varlıklarını sürdürme bakımından bağımsızdır. Yani yasama ve yürütme organları ayrı ayrı seçilir ve seçildikten sonra da birbirlerinin varlıklarına son veremezler¹. Bu organların anayasal sistem içindeki güçleri de birbirine eşit veya az çok dengelidir².

* Bu bölüm, bazı güncelleştirmeler dışında 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Cadart, *op. cit.*, c.I, s.484.

2. *Ibid.*

Sert kuvvetler ayrılığı sistemine genel olarak “başkanlık hükûmet sistemi (*presidential system of government, système présidentiel de gouvernement*)” veya daha kısa olarak “başkanlık sistemi (*presidential system, système présidentiel*)” denir. Başkanlık sistemi yerine, “başkanlık rejimi (*presidential regime, régime présidentiel*)”, “başkanlık demokrasisi (*presidential democracy, démocratie présidentiel*)”, “başkanlık hükûmeti (*presidential government, gouvernement présidentiel*)” veya kısaca “başkanlıkçılık (prezidansiyalizm, *presidentialism, présidentialisme*)” dendiği de olur.

Başkanlık sisteminin en bilinen örneği Amerika Birleşik Devletleridir. ABD dışında, başkanlık sistemi, Meksika, Kolombiya, Bolivya, Brezilya, Nijerya, Endonezya, Filipinler, Arjantin, Peru, Şili gibi ülkelerde de uygulanmaktadır³.

Bu bölümde, başkanlık sisteminin aslî ve tali ayırıcı özelliklerini, örnek olarak Amerika Birleşik Devletlerindeki başkanlık sistemini, bu sistemde yasama ile yürütme arasındaki karşılıklı etkileşim araçlarını, başkanlık sisteminde yasama-yürütme dengesini inceleyip başkanlık sisteminin güçlü ve zayıf yanlarının bir değerlendirmesini yapacağız. Keza yine bu bölümde, “yarı-başkanlık sistemi” denen sistemin ne olduğunu da göreceğiz. Buna göre bu bölümün planı şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Başkanlık Sisteminin Özellikleri

II. Başkanlık Sisteminin Prototipi: Amerika Birleşik Devletleri

III. Karşılıklı Etkileşim Araçları

IV. Başkanlık Sisteminde Yasama-Yürütme Dengesi: “*Congressional Government*”-
“*Presidential Government*”

V. Değerlendirme: Başkanlık Sisteminin Güçlü ve Zayıf Yanları

VI. Yarı-Başkanlık Sistemi

Şimdi bu plân dâhilinde konumuzu inceleyelim:

I. BAŞKANLIK SİSTEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Bibliyografya.- Uluşahin, *Anayasal Bir Tercih Olarak Başkanlık Sistemi*, *op. cit.*, s.27-55; Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler*, *op. cit.*, 1988, s.44-48; Lijphart, *Patterns of Democracy*, *op. cit.*, s.117-118; Turhan, *Hükûmet Sistemleri*, *op. cit.*, s.32-43; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.483-494; Chantebout, *op. cit.*, 2004, s.97-112; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.138-158; Vedel, *op. cit.*, s.165-167; Laferrière, *op. cit.*, s.753-765; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, 1993, s.123-130; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, 2004, s.144-145; Turpin, *op. cit.*, 2003, s.237-240; Jeanneau, *op. cit.*, s.126-129; Tunaya, *op. cit.*, s.395-397; Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, *op. cit.*, 1999, s.140-147; Kubalı, *op. cit.*, s.369-371; Arsel, *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, *op. cit.*, s.204-205; Sartori, *Karşılaştırmalı Anayasa Mühendisliği*, *op. cit.*, s.113-251; Conac, *op. cit.*, s.888-901.

3. Ülke listesi <http://en.wikipedia.org/wiki/Presidentialism>’den alınmıştır.

Bölüm 15

PARLÂMENTER SİSTEM*

Bibliyografya.- Turhan, *Hükûmet Sistemleri*, *op. cit.*, s.43-56; Adhémar Esmein, *Eléments de droit constitutionnel français et comparé*, Paris, Sirey, Sekizinci Baskı, 1928, c.I, s.169-293; Duguit, *Manuel*, *op. cit.*, s.196-207; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.661-707; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.158-167; Vedel, *op. cit.*, s.167-172; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, 1993, s.117-123; Pactet ve Mélin-Soucramanien, *op. cit.*, 2004, s.137-143; Turpin, *op. cit.*, 2003, s.226-236; Jeanneau, *op. cit.*, s.126-129; Dominique Chagnollaude, *Droit constitutionnel contemporain (Tome 1: Théorie générale- Les régimes étrangers)*, Paris, Armand Colin, 4. Baskı, 2004, s.225-308; Oliva, *op. cit.*, s.90-94; Ardant, *op. cit.*, 2004, s.248; Lijphart, *Patterns of Democracy*, *op. cit.*, s.116-142; Constance Grewe ve Hélène Ruiz Fabri, *Droit constitutionnels européens*, Paris, PUF, 1995, s.366-384; Vlad Constantinesco ve Stéphane Pierré-Caps, *Droit constitutionnel*, Paris, Presses Universitaires de France, Themis droit public, 2004.*op. cit.*, s.41-61; Hague, Harrop ve Breslin, *op. cit.*, s.206-218; Teziç, *op. cit.*, s.399-421; Tunaya, *op. cit.*, s.397-413; Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, *op. cit.*, s.147-153; Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler*, *op. cit.*, 1988, s.44-48; Özçelik, *op. cit.*, c.I, s.311-325; Kubalı, *op. cit.*, s.371-385; Arsel, *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, *op. cit.*, s.205-213; Sartori, *Karşılaştırmalı Anayasa Mühendisliği*, *op. cit.*, s.137-161; Jean Gicquel, “Régime parlementaire” in Olivier Duhamel ve Yves Meny, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.886-888; Turan Güneş, *Parlâmenter Rejimin Bugünkü Manası ve İşleyişi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1956; Leon D. Epstein, “Parliamentary Government”, *International Encyclopedia of the Social Sciences*, (ed. David L. Sills), New York, Macmillian and Free Press, 1968, Cilt 11, s.419 vd.

Yukarıda ondördüncü bölümde, hükûmet sistemlerinin kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı sistemleri olmak üzere ikiye ayrıldığını, kuvvetler ayrılığı sistemlerinin kendi içinde “sert kuvvetler ayrılığı sistemi” ve “yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi” olmak üzere ikiye ayrıldığını görmüştük.

“Yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi (*système de séparation souple des pouvoirs, soft separation of powers system*)”nde, yasama ve yürütme kuvvetleri birbirinden yumuşak bir şekilde ayrılmıştır. Bu sistemde, yasama ve yürütme yetkileri kural olarak iki ayrı organa verilmişse de, bu organlar birbirinden tam olarak bağımsız değildir. Bu organlar, yer yer içiçe geçmiştir. Keza bu organlar karşılıklı olarak birbirinin hukukî varlığına da son verme

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

imkânına da sahiptirler. Yumuşak kuvvetler ayrılığı sisteminde, yasama ve yürütme organları arasında karşılıklı işbirliği vardır. Bu nedenle bu sisteme, “kuvvetlerin işbirliği (*collaboration des pouvoirs*)” sistemi de denmektedir¹.

Yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemine genel olarak “parlâmenter hükûmet sistemi (*parliamentary system of government, système parlementaire de gouvernement*)” veya daha kısa olarak “parlâmenter sistem (*parliamentary system, système parlementaire*)” denir. “Parlâmenter sistem” yerine, “parlâmenter rejim (*parliamentary regime, régime parlementaire*)”, “parlâmenter demokrasi (*parliamentary democracy, démocratie parlementaire*)”, “parlâmenter hükûmet (*parliamentary government, gouvernement parlementaire*)”, “kabine hükûmeti (*cabinet government*)”, “Westminster sistemi (*Westminster system*)” veya kısaca “parlâmentarizm (*parliamentarism, parliamentaryism, parlementarisme*)” dendiği de olur.

Bu bölümde, parlâmenter sistemin aslî ve tali ayırıcı özelliklerini, bu sistemde yasama ile yürütme arasındaki karşılıklı etkileşim araçlarını, İngiltere örneği üzerinde parlâmenter sistemin nasıl doğup geliştiğini, parlâmenter sistemin çeşitlerini (düalist ve monist parlâmentarizmi), parlâmenter sisteminin güçlü ve zayıf yanlarını, “kabine hükûmeti tipi parlâmenter sistem ile meclis hükûmeti tipi parlâmenter sistem arasındaki farkları ve rasyonelleştirilmiş parlâmentarizmi inceleyeceğiz. Buna göre planımız şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Parlâmenter Sistemin Ayırıcı Özellikleri

II. Karşılıklı Etkileşim Araçları

III. Parlâmenter Sistemin Ortaya Çıkışı: İngiltere

III. Parlâmenter Sistem Çeşitleri: Düalist ve Monist Parlâmenter Sistem

V. Yasama-Yürütme Dengesi Bakımından Parlâmenter Sistem Tipleri: “Kabine Hükûmeti”- “Meclis Hükûmeti”

VI. Değerlendirme: Parlâmenter Sistemin Güçlü ve Zayıf Yanları

Şimdi bu plân dâhilinde konumuzu inceleyelim:

I. PARLÂMENTER SİSTEMİN AYIRICI ÖZELLİKLERİ

Burada parlâmenter sistemin ayırıcı özelliklerini inceleyeceğiz. Ancak hemen belirtelim ki, bu özellikler yukarıda gördüğümüz başkanlık sisteminin ayırıcı özelliklerinin tersidir. O nedenle, parlâmenter sistem özellikleri konusunda, yukarıda başkanlık sisteminin özellikleri konusunda yaptığımız plana paralel olarak hareket edeceğiz.

Parlâmenter sistemin ayırıcı özelliklerini Arend Lijphart’ın yaptığı gibi², “aslî özellikler” ve “tali özellikler” olarak ikiye ayırıp inceleyebiliriz.

1. Örneğin Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.191; Ardant, *op. cit.*, 2004, 239.

2. Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler*, *op. cit.*, 1988, s.44-48.

Bölüm 16

RASYONELLEŞTİRİLMİŞ PARLÂMENTARİZM*

Bibliyografya.- Turhan, *Hükûmet Sistemleri*, *op. cit.*, s.57-58, 68-69; Teziç, *op. cit.*, s.418-421; Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.42, 308, 312; Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler*, *op. cit.*, 1988, s.49-50; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.165-166; Pactet, *op. cit.*, 1992, s.149-150; Jeanneau, *op. cit.*, s.151, 346; Chantebout, *op. cit.*, 2004, s.224; Jean Gicquel, “Parlementarisme rationalisé”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.695-696; Sartori *op. cit.*, s.214-219; Kemal Gözler, “Türkiye’de Hükûmetlere Nasıl İstikrar ve Etkinlik Kazandırılabilir? (Başkanlık Sistemi ve Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm Üzerine bir Deneme)”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 62, Eylül-Ekim 2000, s.25-47.

Kabinenin üstünlüğüne dayanan “İngiliz tipi” parlâmenter hükûmet sisteminde (kabine hükûmeti veya başbakanlık hükûmeti) güçlü ve istikrarlı hükûmetler vardır. Bu nedenle bu tür parlâmenter sistemler başarılıdır. Büyük bir sorunları yoktur. Buna karşılık, yukarıda “meclis hükûmeti tipi parlâmenter sistem” dediğimiz sistemlerde zayıf ve istikrarsız hükûmetler vardır. İşte bazı parlâmenter sistemlerde hükûmete istikrar ve güç kazandırmak amacıyla birtakım usûller öngörülmüştür. Bu usûlleri barındıran parlâmenter sistemlere genel olarak “rasyonelleştirilmiş parlâmentarizm (*parlementarisme rationalisé*)” ismi verilmektedir¹. Rasyonelleştirilmiş parlâmentarizm, sağlam bir parlâmento çoğunluğuna dayanmayan hükûmetlere güç ve istikrar kazandırmaya yönelik hukuk kurallarının bütünü olarak tanımlanmaktadır².

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. “Rasyonelleştirilmiş parlâmentarizm (*parlementarisme rationalisé*)” terimi ilk kez Boris Mirkine-Guetzevitch tarafından kullanılmıştır. Mirkine-Guetzevitch’e göre, “siyasal hayatın bütünü yazılı hukuk kuralları şebekesi içine kapatılmalıdır”. Özellikle yasama-yürütme ilişkileri yazılı hukuk kurallarıyla düzenlenmelidir. Boris Mirkine-Guetzevitch, *Les nouvelles tendances du droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, İkinci Baskı, 1936. Türkçe çevirisi: Boris Mirkine-Guetzevitch, *Hukuku Esasiye’de Yeni Temayüller*, Çev. Ali Rıza Türel, Ankara, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, 1938.
2. Jean Gicquel, “Parlementarisme rationalisé”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.696.

Bölüm 17

DEMOKRASİ KAVRAMI*

Bibliyografya.- Giovanni Sartori, *Demokrasi Kuramı* (Çev. Deniz Baykal), Ankara, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz; Giovanni Sartori, *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*, (Çev. Tunçer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan), Ankara, Yetkin Yayınları, 1993; Giovanni Sartori, “Democracy”, in *International Encyclopedia of the Social Sciences*, New York, Macmillan and Free Press, 1968, Cilt 4, s.112-121; Robert A. Dahl, *Polyarchy: Participation and Opposition*, New Haven, Yale University Press, 1971; Robert A. Dahl, *Demokrasi ve Eleştirileri* (Çev. Levent Köker), Ankara, Yetkin Yayınları, 1996; Herry B. Mayo, *Demokratik Teoriye Giriş* (Çev. Emre Kongar), Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, 1964; Arend Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler* (Çev. Ergun Özbudun ve Ersin Onulduran), Ankara, Türk Demokrasi Vakfı ve Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz (1988), s.1-2, 23-28; Bingham Powel, *Çağdaş Demokrasiler* (Çev. Mehmet Turhan), Ankara, Yetkin Yayınları, Tarihsiz, 1990, s.1-20; Münci Kapani, “Demokratik Teori Alanında Bazı Yeni Görüş ve Tartışmalar”, *Prof. Dr. Bülent N. Esen’e Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977, s.205-219; Yusuf Şevki Hakyemez, “Çoğunlukça Demokrasi Anlayışı, Rousseau ve Türk Anayasaları Üzerindeki Etkisi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 52, 2003, Sayı 4, s.69-92; Oktay Uygun, “Demokrasilerde Çoğunlukçu ve Çoğulcu Demokrasi Modelleri”, *Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısına Sunulan Bildiri*, Ankara, TBB Kültür Merkezi, 5 Haziran 2010; Ece Gözpete, “Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışına Karşı Çoğulcu Demokrasi Modelleri: Normatif Düzenleme Olanakları ve Bunun Sınırlılığı Üzerine Bazı Düşünceler”, *Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısına Sunulan Bildiri*, Ankara, TBB Kültür Merkezi, 5 Haziran 2010 (Bildiri metinleri TBB tarafından kitap halinde yayınlanacaktır).

Demokrasi konusunu, “demokrasi teorileri”, “demokrasi anlayışları” ve “demokrasi modelleri” olmak üzere üç ayrı başlık altında inceleyeceğiz.

PLÂN

I. Demokrasi Teorileri: Normatif ve Ampirik Demokrasi Teorileri

II. Demokrasilerin “Gri Bölgesi”: Melez Rejimler

III. Demokrasi Anlayışları: Çoğunlukçu ve Çoğulcu Demokrasi Anlayışı

IV. Demokrasi Modelleri: Çoğunlukçu ve Uzlaşmacı Demokrasi Modelleri

Şimdi bu plân dâhilinde konuyu inceleyelim:

* Bu bölüm, büyük ölçüde 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

I. DEMOKRASİ TEORİLERİ

Demokrasi iki değişik anlamda tanımlanmakta ve buna paralel olarak iki değişik demokrasi teorisinden bahsedilmektedir: *Normatif* ve *ampirik demokrasi teorisi*.

A. NORMATİF DEMOKRASİ TEORİSİ

Normatif demokrasi teorisi, demokrasiyi sözlük anlamından hareketle tanımlar. Demokrasi eski Yunanca “halk” anlamına gelen *demos* ve “yönetmek” anlamına gelen *kratein* sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur ve bu anlamıyla “halkın yönetimi” demektir¹. Demokrasi sadece “halk tarafından yönetim” olarak değil, “halk için yönetim” olarak da tanımlanmalıdır. O halde bu anlamda demokrasi, Abraham Lincoln’ün meşhur ifadesiyle “halkın, halk tarafından, halk için yönetimi (*government of the people, by the people, for the people*)” olarak tanımlanabilir².

Normatif anlamda demokrasi, bir ideali, bir olması gerekeni yansıtır. Bu anlamda bir rejimin demokratik olabilmesi için, halkın bütününün arzularına tam olarak uyması gerekir. Arend Lijphart’ın gözlemlediği gibi, “böylesine halkın eğilimlerine tam olarak uyan bir yönetim hiçbir zaman olmamıştır ve belki de hiç olmayacaktır”³. Normatif anlamda demokrasi, demokratik rejimlerin ulaşmayı düşledikleri bir idealden başka bir şey değildir. Şüphesiz bu ideal reddedilemez; ancak, demokrasilerin bu idealle tanımlanması doğru olmaz. Zira demokrasi bu şekilde tanımlanırsa, yeryüzünde demokratik rejim kalmaz. O nedenle bir de ampirik demokrasi teorisi ortaya atılmıştır.

B. AMPİRİK DEMOKRASİ TEORİSİ

Ampirik demokrasi teorisi ise, ideal anlamda demokrasiyi değil, “bu ideale kabataslak yaklaşan... gerçek demokrasiler”i⁴ esas alır. Demokrasinin tanımı konusunda “olması gereken”e değil, “olan”a bakar. Demokratik olarak kabul edilen mevcut rejimlerin ortak özelliklerinin neler olduğunu ortaya koymaya çalışır. Bu tür demokratik rejimlerin özelliği, “tam bir demokratik duyarlılık değil, nispeten çokça bir yurttaş gurubunun uzun bir zaman boyunca arzularına cevap verebilmesidir”⁵. Robert Dahl, bu tür rejimlere, onları ideal demokrasilerden ayırt etmek için, “poliarşi (*polyarchy*)” ismini ver

1. Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, op. cit., s.205.

2. Arend Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler* (Çev. Ergun Özbudun ve Ersin Onulduran), Ankara, Türk Demokrasi Vakfı ve Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz (1988), s.1; Erdoğan, *Anayasal Demokrasi*, op. cit., s.205.

3. Lijphart, *Çağdaş Demokrasiler*, op. cit., s.1.

4. *Ibid.*

5. *Ibid.*

EGEMENLİĞİN KULLANILMASI BAKIMINDAN DEMOKRASİ TİPLERİ

Egemenliğin kullanılması bakımından demokrasinin üç ayrı uygulama biçimi (*modes d'exercice de la souveraineté*) vardır. “Doğrudan demokrasi”, “temsili demokrasi” ve “yarı-doğrudan demokrasi”¹. İlkinde halk egemenliğini bizzat kullanır. İkincisinde halk, egemenliğini temsilcileri aracılığıyla kullanır. Yarı-doğrudan demokraside ise, egemenliğin kullanımı, halk ile temsilcileri arasında paylaştırılır. Biz izleyen bölümlerde sırasıyla doğrudan demokrasiyi, temsili demokrasiyi ve yarı doğrudan demokrasiyi inceleyeceğiz. Buna göre planımız şu şekilde olacaktır:

Bölüm 18: Doğrudan Demokrasi

Bölüm 19: Temsili Demokrasi

Bölüm 20: Yarı-Doğrudan Demokrasi

1. Burada “demokrasi” kelimesi yerine “hükûmet” kelimesi kullanılarak “doğrudan hükûmet (*gouvernement direct*)”, “temsili hükûmet (*gouvernement représentatif*)” ve “yarı-doğrudan hükûmet (*gouvernement semi-direct*)” de dendiği olur (örneğin Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.80-135). Bazen de doğrudan “doğrudan rejim (*régime direct*)”, “temsili rejim (*régime représentatif*)”, “yarı-doğrudan rejim (*régime semi-direct*)” dendiği de olur (Örneğin Debbasch *et al.*, , *op. cit.*, s.39-50). “Doğrudan demokrasi”, “temsili demokrasi” ve “yarı-doğrudan demokrasi” terimleri daha yerleşiktir. Biz de bu terimleri kullanacağız.

Bölüm 18

DOĞRUDAN DEMOKRASİ*

Bibliyografya.- Laferrière, *op. cit.*, s.386-389; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.83-85; Duguit, *Traité, op. cit.*, s.615-638; Pactet, *op. cit.*, 1992, s.90; Vedel, *op. cit.*, s.132-133; Marcel Prélot ve Jean Boulouis, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 11. Baskı, 1991, s.82-86; Georges Burdeau, *Traité de science politique*, Paris, LGDJ, 3. Baskı, 1985, Cilt V, s.168-170; 2006) Ardant, *op. cit.*, 2005, s.165-16; Chagnollaud, *op. cit.*, s.167-169.

Doğrudan demokrasi konusunu şu plân dâhilinde inceleyeceğiz:

PLÂN:

I. Tanım

II. Eski Yunan: *Ecclesia*

III. İsviçre: *Landsgemeinde*

IV. New England (ABD): *Town Meeting*

V. Türkiye’de Doğrudan Demokrasi Var mı? “Köy Derneği”

VI. Teorik Kökeni: Halk Egemenliği Teorisi ve Rousseau’nun Egemenliğin Devredilmezliği Kuramı

VII. Doğrudan Demokrasinin Pratik İmkânsızlığı

VIII. Elektronik Demokrasi Doğrudan Demokrasiyi Mümkün Kılabilir mi?

Doğrudan demokrasinin tanımıyla işe başlayalım:

I. TANIM

“Doğrudan hükûmet (*gouvernement direct*)” de denilen “doğrudan demokrasi (*direct democracy, démocratie directe*)”, halkın egemenliğini bizzat ve doğrudan doğruya kullandığı demokrasi tipidir¹. Doğrudan demokraside devlet için gerekli olan bütün kararlar, yurttaşlar topluluğu tarafından aracı-sız ve temsilcisiz olarak bizzat alınırlar². Yurttaşlar, yaşamaya, yürütmeye, adalete, dış siyasete ve akla gelebilecek her tür kamusal konularda karar verirler³. Doğrudan demokrasi sisteminde ne parlâmento, ne hükûmet ne de

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Laferrière, *op. cit.*, s.886; Vedel, *op. cit.*, s.133; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.45; Pactet, *op. cit.*, 1992, s.90.

2. Laferrière, *op. cit.*, s.886.

3. Vedel, *op. cit.*, s.133.

Bölüm 19

TEMSİLÎ DEMOKRASİ*

Bibliyografya.- Laferrière, *op. cit.*, s.389-429; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.86-111; Debbasch, *op. cit.*, s.43-50; Duguît, *Traité, op. cit.*, s.638-650; Pactet, *op. cit.*, 1992, s.90-91; Prêlot ve Boulouis, *op. cit.*, s.86-87; Vedel, *op. cit.*, s.133-136; Fabre, *op. cit.*, 1970, s.206-208.

Temsilî demokrasi konusunu aşağıdaki plân dâhilinde inceleyeceğiz.

PLÂN:

I. Genel Olarak

II. Temsil Kavramı

III. Emredici Vekâlet teorisi

IV. Temsilî Vekâlet Teorisi

I. GENEL OLARAK

Tanım.- “Temsilî hükûmet (*gouvernement représentatif*)” de denilen “temsilî demokrasi (*démocratie représentative*)”, halkın egemenliğini kendi seçtiği temsilcileri aracılığıyla kullandığı demokrasi tipidir¹. Diğer bir ifadeyle temsilî demokraside, “temsilci” denen kişileri halk seçmekte ve bu kişiler ise egemenliği kendi adlarına değil, halk adına kullanmaktadırlar².

“Egemenliğin Devri” - “Egemenliğin Kullanılmasının Devri”.- Temsilî demokraside egemenliğin *sahibi* ile *kullanıcısı* arasında bir ayrım vardır³. Egemenliğin sahibi millettir. Egemenliğin kullanıcısı ise, halkın seçtiği temsilcilerdir. Millet, sahibi olduğu egemenliğin kendisini değil, kullanım hakkını temsilcilerine devretmektedir⁴. Kısacası temsilî demokraside, “egemenliğin devri (*délégation de la souveraineté*)” değil, “egemenliğin kullanılmasının devri (*délégation de l'exercice de la souveraineté*)” söz konusudur⁵. Bu şu demektir ki, bir yandan millet sahip olduğu egemenliği bizzat kullanamaz;

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.80.

2. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.80; Vedel, *op. cit.*, s.133.

3. Vedel, *op. cit.*, s.133.

4. Michel Henry Fabre, *Principes républicains de droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 1970, s.206.

5. Laferrière, *op. cit.*, s.896.

Bölüm 20

YARI-DOĞRUDAN DEMOKRASİ*

Bibliyografya.- Laferrière, *op. cit.*, s.429-457; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.83-85; 112-137; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.45-50; Slobodan Milacic, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Bordeaux, Librairie Montaigne, (Cours polycopiés), 1990-1991, s.75-90; Pactet, *op. cit.*, 1992, s.91-94; Marcel Prélôt ve Jean Boulouis, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 11. Baskı, 1990, s.87-91; Vedel, *op. cit.*, s.136-142; Chantebout, *op. cit.*, 2004, s.202-208; Philip Ardant, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 1990, s.176-183; Burdeau, *Traité...*, *op. cit.*, c.5, s.168-190.

Yarı-doğrudan demokrasi konusunu şu plân dâhilinde inceleyeceğiz:

PLÂN:

I. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Tanımı

II. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Araçları

A. Referandum

B. Halk Vetosu

C. Halk Teşebbüsü

D. Temsilcilerin Azli

III. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Değerlendirilmesi

A. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Lehine Olan Görüşler

B. Yarı-Doğrudan Demokrasinin Aleyhine Olan Görüşler

Önce yarı-doğrudan demokrasinin tanımıyla işe başlayalım:

I. YARI-DOĞRUDAN DEMOKRASİNİN TANIMI

“Yarı-doğrudan hükûmet (*gouvernement semi-direct*)” de denilen “yarı-doğrudan demokrasi (*démocratie semi-directe*)”, egemenliğin kullanılması-nın halk ile temsilcileri arasında paylaştırıldığı demokrasi tipidir. Yarı-doğrudan demokrasi, temsilî demokrasi ile doğrudan demokrasinin bir bileşimidir¹. Yarı-doğrudan demokrasi sisteminde egemenliğin kullanımı esasen halkın seçtiği temsilcilere verilmiştir². Ancak bazı durumlarda, referandum gibi bazı araçlarla seçmenler de egemenliğin kullanılmasına doğrudan

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Vedel, *op. cit.*, s.136.

2. Laferrière, *op. cit.*, s.420.

Bölüm 21

OY HAKKI*

Bibliyografya.- Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, 2008, s.91-94, 267-285; Arsel, *Türk Anayasa Hukukunun Umumî Esasları*, *op. cit.*, s.176-135; Teziç, *op. cit.*, s.2009, s.252-284; Arsel, *op. cit.*, s.174-180; Laferrière, *op. cit.*, s.459-5444; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.290-300; Vedel, *op. cit.*, s.335-361; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.230-248; Jeanneau, *op. cit.*, s.37-45; Cadoux *op. cit.*, c.I, s.224-232; Pactet, *op. cit.*, s.96-98; Chantebout, *op. cit.*, s.97-100; Turpin, *op. cit.*, s.201-230; Tunçer Karamustafaoğlu, *Seçme Hakkının Demokratik İlkeleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1970; Jean-Marie Cotteret ve Claud Emeri, *Seçim Sistemleri*, Çev. Ahmet Kotil, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.

Yukarıda “demokrasi kavramı” başlıklı bölümde demokrasiyi, ampirik demokrasi anlayışına bağlı kalarak esas itibarıyla “etkin siyasal makamların seçimle belirlendiği bir sistem olarak” tanımlamıştık. Ancak orada bu “seçim” konusuna daha fazla değinmemiştik. Keza yine yukarıda “temsîlî demokrasi” başlıklı bölümde temsîlî demokraside seçimin önemini belirttik, ama orada da seçim konusunda durmadık. Keza yarı-doğrudan demokrasi başlıklı bölümde referandum gibi birtakım oylamalardan bahsettik. Ancak, bu oylamaların niteliği ve kimlerin ve hangi şartlar altında bu oylamalara katılabileceği noktasında durmadık.

İşte şimdi “seçim” ve “oy” konusunu burada göreceğiz. Bu bölümde “oy hakkı”nı, izleyen bölümde ise “seçim sistemleri”ni göreceğiz.

Biz burada ilk önce oy, seçim ve oylama gibi konumuz ile ilgili bazı kavramları (I), sonra sırasıyla “oy hakkının şartları”nı (II) ve “oy hakkına hâkim olan temel ilkeleri” (III) göreceğiz.

I. BAZI KAVRAMLAR

Oy.- “Oy (*suffrage*)”, bir kişinin seçilmesi veya bir metnin kabul edilmesi veya reddedilmesi konusunda açıklanan irade beyanıdır. Oy, oy hakkına sahip olan kişinin bir pusulayı (*bulletin*) sandığa atmasıyla kullanılır¹. Bu anlamda “oy”, saf temsîlî demokrasi sistemlerinde sadece “seçim”lerde kullanılır. Yarı-doğrudan demokrasi sistemlerinde ise seçimlerin yanında,

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında 2000 yılında yazılmıştır.

1. Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.223.

Bölüm 22

SEÇİM SİSTEMLERİ*

Bibliyografya.- Lijphart, *op. cit.*, s.131-146; Laferrière, *op. cit.*, s.547-581; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.353-375; 290-300; Vedel, *op. cit.*, s.146-157; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.248-277; Jeanneau, *op. cit.*, s.45-52; Fabre, *op. cit.*, s.252-260; Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.239-2249; Pactet, *op. cit.*, s.98-111; Debbasch, *op. cit.*, s.54-65; Turpin, *op. cit.*, s.230-243; Arsel, *op. cit.*, s.185-193; Teziç, *op. cit.*, s.269-304; Demir, *op. cit.*, s.158-192; Tunç, *op. cit.*, s.143-179; Oya Araslı, *Seçim Sistemi Kavramı ve Türkiye’de Uygulanan Seçim Sistemleri (1876-1987)*, Ankara, 1989; Üstün Ergüder, *Seçim Sistemleri ve Türk Demokrasisi*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, 1982; Erdoğan Teziç, *Seçim Sistemleri*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1967; Jean-Marie Cotteret ve Claud Emeri, *Seçim Sistemleri*, Çev. Ahmet Kotil, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.

Seçim sistemlerini şu plân dahilinde inceleyeceğiz:

PLÂN:

I. Çoğunluk Sistemi

II. Nispi Temsil Sistemi

III. Seçim Sistemlerinin Değerlendirilmesi

Ama önce “seçim sistemleri” kavramının tanımıyla işe başlayalım:

Tanım.- “Seçim sistemleri (*systemes electoraux, modes de scrutin*)” oyların milletvekilliklerine dönüştürülmesinde kullanılan teknik usûllerdir¹. Diğer bir ifadeyle, seçim sistemleriyle partilerin almış oldukları oya göre bir seçim çevresinde kaç milletvekili çıkaracakları belirlenmektedir. Örneğin 5 milletvekili çıkaran ve 100.000 geçerli oyun kullanıldığı bir seçim çevresinde A partisi 36.000, B partisi 30.000, C partisi 24.000, D Partisi 10.000 oy almışsa, hangi parti kaç milletvekili çıkaracaktır? İşte bu soruya “seçim sistemleri” denen formüller kullanılarak cevap verilir.

Seçim Çevresi². Öncelikle belirtelim ki, Hollanda ve İsrail hariç³, seçimler ülke düzeyinde değil, belli bir “seçim çevresi (*circonscription*)

* Bu bölüm, bazı güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Cadart, *op. cit.*, c.I, s.248; Cadoux, *op. cit.*, s.239.

2. Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.538-539; Chagnollaude, *op. cit.*, s.117; Grewe ve Ruiz Fabri, *op. cit.*, s.403-406; Zoller, *op. cit.*, s.513-514; Claude Emeri, “Circonscription”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.140-141.

3. Zoller, *op. cit.*, s.513.

electorale, constituencies, electoral districts)” düzeyinde yapılır. Bu amaçla ülke önce seçim çevrelerine bölünür. Seçim çevrelerinin oluşturulmasında genellikle il, ilçe gibi idarî idarî bölümler esas alınır. Ancak bu her zaman kural değildir. Büyük iller bir den fazla seçim çevresine ayrılabilir. Seçim çevrelerinin seçmen sayısı bakımından birbirine yakın olmasına dikkat edilir. Seçim çevrelerini dürüst, âdil, keyfilikten uzak bir şekilde oluşturulması gerekir.

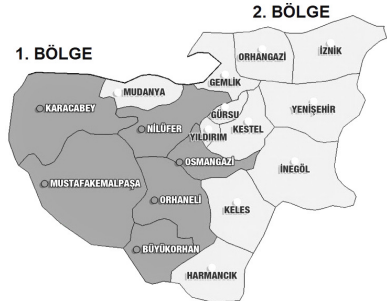
KUTU 22.1: “Gerrymandering”- Seçim çevrelerinin belli bir siyasal partiyi veya adayı kayırmak amacıyla çizilmesi uygulamasına “Gerrymandering” ismi verilmektedir. Bu isim, ABD’de 1812’de Massachusetts eyaletini semender denen sürüngen bir hayvanı andıran bir biçimde seçim çevrelerine bölen Vali Elbridge Gerry’nin isminden türetilmiştir⁴.

Resim 22.1: Massachusetts Essex County’nin seçim çevresini gösteren bir karikatür (Elkanah Tisdale, Boston Centinel, 1812) (<http://en.wikipedia.org/wiki/Gerrymandering>).

KUTU 22.2: Mudanya İlçesi, Neden Bursa 2’nci Bölgede?- Bursa ili iki seçim çevresine bölünmektedir. YSK’nın 21 Nisan 2018 tarih ve 263 sayılı Kararıyla normalde 1’inci Bölgede olması beklenen Mudanya ilçesi, 2’nci Bölgeye alınmıştır (RG, 21.4.2018). Yandaki haritadan görüleceği gibi Mudanya ilçesi, Nilüfer ve Karacabey ilçeleriyle komşudur. Dahil edildiği 2’nci Bölgenin ilçeleriyle sınırdış değildir. Haritada görüldüğü gibi Mudanya ilçesi birinci bölgenin içinde bir ada olarak durmaktadır. Oysa 2839 sayılı Kanunun 4’üncü maddesine göre iller seçim çevrelerine ayrılırken ilçelerin “coğrafi yakınlıkları”nın göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Belirtelim ki, 24 Haziran 2018 milletvekili seçimlerinde Millet İttifakı, Mudanya’da % 54, Nilüfer’de % 53, Karacabey’de % 50, Mustafakemalpaşa’da % 54 oranında oy almıştır.

Resim 22.2: Bursa Seçim Çevreleri

Kaynak: <http://www.bursahakimiyet.com.tr/>

Tasnif.- Seçim sistemleri “çoğunluk sistemi” ve “nispî temsil sistemi” olmak üzere ikiye ayrılır. Çoğunluk sistemi de kendi içinde “tek-turlu çoğunluk sistemi” ve “iki-turlu çoğunluk sistemi” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunların her birinin de “tek-isimli” ve “listeli” olmak üzere iki çeşidi vardır. Nispî temsil sistemi “ulusal düzeyde” ve “seçim çevresi” düzeyinde olmak üzere iki değişik şekilde uygulanmaktadır. Seçim çevresi düzeyinde

4. Duhamel ve Mény (der.), *op. cit.*, s.461; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.539 .

Bölüm 23

YASAMA ORGANI: PARLÂMENTO*

Bibliyografya.- Abadan, *Amme Hukuku ve Devlet Nazariyeleri*, *op. cit.*, s.367-370; Arsel, *op. cit.*, s.90-107; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.358-395; Debbash *et al.*, *op. cit.*, s.119-143; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, s.132-152; Laferrière, *op. cit.*, s.612-743; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.444-486; Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.192-213; Vedel, *op. cit.*, s.172-177; Jeanneau, *op. cit.*, s.107-114; Pactet, *op. cit.*, s.120-1124; Fabre, *op. cit.*, s.169-177; Pactet, *op. cit.*, s.473; Chantebout, *op. cit.*, s.271-284.

Şimdiye kadar, devlet kavramını, devletin unsurlarını, devlet şekillerini ve çeşitlerini, hükûmet sistemlerini, demokrasi kavramını, demokrasi tiplerini, oy hakkını ve seçim sistemleri gibi konuları gördük. Şimdi devletin temel organlarını incelemeye başlayacağız. Bilindiği gibi devletin “yasama”, “yürütme” ve “yargı” olmak üzere üç temel organı vardır. İşte şimdi biz burada devletin temel organlarını sırasıyla inceleyeceğiz. Ancak yasama organına başlamadan önce giriş niteliğinde genel bilgiler vermek uygun olacaktır.

I. GENEL OLARAK

Yasama Organı ve Yasama Fonksiyonu (Organik ve Fonksiyonel Açıdan Yasama).- Yasamaya genel olarak “organik” ve “fonksiyonel” olmak üzere iki değişik açıdan yaklaşılmaktadır. O nedenle “yasama organı” ve “yasama fonksiyonu” kavramları üzerinde biraz durmak gerekecektir.

Yasamanın kuruluşu, teşkilatı, oluşumu inceleniyorsa, burada “organik açıdan yasama” veya kısaca “yasama organı” incelenmektedir. Buna karşılık yasamanın görev ve yetkileri, işlemleri, faaliyetleri inceleniyorsa burada “fonksiyonel açıdan yasama” veya kısaca “yasama fonksiyonu” incelenmektedir. Örneğin “şu ülkesinin yasama organı iki meclislidir. Bu meclislerden birincisi halk tarafından seçilen şu kadar milletvekilinden oluşur. Bu meclislerden ikincisi ise, şu usûllerle seçilen senatörlerden oluşur” deniyorsa burada “organik açıdan yasama” veya kısaca “yasama organı” incelenmiş olur.

* Bu bölüm, bazı güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son Şubat 2020’de gözden geçirilmiştir.

Bölüm 24

PARLÂMENTOLARIN YAPISI: TEK-MECLİSİ VE İKİ-MECLİSLİ PARLÂMENTOLAR*

Bibliyografya.- Lijphart, *op. cit.*, s.59-69; Cadart, *op. cit.*, c.I, s.358-395; Debbash *et al.*, *op. cit.*, s.120-126; Laferrière, *op. cit.*, s.612-635; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.444-468; Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.192-198; Vedel, *op. cit.*, s.172-177; Jeanneau, *op. cit.*, s.107-114; Pactet, *op. cit.*, s.120-124; Fabre, *op. cit.*, s.169-177; Chantebout, *op. cit.*, s.271-284.

Parlâmentolar yapıları itibarıyla tek-meclisli parlâmentolar ve iki-meclisli parlâmentolar olarak ikiye ayrılmaktadır. Önce tek-meclisliliği, sonra da iki-meclisliliği görelim.

I. TEK-MECLİSLİLİK¹

Bir parlâmentonun tek meclisten oluşması durumuna “tek-meclislilik” veya “monokameralizm (*monocaméralisme*²)” denmektedir³. O halde tek-meclisli parlâmento sadece bir meclisten oluşur. Bu bakımından tek-meclisli parlâmentoların yapısı basittir. Bu aşamada daha fazla açıklamayı gerektirmezler. Danimarka, Finlandiya, İsrail, Lüksemburg, Yeni Zelanda, Yunanistan parlâmentoları tek-meclislidir⁴. İsveç bir yüzyıl boyunca iki-meclisliliği denedikten sonra 1971’de yine tek-meclisli sisteme geçmiştir⁵. Türkiye’de 1921-1960 döneminde tek-meclislilik vardır. Türkiye 1961-1980 arası iki-meclis sistemini denedikten sonra 1982 Anayasasıyla yine tek-meclis sistemine dönmüştür. İki-meclislilik, tek-meclislilikten daha eskide olsa, günümüzde özellikle yeni kurulan devletlerde tek-meclisli parlâmentolar daha sıklıkla görülmektedir⁶. Tek-meclis sisteminin başlıca avantajı, yasama faa

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son 2019 yılında gözden geçirilmiştir.

1. Cadoux, *op. cit.*, s.194-195; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.126; Lijphart, *op. cit.*, s.60-62.

2. *Monocaméralisme* yerine bazen “*monocamérisme*” de denmektedir. Örneğin bkz.: Cadoux, *op. cit.*, s.194; Fabre, *op. cit.*, s.169).

3. Cadoux, *op. cit.*, s.194-195; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.126; Lijphart, *op. cit.*, s.60-62.

4. Değişik ülkelerin parlâmentolarının tek-meclisli mi, iki-meclisli mi olduğu konusunda *Inter-Parliamentary Union*’un <https://data.ipu.org> adresindeki “IPU’s Open Data Platform”una bakılabilir (3 Ekim 2019).

5. Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.194.

6. *Ibid.*, s.195.

Bölüm 25

PARLÂMENTO ÜYELİĞİ*

Bibliyografya.- Laferrière, *op. cit.*, s.583-610, 656-735; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.462-509, 561-578; Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.200-202; Vedel, *op. cit.*, s.378-381, 394-404; Cadart, *op. cit.*, c.II, s.1224-1229; Pactet, *op. cit.*, s.362-368, 410-415; Fabre, *op. cit.*, s.393-398; Debbash *et al.*, *op. cit.*, s.126-136, 785-834; Turpin, *op. cit.*, s.425-429, 435-441; Lavroff, *op. cit.*, s.448-458. Veriler için bkz.: *Inter-Parliamentary Union*'un *Parline* veri tabanı (<https://data.ipu.org/>).

İsimlendirme.- Tek-meclisli parlâmentoların veya iki-meclisli parlâmentolarda birinci meclislerinin üyelerine genellikle “milletvekili (mebus) (*deputy, député, deputati*)” veya “temsilci (*representative, représentant*)” ismi verilir. İkinci meclislerin üyelerine ise genellikle “senatör (*senator, sénateur*)” ismi verilir. Bunların her ikisine de genel olarak “parlâmento üyesi (*member of parliament¹, membre de parlement*)” veya kısaca “parlâmenter (*parliamentarian, parlemaintaire*)” ismi verilmektedir. İşte biz burada bu “parlâmento üyeleri”nin seçimini ve onların tâbi olduğu hukukî statüyü göreceğiz. Ancak öncelikle parlâmento üyelerinin niceliği sorununu görelim.

Parlâmento Üyelerinin Niceliği Sorunu.- Bazı devletlerin parlâmentolarında üye sayısı 100'den az iken, diğer bazı devletlerin parlâmentolarında üye sayısı 600'ü geçmektedir.

Tek meclisli parlâmentolarda veya iki-meclisli parlâmentolarda birinci meclislerin üye sayıları aşağıdaki örnek ülkelerde şöyledir²:

Lüksembourg: 60	İrlanda: 160	İspanya: 350
Yeni Zelanda: 120	Avusturya: 183	ABD: 435
İsrail: 120	Finlandiya: 200	Japonya: 465
Avustralya: 141	İsviçre: 200	Fransa: 577
Hollanda: 150	Portekiz: 230	Almanya: 598
Belçika: 150	Yunanistan: 300	Türkiye: 600
Norveç: 169	İsveç: 349	İtalya: 630
		Birleşik Krallık: 650

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son Şubat 2020'de gözden geçirilmiştir.

1. Günlük dilde “*member of parliament*” yerine “*M.P.*” kısaltması da kullanılır.
2. Bu sayılar *Inter-Parliamentary Union*'un *Parline* veri tabanından alınmıştır (https://data.ipu.org/compare?field=chamber%3A%3Afield_statutory_members_number&structure=an_y__lower_chamber#bar, 22.02.2020).

Bölüm 26

PARLÂMENTOLARIN İÇ YAPISI VE ÇALIŞMA DÜZENİ*

Bibliyografya.- Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s. 510-559; Laferrière, *op. cit.*, s.736-744; Vedel, *op. cit.*, s.404-425; Fabre, *op. cit.*, s.398-403; Cadoux, *op. cit.*, c.I, s.198-200; Debbash *et al.*, *op. cit.*, s.132-143; Cadart, *op. cit.*, c.II, s.1229-1232; Jeanneau, *op. cit.*, s.219-224; Turpin, *op. cit.*, s.402-425; Lavroff, *op. cit.*, s.463-502; Pierre Avril ve Jean Gicquel, *Droit parlementaire*, Paris, Montchrestien, 1988; J. Laporte ve M. J. Tulard, *Le droit parlementaire*, Paris, PUF, “Que sais-je?”, 1988.

Parlâmentoların kendine özgü bir iç yapısı ve çalışma düzeni vardır. Parlâmentoların iç yapısı ve çalışma düzeninin esas hatları her ülkenin anayasasında düzenlenmektedir. Ancak anayasaların parlâmentoların iç yapısı ve çalışma düzenine ilişkin her şeyi öngörmeleri mümkün değildir. İşte anayasaların öngörmediği hususlar “içtüzük” denen bir düzenleyici işlem ile düzenlenir. Bu nedenle burada öncelikle içtüzük hakkında bilgi vermek uygun olur. Buna göre bu planın bölümü şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. İçtüzük

II. Parlâmentoların İç Yapısı

III: Parlâmentoların Çalışma Düzeni

İçtüzük ile başlayalım.

I. İÇTÜZÜK

Bibliyografya.- Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s. 521-524; Vedel, *op. cit.*, s.411; Turpin, *op. cit.*, s.420-425; Lavroff, *op. cit.*, s.494-496; Duguît, *Manuel...*, *op. cit.*, s.430-432; Hauriou, *op. cit.*, s.498-500; Servet Armağan, *Memleketimizde İçtüzükler*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972; Ergun Özbudun, “Parlâmento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1979, Cilt XXXVI, Sayı 1-4, s.16-26; Rona Aybay, “Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *Türk Parlâmentoculuğunun İlk Yüzyılı: 1876-1976*, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, s.283-314.

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son Şubat 2020’de gözden geçirilmiştir.

Tanımı.- “İçtüzük (*règlement intérieur*)” parlâmentoların kendi iç çalışmalarını düzenlemek amacıyla koydukları kurallardır¹. İçtüzük, parlâmentoların bir nevi “iç kanunu (*loi interne*)”² olarak kabul edilebilir³.

Konusu: “İç”lik⁴. İçtüzük, adı üstünde, parlâmentonun iç yapısına ve iç düzenine ilişkindir. İçtüzükle parlâmentonun organizasyonuna ve çalışma usûlüne ilişkin düzenlemeler getirilebilir. İçtüzükle yasama organının başka organlarla olan ilişkileri düzenlenemez. Keza içtüzükle vatandaşlara ilişkin düzenlemeler de yapılamaz.

Temeli: Parlâmentoların Özerkliği İlkesi⁵. Demokratik temsilî rejimlerde tek meclisli parlâmentonun veya iki-meclisli parlâmentolarda meclislerden her birinin kendi çalışma usûlünü tek-yanlı bir karar ile belirleyebileceği kabul edilmektedir. Buna parlâmentoların “düzenleme özerkliği ilkesi (*principe de l'autonomie réglementaire*)”⁶ veya “yöntemsel bağımsızlığı ilkesi”⁷ denmektedir. Parlâmentoların kendi içtüzüklerini bizzat yapmaları, onların diğer devlet organları özellikle yürütme organı karşısındaki bağımsızlıklarının bir göstergesidir⁸. Keza iki-meclisli parlâmentolarda her bir meclisin kendi içtüzüğünü yapabilmesi de onun diğer meclis karşısındaki özerkliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir⁹. Bir ülkenin anayasasında açık hüküm olmasa bile, yasama meclislerinin kendi içtüzüklerini yapma yetkisine sahip oldukları kabul edilmektedir¹⁰. Bu “parlâmentonun özerkliği (*autonomie du parlement*)” ilkesinin bir sonucudur¹¹.

Hukukî Niteliği: Parlâmento Kararı¹². İçtüzük hukukî niteliği itibarıyla bir “kanun (*loi*)” değil, bir “karar (*résolution*)”dır¹³. İçtüzük ile kanun

1. Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.193; Ergun Özbudun, “Parlâmento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1979, Cilt 36, Sayı 1-4, s.16; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s. 521-524; Vedel, *op. cit.*, s.411.

2. Fabre, *op. cit.*, s.399.

3. Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.193; Özbudun, “Parlâmento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *op. cit.* s.16; Fabre, *op. cit.*, s.399.

4. Vedel, *op. cit.*, s.411; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.523; Turpin, *op. cit.*, s.420.

5. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.522; Vedel, *op. cit.*, s.411; Turpin, *op. cit.*, s.420-421; Lavroff, *op. cit.*, s.494-495.

6. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.522.

7. Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.194; Özbudun, “Parlâmento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *op. cit.* s.16.

8. Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.194; Özbudun, “Parlâmento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *op. cit.* s.16.

9. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.522.

10. Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.194; Özbudun, “Parlâmento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *op. cit.* s.16; Teziç, *Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, s.57.

11. Lavroff, *op. cit.*, s.494; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.522.

12. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.522-523; Vedel, *op. cit.*, s.411; turpin, *op. cit.*, s.420-421.

13. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.522; Vedel, *op. cit.*, s.411.

Bölüm 28

PARLÂMENTOLARIN GÖREV VE YETKİLERİ*

Bibliyografya.- Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.694-750; Laferrière, *op. cit.*, s.773-779, 1002-1013, 1090-1104; Vedel, *op. cit.*, s.453-467, 479-493; Cadart, *op. cit.*, c.II, s.1232-1291, 1309-1392; Fabre, *op. cit.*, s.405-417; Pactet, *op. cit.*, s.421-467; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.843-887, 903 934; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, s.590-602, 632-650; Jeanneau, *op. cit.*, s.247-252, 256-259; Turpin, *op. cit.*, s.450-475; Lavroff, *op. cit.*, s.573-639, 737-754; A.R. Myers, *Parliaments and Estates in Europe to 1789*, London, Harcourt Brace Javonovich, 1975.

Parlâmentoların birçok görev ve yetkisi vardır. Parlâmentoların görev ve yetkileri her ülkenin kendi anayasası tarafından belirlenmektedir. Bu nedenle her ülke için standart bir görev ve yetki listesi yapmak imkânsızdır. Bununla birlikte parlâmentolara verilen görev ve yetkilerin başında şunlar sayılabilir: (1) Kanun koymak. (2) Hükûmeti denetlemek. (3) Bütçeyi kabul etmek. (4) Uluslararası andlaşmaları onaylamak veya onaylanmalarına izin vermek. (5) Savaş ilân etmek veya savaş ilân edilmesine izin vermek. (6) Af çıkarmak. Bu altı temel görev ve yetkinin dışında anayasalar parlâmentolara bazı ek görev ve yetkiler de vermektedir. Bu bölümün plânı şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Kanun Yapmak

II. Hükûmeti Denetlemek

III. Bütçeyi Kabul Etmek

IV. Uluslararası Andlaşmaları Onaylamak veya Onaylanmalarına İzin vermek

V. Savaş İlân Etmek veya ilân Edilmesine İzin Vermek

VI. Af Çıkarmak

VII. Parlâmentoların Diğer Görev ve Yetkileri

Şimdi parlâmentoların bu görev ve yetkilerini sırasıyla görelim:

I. KANUN YAPMAK

Bibliyografya.- Carré de Malberg, *op. cit.*, s.377-460; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.721-750; Duguit, *Traité*, *op. cit.*, c.III, s.623-661; Laferrière, *op. cit.*, s.1002-1013; Vedel, *op. cit.*, s.479-493; Cadart, *op. cit.*, c.II, s.1232-1291; Fabre, *op. cit.*, s.405-412; Pactet, *op. cit.*, s.421-433; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.843-887; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, s.632-650; Jeanneau, *op. cit.*, s.247-252; Turpin, *op. cit.*, s.450-463; Lavroff, *op. cit.*, s.573-639; Jean-Louis Pezant, "Loi", Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.597-598.

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son Şubat 2020'de gözden geçirilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

Açıklamalar: 1. Kitapta zikredilen anayasalara ilişkin bilgiler ve internet kaynakları bibliyografyanın sonundadır (s.888-891).

2. Bu bibliyografya sadece birinci ciltte zikredilen kaynakları değil, ikinci ciltte zikredilen kaynakları da içermektedir.

3. Bu kitabın birinci baskısının yazımına 2000 yılında başlanmış, 2011 yılında tamamlanmıştır. Bu nedenle, bu süreç içinde, bu kitapta bazı kaynakların değişik baskıları kullanılmıştır. Kitabın bazı yerlerinde bir kaynağın 1990'lı yıllarda yapılmış bir baskısına, diğer bazı yerlerinde ise aynı kaynağın 2000'li yıllarda yapılan başka bir baskısına atıfta bulunmak zorunda kalmıştır. Böyle durumlarda, birden fazla dipnotta zikredilen kaynaklarda, dipnotta “*op. cit.*” kısaltmasından sonra yayın yılı veya baskı sayısı ayrıca belirtilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle bibliyografyada bazen aynı kitabın iki değişik baskısı alt alta verilmiştir.

4. Kitabın 2020 yapılan 2. Baskısıyla kaynak düzensizliği daha da artmıştır. Tereddütlü durumlarda tekrar atıflarda dahi kitabın tam künyesi veya baskı yılı belirtilmeye çalışılmıştır.

AARNIO (Aulis), “Dogmatique juridique”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.106-107.

AARNIO (Aulis), “Linguistic Philosophy and Legal Theory”, *Rechtstheorie*, Beiheft 1, 1979, s.19-20, in Christophe Grzegorzczak, Françoise Michaut ve Michel Troper (Ed.) *Le positivisme juridique*, Bruxelles ve Paris, E.Story-Scientia ve L.G.D.J., 1992, s.368-369.

AARNIO (Aulis), *Le rationnel comme raisonnable: la justification en droit*, Trad. par Geneviève Warland, Bruxelles ve Paris, E. Story-Scientia, L.G.D.J., 1992.

ABADAN (Yavuz), “Amme Hukukunun Konusu ve Öğretim Metodu”, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XX, 1965, Sayı 3-4, s.399-417.

ABADAN (Yavuz), “Siyasette Nazariye ve Tatbikat Münasebeti ve Türk Anayasa Sistemi”, *İncelemeler*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1960, s.95.

ABADAN (Yavuz), *Amme Hukuku ve Devlet Nazariyeleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1952.

ABADAN (Yavuz), *İnkılap Tarihine Giriş*, Ajans-Türk Yayınları, Ankara, 1962.

ACAR (Ali), “‘De-constitutionalism’ in Turkey?”, *I•CONnect: Blog of the International Journal of Constitutional Law*, 19 Mayıs 2016, <http://www.iconnectblog.com/2016/05/deconstitutionalism-in-turkey/>.

ADALET BAKANLIĞI, “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Örnekleri”, <http://www.abgm.adalet.gov.tr/pdf/yyk.pdf> (16.8.2010).

ADELEYE (Gabriel) (et al.), *World Dictionary of Foreign Expressions: A Resource for Readers and Writers*, Bolchazy-Carducci Publishers, 2000.

AGUILA (Yann), “Cinq questions sur l’interprétation constitutionnelle”, *Revue française de droit constitutionnel*, no.21, 1995, s.5-46.

AGUILA (Yann), *Le Conseil constitutionnel et la philosophie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1994.

AKAD (Mehmed), “Genel Kamu Hukukunun Alanı ve Metodu Üzerine Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Onuncu Yıl Armağanı*, İstanbul, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993.

AKAD (Mehmed), *Genel Kamu Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1997.

AKAD (Mehmet), “Anayasa Yargısı Üzerine Gözlemler”, *Yargı*, n°37, Mayıs 1979, s.39-43.

- AKARSU (Bedia), “John Locke’un Devlet Felsefesi”, *Felsefe Arkivi*, Sayı 12, 1961, s.72-85.
- AKBAY (Muvaffak), *Umumî Amme Hukuku Dersleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 4. Baskı, 1961, c.I.
- AKILLIOĞLU (Tekin), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukumuz”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XLIV, Temmuz-Aralık 1989, Sayı 3-4, s.155-173.
- AKILLIOĞLU (Tekin), “La place et la valeur des normes internationales des droits de l’homme dans le droit interne turc”, *Revue des droits de l’homme* (Publié par le Centre des droits de l’homme de la Faculté des Sciences politiques de l’Université d’Ankara), Vol I, No 1, s.39-42.
- AKILLIOĞLU (Tekin), “Uluslararası İnsan Hakları Kurallarının İç Hukuktaki Yeri ve Değeri”, *İnsan Hakları Merkezi Dergisi* (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını), Cilt I, Mayıs-Eylül 1991, Sayı 2-3, s.39-42.
- AKILLIOĞLU (Tekin), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*, Ankara, İmaj Yayınları, 2002.
- AKILLIOĞLU (Tekin), *İnsan Hakları I: Kavram, Kaynaklar ve Koruma Sistemleri*, Ankara, AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yayınları, 1995.
- AKIN (İlhan F.), *Kamu Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 5. Baskı, 1987.
- AKIN (İlhan F.), *Temel Hak ve Hürriyetler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1971.
- AKINTÜRK (Turgut), *Borçlar Hukuku*, Ankara, Savaş Yayınları, 1998.
- AKINTÜRK (Turgut), *Medenî Hukuk*, İstanbul, Beta, 9. Baskı, 2003.
- AKİPEK (Ömer İlhan), *Devletler Hukuku (Birinci Kitap: Başlangıç)*, Ankara, Başnur Matbaası, İkinci Bası, 1965; İkinci Kitap, Üçüncü Bası, [1966?].
- ALANGOYA (H. Yavuz), Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren-Yıldırım, *Medenî Usûl Hukuku Esasları*, İstanbul, Alkım Yayınevi, 6. Baskı, 2006.
- ALBERT (Richard), “Constitutional Amendment and Dismemberment”, *The Yale Journal of International Law*, 2018, Cilt 43, Sayı 1, s.1-84.
- ALDIKAÇTI (Orhan), *Anayasa Hukukumuzun Gelişmesi ve 1961 Anayasası*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1982.
- ALEXY (Robert), *A Theory of Constitutional Rights*, (Translated by Julian Rivers), Oxford, Oxford University Press, 2002.
- ALİ HAYDAR EFENDİ, *Dürrü’l Hukkam Serhu Mecelleti’l Ahkam* (Yazı çevrimi: Raşit Gündoğdu ve Osman Erdem), İstanbul, Gül Neşriyat, Tarih Yok (2006?), IV cilt.
- ALİEFENDİOĞLU (Yılmaz), “Anayasa Yargısı Açısından Olağanüstü Yönetim Usulleri”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1993, Cilt 9, s.411-434.
- ALİEFENDİOĞLU (Yılmaz), “Türk Anayasa Yargısında İptal Davası ve İtiraz Yolu”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1984 (Cilt 1), s.101-137.
- ALİEFENDİOĞLU (Yılmaz), *Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi*, Ankara, Yetkin, 1996.
- ALLAND (Denis) ve RİALS (Stéphane) (Ed.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003.
- ALPAR (Erol), “Olağanüstü Hâller”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 22, Aralık 1989, Sayı 4, s.47-67.
- ALSTYNE (William W. Van), “A Critical Guide to Marbury v. Madison”, *Duke Law Journal* (January 1969) Number 1, s.1-48 (<http://www.jstor.org/ps/1371456>).
- AMAR (Akhil Reed), “Intratextualism”, *Harvard Law Review*, Vol. 112, 1999, s.748-55 (<http://www.law.yale.edu/documents/pdf/1999Intratextualism.pdf>).
- AMERICAN HERITAGE *The American Heritage Dictionary of the English Language*, Boston, Houghton Mifflin Company, 4. Baskı, 2001.
- AMSELEK (Paul) (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. “Léviathan”, 1994.
- AMSELEK (Paul), *Perspectives critiques d’une réflexion épistémologique sur la théorie du droit: essai de phénoménologie juridique* (Thèse, Université de Paris, Faculté de droit et des sciences économiques) Paris, L.G.D.J., 1964.

- Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi*, (VIII. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı, Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990 (Beş Cilt).
- ANAYURT (Ömer), *Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu*, Ankara, Seçkin, 2004.
- ANAYURT (Ömer), *Türk Anayasa Hukukunda Toplanma Hürriyeti*, İstanbul, Kazancı, 1998.
- ANSAY (Sabri Şakir), *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku*, Ankara, Turhan, 4. Baskı, 2002.
- ARAL (Vecdi), “Hukuk İlmini Gerçek Bir İlim Haline Getirmek İçin Hukuka Bir Objektivite Kazandırma Gayretleri ve Bunların Değeri”, *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1966, Cilt XXXI, Sayı 1-4, s.220-241.
- ARAL (Vecdi), *Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2. Baskı, 1975.
- ARASLI (Oya), *Anayasa Hukuku (Ders Notları [Teksir])*, Ankara, Tarihsiz, (1983?).
- ARASLI (Oya), *Seçim Sistemi Kavramı ve Türkiye’de Uygulanan Seçim Sistemleri (1876-1987)*, Ankara, 1989.
- ARDANT (Philippe), “La révision constitutionnelle en France: problématique générale”, in Association française des constitutionnalistes, *La révision de la constitution*, (Journées d’études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l’Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d’Aix-Marseille, 1993, s.79-91.
- ARDANT (Philippe), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 6. Baskı, 1994. (“Ardant, *op.cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıya aittir.).
- ARDANT (Philippe), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 17. Baskı, 2005.
- ARISTOTELES, *Politika*. <http://www.constitution.org/ari/polit_04.htm>.
- ARMAĞAN (Servet), “Dünya Devletleri Anayasalarında Lâiklik Prensibinin Düzenlenişi”, *Yeni Türkiye*, Yıl 4, Sayı 22, Temmuz-Ağustos 1998, s. 732-741.
- ARMAĞAN (Servet), “Memleketimizde Siyasî İstikrar: Siyasî Partiler ve Seçim Sistemleri Değerlendirilmesi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1999, Cilt 16, s.219-252.
- ARMAĞAN (Servet), *1961 Anayasası ve Bakanlar Kurulu*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978.
- ARMAĞAN (Servet), *Anayasa Mahkememizde Kazâî Murakabe Sistemi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1967.
- ARMAĞAN (Servet), *Memleketimizde İçtüzükler*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972.
- ARMAĞAN (Servet), *Temel Haklar ve Ödevler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1980.
- ARNAUD (André-Jean) (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993.
- ARNÉ (Serge), “Existe-t-il des normes supra-constitutionnelles? Contribution à l’étude des droits fondamentaux et de la constitutionnalité”, *Revue du droit public*, 1993, s.459-512.
- ARSAL (Sadri Maksudi), *Hukukun Umumi Esasları*, Ankara, Ankara Hukuk Fakültesi Neşriyatı, 1937.
- ARSEL (İlhan), *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, Ankara, Doğu Matbaacılık, 1964 (“Arsel, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- ARSEL (İlhan), *Türk Anayasa Hukukunun Umumî Esasları (Birinci Kitap: Cumhuriyetin Temel Kuruluşu)*, Ankara, Mars Matbaası, 1965.
- ARSLAN (Ramazan) ve TANRIVER (Süha), *Yargı Örgütü Hukuku*, Ankara, Yetkin, 2001.
- ASAL (Barkın) ve Cemil Ozansü, “Anayasasızlaştırma Süreci Başladı”, <https://odatv.com/anayasasizlastirma-sureci-basladi-1505161200.html>, 15 Mayıs 2016.
- ASSOCIATION FRANÇAISE DES CONSTITUTIONNALISTES, *La révision de la constitution* (Journées d’études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l’Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d’Aix-Marseille, 1993.

- ATAAY (Aytekin), *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971.
- ATAÖV (Türkkaya), *Afrika: Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri*, AÜSBF Yayını, Ankara, 1975.
- ATAR (Yavuz) et al., *Hukuk Bilimine Giriş*, Konya, Mimoza, 1997.
- ATAY (Hüseyin), “Medreselerin Islahatı”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1982, Cilt 25, s.1-45 (<http://www.egitim.aku.edu.tr/MedreseIslahi.pdf>).
- ATIENZA (Manuel), “Juridicité”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.324 vd.
- AUBERT (Jean-François), *Traité de droit constitutionnel suisse*, Neuchâtel, Editions Ides et Calendes, 1967, Cilt I.
- AUBY (Jean Marie), “Sur l’étude de la hiérarchie des normes en droit public: éléments de problématique”, *Mélanges dédiés à Robert Pelloux*, Lyon, Editions l’Hermès, 1980, s.21-37.
- AUBY (Jean-Marie) ve DRAGO (Roland), *Traité de contentieux administratif*, Paris, LGDJ, 2. Baskı, 1975, c.I., 3. Baskı, 1984, c.II.
- AUGUSTINUS, *De Civitate Dei*. IV, in Mete Tunçay (der.), *Batı’da Siyasal Düşünceler Tarihi-I*, Ankara, Teori Yayınları, 1985, s.312-313
- AUST (Anthony), *Handbook of International Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.
- AUTEXIER (Christian), *Introduction au droit public allemand*, Paris, PUF, 1997.
- AUVRET (Patrick), “La responsabilité du chef de l’Etat”, *Revue du droit public*, 1988, s.96-117.
- AVRIL (Pierre) ve GICQUEL (Jean), *Lexique: Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., 5. Baskı, 1994.
- AVRİL (Pierre) ve Jean Gicquel, *Droit parlementaire*, Paris, Montchrestien, 1988.
- AYBAY (Rona), “Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *Türk Parlâmentoculuğunun İlk Yüzyılı: 1876-1976*, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, s.283-314.
- BABANZADE İSMAİL HAKKI, *Hukuk-ı Esasiye*, (Haz. Fernaz Balcıoğlu ve Ayça Büşra Balcıoğlu), Ankara, Erguvanî Yayınevi, 201.
- BACON (Francis), *The Advancement of Learning*, 1605, Book II, XVIII, 8. (<http://www.gutenberg.org/dirs/etext04/adlr10h.htm> [Transcribed from the edition by David Price, Cassell & Company, 1893]).
- BADINTER (Robert) ve GENEVOİS (Bruno), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Işıl Karakaş, *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.160-163.
- BADINTER (Robert) ve GENEVOİS (Bruno), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, rapport français présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes, (Ankara, 7-10 mai 1990), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.133-159.
- BADINTER (Robert), Intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l’homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.33.
- BAECQUE (Francis de), “Solidarité ministérielle”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.986-987.
- BAGEHOT (Walter), *The English Constitution*, London, The Fontana Press, 1963.
- BAGUENARD (Jacques), “La constitution”, in Jean-Marie Auby (Ed.), *Droit public*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1989.
- BAKIRCI (Fahri), *TBMM’nin Çalışma Yöntemi*, Ankara, İmge Yayınları, 2000.
- BALE (Tim), *European Politics: A Comparative Introduction*, Houndmilles, Palgrave Macmillan, 2005.
- BALTA (Tahsin Bekir), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye”, *Türkiye’de İnsan Hakları*, Ankara, 1970, s.278 vd.

- BARENDT (Eric), *Introduction to Constitutional Law*, Oxford, Oxford University Press, 1998.
- BARIN (Taylan), *Anayasa Yargısının Demokratik Meşruiyeti*, İstanbul, Onikilevha, 2016.
- BARNETT (Hilaire A.), *Constitutional and Administrative Law*, London, Cavendish Publishing Ltd., 5. Baskı, 2004.
- BARTHÉLEMY (Joseph) ve DUEZ (Paul), *Traité de droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1933, (Tıpkı Basım: Economica, 1985).
- BARTHOLOMEW (Paul C.), *Ruling American Constitutional Law*, New Jersey, Littlefield, Adams & Company, 1970.
- BASTID (Paul), *L'idée de constitution*, Paris, Economica, Coll. "Classique", 1985.
- BASTID (Paul), *Sieyès et sa pensée*, (Nouvelle édition revue et augmentée), Paris, Hachette, 1970.
- BASTİD (Paul), *Le Gouvernement d'assemblée*, Paris, Cujas, 1956.
- BAŞGİL (Ali Fuad), "Devlet Nedir", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt XII, Sayı 4, 1946, s.981-990.
- BAŞGİL (Ali Fuat), "Devletin Ülke Unsuru", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 13, 1947, Sayı 4, s.1261-1281.
- BAŞGİL (Ali Fuat), *Esas Teşkilat Hukuku: Türkiye Siyasî Rejimi ve Anayasa Prensipleri* (Cilt I, Fasikül I), İstanbul, Baha Matbaası, 1960.
- BAŞLAR (Kemal), "Uluslararası Andlaşmaların Onaylanması, Üstünlüğü ve Denetimi Üzerine", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni: Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan*, Cilt 24, Sayı 1-2, Yıl 2004. <http://www.anayasa.gen.tr/baslar-90nciMadde.pdf>
- BAŞLAR (Kemal), "Anayasa Mahkemesi Üyeliği", www.anayasa.gen.tr/aym_uyeligi.doc (Hazırlanış Tarihi: Ekim 2007).
- BAŞLAR (Kemal), "Anayasa Yargısında Yeniden Yapılanma", *Demokrasi Platformu*, Yıl 1, Sayı 2, Bahar 2005, 87-112. (www.anayasa.gen.tr/baslar-yenidenyapilanma.htm).
- BAŞLAR (Kemal), "Uluslararası Antlaşmaların Onaylanması, Üstünlüğü ve Denetimi Üzerine", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni: Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan*, Cilt 24, Sayı 1-2, Yıl 2004 (<http://www.anayasa.gen.tr/baslar-90nciMadde.pdf>).
- BATAILLER (Francine), *Le Conseil d'Etat, juge constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 1966.
- BATTELLİ (Maurice), *Les institutions de démocratie directe en droit suisse et comparé moderne*, Paris, Sirey, 1933.
- BATUHAN (Hüseyin) ve GRÜNBERG (Teo), *Modern Mantık*, Ankara, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı, 1984.
- BAUDREZ (Maryse) ve ESCARRAS (Jean-Claude), "La révision de la Constitution italienne: doctrine et complexité des faits", in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.139-154.
- BEAUD (Olivier), "Constitution et Droit constitutionnel", in Denis Alland ve Stéphane Rials (Ed.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003, s.258 (257-266);
- BEAUD (Olivier), "La souveraineté de l'Etat, le pouvoir constituant et le Traité de Maastricht: remarques sur la méconnaissance de la limitation de la révision constitutionnelle", *Revue française de droit administratif*, 1993, s.1045-1068.
- BEAUD (Olivier), "Maastricht et la théorie constitutionnelle", *Les Petites affiches*, 31 Mars 1993, n°39, s.14-17 et 2 avril 1993, n°40, s.7-10.
- BEAUD (Olivier), *La puissance de l'Etat*, Paris, P.U.F., Coll. "Léviathan", 1994.
- BÉGUIN (Jean-Claude), *Le contrôle de la constitutionnalité des lois en République fédérale d'Allemagne*, Paris, Economica, 1982.
- BEKAERT (Hermann), *Introduction à l'étude du droit*, Bruxelles, Emile Bruylant, 1963.

- BELÇİKA HAKEM MAHKEMESİ, “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi”, Çeviren: Alpaslan Nazhoğlu, *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt IV, s.89-119; Jacques Velu, “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Utkan Araslı, *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt IV, s.161-277.
- BERGEL (Jean-Louis), *Théorie générale du droit*, Paris, Dalloz, 3. Baskı, 1999.
- BERGER (Vincent), *Jurisprudence de la Cour européenne des droits de l’homme*, Paris, Sirey, 3. Baskı, 1991.
- BERKİ (Ali Himmet) (Haz.), *Mecelle-i Ahkam-ı Adliye*, Ankara, BTHAE Yayınları, 1959.
- BERKİ (Ali Himmet), *Hukuk Mantığı ve Tefsir*, Ankara, Güney Matbaacılık, 1948.
- BERLIA (Georges), “Le problème de la constitutionnalité de référendum du 28 octobre 1962”, *Revue du droit public*, 1962, s.936-949.
- BESSON (Antonin), “Haute Cour de justice”, *Répertoire de droit public et administratif*, Mise à jour 1990, Editions Dalloz, Vol.II, s.1185-1188.
- BETTINI (Romano), “Efficacité”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.219 vd.
- BISCARETTI DI RUFFIA (Paolo) ve Stefan Rozmaryn, *La constitution comme loi fondamentale dans les Etats de l’Europe occidentale et dans les Etats socialistes*, Paris L.G.D.J., Torino, Libreria Scientifica, 1966.
- BİDÉGARAY (Christian), “Le monarque chef religieux”, *Pouvoirs: Revue d’études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.55-72.
- BİDÉGARAY (Christian), “Le principe de responsabilité: Fondement de la démocratie”, *Pouvoirs*, no. 92, 2000, s.5-16.
- BİDEGERAY (Christian) ve Claude Emeri, “Majorité”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (ed), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.615-617.
- BİLGE (Necip), *Hukuk Başlangıcı*, Ankara, Turhan Kitabevi, 1983.
- BİLGİN (Pertev), *1961 Anayasasına göre Sıkıyönetim*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1976.
- BİLMEN (Ömer Nasuhi), *Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kamusu*, İstanbul, Bilmen Yayınevi, 1968, Cilt 1.
- BISCARETTI DI RUFFIA (Paolo) ve ROZMARYN (Stefan), *La constitution comme loi fondamentale dans les Etats de l’Europe occidentale et dans les Etats socialistes*, Paris L.G.D.J., Torino, Libreria Scientifica, 1966.
- BLONDEL (Jean), *Comparative Government*, London, New York, Prentice Hall, 2. Baskı, 1995.
- BOBBIO (Norberto), “Kelsen et les sources du droit”, *Revue inter-nationale de philosophie*, 1981, n° 138, s.475-486.
- BOBBIO (Norberto), “Quelques arguments contre le droit naturel”, in *Annales de philosophie politique*, III, Paris, P.U.F., 1959, s.175-190.
- BOBBIO (Norberto), “Sur le positivisme juridique”, in *Mélanges en l’honneur de Paul Roubier*, (Tome I: Théorie générale du droit et droit transitoire), Paris, Librairies Dalloz & Sirey, 1961, s.53-73.
- BODİN (Jean) (Çev. Özer Ozankaya), “Devlet Üstüne Altı Kitap’tan Seçme Parçalar” in, Mete Tunçay (der.), *Batı’da Siyasal Düşünceler Tarihi (Seçilmiş Yazılar)*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, c.II, s.163.
- BODİN (Jean), *Les six livres de la République*, Paris, 1576, <http://agora.qc.ca/reftext.nsf/Documents/Souverainete--De_la_souve-rainete_par_Jean_Bodin>; <<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k536293/f745.item>>
- BONHOURE (Jean-Pierre), “Séance”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (ed), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.955-958.

- BOUDET (François), “La force juridique des résolutions parlementaires”, *Revue du droit public*, Tome 74, Mars-Avril 1958, No 2, s.271-289.
- BOULOUÏS (Jean), *Droit institutionnel des communautés européennes*, Paris, Montchrestien, 4. Baskı, 1993.
- BOURETZ (Pierre) (Ed.), *La force du droit: panorama des débats contemporains*, Paris, Editions Esprit, 1991.
- BOUVIER (John), *A Law Dictionary*, Philadelphia, Childs & Petersons, 6. Baskı, 1856, Vol II. s.124-150. Bu kitabın tam metnine <http://books.google.com.tr>’dan ulaşılabilir.
- BRADLEY (Anthony W.) ve Keith D. Ewing, *Constitutional and Administrative Law*, London, Longman, 13. Baskı, 2002.
- BRANCHET (Bernard), *La révision de la Constitution sous la Ve République*, Paris, L.G.D.J., 1994.
- BRIDEL (Marcel) ve MOOR (Pierre), “Observations sur la hiérarchie des règles constitutionnelles”, *Revue du droit suisse (= Zeitschrift für Schweizerisches Recht)*, Vol. 87, 1968, I, s.405-423.
- BROWNLIE (Ian), *Principles of Public International Law*, Oxford, Oxford University Press, 4. Baskı, 1996.
- BRUN (Henri) ve TREMBLAY (Guy), *Droit constitutionnel*, Québec, Yvon Blais Inc., 1982.
- BRYCE (James), *Studies in History and Jurisprudence*, Oxford, Clarendon Press, 1901. (<http://oll.libertyfund.org/Home3/HTML.php?recordID=0004.01>)
- BULSTRODE'S *Bulstrode's Reports*, K.B.67 (www.constitution.org/cons/prin_cons.htm).
- BURDEAU (Georges), “Une survivance: la notion de constitution”, *Etudes en l'honneur d'Achille Mestre*, Paris, Sirey, 1956, s.62.
- BURDEAU (Georges), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, LGDJ, 1969.
- BURDEAU (Georges), *Essai d'une théorie de la révision des lois constitutionnelles en droit français*, (Thèse, Faculté de droit de Paris), Paris, Macon, 1930.
- BURDEAU (Georges), HAMON (Francis) ve TROPER (Michel), *Droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 23. Baskı, 1993.
- BURDEAU (Georges), *Pouvoir politique et l'Etat*, Paris, L.G.D.J., 1943.
- BURDEAU (Georges), *Traité de science politique*, (Tome IV : Le statut du pouvoir dans l'Etat), Paris, L.G.D.J., 3. Baskı, 1983, c.IV.
- BURNS (Edward McNall), *Çağdaş Siyasal Düşünceler: 1850-1950*, (Çev. A. Şenel), Ankara, Birey ve Toplum Yayınları, 1984
- CADART (Jacques), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 1975, c.I, s.118.
- CADART (Jacques), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Economica, 3. Baskı, 1990, c.I.
- CADIET (Loic), “Contradictoire”, in Alland ve Rials (Eds.), *Dictionnaire de la culture juridique*, *op. cit.*, s.271-274.
- CADIET (Loic), “Procédure”, in Alland ve Rials (Eds.), *Dictionnaire de la culture juridique*, *op. cit.*, s.1216-1222.
- CADOUX (Charles), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Cujas, 3. Baskı, 1988, 2 Cilt.
- CAN (Osman), “Anayasa Yargısında Yokluk”, in *Prof. Dr. Ergun Özbudun'a Armağan*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2008, c.II.
- CANIKLIOĞLU (Meltem Dikmen), “Seçim Sistemlerinin Siyasî İstikrarın Sağlanmasındaki Rolü”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1999, Cilt 16, s.17-44.
- CAPPELLETTI (Mauro), “Necessité et légitimité de la justice constitutionnelle”, in Louis Favoreu (der.), *Cours constitutionnelles européennes et droits fondamentaux*, Paris, Economica, 1982, s.461-493.
- CAPPELLETTI (Mauro) ve William Cohen, *Comparative Constitutional Law*, Indianapolis, New York, The Bobbs-Merrills Company, 1989.

- CARBONNIER (Jean), *Droit civil: Introduction*, Paris, PUF, 23. Baskı, 1995.
- CARBONNIER (Jean), *Sociologie juridique*, Paris, P.U.F., 1978.
- CARDOSO DA COSTA (J. M.) (avec la collaboration de J. Casalta Nabais), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport portugais présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.177-199.
- CARDOSO DA COSTA (J.M.), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmadaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Ahmet İşeri, *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı* (Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.335-348.
- CARRÉ DE MALBERG (Raymond), *Contribution à la théorie générale de l’Etat*, Paris, Sirey, Cilt I: 1920; Cilt II: 1922 (Tıpkı Baskı: CNRS, 1962) (2 tomes).
- CARREAU (Dominique), *Droit international*, Paris, Pédone, 3. Baskı, 1991.
- CARTER (Barry E.) ve Phillip R. Trimble, *International Law*, New York, Aspen Law and Business, 1999.
- CASTELLAN (Georges), *Balkanların Tarihi*, Çev. Ayşegül Yaraman-Başbuğu, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1995, s.251-265.
- CATALA (Nicole), L’intervention au Colloque du 25 mars 1992 au Sénat, in *La Constitution et l’Europe*, Paris, Montchrestien, 1992, s.227-228.
- CELALEDDİN ARİF, *Hukuk-ı Esasiye*, (Haz. Ekrem Yıldırım), Ankara, Erguvanî Yayınevi, 2015.
- CÉLÉRIER (Thibaut), “Dieu dans la Constitution”, *Les Petites affiches*, 5 juin 1991, n° 67, s.15-20.
- CELIER (Charles), *Introduction à la science politique*, Fascicule I, Les cours de droit, Paris, 1950-51.
- CENTEL (Nur) ve ZAFER (Hamide), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul, Beta, 3. Baskı, 2005.
- CHAGNOLLAUD (Dominique), *Droit constitutionnel contemporain*, Paris, Sirey, 1999. (“Chagnollaud, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyadır).
- CHAGNOLLAUD (Dominique), *Droit constitutionnel contemporain: (Tome 1: Théorie générale-Les régimes étrangers)*, Paris, Armand Colin, 4. Baskı, 2004, c.I.
- CHANTEBOUT (Bernard), *Droit constitutionnel et science politique*, Paris, Armand Colin, 6. Baskı, 1985.
- CHANTEBOUT (Bernard), *Droit constitutionnel et science politique*, Paris, Armand Colin, 11. Baskı, 1994. (“Chantebout, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyadır).
- CHANTEBOUT (Bernard), *Droit constitutionnel*, Paris, Armand Colin, Yirmiikinci Baskı (Ağustos 2005 Güncelleştirmesi), 2005.
- CHAPUS (René), *Droit administratif général*, Paris, Montchrestien, 15. Baskı, 2001, c.I.
- CHARLOT (Monica), “La monarchie et l’opinion publique en Grande-Bretagne, *Pouvoirs: Revue d’études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.73-84.
- CHARLOT (Monica), *Le système politique britannique*, Paris, Armand Colin, 1976 (“Charlot. *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- CHÂTEAU (René), *Introduction à la politique: cours d’initiation sociale, civique et humaine*, Paris, Publications Chateaubriand, Tarihsiz.
- CHAVALLLIER (Jacques), “La coutume et le droit constitutionnel français”, *Revue du droit public*, Cilt 86, 1970, s.1375-1416.
- CHEREDNYCHENKO (Olha O.), “The Harmonisation of Contract Law in Europe by Means of the Horizontal Effect of Fundamental Rights”, *Erasmus Law Review*, Vol. 1, No. 1, 2007 (<http://ssrn.com/abstract=1026206>).
- CHEROT (Jean-Yves), Intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l’homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.71.

- CHEVALLAZ (G.A.), *Le gouvernement des Suisses*, Lausanne, Ed. de l'Aire, 1989.
- CHRİMES (S. B.), *English Constitutional History*, London, Oxford University Press, 1958.
- CLAISSE (Alain), "Premier ministre", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.797-799.
- CODICIS Domini Nostri Iustiniani (Based upon the Latin text of Krueger's edition, Berlin, 1954) <<http://upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Corpus/CJ1.htm>> (15 Ocak 2010).
- COHENDET (Marie-Anne), *Droit constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 2002.
- COHEN-JONATHAN (Gérard), FLAUSS (Jean-François) ve SUDRE (Frédéric), "Droit constitutionnel et Convention européenne des droits de l'homme", *Revue française de droit constitutionnel*, 1993, s.197-222.
- COHEN-JONATHAN (Gérard), *La Convention européenne des droits de l'homme*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1989.
- COHON (Rachel), "Hume's Moral Philosophy", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2010 Edition), Edward N. Zalta (ed.), (<http://plato.stanford.edu/archives/fall2010/entries/hume-moral/>).
- COLLIER (David) ve Stefen Levitsky, "Democracies with Adjectives: Conceptual Innovation in Comparative Research", *World Politics*, Cilt 49, Nisan 1997, s.430-451.
- CONAC (Gérard), "Régime présidentiel", in Olivier Duhamel ve Yves Meny, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.888-901.
- CONSTANTINESCO (Vlad) ve PIERRÉ-CAPS (Stéphane), *Droit constitutionnel*, Paris, Presses Universitaires de France, Themis droit public, 2004.
- CORNU (Gérard) (Ed.) (Association Henri Capitant), *Vocabulaire juridique*, Paris, PUF, 7. Baskı, 2006.
- CORRADO (Michael Louis), *Comparative Constitutional Review: Cases and Materials*, Caroline Academic Press, 2005.
- COTTERET (Jean-Marie) ve Claud Emeri, *Seçim Sistemleri*, Çev. Ahmet Kotil, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.
- COUR D'ARBITRAGE, "La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux", Rapport belge présenté par la Cour d'Arbitrage à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.61-91;
- COWNIE (Fiona), BRADNEY (Anthony) ve BURTON (Mandy), *English Legal System*, Oxford, Oxford University Press, 2005.
- CRAWFORD (James), *The Creation of States in International Law*, Oxford, Oxford University Press, 2006.
- CRONIN (Thomas E.), *The State of the Presidency*, Boston, Little, Brown and Company, 2. Baskı, 1980.
- CURRIE (David), *The Constitution of the Federal Republic of Germany*, Chicago ve London, The University of Chicago Press, 1994.
- CUSHMAN (Robert E.) ve Robert F. Cushman, *Cases in Constitutional Law*, New York, Appleton-Century-Crofts, 3. Baskı, 1968.
- ÇAĞAN (Nami), "Anayasa Çerçevesinde Kamu Maliyesinin Kontrolü", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1986, Cilt 2, s.200.
- ÇAĞIL (Orhan Münir), *Hukuk Başlangıcı Dersleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Birinci Kitap, 2. Baskı, 1963.
- ÇAĞLAR (Bakır), "Parlamentolar ve Anayasa Mahkemeleri, Teori ve Pratikte Anayasa Yargısının Sınırları Problemi", *Anayasa Yargısı*, Sayı 3, s.137-187 (Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1987).
- ÇAĞLAR (Bakır), *Anayasa Bilimi: Bir Çalışma Taslağı*, İstanbul, BFS Yayınları, 1989.
- ÇAVUŞOĞLU (Naz), *Anayasa Notları*, İstanbul, Beta Yayınları, 1997.
- ÇAVUŞOĞLU (Naz), *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Avrupa Topluluk Hukukunda Temel Hak ve Hürriyetler Üzerine*, Ankara, AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yayını, 1994.

- ÇELİK (Edip F.), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Türk Hukukundaki Yeri ve Uygulaması”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Yıl 9, 1988, Sayı 1-3, s.47-56.
- ÇELİK (Edip F.), *Milletlerarası Hukuk*, İstanbul, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Yayını, 1975.
- DABIN (Jean), *Théorie générale du droit*, Paris, 2. Baskı, 1953.
- DAHL (Robert A.), *Demokrasi ve Eleştirileri* (Çev. Levent Köker), Ankara, Yetkin, 1996.
- DAHL (Robert A.), *Polyarchy: Participation and Opposition*, New Haven, Yale University Press, 1971.
- DAL (Kemal), *Türk Esas Teşkilât Hukuku*, Ankara, Bilim Yayınları, 2. Baskı, 1986.
- DARBELLAY (Jean), “L’initiative populaire et les limites de la révision constitutionnelle”, *Revue du droit public*, 1963, s.714-744.
- DARBELLAY (Jean), “Vers la révision de la Constitution fédérale”, *Revue du droit suisse* (= *Zeitschrift für Schweizerisches Recht*), Vol. 87, 1968, I, s.426-437.
- DAVER (Bülent), *Fevkalâde Hâl Rejimleri*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1961.
- DAVER (Bülent), *İcra Organının İstisnai Yetkileri Bakımından Fevkalade Hal Rejimleri*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1961.
- DAVID (René) ve JOUFFRET-SPINOSI (Camille), *Les grands systèmes du droit contemporains*, Paris, Dalloz, 10. Baskı, 1992.
- DAVİD (René), “Sources of Law”, *International Encyclopedia of Comparative Law* (Edited by K. Zweigert and K. Drobnig, 20; Vol. II: The Legal Systems of the World: Their Comparison and Unification. Chief Editor René David, II, 1984, s.87.
- DAVID (René), *Les grands systèmes de droit contemporains*, Paris, Dalloz, 7. Baskı, 1978.
- DE BAECQUE (Francis), “Solidarité ministérielle”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Eds.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.986.
- DEBBASCH (Charles) et al., *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Economica, 3. Baskı, 1990. (“Debbasch et al., *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıya aittir).
- DEBBASCH (Charles) et al., *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Economica, 4. Baskı, 2001.
- DELBÉZ (L.), “La révision constitutionnelle de 1942”, *Revue du droit public*, 1943, s.54-115.
- DELCAMP (Alain), “Commissions *ad hoc*”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.174-175.
- DELCAMP (Alain), “Commissions d’enquête et de contrôle”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.174-175.
- DELCAMP (Alain), “Commissions législatives”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.177-180.
- DELCROS (Xavier), “Commentaire des articles 67 et 68”, in François Luchaire et Gérard Conac (Ed.), *La Constitution de la République française*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1987, s.1183.
- DELGODO OCANDO (José Manuel), “Valeur”, in André-Jean Arnaud (sous la direction de), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.633-635.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Couronne”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Eds.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.163-166.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “La fonction du roi”, *Pouvoirs: Revue d’études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.43-53.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Le Roi sanctionne les lois”, *Journal des tribunaux*, 1991, s.593.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Loi salique”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.608.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Monarchie”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.640.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Régence”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.870-871.

- DÉLPÉRÉE (Francis), “Roi”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.937.
- DELPÉRÉE (Francis), *Droit constitutionnel (Tome I: Les données constitutionnelles)*, Bruxelles, Larcier, 2. Baskı, 1987.
- DELPÉRÉE (Francis), *Le droit constitutionnel de la Belgique*, Bruxelles, Bruylant, 2000 (“Delpérée, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- DEMİR (Fevzi), *Anayasa Hukukuna Giriş*, İzmir, Barış Yayınları, 5. Baskı, 1998.
- DENQUİN (Jean-Marie), *Référendum et plébiscite*, Paris, LGDJ, 1976.
- DERBYSHIRE (Peni), *English Legal System*, London, Sweet & Maxwell, 2004.
- DERELİ (Esen), *ABD ve Fransa Siyasal Sistemleri*, İstanbul, Der Yayınları, 1998.
- DESMOTTES (Pierre), *De la responsabilité pénale des ministres en régime parlementaire français*, (Thèse, Université de Caen, Faculté de droit, mai 1962), Paris, L.G.D.J., 1968.
- DEVELİOĞLU (Ferit), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi, 1984.
- DI MANNO (Thierry), *Le Conseil constitutionnel et les moyens et conclusions soulevées d'office*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1994.
- DICEY (Albert Venn), *Introduction to the Study of the Law of the Constitution*, 10. Baskı, 1959, (İlk Baskı: 1885) http://www.constitution.org/cmt/avd/law_con.htm.
- DIGESTA, 1.3.18 Celsus 29 Dig. (<http://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest50.shtml>) <http://webu2.upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Corpus/d-01.htm> Based upon the Latin text of Mommsen's edition, Berlin, 1954
- DINH (Nguyen Quoc), DAİLLIER (Patrick) ve PELLET (Alain), *Droit international public*, Paris, L.G.D.J., 4. Baskı, 1992.
- DİCEY (Albert Venn), *Introduction to the Study of the Law of the Constitution*, 1885, s.39-49 <http://www.constitution.org/cmt/avd/law_con.htm>.
- DİCTIONNAIRE DE LA CULTURE JURIDIQUE: Denis Alland ve Stéphane Rials (Eds.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003.
- DİNLER (Veysel), “Anayasal Suç Ne (Değil)dir?”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof.Dr. Zeki Hafızoğulları'na Armağan)*, Cilt 65, Sayı 4, 2016, s.1545-1575.
- DİNLER (Veysel), “Anayasal Suç Ne (Değil)dir?”, *Çorum Barosu Dergisi*, Sayı 19, Mart 2015, s.7-13 (<http://veyseldinler.com/YuklenenDosyalar/Yayinlar/anayasalsuc.pdf>, Erişim Tarihi: 24 Nisan 2016).
- DİNLER (Veysel), “Anayasal Suç Ne(Değil)dir?”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof.Dr. Zeki Hafızoğulları'na Armağan)*, Cilt 65, Sayı 4, 2016, s.1545-1575.
- Dİ RUFFİA (Paolo Biscaretti), *Diritto costituzionale*, Napoli, Jovene Editore, Onbeşinci Baskı, 1989.
- DOEHRİNG (Karl), *Genel Devlet Kuramı (Genel Kamu Hukuku)*, Çev: Ahmet Mumcu, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2001
- DOMANİÇ (Hayri), *Hukukta Kaziyei Muhkeme ve Nisbi Kuvveti*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1964.
- DORSEN (Norman), Michel Rosenfeld, Andras Sajó ve Susanne Baer (Eds.), *Comparative Constitutionalism: Cases and Materials*, St. Paul, MN, Thomson-West, 2003.
- DOWLING (Noel T.), *Cases on Constitutional Law*, Brooklyn, The Foundation Press, 5. Baskı, 1954.
- DOYLE (Jonathan J.), “A Bitter Inheritance: East German Real Property and the Supreme Constitutional Court’s “Land Reform” Decision of April 23, 1991”, *Michigan Journal of International Law*, Cilt 13, s.832-964.
- DÖNER (Ayhan), *İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003.
- DÖNMEZER (Sulhi) ve Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku (Genel Kısım)*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 9. Baskı, 1985, Cilt I, III.

- DRAGO (Guillaume), *Contentieux constitutionnel français*, Paris, Presses Universitaires de France, 2. Baskı, 2006.
- DU PASQUIER (Claude), *Introduction à la théorie générale et à la philosophie du droit*, Neuchatel, Delauchaux & Niestlé S.A., 3èm. Baskı, 1948.
- DUGUIT (Léon), *Traité de droit constitutionnel*, Paris, Ancienne librairie fontemoing, 3. Baskı, Cilt I, 1927; Cilt II, 1928; Cilt III, 1930; c.IV, 1924.
- DUGUIT (Léon), *Manuel de droit constitutionnel*, Paris, Anciennes Maisons Thorin et Fontemoing, 4. Baskı, 1923.
- DUHAMEL (Olivier) ve MÉNY (Yves) (Eds.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992.
- DUHAMEL (Olivier), *Le pouvoir politique en France*, Paris, P.U.F., 1991.
- DURAN (Lütfi), “İdare Alanının Düzenlenmesinde Teşriî ve Tanzimî Tasarrufların Sınırı”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 30, 1964, Sayı 3-4, s.466-492.
- DUVERGER (Maurice), “Contribution à l'étude de la légitimité des gouvernements de faits”, *Revue du droit public*, 1945, s.73-100.
- DUVERGER (Maurice), “Les monarchies républicaines”, *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.107-127.
- DUVERGER (Maurice), “Régime semi-présidentiel”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.901-904.
- DUVERGER (Maurice), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, PUF, 1962, c.1.
- DUVERGER (Maurice), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, PUF, 4. Baskı, 1959, c.I.
- DUVERGER (Maurice), *Le système politique français*, Paris, P.U.F., 20. Baskı, 1990.
- DZIAKOCHA (Kazimierz), “Hierarchy of Constitutional Norms and its Function of Protection of Basic Rights” (Polish Report, VIIIth Conference of European Constitutional Courts, Ankara, 1-10 May 1990), in *Hierarchy of Constitutional Norms and its Function of Protection of Basic Rights*, Ankara, Publications of the Constitutional Court of Turkey, 1990, vol.IV, s.333-359.
- EDİS (Seyfullah), *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1983.
- EL GAMMAL (Jean), “Les courants monarchistes sous la IIIe République”, *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.95-106.
- ELSTER (Jon), “Forces and Mechanisms in the Constitution-Making Process”, *Duke Law Journal*, Vol. 45, No. 2 (Nov., 1995), s.364-396 (<http://www.jstor.org/pss/1372906>).
- EMERİ (Claude), “Elections et référendums”, in Madeleine Gravitz ve Jean Leca, *Traité de science politique*, Paris, PUF, 1985, Cilt 2, s.334-345.
- ENGLE (Eric), “Third Party Effect of Fundamental Rights (*Drittwirkung*)”, *Hanse Law Review*, Vol. 5 No. 2, 2009, s.165-173 (<http://www.hanselawreview.org/pdf8/Vol5No2Art02.pdf>).
- ENRICO (Paresce), “Interpretazione: Filosofia del diritto e teoria generale”, *Enciclopedia del diritto*, Varese, Giuffrè editore, Vol. XXII, s.152-238.
- ERDOĞAN (Mehmet), *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2. Baskı, 2005.
- ERDOĞAN (Mustafa), “Başkanlık Hükûmeti mi?”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XLIV, 1989, Sayı 3-4, s.229-347.
- ERDOĞAN (Mustafa), “Başkanlık Sistemini Doğru Tartışmak”, *Liberal Düşünce*, 1996, 2 (Bahar), s.4-12.
- ERDOĞAN (Mustafa), *Anayasa Hukuku*, Ankara, Orion, 4. Baskı, 2007.
- ERDOĞAN (Mustafa), *Anayasal Demokrasi*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 3. Baskı, 1999.
- ERDOĞAN (Mustafa), *İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku*, Ankara, Orion, 2007.
- ERDOĞAN (Mustafa), *Liberal Toplum, Liberal Siyaset*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1998.

- ERDOĞMUŞ (Belgin) (der.), *Hukukta Latince Teknik Terimler Sözlüğü*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004.
- EREN (Abdurrahman) ve Alesker Aleskerli (der.), *Yeni Anayasalar: Bağımsız Devletler Topluluğu ve Baltık Cumhuriyetleri*, Ankara, TİKA Yayınları, 2005.
- EREN (Fikret), *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler*, İstanbul, Beta, 6. Baskı, 1998, c.I.
- ERGÜDER (Üstün), *Seçim Sistemleri ve Türk Demokrasisi*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, 1982.
- EROĞUL (Cem), “2007 Cumhurbaşkanı Seçimi Bunalımından Çıkarılabilecek Dersler”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 62, Sayı 3, Yıl 2007, s.167-181.
- EROĞUL (Cem), “Anayasa Mahkemesinin Yirminci Yıldönümü ve Birkaç Öneri”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXVII, 1982, n°3-4, s.131-137.
- EROĞUL (Cem), *Anatizmeye Giriş*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 1997 (Onuncu Baskı, 2009).
- EROĞUL (Cem), *Anayasayı Değiştirme Sorunu: Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1974.
- EROĞUL (Cem), *Çağdaş Devlet Düzenleri*, Ankara, İmaj Yayınları, Ankara, 1996.
- ESCARRAS (Jean-Claude) “Présentation du rapport italien de Massimo Luciani”, in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes) Paris, Economica et Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.105-116.
- ESEN (Bülent Nuri), *Anayasa Hukuku: Genel Esaslar*, Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1970.
- ESEN (Selin), *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türkiye'de Olağanüstü Hâl Rejimi*, Ankara, Adalet, 2008.
- ESMEIN (Adhémar), *Eléments de droit constitutionnel français et comparé*, Henry Nézard Tarafından Hazırlanan 8. Baskı, Paris, Sirey, Cilt I, 1927; Cilt II, 1928. (İlk Baskı, 1896).
- FABRE (Michel Henry), *Principes républicains de droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 4. Baskı, 1984.
- FASSBINDER (Bardo), “German Federal Constitutional Court, May 14, 1996: Three Decisions Concerning German Law of Political Asylum”, *American Journal of International Law*, Cilt 91, 1997, s.355-360.
- FAVOREU (Louis) (Ed.), *Cours constitutionnelles européennes et droits fondamentaux*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1982.
- FAVOREU (Louis) (Ed.), *Le Conseil constitutionnel et les partis politiques*, Journée d'études du 13 mars 1987, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes, Paris, Economica et Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1988.
- FAVOREU (Louis) et al., “France”, *Annuaire international de justice constitutionnel*, 1992, s.468-525.
- FAVOREU (Louis) et al., *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1998. (“Favoreu, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyaadır).
- FAVOREU (Louis) et al., *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 8. Baskı, 2005.
- FAVOREU (Louis) ve Loïc Philip, *Les grandes décisions du Conseil constitutionnel*, Paris, Sirey, 7. Baskı, 1993.
- FAVOREU (Louis) ve PFERSMANN (Otto), “Avant-Propos”, in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.1-4.
- FAVOREU (Louis) ve PHİLİP (Loïc), *Les grandes décisions du Conseil constitutionnel*, Paris, Sirey, 7. Baskı, 1993.
- FAVOREU (Louis), “Bloc de constitutionnalité”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.87-88.
- FAVOREU (Louis), “Constitution révisée ou Constitution bis”, *Le Figaro*, 21 avril 1992. (reproduit in *La Constitution et l'Europe*, Journée d'étude du 25 mars 1992 au Sénat, Paris, Montchrestien, 1992, s.355-356).

- FAVOREU (Louis), "De la démocratie à l'Etat de droit", *Le Débat*, n° 64, 1991, s.158-162.
- FAVOREU (Louis), "Le droit constitutionnel, droit de la constitution et constitution de droit", *Revue française de droit constitutionnel*, no 1, 1990, s.71-89.
- FAVOREU (Louis), "Le principe de constitutionnalité: Essai de définition d'après la jurisprudence du Conseil constitutionnel", in *Mélanges Eisenmann*, Paris, Cujas, 1974, s.33-49.
- FAVOREU (Louis), "Les libertés protégées par le Conseil constitutionnel", in Dominique Rousseau et Frédéric Sudre (Ed.), *Conseil constitutionnel et Cours européenne des droits de l'homme*, Actes du Colloque de Montpellier des 20 - 21 janvier 1989, Paris, Editions STH, 1990, s.33-44.
- FAVOREU (Louis), "Les normes de référence", in Louis Favoreu (Ed.), *Le Conseil constitutionnel et les partis politiques*, Journée d'études du 13 mars 1987, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes, Paris, Economica ve Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1988, s.69-78.
- FAVOREU (Louis), "Propos d'un 'néo-constitutionnaliste'", in Jean-Louis Seurin (Ed.), *Le constitutionnalisme aujourd'hui*, Paris, Economica, 1984, s.23-27.
- FAVOREU (Louis), "Rapport général introductif" présenté au Ile Colloque d'Aix-en-Provence des 19, 20 et 21 février 1981, in Louis Favoreu (Ed.), *Cours constitutionnelles européennes et droits fondamentaux*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1982, s.25-51.
- FAVOREU (Louis), "Rapport introductif", in Didier Maus, Louis Favoreu et Jean-Luc Parodi (Ed.), *L'écriture de la Constitution de 1958*, (Actes de Colloque du XXXe anniversaire, Aix-en-Provence, les 8,9,10 septembre 1988, Association française de science politique et association française des constitutionnalistes), Paris, Economica et Presses universitaire d'Aix-Marseille, 1992, s.27-33.
- FAVOREU (Louis), "Souveraineté et supraconstitutionnalité", *Pouvoirs*, 1993, n°67, s.71-77.
- FAVOREU (Louis), Commentaire sous C.C., décision n° 92-313 DC du 23 septembre 1992 (Maastricht III), *Revue française de droit constitutionnel*, 1992, s.740-747.
- FAVOREU (Louis), Commentaire sous C.C., n° 92-312 DC du 2 septembre 1992, (Maastricht II), *Revue française de droit constitutionnel*, 1992, s.724-740.
- FAVOREU (Louis), et al., *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 7. Baskı, 2004.
- FAVOREU (Louis), Intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.67-69.
- FAVOREU (Louis), *La politique saisie par le droit*, Paris, Economica, 1988.
- FAVOREU (Louis), *Les Cours constitutionnelles*, Paris, PUF, 1986.
- FAVOREU (Louis), Premier commentaire sous C.C., n° 92-312 DC du 2 septembre 1992, (Maastricht II), *Revue française de droit constitutionnel*, n°11, 1992, s.408-412.
- FAVRE (Antoine), *Droit constitutionnel suisse*, Fribourg, Editions universitaires de Fribourg, 1966.
- FEERICK (John D.), "Presidential Succession", *The New Book of Knowledge. 2000. The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/succsion.html>, 2.1.2001.
- FENDOĞLU (Hasan Tahsin), *Hukuk Bilimine Giriş*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2. Baskı, 1997.
- FEYZİOĞLU (Turhan), *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Kazaî Murakabesi*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1951.
- FISHER (Louis), *American Constitutional Law*, Durham, N.C., Carolina Academic Press, 5. Baskı, 2003.
- FIELD (Martha), "The Differing Federalisms of Canada and the United States", *Law and Contemporary Problems*, Vol. 55, 1992, s.107 vd. in Jackson ve Tushnet, *op. cit.*, s.795
- FLAUSS (Jean-François), "Les droits sociaux dans la jurisprudence du Conseil constitutionnel", *Droit social*, 1982, s.645-656.

- FLEİNER (Thomas), "Switzerland: Constitution of the Federal State and the Cantons" in, Lidija R. Basta Fleiner ve Thomas Fleiner (Eds.), *Federalism and Multiethnic States: The Case of Switzerland*, 2000, s.102-117'den parça in Norman Dorsen, Michel Rosenfeld, Andras Sajo ve Susanne Baer (Eds.), *Comparative Constitutionalism: Cases and Materials*, St. Paul, MN, Thomson-West, 2003, s.369.
- FLEİNER (Thomas), Alexander Misić ve Nicole Töpperwein, *Swiss Constitutional Law*, The Hague, Kluwer Law International (Berne, Staempfli Publishers), 2005.
- FORGES (Jean-Michel de), *Droit administratif*, Paris, PUF, 1991.
- FORTE (David), "Marbury's Travail: Federalist Politics and William Marbury's Appointment as Justice of the Peace", *The Catholic University Law Review*, Vol. 45, Winter 1996, s.349 vd (http://www.jmu.edu/madison/center/main_pages/madison_archives/era/judicial/article1.htm).
- FOSTER (Nigel) ve FOYER (Jean), "Les querelles dynastiques aujourd'hui", *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, 85-95.
- FOSTER (Nigel) ve Satish Sule, *German Legal System and Laws*, Oxford ve New York, Oxford University Press, 2003.
- FOYER (Jean), "Haute Cour de justice", *Répertoire de droit pénal et de procédure pénale*, (Encyclopédie Dalloz - Droit pénal), t.II, s.5.
- FRANCK (Claude), *Les grandes décisions de la jurisprudence: droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., Thémis, 1978.
- FRATE (Paolo Alwazzi del), "Origins of Référé Législatif", <http://www.scribd.com/doc/5563013/Origins-of-Refere-Legislatif-to-read>
- FRIEDMANN (F.), *Legal Theory*, London, Stevens & Sons Limited, 1960.
- FROMONT (Michel), *Grands systèmes de droit étrangers*, Paris, Dalloz, 5. Baskı, 2005.
- GAFFIOT (Felix), *Dictionnaire latin-français*, Paris, Hachette, 1934.
- GAGNÉ (Jean François), *Hybrid Regimes*, 2015. Oxford Bibliographies (<https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0167.xml> (Erişim Tarihi: 11 Aralık 2018)).
- GAMMAL (Jean El), "Les courants monarchistes sous la IIIe République", *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.95-106.
- GARIEL (A.), *Dictionnaire Latin-Français*, Paris, Hatier, 1988.
- GARNER (Bryan A) (Ed.), *Black's Law Dictionary*, St. Paul, Minn., West Group, 7. Baskı, 1999.
- GAUDEMET (P.), "Les 'Landsgemeinde', survivance de la démocratie directe", *Pouvoirs*, 1989, no 51, s.127 vd.
- GAUDEMET (Paul Marie), *Le pouvoir exécutif dans les pays occidentaux*, Paris, Editions Montchrestiens, 1966.
- GAUQUELIN (Blaise), "Hongrie: un consortium médiatique géant au service d'Orban", *Le Monde*, 6 Aralık 2018 [https://www.lemonde.fr/economie/article/2018/12/06/hongrie-un-consortium-mediatique-geant-au-service-d-orban_5393473_3234.html] (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2018).
- GAUTRON (Jean-Claude), *Droit européen*, Paris, Dalloz, 6. Baskı, 1994.
- GAXİE (Daniel), "Article 89", in François Luchaire et Gérard Conac (Ed.), *La Constitution de la République française*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1987, s.1329;
- GAZIER (F.), GENTOT (M.) ve GENEVOIS (B.), "La marque des idées et des principes de 1789 dans la jurisprudence du Conseil d'Etat et du Conseil constitutionnel", *Etudes et documents - Conseil d'Etat*, n°40, Rapport public, 1988, s.149-183.
- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Anayasada Olağanüstü Rejim, Demokratikleşmede Sivil Toplum*, İstanbul, Kavram İnsan Hakları Yayınları, 1995.
- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Olağanüstü Rejim Standartları*, İstanbul, Beta Yayınları, 1994.

- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunda ve Türk Hukukunda Olağanüstü Rejim Standartları*, İstanbul, Beta Yayınları, 1994.
- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*, İstanbul, Beta, 2001.
- GENEVOIS (Bruno), “Le Traité sur l’Union européenne et la Constitution révisée: à propos de la décision du Conseil constitutionnel n° 92-312 DC du 2 septembre 1992”, *Revue française de droit administratif*, 1992, s.937-950.
- GENEVOIS (Bruno), *La jurisprudence du Conseil constitutionnel: principes directeurs*, Paris, Les Editions sciences et techniques humaines, 1988.
- GENEVOIS (Bruno), L’intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l’homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.65-66.
- GIANFOMAGGIO (Laetizia), “Droit nature”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.200 vd.
- GICQUEL (Jean), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, 12. Baskı, 1993.
- GICQUEL (Jean) *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, Onaltıncı Baskı, 1999. (Gicquel, *op. cit.* şeklindeki atıf var başıkyadır).
- GICQUEL (Jean), “Parlementarisme rationalisé”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.695-696.
- GICQUEL (Jean), “Régime parlementaire” in Olivier Duhamel ve Yves Meny (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.886-888.
- GICQUEL (Jean), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, Onaltıncı Baskı, 1999.
- GOLDSWORTHY (Jeffrey), *Interpreting Constitutions: A Comparative Study*, Oxford, Oxford University Press, 2006.
- GÖÇER (Mahmut), *Hukuk ve İnsan Haklarının Uluslararası Korunması*, Ankara, Seçkin, 2002.
- GÖĞER (Erdoğan), *Hukuk Başlangıcı Dersleri*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, Dördüncü Bası, 1976.
- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz) ve A. Şeref Gözübüyük, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulanması*, Ankara, Turhan Kitabevi, 3. Baskı, 2002. (2. Baskı, 1996.)
- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi”, (Avrupa İnsan Hakları Divanı Raporu), *VIII. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı* (Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 4, s.225-285.
- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes, (Ankara, 7-10 mai 1990), *Revue universelle des droits de l’homme*, 1990, s.295-302.
- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Göre Doğru Yargılama*, Ankara, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, İnsan Hakları Merkezi yayını, 1995.
- GÖREN (Zafer), *Temel Hak Genel Teorisi*, İzmir, DEÜHF DSİ Yayınları, 3. Baskı, 1995.
- GÖZE (Ayferi), *Devletin Ülke Unsuru*, İstanbul, 1959.
- GÖZE (Ayferi), *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*, İstanbul, Beta, 1986.
- GÖZLER (Kemal), “1982 Anayasası Hâlâ Yürürlükte mi? Anayasasızlaştırma Üzerine Bir Deneme”, <http://www.anayasa.gen.tr/anayasasizlastirma-v4.pdf> (Yayın Tarihi: 30 Mayıs 2016).
- GÖZLER (Kemal), “Anayasa Yargısının Meşruluğu Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 61, Sayı 3, Temmuz-Eylül 2006, s.131-166. < <http://www.anayasa.gen.tr/mesruluk.htm>>.

- GÖZLER (Kemal), “Aslı Kurucu İktidar - Tali Kurucu İktidar Ayrımı: TBMM Yeni Bir Anayasa Yapabilir mi?”, in *Demokratik Anayasa: Görüşler ve Öneriler* (Editörler Ece Göztepe ve Aykut Çelebi), İstanbul, Metis Yayınları, 2012, s.45-61 (<http://www.anayasa.gen.tr/tbmm-yeni-anayasa.htm>).
- GÖZLER (Kemal), “Demokrasi Nereye Gidiyor? Nerede Hata Yaptık?” www.anayasa.gen.tr/demokrasi-nereye-gidiyor.htm, 12 Aralık 2018. (Bu makale daha sonra *Anayasa Hukuku Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, Yıl 2018, s.569-583'te yayınlanmıştır).
- GÖZLER (Kemal), “Halkoylamasının Değeri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XL, 1988, Sayı 1-4, s.97-113.
- GÖZLER (Kemal), “Hukuk Açısından Monarşi ve Cumhuriyet Kavramlarının Tanımı Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, 1999, Sayı 1, s.51-62. <<http://www.anayasa.gen.tr/monarsi.htm>>.
- GÖZLER (Kemal), “Hukuk Nereye Gidiyor? Gözlemler ve Sorular”, *Anayasa Hukuku Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, Yıl 2018, s.563-568 (<http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-nereye-gidiyor.htm>).
- GÖZLER (Kemal), “Hukuk Nereye Gidiyor? Gözlemler ve Sorular”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-nereye-gidiyor.htm (Yayın Tarihi: 6 Aralık 2018).
- GÖZLER (Kemal), “Hukukun Siyasal İmtihanı: Kim Sınıfta Kaldı?”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.5-16. <www.anayasa.gen.tr/kim-sinifta-kaldi.htm> (20 Eylül 2007).
- GÖZLER (Kemal), “İnsan Hakları Normlarının Anayasüstülüğü Sorunu”, *Türkiye’de İnsan Hakları*, Ankara, TODAİE Yayını, 1999 (Çıkacak). (6-7 Aralık 1998 tarihinde TODAİE’de düzenlenen “Türkiye’de İnsan Hakları Konferansı”nda sunulan tebliğ).
- GÖZLER (Kemal), “Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2001, Cilt 18, s.298-330 (www.anayasa.gen.tr/af.htm).
- GÖZLER (Kemal), “La question de la superiorité des normes de droit international sur la constitution”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 45, 1996, Sayı 1-4, s.195-211.
- GÖZLER (Kemal), “Olağanüstü Hal Rejimlerinde Özgürlüklerin Sınırlandırılması Sistemi ve...”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Ağustos 1990, Sayı 4, s.561-590.
- GÖZLER (Kemal), “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayını, 1998, Cilt 15, s.207-249 (<http://www.anayasa.gen.tr/yorum.htm>).
- GÖZLER (Kemal), “Res Iudicata’nın Türkçesi Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61.
- GÖZLER (Kemal), “Sur la validité des limites de la révision constitutionnelle déduites de l’esprit de la constitution”, *Annales de la Faculté de droit d’İstanbul*, Vol.XXXI, mai 1997, s.109-121.
- GÖZLER (Kemal), “Türkiye’de Hükümetlere Nasıl İstikrar ve Etkinlik Kazandırılabilir? (Başkanlık Sistemi ve Rasyonelleştirilmiş Parlamenterizm Üzerine bir Deneme)”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 62, Eylül-Ekim 2000, s.25-47. <<http://www.anayasa.gen.tr/istikrar.htm>>.
- GÖZLER (Kemal), “Uluslararası Andlaşmaları Akdetme ve Onaylama Yetkisi: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, No 2, Nisan-Haziran 2001, s.71-101 (www.anayasa.gen.tr/andlasma.htm).
- GÖZLER (Kemal), *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2000. (<http://www.anayasa.gen.tr/metodoloji.htm>).
- GÖZLER (Kemal), *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016.
- GÖZLER (Kemal), *Devlet Başkanları*, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 2001.
- GÖZLER (Kemal), *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 6. Baskı, 2009.
- GÖZLER (Kemal), *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin, 16. Baskı, 2019.

- GÖZLER (Kemal), *Hukukun Genel Teorisine Giriş: Hukuk Normlarının Geçerliliği ve Yorumu Sorunu*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1998 (www.anayasa.gen.tr/hukukungenelteorisi-intro.htm).
- GÖZLER (Kemal), *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2009, 2 Cilt.
- GÖZLER (Kemal), *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2019, c.I.
- GÖZLER (Kemal), *Judicial Review of Constitutional Amendments: A Comparative Study*, Bursa, Ekin Press, 2008, <http://www.anayasa.gen.tr/jrca.htm>.
- GÖZLER (Kemal), *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin Kitabevi, 1998.
- GÖZLER (Kemal), *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016.
- GÖZLER (Kemal), *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Villeneuve d'Ascq, Presses universitaires du Septentrion, 1997 (www.anayasa.gen.tr/these.htm).
- GÖZLER (Kemal), *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 7. Baskı, 2009.
- GÖZLER (Kemal), *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 1999.
- GÖZLER (Kemal), *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, 3. Baskı, Ekin, 2019.
- GÖZLER (Kemal), “Cumhuriyet ve Monarşi”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 53, Kasım-Aralık 1998, s.27-34.
- GÖZPETE (Ece), “Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışına Karşı Çoğulcu Demokrasi Modelleri: Normatif Düzenleme Olanakları ve Bunun Sınırlılığı Üzerine Bazı Düşünceler”, *Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısı*, Ankara, Ankara, TBB Kültür Merkezi, 5 Haziran 2010 (Bildiri metni TBB tarafından kitap halinde yayınlanacaktır).
- GÖZTEPE (Ece) ve Aykut Çelebi (eds.), *Demokratik Anayasa: Görüşler ve Öneriler*, İstanbul, Metis Yayınları, 2012.
- GÖZTEPE (Ece), “Sevilmeyen Anayasayı Kim Korumak İster?”, *Birlikim*, Sayı 218, Yıl 2007, s.69-84.
- GÖZTEPE (Ece), *Anayasa Şikayeti*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1998.
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref) ve TAN (Turgut), *İdare Hukuku*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, 2001 (Cilt I: Genel Esaslar).
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref), *Anayasa Hukuku*, Ankara, Turhan Kitabevi, 7. Baskı, 1998.
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref), *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*, Ankara, Turhan Kitabevi, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, 1996.
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref), *Türkiye'nin İdarî Yapısı*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1996.
- GÖZÜBÜYÜK (Şeref) ve Turgut Tan, *İdare Hukuku: Genel Esaslar*, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 1998, Cilt I.
- GRAPER (E. D.) ve H. J. Carman, “Record of Political Events (from August 1, 1919 to June 20, 1920)”, *Political Science Quarterly*, vol. 35, 1920, s.69.
- GRAY (John Chipman), *The Nature and the Sources of the Law*, New York, Columbia University Press, 2. Baskı, 1938.
- GREWE (Constance) ve FABRİ (Hélène Ruiz), *Droit constitutionnels européens*, Paris, PUF, 1995.
- GRIDEL (Jean Pierre), *Notions fondamentales de droit et droit français*, Paris, Dalloz, 1992.
- GROUPE D'ÉTUDES ET DE RECHERCHES SUR LA JUSTICE CONSTITUTIONNELLE (Louis Favoreu et alii), “France”, *Annuaire international de justice constitutionnel*, 1992, s.468-525.
- GRZEGORCZYK (Christophe), “La dimension positiviste des grands courants de la philosophie du droit”, in Christophe Grzegorzcyk, Françoise Michaut et Michel Troper (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992, s.33-69.
- GRZEGORCZYK (Christophe), “Le positivisme comme méthodologie juridique”, in Christophe Grzegorzcyk, Françoise Michaut et Michel Troper (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992, s.171-195.
- GRZEGORCZYK (Christophe), MICHAUT (Françoise) ve TROPER (Michel) (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992.

- GUASTINI (Ricardo), “Réflexions sur les garanties des droits constitutionnels et le théorie de l’interprétation”, *Revue du droit public*, 1991, s.1079 vd.
- GUASTINI (Riccardo), “Alf Ross: une théorie du droit et de la science juridique”, in Paul Amselek (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. “Léviathan”, 1992, s.249-264.
- GUASTINI (Riccardo), “Sur la validité de la constitution du point de vue du positivisme juridique”, in Michel Troper et Lucien Jaume (Ed.), *1789 et l’invention de la constitution*, Actes du colloque de Paris organisé par l’Association française de science politique, les 2, 3 et 4 mars 1989, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Bruylant, 1994, s.216-225.
- GUILLAUME-HOFNUNG (Michèle), *Le référendum*, Paris, PUF, 1987.
- GÜLMEZ (Mesut), *Birleşmiş Milletler Sisteminde İnsan Haklarının Korunması*, Ankara, TBB Yayınları, 2004.
- GÜNDAY (Metin), *İdare Hukuku*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2. Baskı, 1997 (5. Baskı, 2002; 9. Baskı, 2004).
- GÜNEŞ (Turan), *Parlâmenter Rejimin Bugünkü Manası ve İşleyişi*, İstanbul, İÜHF Yayını, 1956.
- GÜNEŞ (Turan), *Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri*, Ankara, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1965.
- GÜRBÜZ (Yaşar), *Anayasalar*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1981.
- GÜRİZ (Adnan), “Hobbes, Şahsiyeti ve Siyasî Fikirleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, 1955, Sayı 1-2, s.298-315.
- GÜRİZ (Adnan), *Hukuk Başlangıcı*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 6. Baskı, 1997.
- GÜRİZ (Adnan), *Hukuk Felsefesi*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1985.
- GÜRSEL (Seyfettin), “Toplumsal Tercih Kuramı Çerçevesinde Anayasanın 67. Maddesinde Yer Alan Temsilde Adalet ve Yönetimde İstikrar İlkelerinin Değerlendirilmesi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1999, s.46-71.
- HAEFLIGER (Arthur), “Anayasa Normlarının Hiyerarşisi ve İnsan Haklarının korunmasındaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu) (Çev: Ümit Özdağ), *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı*, Ankara, 7-10 Mayıs 1990, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 3, s.263-280.
- HAEFLIGER (Arthur), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport suisse présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), (Traduction assurée par le service juridique du Conseil constitutionnel), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.195-215.
- HAESERT, *Théorie générale du droit*, Bruxelles, 1948.
- HAFIZOĞULLARI (Zeki), “Hukuk ve Ceza Hukuku Biliminin Konusu ve Sınırları Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXV, 1978, sayı 1-4, s.274-279.
- HAFIZOĞULLARI (Zeki), “Laiklik ve TCK’nın 163. Maddesi Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XLII, Ocak Aralık 1987, No:1-4, s.201-221.
- HAFIZOĞULLARI (Zeki), *Ceza Normu: Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1996.
- HAFIZOĞULLARI (Zeki), *Laiklik, Düşünce ve İfade Hürriyeti*, Ankara, US-A, Yayıncılık, 1997.
- HAGUE (Rod), HARROP (Martin) ve BRESLİN (Shaun), *Comparative Government and Politics: An Introduction*, Houndmills, Palgrave Macmillan Press, 4. Baskı, 2001.
- HAGUE (Rod), Martin Harrop ve Shaun Breslin, *Comparative Government and Politics*, Houndmills, Macmillan Press, 1998.
- HAILBRONNER (Michaela) ve David Landau, “Introduction: Constitutional Courts and Populism”, *Blog of the International Journal of Constitutional Law*, 22 Nisan 2017 (<http://www.iconnectblog.com/2017/04/introduction-constitutional-courts-and-populism/>).

- HAILBRONNER (Kay) ve KAU (Marcel), "Constitutional Law", in J. Zekoll ve M. Reinmann (Eds.), *Introduction to German Law*, The Hague, Kluwer Law International, 2005, s.53-85.
- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), "Çoğunlukça Demokrasi Anlayışı, Rousseau ve Türk Anayasaları Üzerindeki Etkisi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 52, 2003, Sayı 4, s.69-92.
- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), "Türkiye'de Statükoyu Korumada Bir Can Simidi: 'Militan Demokrasi'", *Türkiye Günlüğü*, Bahar 2008, Sayı 93, s.40.
- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), *Militan Demokrasi Anlayışı*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2000.
- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), *Mutlak Monarşilerden Günümüze Egemenlik Kavramı*, Ankara, Seçkin, 2004.
- HAMILTON (Alexander), *The Federalist No: 78*, (www.constitution.org/fed/federa78.htm).
- HAMON (Francis) ve TROPER (Michel), *Droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 31. Baskı, 2009.
- HAMON (Léo), "La souveraineté nationale, la Constitution... et les négociations 'européennes' en cours", *Recueil Dalloz Sirey*, 1991, 43e Cahier, Chronique - LV, s.300-303.
- HAMON (Léo), L'intervention orale au Colloque du 25 mars 1992 au Sénat, in *La Constitution et l'Europe*, Paris, Montchrestien, 1992, s.221.
- HART (H. L. A.), *Le concept de droit*, trad. par Michel van de Kerchove, Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 1976.
- HAURIU (André), GICQUEL (Jean) ve GÉLARD (Patrice), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, 6. Baskı, 1975.
- HAURIU (André), Jean Gicquel ve Patrice Gélard, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Editions Montchrestien, 1975.
- HAURIU (Maurice), *Précis de droit constitutionnel*, Paris, Sirey, 2. Baskı, 1929, (Tıpkı Basım: C.N.R.S., Paris, 1965).
- HAZIR (Hayati), *Türkiye'de ve Yabancı Ülkelerde Olağanüstü Hal Rejimlerinde Kamu Hürriyetlerinin Sınırlanması*, Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1991.
- HÉRAUD (Guy), "La validité juridique", in *Mélanges offerts à Jacques Maury*, Faculté de Droit et de Sciences économiques de Toulouse, Paris, Librairie Dalloz et Sirey, 1960, t.II, s.477-490.
- HÉRAUD (Guy), *L'ordre juridique et le pouvoir originaire*, (Thèse, Faculté de droit de Toulouse), Paris, Sirey, 1946.
- HERLING (David), *Briefcase on Constitutional and Administrative Law*, London, Cavendish Publishing Limited, 1997.
- HERZOG (Roman), "Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi" (Alman Anayasa Mahkemesi Raporu), Çeviren: Ümit Özdağ, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı: Ankara, 7-10 Mayıs 1990*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.16-20.
- HERZOG (Roman), "La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux", Rapport allemand présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), (Traduction assurée par le service juridique du Conseil constitutionnel), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.15-23 (=Revue universelle des droits de l'homme, 1990, s.274-279).
- HOADLY (Benjamin), Bishop of Bognor, Sermon preached before the King, 1717, s.12'den nakleden John Chipman Gray, *The Nature and the Sources of the Law*, New York, Columbia University Press, 2. Baskı, 1938, s.102'den seçme metin, in Dennis Lloyd, *Introduction to Jurisprudence with Selected Texts*, London, Stevens & Sons Limited, 1959, s.212.
- HOBBES (Thomas), "Leviathan'dan Türkçe Seçme Parçalar" in Mete Tunçay (der.), *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1985, c.II, s.181-225.

- HOBBS (Thomas), *Leviathan* (1651) (<http://www.thomas-hobbes.com/works/leviathan/>).
- HOBBS (Thomas), *Leviathan*, Çev. Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, 1995.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Censure”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.117-118.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Censure”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.117-118.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Commissions d’enquête et de contrôle”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.175-177.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Contrôle parlementaire”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.229-231.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Interpellation”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.513.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Questions”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.849-850.
- HOCHEREZ (Dominique), “Message”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.633.
- HOECKE (Marc Van), “Théorie générale du droit”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris/Bruxelles, L.G.D.J./ Story-Scienta, 2. Baskı, 1993, s.416.
- HOOD PHILLIPS (Owen) ve JACKSON (Paul), *Constitutional and Administrative Law*, London, Sweet & Maxwell, 7. Baskı, 1987.
- HOWARD (A. E. Dick), “La conception mécaniste de la constitution” in Michel Troper et Lucien Jaume (Ed.), *1789 et l'invention de la constitution*, (Actes du Colloque de Paris organisé par l'Association française de science politique, les 2, 3 et 4 mars 1989), Paris-Bruxelles, L.G.D.J.-Bruylant, 1994, s.153-173.
- HTTP:// (İnternet kaynakları bibliyografyanın sonundadır.)
- HUME (David), *A Treatise of Human Nature*, 1739, Book III, Part I, Section I (<http://books.google.com.au/books?id=Sp8B0ZdyAYC&pg=PA335>).
- HUNTINGTON (Samuel P.), *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*, Norman, University of Oklahoma Press, 1991.
- HUNTINGTON (Samuel P.), *Üçüncü Dalga: Yirminci Yüzyıl Sonlarında Demokratisleşme*, (Çev.: Ergun Özbudun), Ankara, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, 1993 (1996 ve sonraki baskılar Yetkin Yayınlarından çıkmıştır).
- IGNACIO (José) Hernández, “Towards a Concept of Constitutional Authoritarianism: The Vene-zuelan Experience”, Blog of the International Journal of Constitutional Law, 14 Aralık 2018 (<http://www.icconnectblog.com/2018/12/towards-a-concept-of-constitutional-authoritarianism-the-venezuelan-experience/>)
- INTERPRETATION “L’interprétation en droit”, *Archives de la philosophie du droit*, Cilt XVII, 1972, s.3-185.
- ISAAC (Guy), *Droit communautaire général*, Paris, Masson, 4. Baskı, 1994.
- İŞIKTAÇ (Yasemin), *Örf ve Âdet Hukuku*, İstanbul, Alkım, 1997.
- JACKSON (Vicki C.) ve TUSHNET (Mark), *Comparative Constitutional Law*, New York, Foundation Press, 1999.
- JANİS (Mark W.), Richard S. Kay ve Anthony Bradley, *European Human Rights Law*, Oxford, Oxford University Press, 2. Baskı, 2000.
- JEANNEAU (Benoît), “Quinquennat”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.850-851.
- JEANNEAU (Benoît), “Septennat”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.975-976.
- JEANNEAU (Benoît), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Dalloz, 8. Baskı, 1991.
- JELLİNEK (Georg), *L’Etat modern et son droit* (Traduction française par Georges Fardis), Paris, M. Giard & E. Brière, 1911, Cilt I; 1913, Cilt II.

- KABAĞAÇ (Sina) ve Erdal Alover, *Latince-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Sosyal Yayınları, 1995.
- KABAOĞLU (İbrahim Ö.), *Anayasa Hukuku Dersleri (Genel Esaslar)*, İstanbul, Legal, 3. Baskı, 2006. 6. Baskı, 2010.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), “Hukukun Genel İlkeleri ve Anayasa Yargısı”, *Anayasa Yargısı*, 1991, Cilt 8, s.291-322.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), *Anayasa Yargısı*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, 2000.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), *Kolektif Özgürlükler*, Diyarbakır, Dicle Ü. Hukuk Fak. Yay, 1989.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), *Özgürlükler Hukuku*, İstanbul, Afa Yayınları, 1993.
- KALINOWSKI (Georges), “Philosophie et logique de l’interprétation en droit”, *Archives de la philosophie du droit*, 1972, s.39.
- KALINOWSKI (Georges), *Introduction à la logique juridique: éléments de sémiotique juridique, logique des normes et logique juridique*, Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1965.
- KAMRAVA (Mehran), *Understanding Comparative Politics: A Framework for Analysis*, London, Roudledge, 1996..
- KANADOĞLU (O. Korkut), *Anayasa Mahkemesi*, İstanbul, Beta Yayınları, 2004.
- KAPANİ (Münci), “Demokratik Teori Alanında Bazı Yeni Görüş ve Tartışmalar”, *Prof. Dr. Bülent N. Esen’e Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977, s.205-219.
- KAPANİ (Münci), *İcra Organı Karşısında Hâkimlerin İstiklâli*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1966.
- KAPANİ (Münci), *İnsan Haklarının Uluslararası Boyutları*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1987.
- KAPANİ (Münci), *Kamu Hürriyetleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1981.
- KAPANİ (Münci), *Politika Bilimine Giriş*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1988.
- KAPANİ (Münci), *Politika Bilimine Giriş*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 8. Baskı, 1996 (“Kapani, *op. cit.*” şeklindeki atıflar bunadır).
- KARAMUSTAFAOĞLU (Tunçer), *Seçme Hakkının Demokratik İlkeleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1970.
- KARAMUSTAFAOĞLU (Tunçer), *Yasama Meclisinde Komisyonlar*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1965.
- KARAMUSTAFAOĞLU (Tunçer), *Yasama Meclislerini Fesih Hakkı*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1982.
- KARAYALÇIN (Yaşar) ve Aynur Yongalık, *Hukukda Öğretim-Kaynaklar-Metod: Problem Çözme*, Ankara, BTHAE Yayınları, 7. Baskı, 2008.
- KAYA (Emir), *Hukuk Zihniyeti*, Ankara, Adalet, 2016.
- KELSEN (Hans), “La garantie juridictionnelle de la constitution: la justice constitutionnelle”, *Revue du droit public*, 1928, s.197-257.
- KELSEN (Hans), “La justice et droit naturel”, Trad. par Etienne Mazingué, in *Le Droit naturel, Annales de philosophie politique*, t.III, (Institut international de philosophie politique), Paris, P.U.F., 1959, s.1-123.
- KELSEN (Hans), “Les rapports de système entre le droit interne et le droit international public”, *Recueil des cours de l’Académie de droit international*, 1926, IV, s.232-326.
- KELSEN (Hans), “Positivism juridique et doctrine du droit naturel” *Mélanges Jean Dabin*, Bruxelles, Emile Bruylant, Paris Sirey, 1963, s.141.
- KELSEN (Hans), “Quel est le fondement de la validité du droit ?”, *Revue internationale de criminologie et de police technique*, juillet - septembre 1956, s. 161-169.
- KELSEN (Hans), *Essays in Legal and Moral Philosophy*, Dordrecht, Reidel, 1973, s.216-227’den alıntılanan parça in Christophe Grzegorzczuk, Françoise Michaut et Michel Tropier (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992, s.295.

- KELSEN (Hans), *General Theory of Law and State*, (Çev.: Anders Wedberg), Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1946.
- KELSEN (Hans), *Introduction to the Problems of Legal Theory*, (Tranlated by Bonnie Litschewski Paulson and Stanley L. Paulson), Oxford, Clarendon Press, 2002.
- KELSEN (Hans), *Théorie générale des normes*, (Traduit de l'Allemand par Olivier Beaud et Fabrice Malkani), Paris, Presses universitaires de France, 1996.
- KELSEN (Hans), *Théorie pure du droit*, ("Reine Rechtslehre"nin 2'nci Baskısından Charles Eisenmann Tarafından Yapılan Fransızca Çeviri), Paris, Dalloz, 1962.
- KEMPIN (Frederick G.), *Historical Introduction to Anglo-American Law*, St. Paul, Minn., West Publishing Co., 3. Yayın, 1990, (4. Tekrar Baskı, 2003).
- KEYMAN (Selahattin), *Hukuka Giriş ve Metodolojisi*, Ankara, Doruk Yayınları, 1981.
- KEYMAN (Selahattin), *Türk Hukukunda Af*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1965.
- KIRATLI (Metin), *Anayasa Yargısında Somut Norm Denetimi: İtiraz Yolu*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1966.
- KIRATLI (Metin), *Parlmanter Muafiyetler*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1961.
- KİLİ (Suna) ve A. Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1985.
- KİLİ (Suna) ve Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3. Baskı, 2006.
- KİNDER-GEST (Patricia), *Droit anglais*, Paris, LGDJ, 1993.
- KOCAHANOĞLU (Osman Selim), *Gereğeli ve Açıklamalı Anayasa*, İstanbul, Temel Yayınları, 1993.
- KOÇAK (Mustafa), *Batı'da ve Türkiye'de Egemenlik Anlayışının Değişimi: Devlet ve Egemenlik (Eski Kavramlar - Yeni Anlamlar)*, Ankara, Seçkin, 2006.
- KOENIG (Louis W.), "President of the United States", *The New Book of Knowledge*. 2000. *The American Presidency*, Grolier Online, Available <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/pofus.html>, 2.1. 2001.
- KOJA (Friedrich), "The Legal and Political Role of the Federal President", <http://www.hofburg.at/en/index.htm>
- KOMMERS (Donald D.), *The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany*, Durham, Duke University Press, 2. Baskı, 1997.
- KOMMERS (Donald P.), "Germany: Balancing Rights and Duties", in Jeffrey Goldsworthy (ed.), *Interpreting Constitutions*, Oxford, Oxford University Press, 2006, s.193.
- KORİNEK (Karl), "The Position of the Federal President within the Austrian System of Supreme Government Organs", <http://www.hofburg.at/en/index.htm> (2.2.2001).
- KUBALI (Hüseyin Nail), *Anayasa Hukuku Dersleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971.
- KUNTER (Nurullah) ve YENİSEY (Feridun), *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul, Beta, 12. Baskı, 2002, Birinci Kitap.
- KUNTER (Nurullah), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul, Kazancı Yayınları, 8. Baskı, 1986.
- KURU (Baki), *Hâkim ve Savcılarının Bağımsızlığı ve Teminatı*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1966.
- KURU (Baki), *Hukuk Muhakemeleri Usûlü*, İstanbul, Demir Demir Ltd., 6. Baskı, 2001, Cilt I.
- KURU (Baki), Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, *Medenî Usûl Hukuku*, Ankara, Yetkin, 14. Baskı, 2002.
- KUZU (Burhan), "Türkiye İçin Başkanlık Sistemi", *Liberal Düşünce*, 1996, 2 (Bahar), s.13-42.
- KUZU (Burhan), *1982 Anayasasının Temel Nitelikleri ve Getirdiği Yenilikler*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1990.

- KUZU (Burhan), *Anayasa Hukukumuzda Yürütme Organının Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi ve Güçlendirilmesi Eğilimi*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987.
- KUZU (Burhan), *Olağanüstü Hal Kavramı ve Türk Anayasa Hukukunda Olağanüstü Hal Rejimi*, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1993.
- KUZU (Burhan), *Türk Anayasa Hukukunda Kanun Hükmünde Kararnameler*, İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1985.
- KUZU (Burhan), *Türkiye İçin Başkanlık Sistemi*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1997.
- KÜRKÇÜER (Orhan Melih), *Esas Teşkilât Hukuku*, Ankara, Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Yayınları, 3. Baskı, 1966.
- La Constitution et l'Europe, (Journée d'étude du 25 mars 1992 au Sénat, organisée par l'Université Panthéon-Assas, Paris II), Paris, Montchrestien, 1992.
- La révision de la constitution, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993.
- LABBÉ (Xavier), *Introduction générale du droit*, Lille, Presses universitaires du Septentrion, 2. Baskı, 2003.
- LAFFERRIÈRE (Julien), "La coutume constitutionnelle: son rôle et sa valeur en France", *Revue du droit public*, 1944, s.23-42.
- LAFFERRIÈRE (Julien), *Manuel de droit constitutionnel*, Paris, Editions Domat - Montchrestien, 2. Baskı, 1947. (Lafferrière, *op. cit.*, "şeklindeki atıflar bunadır).
- LAFFERRIÈRE (Julien), *Le nouveau gouvernement de la France: les actes constitutionnels de 1940-1942*, Paris, Sirey, 1942.
- LANDAU (David), "Abusive Constitutionalism", *University of California Davis Law Review*, Cilt 47, Sayı 1, 2013, s.189-260 (http://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/47/1/Articles/47-1_Landau.pdf).
- LANDAU (David), "Abusive Constitutionalism", *University of California Davis Law Review*, Cilt 47, Sayı 1, 2013, s.189-260.
- LANE (Jan-Erik), *Constitutions and Political Theory*, Manchester, Manchester University Press, 1996.
- LAPORTE (J.) ve M. J. Tulard, *Le droit parlementaire*, Paris, PUF, "Que sais-je?", 1988.
- LAPRADELLE (A. de), *Cours de droit constitutionnel*, A. Pedone, Paris, 1912.
- LASCOUTES (Pierre) ve SERVERİN (Evelyne), "Théories et pratiques de l'effectivité du droit", *Droit et société*, Janvier 1986, n°2, s.101-122.
- LASCOUTES (Pierre), "Effectivité", in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.217 vd.
- LAUBADÈRE (André de) ve DELVOLVÉ (Pierre), *Droit public économique*, Paris, Dalloz, 5. Baskı, 1986.
- LAUBADÈRE (André de), Jean-Claude Venezia ve Yves Gaudemet, *Traité de droit administratif*, Paris, L.G.D.J., 15. Baskı, 1999, c.I.
- LAUBADÈRE (M. de), *Cours de droit constitutionnel et d'institutions politiques*, Paris, Les cours de droit, 1955-56.
- LAUBADÈRE (M. de), *Cours de droit constitutionnel et d'institutions politiques*, Les cours de droit, Paris, 1955-56.
- LAUVAUX (Philippe), "Les Monarchies: inventaires des types", *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.23-42.
- LAVIGNE (P.), "Le comte Rossi, premier professeur de droit constitutionnel français", *Mélanges J.-J. Chevallier*, Paris, Cujas, 1977, s.173-178.
- LAVROFF (Dmitri Georges) ve PEÏSER (G.), *Les constitutions africaines*, Paris, Editions A. Pédone, (Tome I: "L'Afrique noire francophone", 1964; Tome II, "Etats anglophones", 1964).
- LAVROFF (Dmitri Georges), *Le droit constitutionnel de la Ve République*, Paris, Dalloz, 1995 (Lavroff, *op. cit.* şeklindeki atıflar bunadır).

- LAVROFF (Dmitri Georges), *Le système politique français: Constitution et pratique politique de la Ve République*, Paris, Dalloz, 5. Baskı, 1991, 985 s.
- LECLERCQ (Claude), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Litec, 8. Baskı, 1992.
- LECLERCQ (Claude), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Libraires techniques, 1981.
- LEFEBRE (Henri), *Marksizm*, Çev. Vedat Günyol, Ankara, Alan Yayıncılık, 1986.
- LEVITSKY (Steven) ve Lucan A. Way, "The Rise of Competitive Authoritarianism", *Journal of Democracy*, Cilt 13, Sayı 2, Nisan 2002, s.52-65.
- LEVY (D.), "De l'idée de coutume constitutionnelle à l'esquisse d'une théorie des sources de droit constitutionnel et leur sanction", *Recueil d'études en hommage à Ch. Eisenmann*, Paris, 1975, s.81-96.
- LIET-VEAUX (Georges), "La 'fraude à la constitution': essai d'une analyse juridique des révolutions communautaires récentes", *Revue du droit public*, 1943, s.116-150.
- LIET-VEAUX (Georges), *Droit constitutionnel*, Paris, Editions Rousseau, 1949.
- LIET-VEAUX (Georges), *La continuité du droit interne: essai d'une théorie juridique des révolutions*, (Thèse, Faculté de droit de Rennes), Paris, Sirey, 1942.
- LIJPHART (Arend) (ed.), *Parliamentary versus Presidential Democracy*, New York, Oxford University Press, 1992.
- LIJPHART (Arend), *Çağdaş Demokrasiler* (Çev. Ergun Özbudun ve Ersin Onulduran), Ankara, Türk Demokrasi Vakfı ve Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz (1988).
- LIJPHART (Arend), *Çağdaş Demokrasiler* (Çev.: E. Özbudun ve E. Onulduran), Ankara, Yetkin Yayınları, Tarihsiz (1997 ?) ("Lijphart, *op. cit.*," şeklindeki atıflar bunadır).
- LIJPHART (Arend), *Democracies: Pattern of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*, New Haven, Yale University Press, 1984.
- LIJPHART (Arend), *Patterns of Democracies: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*, New Haven, Yale University Press, 1999.
- LINDON (Raymond) ve Daniel Amson, *La Haute Cour : 1789-1987*, Paris, P.U.F., Coll. « Politique d'aujourd'hui », 1987, s.38-39.
- LIPSON (Leslie), *Politika Biliminin Temel Sorunları*, Çeviren: Tunçer Karamustafaoğlu, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978.
- LİNZ (Juan J.), "Presidential or Parliamentary Democracy: Does It Make a Difference", in Juan J. Linz ve Arturo Valenzuela (eds.), *The Failure of Presidential Democracy*, Baltimore ve London, The John Hopkins University Press, 1994, s.9 vd.
- LİNZ (Juan J.), "The Perils of Presidentialism", *Journal of Democracy*, Vol. I, Winter, No 1, 1990, s.56 vd.
- LİNZ (Juan), *Totaliter ve Otoriter Rejimler*, Çev. Ergun Özbudun, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz (1984).
- LLOYD (Dennis), *Introduction to Jurisprudence with Selected Texts*, London, Stevens & Sons Limited, 1959.
- LOCKE (John), *Hükümet Üzerine İkinci Deneme*, (Çev.: Fahri Bakırcı), Ankara, Babil, 2004.
- LOCKE (John), *Sivil Toplumda Devlet: Uygar Yönetim Üstüne İkinci İnceleme*, (Çev. Serdar Taşçı ve Hâle Akman), İstanbul, Metropol Yayınları, 2003. Bu eserden Türkçe seçme parçalar için bkz. Tunçay (der.), *op. cit.*, s.225-258.
- LOCKE (John), *The Second Treatise on Civil Government*, 1690. <<http://www.constitution.org/jl/2ndtreat.htm>>.
- LOCKE (John), *Uygur Yönetim Üzerine İkinci İnceleme*, Bölüm XII, Paragraf 143 (Seçme metin, Çeviren Mete Tunçay, in Mete Tunçay (der), *Batıda Siyasal Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, s.241-242.
- LOMASK (Milton), "Impeachment", *The New Book of Knowledge, 2000: The American Presidency*, (Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/impeach.html>, 2.1.2001).

- LONG (Marceau) *et al.*, *Les grands arrêts de la jurisprudence administrative*, Paris, Dalloz, 13. Baskı, 2001.
- LOUKITCH (Radomir D.), *La force obligatoire de la norme juridique et le problème d'un droit objectif* (Thèse, Université de Paris, Faculté de droit), Paris, Les presses modernes, 1939.
- LOWELL (A. Lawrence), *L'opinion publique et le gouvernement populaire*, Traduction française d'Albertine Jéze, Paris, Marcel Giard, 1924.
- LUBBERDINK (Henk), "Some Observations on the Role of Constitutional Norms, International Norms and Legal Principles in the Netherlands Legal System in Respect of Inviolability of Statute Law" (Report of the Netherlands), *Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi*, (VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı: Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 4, s.195-207.
- LUCHAIRE (François) ve CONAC (Gérard) (sous la direction de), *La Constitution de la République française*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1987.
- LUCHAIRE (François), "De la méthode en droit constitutionnel", *Revue du droit public*, 1981, s.275-329.
- LUCHAIRE (François), "Le Conseil constitutionnel et la protection des droits et des libertés du citoyen", in *Mélanges M. Waline*, Paris, L.G.D.J., 1974, s.572 et s.
- LUCHAIRE (François), "L'Union européenne et la Constitution (Quatrième partie)", *Revue du droit public*, 1992, s.1587-1609.
- LUCHAIRE (François), *Le Conseil constitutionnel*, Paris, Economica, 1980.
- LUCIANI (Massimo), "Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi" (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Zeki Hafizoğulları, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.299-316.
- LUCIANI (Massimo), "La revisione costituzionale in Italia", in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes) Paris, Economica et Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.116-137 (Jean-Claude Escarras, "Présentation du rapport italien de Massimo Luciani", in *La révision de la constitution*, op. cit., s.105-116).
- LUCIANI (Massimo), "La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux", Rapport italien présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes, (Ankara, 7-10 mai 1990), Traduction effectuée par Bruno Genevois, in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.161-178.
- LYALL (Francis), *An Introduction to British Law*, Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 2. Baskı, 2002.
- MACHIAVEL (Nicolas), *Le Prince*, Paris, Grands Ecrivains, 1986,
- MACHIAVELLI (Niccolo), *Hükümdar (Il Principe)* (1513) (İtalyanca Aslı: <http://www.filosofico.net/mac01.htm>; İngilizce Çevirisi: <http://etext.library.adelai-de.edu.au/m/machiavelli/niccolo/m149p/>).
- MADIOT (Yves), *Droits de l'homme*, Paris, Masson, 1991.
- MAESTRE (J. Cl.), "A propos des coutumes et des pratiques constitutionnelles", *Revue du droit public*, 1973, s.1275-1290.
- MALLESON (Kate), *The Legal System*, Oxford, Oxford University Press, 2. Baskı, 2005.
- MARX (Reinhard) ve Katharina Lump, "The German Constitutional Court's Decision of 14 May 1996 on the Concept of 'Safe Third Country' – A Basis for Burden-Sharing in Europe?", *International Journal of Refugee Law*, Cilt 8, 1996, s.419-439.
- MASCLET (Jean-Claude), "Ballotage", in Olivier Duhamel ve Yves Mény, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.71-72.

- MASCLET (Jean-Claude), “Quorum”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (ed), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.851-852.
- MASON (Alpheus Thomas) ve BEANEY (William M.), *American Constitutional Law: Introductory Essays and Selected Cases*, New Jersey, Prentice-Hall, 1964.
- MASSOT (Jean), *La présidence de la République en France*, Paris, Documentation française, 1977, s.100.
- MATHIEU (Bertrand) ve Michel Verpeaux, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, 2004.
- MATHİOT (André), *Le regime politique britannique*, Paris, Armand Colin, 1955.
- MAULİN (Eric), “Souveraineté”, in Denis Alland ve Stéphane Rials (Ed.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003, s.1435.
- MAULİN (Eric), “Souveraineté”, in Denis Alland ve Stéphane Rials (Eds.), Alland ve Rials (Eds.), Paris, PUF, 2003, s.1434-1439.
- MAURER (Hartmut), *Droit administratif allemand* (Çev: Michel Fromont), Paris, L.G.D.J., 1994.
- MAUS (Didier), “Motion de censure”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.645.
- MAUS (Didier), “Sur ‘la forme républicaine du gouvernement’”, Commentaire sous C.C., n° 92-312 DC du 2 septembre 1992, “Maastricht II”, *Revue française de droit constitutionnel*, n°11, 1992, s.412.
- MAUS (Didier), *Aborder le droit constitutionnel*, Paris, Seuil, 1998.
- MAUS (Didier), FAVOREU (Louis) ve PARODI (Jean-Luc) (sous la direction de), *L'écriture de la Constitution de 1958*, (Actes de Colloque du XXXe anniversaire, Aix-en-Provence, les 8, 9, 10 septembre 1988, Association française de science politique et Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica et Presses universitaire d'Aix-Marseille, 1992.
- MAYO (Herry B.), *Demokratik Teoriye Giriş* (Çev. Emre Kongar), Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, 1964.
- MCNALL BURNS (Edward), *Çağdaş Siyasal Düşünceler: 1850-1950*, Çev. Alâeddin Şenel, Ankara, Birey ve Toplum Yayınları, 1984.
- MENY (Yves), “Constitutionnalisme”, in in Duhamel ve Meny, *op. cit.*, s.212-213.
- MENY (Yves), “Initiative populaire, référendum et recall dans les Etats américaines”, *Pouvoirs*, 1978, no 7, s.107-113.)
- MERAY (Seha L.), “Devletler Hukukunda Milliyetler Prensibi”, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 3-4; s.295-310; Cilt III, 1948, Sayı 1-2, s.82-131; Cilt III, 1948, Cilt III, sayı 3-4, s.61-114.
- MERAY (Seha L.), *Ceza Hukukunda Af*, Ankara, Zerbamat Basımevi, 1944.
- MERAY (Seha L.), *Devletler Hukukuna Giriş*, Ankara, 1968, Cilt I.
- MERAY (Seha L.), *Lozan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1973, Takım II, Cilt 2.
- MERKEL (Wolfgang), “Embedded and Defective Democracies”, *Democratization*, Cilt 11, No 5, Aralık 2004, s.33-58.
- MESTRE (Jean-Louis), “Les emplois initiaux du l’expression ‘droit constitutionnel’”, *Revue française de droit constitutionnel*, no 55, 2003, s.451-472.
- METİN (Yüksel), *Anayasânın Yorumlanması*, Ankara, Asil Dağıtım, 2008.
- METİN (Yüksel), *Ölçülülük İlkesi: Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002.
- MICHAUT (Françoise), “L’approche scientifique du droit chez les réalistes américains”, in Paul Amselek (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. “éviathan”, 1994, s.265-280.
- MICHAUT (Françoise), “Réalisme”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.509 vd.

- MİLACİC (Slobodan), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Bordeaux, Librairie Montaigne, (Cours polycopiés), 1990-1991.
- MİNON (Miguel Herrero de), “Monarchie et développement démocratique”, *Pouvoirs: Revue d’études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.7-23.
- MİRKİNE-GUETZEVİTCH (Boris), *Hukuku Esasiye’de Yeni Temayüller*, Çev. Ali Rıza Türel, Ankara, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, 1938.
- MİRKİNE-GUETZEVİTCH (Boris), *Les nouvelles tendances du droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 2. Baskı, 1936.
- MONTESQUIEU, *De l’esprit des lois*, (1re partie), Livre I, Chapitre II, 6 (Montesquieu, “İngiltere’nin Esas Teşkilatı”, Çev. Mükbil Özyörük, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75-83).
- MONTESQUIEU, *De l’esprit des lois*, (Texte établi et présenté par Jean Brethe de la Gressaye, Paris, Société Les Belles Lettres, 1955).
- MONTESQUIEU (Charles-Louis de Secondat), *De l’esprit des lois* (1748), Fransızca aslına <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k70671k> veya http://classiques.uqac.ca/classiques/montesquieu/de_esprit_des_lois/de_esprit_des_lois_tdm.html ‘den ve İngilizce çevirisine <http://www.constitution.org/cm/sol.htm>’den ulaşılabilir.
- MONTESQUIEU, “İngiltere’nin Esas Teşkilatı”, Çev. Mükbil Özyörük, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75-83.
- MONTESQUIEU, *Kanunların Ruhu* (Çev. Fehmi Baldaş), (Cilt I: Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1963; Cilt II: İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1965). Bu metinden seçme metinler, bazı düzeltmelerle Mete Tunçay’ın derlemesine de alınmıştır. Mete Tunçay (der), *Batıda siyasal Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, s.3287-323.
- MONTGOMORY (John Warwick), “Legal Hermeneutics and the Interpretation of Scripture”, *Premise*, Volume II, Number 9, October 19, 1995, s.11 (<http://capo.org/premise/95/oct/p950910.html>).
- MOREAU (Antide), “La haute trahison du président de la République”, *Revue du droit public*, 1987, s.1579.
- MORSCHER (Siegbert), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi” (Avusturya Anayasa Mahkemesi Raporu), Çeviren: Hasan İşin Dener, *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı* (Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.71-117.
- MORSCHER (Siegbert), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux” (Çev.: Ulrike Steinhorst), *Annuaire international de justice constitutionnelle*, 1990, Cilt VI, s.25-60.
- MUMCU (Ahmet), *İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri*, Ankara, Savaş Yayınları, 1994.
- MURPHY (Walter F.) ve Joseph Tanenhaus (Ed.), *Comparative Constitutional Law: Cases and Commentaries*, New York, St. Martin’s Press, 1977.
- MURPHY (Walter F.) ve TANENHAUS (Joseph) (Eds.), *Comparative Constitutional Law: Cases and Commentaries*, New York, St. Martin’s Press, 1977.
- MURPHY (Walter F.), “Constitutions, Constitutionalism, and Democracy”, in Douglas Greenberg, et al. (Eds.), *Constitutionalism and Democracy: Transitions in the Contemporary World*, New York ve Oxford, Oxford University Press, 1993, s.3-25;
- MURRAY (Don), “Jaroslaw Kaczynski’s conspiracy theory drives Poland’s sulky EU policy”, *CBC News*, 28 Mart 2017 [<https://www.cbc.ca/news/world/polandjaroslaw-kaczynski-european-1.4042243>](Erişim Tarihi: 10 Aralık 2018).
- MÜLLER (Jan Werner), “Populism and Constitutionalism”, in *Oxford Handbook of Populism* (Ed. Cristóbal Rovira Kaltwasser et al.), Oxford, Oxford University Press, 2017, s.590-606.
- MÜLLER (Jan Werner), “Populist Constitutions: A Contradiction in Terms?”, *Blog of the International Journal of Constitutional Law*, 23 Nisan 2017 (<http://www.iconnectblog.com/2017/04/populist-constitutions-a-contradiction-in-terms/>).

- MÜLLER (Jan Werner), “The Rise and Rise of Populism?”, <https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/the-rise-and-rise-of-populism/> (Erişim Tarihi: 6 Aralık 2018).
- MÜLLER (Jan Werner), *What is Populism?* Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 2016.
- MÜLLER (Jan Werner), “Erdoğan and the Paradox of Populism”, *Project Syndicate*, August 11, 2014, (<https://www.project-syndicate.org/commentary/jan-werner-mueller-examines-the-underpinnings-of-the-new-turkish-president-s-political-staying-power?>).
- MYERS (A. R.), *Parliaments and Estates in Europe to 1789*, London, Harcourt Brace Javanovich, 1975.
- NALBANT (Atilla), *Üniter Devlet: Bölgeselleşmeden Küreselleşmeye*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1997.
- NERHOT (Patrick) (ed.), *Law, Interpretation and Reality*, Dordrecht, Kluwer Academic Publisher, 1990.
- NOWAK (John), ROTUNDA (Ronald D.) ve NOWAK (John E.), *Constitutional Law (Hornbook Series)*, St. Paul, Minn., West Publishing Co., 7. Baskı, 2004, 1652 s.
- O'DONNELL (Guillermo), “Delegative Democracy”, *Journal of Democracy*, Cilt 5, Ocak 1994, s.55-69 (http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic925740.files/Week%206/ODonnell_Delegative.pdf).
- OVERDORFF (Henri) (textes rassemblés et présentés par), *Les Constitutions de l'Europe des Douze*, Paris, La Documentation française, 2. Baskı, 1994.
- ÖDER (Bertil Emrah), “Anayasa Nedir? Anayasacılık Nedir?”, in *Türkiye'nin Anayasa Gündemi*, (Derleyen İbrahim Ö. Kaboğlu), İstanbul, İletişim, 2016, s.15.
- ÖDER (Bertil Emrah) ve KANADOĞLU (O. Korkut), *Aktif Öğrenme İçin Anayasa Hukuku Pratik Çalışmaları*, İstanbul, Beta Yayınları, 2. Baskı, 2008.
- OKANDAN (Recai Galip), “Devletin Beşerî Unsuru”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 13, 1947, Sayı 4, s.1282-1326;
- OKANDAN (Recai Galip), *Amme Hukukumuzun Anahatları (Birinci Kitap: Osmanlı Devleti'nin Kuruluşundan Yıkılışına Kadar)*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1971.
- OKANDAN (Recai Galip), *Umumî Amme Hukuku*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968 (“Okandan, *op. cit.*” şeklindeki atıflar bunadır).
- OLIVA (Eric), *Droit constitutionnel*, Paris, Sirey, 4. Baskı, 2004.
- ONAR (Erdal), “1982 Anayasasında Milletvekilliğinin Düşmesi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1997, Cilt 14, s.410-412.
- ONAR (Erdal), *1982 Anayasasında Anayasayı Değiştirme Sorunu*, Ankara, 1993.
- ONAR (Erdal), *İsrail'in Kendine Özgü Bir Hükümet Sisteminden Eskisine Geri Dönüşü*, Ankara, 2003.
- ONAR (Erdal), *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Siyasal ve Yargısal Denetimi ve Yargısal Denetim Alanında Ülkemizde Öncüler*, Ankara, 2003.
- ONAR (Erdal), *Meclis Araştırması*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977.
- ONAR (Sıdkı Sami), *İdare Hukukunun Umumî Esasları*, İstanbul, Hak Kitabevi, İsmail Akgün Matbaası, 1966, c.I.
- OPPENHEIMER (Franz), *Devlet*, Çev. Alâeddin Şenel ve Yavuz Sabuncu, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1984.
- OST (François) ve VAN DE KERCHOVE (Michel), *Jalons pour une théorie critique du droit*, Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 1987.
- OST (François), “Validité”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1993, s.636 vd.
- ÖKTEM (Emre), “Les rapports énigmatiques entre le droit international et le droit interne turc”, *Revue européenne de droit public*, Cilt 18, Sayı 3, 2006, s.947-998.
- ÖKTEM (Emre), “Turkey: Successor or Continuing State of the Ottoman Empire?”, *Leiden Journal of International Law*, Cilt 24, 2011, s.561-583.

- ÖRÜCÜ (Esin), “John Locke ve Sosyal Mukavelesinin Özelliği”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 33, 1968, Sayı 3-4, s.177-196.
- ÖZAY (İl Han), *Günışığında Yönetim*, İstanbul, Alfa, 1994.
- ÖZBUDUN (Ergun) *et al.* (Haz.,) *Prof. Dr. Bülent Nuri Esen’e Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977.
- ÖZBUDUN (Ergun) ve Yılmazoğlu, “Türkiye Raporu”, *Anayasa Yargısı (Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı: 27 Nisan 1987, Lizbon)*, Ankara, AYM Yayınları, 1988, s.198.
- ÖZBUDUN (Ergun), “Başkanlık Sistemi ve Türkiye”, *Liberal Perspektif: Analiz (Özgürlük Araştırmaları Derneği)*, Sayı 1, Mayıs 2015, http://ozgurlukarastirmalari.com/uploads/Liberal_Perspektif_Analiz_Say%20-%20Copy%201.pdf.
- ÖZBUDUN (Ergun), “Cumhurbaşkanı Seçimi ve Anayasa”, *Zaman*, 17 Ocak 2007.
- ÖZBUDUN (Ergun), “Parlamento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 36, Sayı 1-4, 1979, s.3-26.
- ÖZBUDUN (Ergun), *1921 Anayasası*, Ankara, AKDITYK Yayını, 1992.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Anayasalcılık ve Demokrasi*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Otoriter Rejimler, Seçimsel Demokrasiler ve Türkiye*, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Parlâmanter Rejimde Parlâmentonun Hükûmeti Murakabe Vasıtaları*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1962.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Türk Anayasa Hukuku*, Ankara, Yetkin, 9. Baskı, 2008 (“Özbudun, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- ÖZÇELİK (A. Selçuk), *Esas Teşkilât Hukuku Dersleri: Umumî Esaslar*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1982, Cilt I (“Özçelik, *op. cit.*, c.I” şeklinde kısaltılmıştır).
- ÖZDEK (Yasemin), *Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye*, Ankara, TODAİE, 2004.
- ÖZEK (Çetin), “Umumî Af”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1959, Cilt XXIV, s.118- 175.
- ÖZMAN (Aydoğan), *İnsan Hakları ile İlgili Temel Metinler*, Birleşmiş Milletler İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Sağlama ve Koruma Türk Grubu Yayını, Ankara, 1967.
- ÖZYÖRÜK (Mükbil) (Çev.) Montesquieu, “İngiltere’nin Esas Teşkilatı”, Çev. Mükbil Özyörük, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75-83.
- ÖZYÖRÜK (Mükbil), *İdare Hukuku Ders Notları*, (II. Sınıf Programı, Teksir), Ankara, 72 Teksir-Daktilo-Fotokopi, 1977.
- PACTET (Pierre) ve Ferdinand Melin-Soucramanien, *Droit constitutionnel*, Paris, Armand Colin, 24. Baskı, 2005.
- PACTET (Pierre), “Contresein”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.224.
- PACTET (Pierre), *Institutions politiques, Droit constitutionnel*, Paris, Masson, 1985.
- PACTET (Pierre), *Institutions politiques-Droit constitutionnel*, Paris, Masson, 11. Baskı, 1992. (“Pactet, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyadır).
- PASQUIER (Claude du), *Introduction à la théorie générale et à la philosophie du droit*, Neuchâtel, Delauchaux & Niestlé S.A., 3. Baskı, 1948.
- PATTORA (Enrico), “Réalisme juridique scandinave”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.511 vd.
- PAZARCI (Hüseyin), *Uluslararası Hukuk Dersleri*, Ankara, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1985, c.I.
- PAZARCI (Hüseyin), *Uluslararası Hukuk Dersleri*, Ankara, Turhan Kitabevi, Birinci Kitap, 7. Baskı, 1998 (“Pazarcı, *op.cit.*, c.I” şeklinde zikredilmiştir); İkinci Kitap, 5. Baskı, 1998 (“Pazarcı, *op.cit.*, c.II” şeklinde zikredilmiştir).

- PEASLEE (Amos J.), *Constitutions of Nations*, The Hague, Martinus Nijhoff, Dorothy Peaslee Xydis Tarafından Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, (vol. I: "Africa", 1965; vol. II: "Asia, Australia and Oceania", 1966; vol. III: "Europe", 1968; vol. IV: "Americas", 1970).
- PECZENİK (Alexander), "The Concept 'Valid Law'", *Scandinavian Studies in Law*, Vol. 16, 1972, s.213-251.
- PEÏSER (Gustave), *Droit administratif*, Paris, Dalloz, 1989.
- PEKCANITEZ (Hakan), Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, *Medenî Usûl Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2005.
- PERELMAN (Chaïm), *Logique juridique: nouvelle rhétorique*, Paris, Dalloz, 1976.
- PERELMAN (Chaïm), "L'idée de justice", in *Le Droit naturel, Annales de philosophie politique*, t.III, (Institut international de philosophie politique), Paris, P.U.F., 1959, s.124 vd.
- PERRIN (Jean-François), *Pour une théorie de la connaissance juridique*, Genève, Librairie Droz, 1979.
- PETEV (Valentin), "Hans Kelsen et le Cercle de Vienne: à quelle point la théorie du droit est-elle scientifique?", in Paul Amssek (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. "Léviathan", 1992, s.237 vd.
- PETIT ROBERT = Paul Robert, *Dictionnaire de la langue française* (rédaction dirigée par A. Rey et J. Rey-Debove), Paris, Le Robert, 1991.
- PEYROU-PISTOULEY (Sylvie), *La Cour constitutionnelle et le contrôle de la constitutionnalité des lois en Autriche*, Paris, Economica, 1993.
- PEZANT (Jean-Louis), "Loi de finances", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.599-601.
- PEZANT (Jean-Louis), "Loi", Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.597-598.
- PFERSMANN (Otto), "De la justice constitutionnelle à la justice internationale: Hans Kelsen et la seconde guerre mondiale", *Revue française de droit constitutionnel*, 1993, n°16, s.761-789.
- PFERSMANN (Otto), "La révision constitutionnelle en Autriche et en Allemagne fédérale: théorie, pratique, limites", in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.7-65.
- PHILIP (Loïc), "La valeur juridique de la Déclaration des droits de l'homme et du citoyen du 26 août 1789 selon la jurisprudence du Conseil constitutionnel", in *Etudes offertes à Pierre Kayser*, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1979, t.II, s.3317-337.
- PHILLIPS (Owen Hood) ve Paul Jackson, *Constitutional and Administrative Law*, London, Sweet & Maxwell, 8. Baskı, 1997.
- PICART (Etienne), "Vers l'extension du bloc de constitutionnalité au droit européen", *Revue française de droit administratif*, 1993, s.47-54.
- PINERO (Rodriguez), FERRER (Bravo) ve VILLA (Leguina), "Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi" (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Burcu Bostancıoğlu, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı* (Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.211-238.
- PINON (Stéphane), "Le 'nouveau droit constitutionnel' à travers les âges", *VIIIe Congrès français de droit constitutionnel*, 27 septembre 2008, www.droitconstitutionnel.org/congresParis/comC2/PinonTXT.pdf.
- PIOVANI (Pietro), "Effectività", in *Enciclopedia del diritto*, Varese, Giuffrè editore, 1965, vol.XIV, s.405-430.
- PONTIER (Jean-Marie), "La république", *Recueil Dalloz Sirey*, 1992, 31e Cahier, Chronique, XLVIII, s.239-246.

- PONTIER (Marie), "La république", *Recueil Dalloz Sirey*, 1992, 31e Cahier, Chronique, XLVIII, s.239-246.
- POSTACIOĞLU (İlhanE), *Medenî Usûl Hukuku Dersleri*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 3. Baskı, 1966.
- POWEL (Bingham), *Çağdaş Demokrasiler* (Çev. Mehmet Turhan), Ankara, Yetkin Yayınları, Tarihsiz, 1990.
- POZEN (David E.), "Constitutional Bad Faith", *Harvard Law Review*, Cilt 129, Sayı 4, Şubat 2016, s.884-955.
- PRÉLOT (Marcel) ve Jean Boulouis, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 11. Baskı, 1990. ("Prélot ve Boulouis, *op. cit.*, s." şeklindeki atıflar bu baskıyadar).
- PRELOT (Marcel), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1963.
- PRELOT (Marcel), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 3. Baskı, 1963.
- PRÉVOST Jean-François, "Le droit référendaire dans l'ordonnement juridique de la Constitution de 1958", *Revue du droit public*, 1977, s.13.
- PUNNETT (R.M.), *British Government and Politics*, Cambridge, Gower Publishing Company, 4. Baskı, 1985.
- QUERMONNE (Jean-Louis) ve CHAGNOLLAUD (Dominique), *Le gouvernement de la France sous la Ve République*, Paris, Dalloz, 4. Baskı, 1991.
- QUERMONNE (Jean-Louis), "Le référendum: essai de typologie prospective", *Revue du droit public*, 1985, s.577-589.
- QUERMONNE (Jean-Louis), "République", in Olivier Duhamel et Yves Meny (sous la direction de), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.921-924.
- QUERMONNE (Jean-Louis), *Le Gouvernement de France sous la Ve République*, Paris, Dalloz, 1983.
- QUINE (W.V.O.), *Logique élémentaire*, Paris, Hermann, 1976.
- RAPALJE (Stewart) ve Robert L. Lawrence, *A Dictionary of American and English Law with Definitions of the Technical Terms of the Canon and Civil Laws*, Jersey City, Frederick C. Linn & Co., 1888 (Reprinted 1997 by The Lawbook Exchange), s.567 (<http://books.google.com.tr>).
- RAUCENT (L.), *Cours d'introduction à la théorie générale du droit*, Bruxelles, 1980.
- RENAN (Ernest), *Qu'est-ce qu'une nation*, Paris, 1882. < http://agora.qc.ca/refextext.nsf/Documents/Nation--Quest-ce_quune_nation_par_Ernest_Renan>. Türkçe çevirisi: Ernest Renan, "Millet Nedir", *Ülkü*, Sayı 77, Temmuz 1939, s.396 vd., Sayı 78, Ağustos 1939, s.514 vd.
- Révision de la constitution et justice constitutionnelle*, (Xe Table-ronde internationale d'Aix-en-Provence des 16 et 17 septembre 1994), Documents provisoires rassemblés et reproduits par le Groupe d'études et de recherches sur la justice constitutionnelle, Université d'Aix-Marseille III, CNRS (URA 1392), (Texte photocopié, 2 tomes, 246 pages). (Les communications présentées à cette table-ronde seront prochainement publiées dans l'*Annuaire international de justice constitutionnelle*, 1994).
- REYNTJENS (F.) (rédacteur général), CONAC (G.), DU BOIS DE GAUDUSSON (J.), READ (J. S.), SLINN (P. E.), VANDERLINDEN (J.). (rédacteurs associés), *Constitutiones Africae*, Bruxelles - Paris, Bruylant - Pédone, (Publication sur feuilles mobiles), (vol.I, 1988; vol.II, 1989; vol.III, 1990; vol.IV, 1992).
- RIALS (Stéphane), "Les incertitudes de la notion de constitution sous la Ve République", *Revue du droit public*, 1984, s.587-606.
- RIALS (Stéphane), "Réflexions sur la notion de coutume constitutionnelle: à propos du dixième anniversaire du référendum de 1969", *La Revue administrative*, juillet 1979, s.265.
- RIALS (Stéphane), "Supraconstitutionnalité et systématisme du droit", *Archives de philosophie du droit*, 1986, s.57-76.

- RIGAUX (Marie-Françoise), *La théorie des limites matérielles à l'exercice de la fonction constituante*, Bruxelles, Larcier, 1985.
- RIVERO (Jean), "Rapport de synthèse", in Louis Favoreu (Ed.-), *Cours européennes et droits fondamentaux*, Actes du Colloque d'Aix-en-Provence des 19, 20 et 21 février 1981, Paris, Economica et P.U.A.M., 1982, s.528-529.
- ROBERT (Jacques), "Droit administratif et droit constitutionnel", *Revue du droit public*, 1998, n° 4, s.971-978.
- ROBERT (Jacques), "L'aventure référendaire", *Recueil Dalloz Sirey*, 1984, 41e Cahier, Chronique XL, s.241-252.
- ROBERT (Jacques), *Libertés publiques et droits de l'homme*, Paris, Montchrestien, 1988.
- ROBERT (Paul) (rédaction dirigé par A. Rey et J. Rey-Debove), *Dictionnaire de la langue française (Le Petit Robert 1)*, Paris, Le Robert, 1991.
- ROGRIGEZ-PINERO Y BRAVO FERRER (M.) ve LEGUINA VILLA (J.) (avec le concours de J. Garcia Roca et M. Sanchez Moron), "La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux", Rapport espagnol présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), (Traduit par s. Bon), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.99-132.
- ROHR (Jean), "Suisse", in Duhamel ve Meny, *op. cit.*, s.1004-1005.
- ROSE (Richard) ve KAVANAGH (Dennis), "The Monarchy in Contemporary Political Culture", *Comparative Politics*, Vol. 8, No. 4, (July 1976), s.548-576.
- ROSS (Alf), *On Law and Justice*, London, Steven & Sons, 1958.
- ROUBIER (Paul), *Théorie générale du droit*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 2. Baskı, 1951.
- ROUGEAUX (Jean-Pierre), "La Haute Cour de justice sous la Ve République", *Revue du droit public*, 1978, s.1029.
- ROUGEVIN-BAVILLE (Michel), Renaud Denoix de Saint Marc ve Daniel Labetoulle, *Leçons de droit administratif*, Paris, Hachette, 1989.
- ROUSSEAU (Charles), *Droit international public*, Paris, Sirey, 1970, Cilt I.
- ROUSSEAU (Dominique) ve SUDRE (Frédéric) (Ed.), *Conseil constitutionnel et Cour européenne des droits de l'homme*, Actes du Colloque de Montpellier des 20 - 21 janvier 1989, Paris, Editions STH, 1990,
- ROUSSEAU (Dominique), "Chronique de jurisprudence constitutionnelle 1991-1992", *Revue du droit public*, 1993, s.16-20.
- ROUSSEAU (Dominique), *Droit du contentieux constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 1992 (7. Baskı 2006).
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes* <http://un2sg4.unige.ch/athena/rousseau/jjr_ineg.html>. (İngilizce çevirisi: <http://www.constitution.org/jjr/ineq.htm>).
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı*, Çev. Rasih Nuri İleri, İstanbul, Say Yayınları, 1986.
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Le contrat social* (1762) < http://un2sg4.unige.ch/athena/rousseau/jjr_cont.html> (İngilizce çevirisi: <http://www.constitution.org/jjr/socon.htm>).
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Toplum Sözleşmesi*, Çev. Vedat Günyol, İstanbul, Adam Yayınları, 1982.
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Considérations sur le Gouvernement de Pologne, et sur sa réformation projetée* (1772), Chapitre IX (http://classiques.uqac.ca/classiques/Rousseau_jj/considerations_pologne/considerations_pologne.pdf, s.43).
- ROUSSILLON (Henry), *Le Conseil constitutionnel*, Paris, Dalloz, 2. Baskı, 1994.
- ROYLANCE (Tyler), "The Twilight of 'Modern Authoritarianism'", 29 Ekim 2014, <https://freedomhouse.org/blog/twilight-modern-authoritarianism>.
- RUFFIA (Paolo Biscaretti di), *Diritto costituzionale*, Napoli, Jovene Editore, 15. Baskı, 1989.

- RUMPF (Christian), *Türk Anayasa Hukukuna Giriş*, Ankara, 1995.
- SABUNCU (Yavuz), *Anayasaya Giriş*, Ankara, İmaj Yayınevi, 12. Baskı, 2006.
- SAĞLAM (Fazıl), “AKP'nin Anayasa Değişikliği Paketi Üzerine Düşünceler”, *Mülkiye Dergisi*, Cilt 34, Sayı 267, 2010, s.15 (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/506>).
- SAĞLAM (Fazıl), *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982.
- SALAS (Denis), “Procès”, in Alland ve Rials (Eds.), *op. cit.*, s.1238-1240.
- SALEM (Jean), *Introduction à la logique formelle et symbolique*, Paris, Nathan, 1987.
- SAMİ (Şemseddin) (Ch.Samy-Bey Frascchery), *Kamus-u Fransevi (Dictionnaire Français-Turc)*, (İkinci Tahrir), İstanbul, Mıhran, 1310.
- SAMİ (Şemseddin), *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaadet, İkdâm Matbaası, 1317, s.1061.
- SAN (Coşkun), *Anayasa Değişiklikleri ve Anayasa Gelişmeleri*, Ankara, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1974.
- SANTORA (Marc), “Amid Growing Uproar, Poland to Remove 27 Supreme Court Justices”, *The New York Times*, 3 Temmuz 2018 [<https://www.nytimes.com/2018/07/03/world/europe/poland-supreme-court-judiciary.html>].
- SARAÇ (Tahsin), *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Adam Yayınları, 3. Baskı, 1990.
- SARICA (Murat), *Siyasi Düşünce Tarihi*, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1983.
- SARICA (Ragıp), *Türkiye’de İcra Uzmanının Tanzim Salâhiyeti*, İstanbul, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, 1943.
- SARTORİ (Giovanni), “Constitutionnalism: A Preliminary Discussion”, *American Political Science Review*, Vol. 56, 1962, s.853-862.
- SARTORİ (Giovanni), “Democracy”, in *International Encyclopedia of the Social Sciences*, New York, Macmillan and Free Press, 1968, Cilt 4, s.112-121.
- SARTORİ (Giovanni), *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*, (Çev. Tunçer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan), Ankara, Yetkin Yayınları, 1993.
- SARTORİ (Giovanni), *Karşılaştırmalı Anayasa Mühendisliği*, Çev. Ergun Özbudun, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997.
- SARTORİ (Giovanni), *Demokrasi Kuramı* (Çev. Deniz Baykal), Ankara, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz.
- SCHMITT (Carl), *Théorie de la Constitution*, Çev. Lilyane Deroche, Paris, P.U.F., “Léviathan”, 1993.
- SCHWARZ-RIEBERLANN VON WAHLENDORF (H.A.), *Éléments d’une introduction à la philosophie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1976.
- SEGUR (Philippe), “Qu’est-ce que la responsabilité politique?”, *Revue du droit public*, 1999, s.1599-1623.
- SERDAR (Sertaç), “İnternet Demokrasi”, *Bilgi ve Toplum*, 1999, Sayı 2, s.9-16.
- SERİM (Ekrem), “Anayasayı Değiştirme Sorunu”, *Ankara Barosu Dergisi*, Cilt 34, 1977, Sayı 1, s.35-37.
- SEROZAN (Rona), “Anayasayı Değiştirme Yetkisinin Sınırları”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt XXXVII, Sayı 1-4, 1972, s.135-141.
- SEURIN (Jean-Louis) (Ed.), *Le constitutionnalisme aujourd’hui*, Paris, Economica, 1984.
- SHANK (Alan), *American Politics, Policies and Priorities*, Boston, Ally and Bacon, Inc, 4. Baskı, 1984.
- SHAW (Malcolm N.), *International Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 5. Baskı, 2003.
- SHEARER (Ivan Anthony), *Starke’s International Law*, London, 11. Baskı, 1994 (“Starke, *op. cit.*” şeklinde kısaltılmıştır).
- SİEYÉS (Emmanuel) *Qu’est-ce que le Tiers Etat* (Edition critique avec une introduction et des notes par Roberto ZAPPERI, Genève, Librairie Droz, 1970).
- SİEYES (Emmanuel), “Tiers Etat Nedir?” (Çev. S. Derbil), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, CiltVIII, 1951, Sayı 1-2, s.126-207.

- SİEYÈS (Emmanuel), “Tiers Etat Nedir?”, (Çev. Süheyp Derbil), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt VIII, 1951, Sayı 1-2, s.126-207.
- SLUSAR (Mark R.), “The Confusion Defined: Questions and Problems of Process in the Aftermath of the Clinton Impeachment, *Case Western Reserve Law Review*, Summer 1999, Vol. 49 Issue 4, s.869-901.
- SMİTH (S. A. de) ve Rodney Brazier, *Constitutional and Administrative Law*, London, Penguin Books, 6. Baskı, 1989.
- SOYSAL (Mümtaz), “Anayasaya Uygunluk Denetimi ve Uluslararası Sözleşmeler”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayını, 1986, Cilt 2, s.5-18.
- SOYSAL (Mümtaz), “Türkiye’de Anayasa Yargısının İşlevi ve Konumu”, in *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1984, Cilt I, s.92.
- SOYSAL (Mümtaz), “Uluslararası Andlaşmalar Konusunda Anayasa Yargısı”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1997, Cilt 14, s.171-187.
- SOYSAL (Mümtaz), *100 Soruda Anayasanın Anlamı*, İstanbul, Gerçek Kitabevi, 4. Baskı, 1977.
- SÖZER (Ali Nazım), *Hukukta Yöntembilim*, İstanbul, Beta, 2008.;
- STARCK (Boris), Henri Roland ve Laurant Boyer, *Introduction au droit*, Paris, Litec, 5. Baskı, 2000.
- STARKE Ivan Anthony Shearer, *Starke’s International Law*, London, 11. Baskı, 1994 (“Starke, *op. cit.*” şeklinde kısaltılmıştır).
- STASSİNOPOULOS (Michel), *Traité des actes administratifs*, Paris, LGDJ, 1973.
- STEPHENS (Otis H.) ve John M. Scheb II, *American Constitutional Law*, Belmont, Thomson-West, 2003.
- STEWART (Charles E.), ““Land Reform” Decision”, *American Journal of International Law*, Vol. 85, s.690-702.
- STRÖMHOLM (S.) ve VOGEL (H.-H.), *Le “réalisme scandinave” dans la philosophie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1975.
- SUDRE (Frédéric), “L’interdiction de l’avortement: le conflit entre le juge constitutionnel irlandais et la Cour européenne des droits de l’homme”, (Note sous Cour européenne des droits de l’homme, Arrêt du 29 octobre 1992, *Open Door et Dublin Well Women c. Irlande*), *Revue française de droit constitutionnel*, 1993, s.216-220.
- SUDRE (Frédéric), *Droit européen et international des droits de l’homme*, Paris, PUF, 8. Baskı, 2006.
- SUİSSE: “La Suisse”, *Pouvoirs*, no 43, 1987.
- SULE (Satish), *German Legal System and Laws*, Oxford ve New York, Oxford University Press, 2003.
- SZOBO (Nick), “Interpreting Power: The Principle of Least Authority”, <http://szabo.best.vwh.net/interpretingpower.html> (15 Ocak 2010).
- ŞAHBAZ (İbrahim), “Anayasa Yargısında Yokluk”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 56, 1999, Sayı 4, s.23-48.
- ŞAHİN (Ali Oğuz), *Başbakan ve Bakanların Görevleriyle İlgili Cezaî Sorumlulukları*, Ankara, Palme Yayıncılık, 1999.
- ŞEMSEDDİN SAMÎ (Ch.Samy-Bey Frascbery), *Kamus-u Fransevi (Dictionnaire Français-Turc)*, (İkinci Tahrir), İstanbul, Mıhran, 1310.
- ŞEMSEDDİN SAMÎ, *Kâmûs-u Turkî*, Dersaadet, İkdâm Matbaası, 1317.
- ŞENEL (Alaeddin), *Siyasal Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1985 (“Şenel, *op. cit.*” şeklinde kısaltılmıştır).
- TALMON (Stefan), *Recognition of Governments in International Law*, Oxford, Oxford University Press, 2004.
- TAN (Turgut), “Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Yürütmenin Düzenleme Yetkisi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1987, Cilt 3, s.203-216.
- TANİLLİ (Server), *Anayasalar ve Siyasal Belgeler*, İstanbul, Cem Yayınevi, İstanbul, 1976.

- TANÖR (Bülent) ve Necmi Yüzbaşıoğlu, *1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku*, İstanbul, Beta, 7. Baskı, 2005.
- TANÖR (Bülent), *İki Anayasa: 1961-1982*, İstanbul, Beta, 3. Baskı, 1994.
- TANÖR (Bülent), *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, İstanbul, BDS Yayını, 1990.
- TAVUZ (Şenay), "Av. Senih Özay ile Söyleşi", *İzmir Barosu Bülteni*, 8 Mart 2013 Özel Sayısı, s.11-19.
- TDK, *Türkçe Sözlük* = Hasan Eren et al. (haz.), *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, Yeni Baskı, 1988.
- TEBALDESCHI (Ivanoe), "Validità ed efficacia della norma giuridica", *Rivista internazionale di filosofia del dritto*, n.37, 1960, s.293-299.
- TEKİNAY (Selahattin Sulhi), *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1992.
- TERNÉYRE (Philippe), "Point de vue français sur la hiérarchie des droits fondamentaux", in Pierre Bon (sous la coordination de-), *Etudes de droit constitutionnel franco-portugais*, (Journées d'études des 9 et 10 novembre 1990, à l'Université de Pau et des Pays de l'Adour), Paris, Economica, 1992, s.35-69.
- TERRÉ (François), *Introduction générale au droit*, Paris, Dalloz, 6. Baskı, 2003.
- TEZCAN (Durmuş), Mustafa Ruhan Erdem ve Oğuz Sancakdar, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002.
- TEZİÇ (Erdoğan), "Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Esas Açısından Denetimi," *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1986, Cilt 2, s.21-38.
- TEZİÇ (Erdoğan), "Parlamento Kararı ve Kanun", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1989, Cilt 5, s.121-130.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Anayasa Hukuku*, İstanbul, Beta, 13. Baskı, 2009.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Seçim Sistemleri*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1967.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Türk Parlamento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1980.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Türkiye'de 1961 Anayasasına Göre Kanun Kavramı*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972.
- THAYER (James Bradley), "The Origin and Scope of the American Doctrine of Constitutional Law", *Harvard Law Review*, Vol. 7, No. 3 (Oct. 25, 1893), s.129-156.
- THOMAE DE AQUINO Sancti Thomae de Aquino Scriptum super Sententiis liber IV a distinctione XVI ad distinctionem XVII [17032] Super Sent., lib. 4 d. 16 q. 1 a. 2 qc. 3 s. c. 2 (<http://www.corpusthomaticum.org/snp0000.html>).
- THOMAE DE AQUINO Sancti Thomae de Aquino, *Summa Theologiae*, Prima Secundae, Quaestio 91 (Textum Leoninum Romae 1888, <http://www.corpusthomaticum.org/sth2090.html>). Fransızca tam metin: <http://docteurangelique.free.fr/fichiers/page.htm>. İngilizce tam metin: <http://www.ccel.org/ccel/aquinas/summa.toc.html>; <http://www.newadvent.org/summa/>; <http://www.sacred-texts.com/chr/aquinas/summa/index.htm>
- TİKVEŞ (Özkan), *Teorik ve Pratik Anayasa Hukuku*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1982.
- TOINET (M.-F.), *Le système politique des Etats-Unis*, Paris, PUF, 1987.
- TOPÇUOĞLU (Hamide), *Hukuk Sosyolojisi Dersleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1963, c.I.
- TOUSCOZ (Jean), *Droit international*, Paris, P.U.F., Thémis, 1993.
- TÖNÖR (Bülent), *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri*, İstanbul, Afa, 3. Baskı, 1996.
- TRAULSEN (Vicki), "The German Federal Constitutional Court's Decision on Asylum Law", *German Yearbook of International Law*, Cilt 39, 1996, s.544-557.
- TREANOR (William Michael), "Taking Text Too Seriously: Modern Textualism, Original Meaning, and the Case of Amar's Bill of Rights", *Michigan Law Review*, Cilt 106, 2007, s.487-543) (<http://www.michiganlawreview.org/assets/pdfs/106/3/treanor.pdf>).

- TRİBE (Laurence H.), *American Constitutional Law*, New York, Foundation Press, 2000, c.I.
- TROPER (Michel) ve JAUME (Lucien) (Ed.), *1789 et l'invention de la constitution*, (Actes du Colloque de Paris organisé par l'Association française de science politique, les 2, 3 et 4 mars 1989, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Bruylant, 1994.
- TROPER (Michel), "Constitution" in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.103-104.
- TROPER (Michel), "Justice constitutionnelle et démocratie", *Revue française de droit constitutionnel*, n°1, 1990, s.31-48.
- TROPER (Michel), "Kelsen, la théorie de l'interprétation et la structure de l'ordre juridique", *Revue internationale de philosophie*, 1981, s.518-529.
- TROPER (Michel), "La Constitution de 1791 aujourd'hui", *Revue française de droit constitutionnel*, n°9, 1992, s.3-14.
- TROPER (Michel), "La Constitution et ses représentations sous la Ve République", *Pouvoirs*, n°4, 1978, s.61-72.
- TROPER (Michel), "La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen en 1789", Communication présentée au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.13-33.
- TROPER (Michel), "Le droit, la raison et la politique", *Le Débat*, n°64, 1991, s.186-192.
- TROPER (Michel), "Le positivisme comme théorie du droit", in Christophe Grzegorzczak, Françoise Michaut et Michel Troper (Ed.) *Le positivisme juridique*, Bruxelles et Paris, E.Story-Scientia et L.G.D.J., 1992, s.273-286.
- TROPER (Michel), "Le problème de l'interprétation et la théorie de la supralégalité", *Recueil d'études en hommage à Charles Eisenmann*, Paris, Editions Cujas, 1975, s.133-151.
- TROPER (Michel), "Norme (en théorie du droit)", in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.407.
- TROPER (Michel), "Un système pur du droit: le positivisme de Kelsen", in Pierre Bouretz (Ed.), *La force du droit: panorama des débats contemporains*, Paris, Editions Esprit, 1991.
- TROPER (Michel), L'intervention dans le débat suivi de sa communication sur "La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen en 1789" présentée au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.32.
- TROPER (Michel), *Pour une théorie juridique de l'Etat*, Paris, P.U.F., Coll. "Léviathan", 1994.
- TUNAYA (Tarık Zafer), *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, 5. Baskı, 1982. ("Tunaya, *op. cit.*, s." şeklindeki atıflar bu baskıyadır).
- TUNAYA (Tarık Zafer), *Siyasî Müesseseler ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, 2. Baskı, 1969.
- TUNÇ (Hasan) (der.), *Türkiye'ye Komşu Devletlerin Anayasaları*, Ankara, Asil Yayın, 2008, 315 s.) (Dokuz devletin anayasası var).
- TUNÇ (Hasan), *Karşılaştırmalı Anayasa Yargısı*, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997.
- TUNÇAY (Mete) (der.), *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi (Seçilmiş Yazılar)*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, 3 Cilt.
- TURHAN (Mehmet) , "Başbakanın Seçimi ve Atanması", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 26, Eylül 1986, Sayı 3, s.27 vd.
- TURHAN (Mehmet), "Anayasasının Hak Temelli Yorum ve Anayasa Mahkemesi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 62, sayı 3, Yıl 2007, s.379-404.
- TURHAN (Mehmet), "Anayasaya Aykırı Anayasa Değişiklikleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXIII, 1976, Sayı 1-4, s.63-104.
- TURHAN (Mehmet), *Hükümet Sistemleri*, Ankara, Gündoğan Yayınları, 2. Baskı, 1993.
- TURHAN (Mehmet), *Siyaset ve Anayasa*, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1995.

- TURİNAY (Faruk), “Anayasayı İhlal Suçu Üzerine Bir İnceleme”, *Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2012 (Gerçek Basım Yılı: 2015), Cilt 1, Sayı 2, s.289-310 (<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/yuhfd/article/view/5000136743/5000125628>).
- TURNER (Ralph V.), “The Origins of the Medieval English Jury: Frankish, English, or Scandinavian?”, *The Journal of British Studies*, Vol. 7, No. 2. (May, 1968), s.1-10. (jstor.org)
- TURPIN (Dominique), “Parfaire l'Etat de droit en reformant ou supprimant la Haute Cour de justice”, *Les Petites affiches*, 4 mai 1992, n° 54, s.41.
- TURPIN (Dominique), *Contentieux constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1986.
- TURPIN (Dominique), *Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., “Quadrige”, 4. Baskı, 2003.
- TURPIN (Dominique), *Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., 2. Baskı, 1994. (“Turpin, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyadır).
- TURPIN (Dominique), “Critiques de la représentation”, *Pouvoirs*, 1978, no 7, s.7-16.
- TURPIN (Dominique), *Contentieux constitutionnel*, Paris, PUF, 1986.
- TUSHNET (Mark), “Authoritarian Constitutionalism”, *Cornell Law Review*, 2015, Cilt 100, s.391-462.
- TÜLEN (Hikmet), *Türk Anayasa Hukukunda Bakanların Cezaî Sorumluluğu ve Meclis Soruşturması*, Konya, Mimoza, 1999.
- TÜRK DİL KURUMU (Haz.: Hasan Eren *et al.*), *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1988.
- TÜRK HUKUK KURUMU, *Türk Hukuk Lügatı*, Ankara, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, 1944, (Tıpkı 3. Baskı: Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1991).
- TÜRKÇAPAR (Tahsin), “Anayasa Mahkemesinin Anayasada Yapılan Değişiklikleri Denetleme Yetkisi”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt IV, 1978 (Ocak-Nisan), Sayı 1-2, s.28-29.
- TÜZEL (Sadık), *Anayasa Hukuku*, İzmir, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, 3. Baskı, 1969.
- TWOMEY (Anne), “Methods of Choosing a Head of State”, <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1997-98/98bp12.htm> (1.2.2001).
- ULUŞAHİN (Nur), “Yokluk Teorisinin Anayasa Hukukunda Yeri ve Uygulanabilirliği”, *Prof. Dr. Ergun Özbudun'a Armağan*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2008, c.II, s.675-739.
- ULUŞAHİN (Nur), *Anayasal Bir Tercih Olarak Başkanlık Sistemi*, Ankara, Yetkin, 1999.
- UMAR (Bilge), *Hukuk Başlangıcı*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1997.
- UYGUN (Oktay), “Demokrasilerde Çoğunlukçu ve Çoğulcu Demokrasi Modelleri”, *Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısı*, Ankara, Ankara, TBB Kültür Merkezi, 5 Haziran 2010 (Bildiri metni TBB tarafından kitap halinde yayınlanacaktır).
- UYGUN (Oktay), *1982 Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Rejimi*, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1992.
- UYGUN (Oktay), *Federal Devlet*, İstanbul, Çınar Yayınları, 1996.
- UYTTENDAELE (Marc), *Precis de droit constitutionnel belge*, Bruxelles, Emile Bruylant, 2001.
- ÜNAL (Şeref), *Anayasa Hukuku Açısından Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkimlik Teminatı*, Ankara, TBMM Kültür ve Sanat Kurulu Yayınları, Tarihsiz (1994).
- ÜNAL (Şeref), *Temel Hak ve Özgürlükler ve İnsan Hakları Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997.
- ÜSTÜNDAĞ (Saim), *Medenî Yargılama Hukukunun Esasları*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1973.
- VANDERNOOT (Pierre), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux” (Rapport de la Cour d'Arbitrage de Belgique présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes), *Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 4, s.51-88.
- VANQUICKENBORNE (Marc), “Quelques réflexions sur la notion de validité”, *Archives de philosophie du droit*, 1968, s. 185-194.

- VEDEL (Georges) ve Pierre Delvolvé, *Droit administratif*, Paris, Presses universitaires de France, 1992, 2 Cilt.
- VEDEL (Georges), “Discontinuité du droit constitutionnel et continuité du droit administratif: le rôle du juge”, *Mélanges Marcel Waline*, Paris, LGDJ, 1974, s.777.
- VEDEL (Georges), “Introduction”, in *La Constitution et l'Europe*, Journée d'étude du 25 mars 1992 au Sénat, Paris, Montchrestien, 1992, s.23-31.
- VEDEL (Georges), “La compétence de la Haute-Cour”, in *Mélanges dédiés à M. le professeur Joseph Magnol*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1948, s.393-422.
- VEDEL (Georges), “La place de la Déclaration de 1789 dans le ‘bloc de constitutionnalité’”, *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, (Colloque des 25 mai et 26 mai au Conseil constitutionnel), Paris, P.U.F., 1989, s.35-64.
- VEDEL (Georges), “Le précédent judiciaire en droit public français”, *Journées de la Société de législation comparée*, 1984, s.265-288.
- VEDEL (Georges), “Shengen et Maastricht: à propos de la décision n°91-294 DC du Conseil constitutionnel du 25 juillet 1991”, *Revue française de droit administratif*, 1992, s.173-184.
- VEDEL (Georges), “Souveraineté et supraconstitutionnalité”, *Pouvoirs*, 1993, n° 67, s.79-97.
- VEDEL (Georges), *Manuel élémentaire de droit constitutionnel*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1949 (Tekrar Baskı: 1989).
- VELU (Jacques), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), *Revue universelle des droits de l'homme*, 1990, s.225-240.
- VELU (Jacques), *Droit public*, Bruxelles, Bruylant, 1986, t.I.
- VERGOTTINĬ (Giuseppe de), *Diritto costituzionale comparato*, Padova, CEDAM, 1999.
- VERZĬJL (Jan Hendrik Willem), *International Law in Historical Perspective*, Leiden, Sijthoff, 1973, Vol. VI, s.316.
- VILLA (Vittoria), *La science du droit*, Trad. par Odile et Patrick Nerhot, Bruxelles, Paris, Story-Scientia, L.G.D.J., 1991.
- VIRALLY (Michel), “Notes sur la validité du droit et son fondement”, in *Recueil d'études en hommage à Charles Eisenmann*, Paris, Editions Cujas, 1975, s.452-467.
- VIRALLY (Michel), “Sur un pont aux ânes: les rapports entre droit international et droits internes”, *Mélanges offerts à Henri Rolin*, Paris Editions A. Pedone, 1964, s.487-505.
- VIRALLY (Michel), *La pensée juridique*, Paris, L.G.D.J., 1961.
- VĬLLA (Vittoria), *La science du droit*, (Çev.: Odile ve Patrick Nerhot), Bruxelles, Paris, Story-Scientia, L.G.D.J., 1991.
- VĬNCENT (Jean), Serge Guinchard, Gabriel Mantagnier, André Varinard, *Institutions judiciaires*, Paris, Dalloz, 7. Baskı, 2003, s.61
- VĬVĬEN (Auguste), *Études administratives*, Paris, Guillaumin, 1859 (<http://visualiseur.bnf.fr/Visualiseur?Destination=Gallica&O=NUMM-89859>).
- VOERMANS (Wim), “Councils for the judiciary in EU countries”, http://siteresources.worldbank.org/INTLAWJUSTINST/Resources/Voermans_article.pdf
- VOISSET (Michèle), “Pouvoirs de crise”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.785-788.
- WALLACE (Rebecca), *International Law*, London, Sweet & Maxwell, 1997.
- WARD (Richard) ve Amanda Wragg, *Walker & Walker's English Legal Systems*, Oxford, Oxford University Press, 9. Baskı, 2005.
- WEHR (Hans), *A Dictionary of Modern Written Arabic*, Wiesbaden, Otto Harrasswitz, 4. Baskı, 1979.
- WELAN (Manfried) “The Federal Presidency”, <http://www.hofburg.at/en/index.htm> 2.2.2001.
- WHAERE (K.C.), *Modern Anayasalar*, Çev. Mehmet Turhan, Ankara, Değişim Yayınları, 2. Baskı, 1985.

- WHEARE (K. C.), *Modern Anayasalar*, Çev. Mehmet Turhan, Değişim Yayınları, Ankara, 1985.
- WHER (Hans), *A Dictionary of Modern Written Arabic*, (Edited by J. Milton Cowan), New York, Spoken Language Services, 4. Baskı, 1976.
- WIGNY (Pierre), *Cours de droit constitutionnel*, Bruxelles, Bruylant, 1973.
- WIGNY (Pierre), *Droit constitutionnel: principes et droit positif*, Bruxelles, Bruylant, 1952, (2 tomes).
- WILLOUGHBY (Westel Woodbury), *The Constitutional Law of the United States*, New York, Baker, Voorhis, 1929, c.I, s.42 (books.google.com.tr/books?id=9YBuK9ASCzIC...)
- WİGNY (Pierre), *Droit constitutionnel*, Bruxelles, Etablissements Emile Bruylant, 1952, Cilt I.
- WILSON (James Q.) ve DİLULLİO (John J.), *American Government: Institutions and Policies*, Boston, New York, Houghton Mifflin Co., 9. Baskı, 2004.
- WOLL (Peter), *American Government: Readings and Cases*, Boston, Little, Brown and Company, 1975.
- WRIGHT (Quincy), “Veto”, *The New Book of Knowledge*, 2000, *The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/veto.html>, 2.1.2001;
- WROBLEWSKI (Jerzy), “L’interprétation en droit: théorie et idéologie”, *Archives de la philosophie du droit*, 1972.
- WWW (İnternet kaynakları bibliyografyanın sonundadır.)
- YARDLEY (D. C. M.), *Introduction to British Constitutional Law*, London, Butterworth & Co., 1960.
- YAYLA (Yıldızhan), “Anayasa Mahkemesine Göre Cumhuriyetin Özü”, *Hıfzı Timur’un Anısına Armağan*, İstanbul, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Milletlerarası Münasebetler Enstitüsü Yayını, 1979, s.1012-1013.
- YAZIR (Elmalılı M. Hamdi), *Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İstılahları Kamusu*, İstanbul, Eser Neşriyat, 1997, 5 Cilt.
- YILDIRIM (Cemal), *Mantık: Doğru Düşünme Yöntemi*, Ankara, V Yayınları, 1987.
- YILDIZ (Musafa), *Anayasa Yargısında Geçici Tedbir Kararı*, İstanbul, Beta, 1998.
- YOUNG (Donald), “Vice-President of the United States”, *The New Book of Knowledge*, 2000, *The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/vp/vpusa.html>, 2.1.2001.
- YÜZBAŞIOĞLU (Necmi), “Avrupa İnsan Hakları Hukukunun Niteliği ve Türk Hukuk Düzenindeki Yeri Üzerine”, *İnsan Hakları Merkezi Dergisi* (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını), Cilt II, Mayıs 1994, Sayı 1, s.26-38.
- YÜZBAŞIOĞLU (Necmi), *Türk Anayasa Yargısında Anayasallık Bloku*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993.
- ZABUNOĞLU (Yahya K.), “Thomas Hobbes, Hayatı, Eserleri ve Hukukî Fikirleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, 1957, Sayı 1-2, s.277-297.
- ZABUNOĞLU (Yahya Kazım), *Kamu Hukukuna Giriş: Devlet*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1973 (“Zabunoğlu, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- ZAKARIA (Fareed), “The Rise of Illiberal Democracy”, *Foreign Affairs*, November–December 1997.
- ZEKOLL (J.) ve REİNMANN (M.) (Eds.), *Introduction to German Law*, The Hague, Kluwer Law International, 2005.
- ZIERLIEN (Karl-Georg)’in VIII. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990) nda Yaptığı Sözlü Açıklama, *Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt V, s.178-180.
- ZOLLER (Elisabeth), *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, 2. Baskı, 1999.

ANAYASALAR

Bu kitapta zikredilen çeşitli ülkelerin anayasa metinlerinin İngilizce çevirilerine aşağıdaki internet sitelerinden ulaşılabilir:

“ICL: International Constitutional Law”: <http://www.servat.unibe.ch/icl/> (A. Tschentscher).

Constitution Finder: <http://confinder.richmond.edu/> (John Paul Jones, Richmond Üniversitesi).

Constitution Society: <http://www.constitution.org/cons/natlcons.htm>

CODICES (Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu Veri Tabanı): <http://codices.coe.int/>
(CODICES > Constitutions > English > Europe >)

BU KİTAPTA ZİKREDİLEN ANAYASALARIN KAYNAKLARI

A.B.D.: 17 Eylül 1787 Tarihli Amerika Birleşik Devletleri Federal Anayasası (İngilizce Aslı): http://www.constitution.org/constit_.htm.

Almanya: 23 Mayıs 1949 Tarihli Alman Anayasası (İngilizce Çevirisi): <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

Arnavutluk: 21 Ekim 1998 tarihli Arnavutluk Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.ipls.org/services/constitution/const98/contents.html>

Avustralya: 9 Temmuz 1900 Avustralya Anayasası (İngilizce Aslı): http://www.servat.unibe.ch/icl/as00000_.html

Avusturya: 1929 Avusturya Anayasası (Bundes-Verfassungsgesetz in der Fassung von 1929) (İngilizce Çevirisi): http://www.servat.unibe.ch/icl/au00000_.html.

Belçika: 17 Şubat 1994 Tarihli Belçika Anayasası. Fransızca Aslı: http://www.senate.be/senbeldocs/constitution/const_fr.html; İngilizce Çevirisi: http://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/grondwetEN.pdf

Bosna Hersek: 1 Aralık 1995 Tarihli Bosna Hersek Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.ccbh.ba/eng/p_stream.php?kat=518

Bulgaristan: 13 Temmuz 1991 Tarihli Bulgaristan Anayasası İngilizce Çevirisi: <http://www.government.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0159&n=000007&g=>

Çek Cumhuriyeti: 16 Aralık 1992 Tarihli Çek cumhuriyeti Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.hrad.cz/en/czech-republic/constitution-of-the-cr.shtml>

Danimarka: 5 Haziran 1953 Tarihli Danimarka Anayasası, İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/da00000_.html.

Ermenistan: 27 Kasım 2005 tarihli Ermenistan Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.president.am/library/constitution/eng/?chapter=1>

Estonya: 28 Haziran 1992 Tarihli Estonya Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.president.ee/en/estonia/constitution.php>

Finlandiya: 11 Haziran 1999 Tarihli Finlandiya Anayasası (İngilizce Çevirisi): <http://www.om.fi/constitution/3340.ht>.

Fransa: 4 Ekim 1958 Tarihli Fransız Anayasası. Fransızca Aslı: http://www.legifrance.gouv.fr/html/frame_constitution.htm.

Hindistan: 26 Kasım 1949 tarihli Hindistan Anayasası. İngilizce Metin: <http://lawmin.nic.in/coi.htm>

Hollanda: 17 Şubat 1983 Tarihli Hollanda Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/nl00000_.html

İrlanda: 1 Temmuz 1937 Tarihli İrlanda Anayasası (İngilizce Aslı): <http://www.constitution.ie/reports/ConstitutionofIreland.pdf>

İspanya: 27 Aralık 1978 Tarihli İspanyol Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/sp00000_.html.

- İsrail:** Çeşitli Temel Kanunlar. İngilizce Çevirileri: http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_yesod1.htm.
- İsveç:** 1 Ocak 1975 Tarihli İsveç Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.riksdagen.se/templates/R_Page_6357.aspx
- İsviçre:** 14 Nisan 1999 Tarihli İsviçre Anayasası. Fransızca Aslı: <http://www.admin.ch/ch/f/rs/101/index.html>.
- İtalya:** 27 Aralık 1947 Tarihli İtalyan Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/it00000_.html.
- Japonya:** 3 Kasım 1946 Tarihli Japon Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/ja00000_.html.
- Kanada:** 1867'den 1982'ye Anayasal Kanunlar (*Constitution Acts, 1867 to 1982*) İngilizce Metni: <http://laws.justice.gc.ca/en/const/index.html>. Fransızca Metni: <http://laws.justice.gc.ca/fr/const/index.html>
- Lüksemburg:** 17 Ekim 1868 Tarihli Lüksemburg Anayasası. Fransızca Aslı: <http://www.etat.lu/SCL/CNST0999.PDF>;
- Macaristan:** 20 Ağustos 1949 Tarihli Macaristan Anayasası (23 Ekim 1989 Tarihinde Çok büyük Ölçüde Değiştirilmiştir). İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/hu00000_.html
- Norveç:** 17 Mayıs 1814 Tarihli Norveç Anayasası (İngilizce Çevirisi): <http://odin.dep.no/odin/engelsk/norway/system/032005-990424/index-dok000-b-n-a.html>.
- Portekiz:** 2 Nisan 1976 Tarihli Portekiz Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/po00000_.html
- Rusya:** 12 Aralık 1993 Tarihli Rusya Federasyonu Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.constitution.ru/en/10003000-01.htm>
- Slovakya:** 3 Eylül 1992 Tarihli Slovak Cumhuriyeti. Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1376>
- Slovenya:** 23 Aralık 1992 Tarihli Slovenya Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/?lang=1>
- Şili:** 21 Ekim 1980 tarihli Şili Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://confinder.richmond.edu/admin/docs/Chile.pdf>
- Tunus:** 1 Haziran 1959 Tarihli Tunus Anayasası. Fransızca Çevirisi: <http://www.tunisieinfo.com/indexreference.html>
- Yeni Zelanda:** 13 Aralık 1986 tarihli Yeni Zelanda Anayasası (*New Constitution Act 1986*). İngilizce Aslı: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1986/0114/latest/whole.html#DLM94204>
- Yunanistan:** 9 Haziran 1975 Tarihli Yunan Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.hri.org/MFA/syntagma/>

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://www.legifrance.gouv.fr>
- <http://bulentnuriesen.com/cv.htm>
- <http://cercle.u-bordeaux4.fr/colloque-des-29-et-30->
- <http://codices.coe.int>
- <http://codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn=default.htm>
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Montesquieu_2.png.
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Uffizi_13,_Niccol%C3%B2_Machiavelli.JPG).
- <http://confinder.richmond.edu/>
- <http://de.wikipedia.org/wiki/Kanzlerdemokratie>.
- <http://edc.unige.ch/>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Town_meeting

http://en.wikipedia.org/wiki/Antonin_Scalia
http://en.wikipedia.org/wiki/Appenzell_Innerrhoden
http://en.wikipedia.org/wiki/Athenian_democracy
<http://en.wikipedia.org/wiki/Bhutan>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Brunei>
http://en.wikipedia.org/wiki/Collective_responsibility
http://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_Sweden
http://en.wikipedia.org/wiki/Constitutional_court
[http://en.wikipedia.org/wiki/Ecclesia_\(ancient_Athens\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ecclesia_(ancient_Athens))
<http://en.wikipedia.org/wiki/E-democracy>
http://en.wikipedia.org/wiki/Federal_states.png
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Adhémar_Esmein
http://en.wikipedia.org/wiki/German_nationality_law
<http://en.wikipedia.org/wiki/India/Religions#Demographics>
http://en.wikipedia.org/wiki/Italian_nationality_law
http://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Bodin
http://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Jacques_Rousseau
<http://en.wikipedia.org/wiki/Landsgemeinde>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Monarchy>
http://en.wikipedia.org/wiki/Order_of_succession
http://en.wikipedia.org/wiki/Original_intent
http://en.wikipedia.org/wiki/Parliament_of_Australia
http://en.wikipedia.org/wiki/Philadelphia_Convention
http://en.wikipedia.org/wiki/Plain_meaning_rule
<http://en.wikipedia.org/wiki/Quebec>
http://en.wikipedia.org/wiki/Regional_state
http://en.wikipedia.org/wiki/South_African_general
http://en.wikipedia.org/wiki/State_non-sovereign
<http://en.wikipedia.org/wiki/Swaziland>
http://en.wikipedia.org/wiki/Three_generations_of_human_rights
http://en.wikipedia.org/wiki/Town_meeting
http://en.wikipedia.org/wiki/Vice_President_of_the_United_States
<http://etext.lib.virginia.edu/ebooks/>
http://fr.wikipedia.org/wiki/Convention_nationale
<http://fr.wikipedia.org/wiki/Déconcentration>
http://fr.wikipedia.org/wiki/Louis_XIV
<http://gallica.bnf.fr/>
<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k52223p>
<http://government.is/constitution/>
<http://laws.findlaw.com/us/>
http://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents/amendV_due_process1.html
<http://www.hmso.gov.uk/acts/acts1999/19990034.htm>
<http://www.accpuf.org>
<http://www.ai.ch/en/politik/sitzung/>
<http://www.americanconstitutionsociety.org/>
<http://www.anayasa.gov.tr>
<http://www.archives.gov/publications/ref-info-papers/112/images/linda-brown-lg.jpg>
<http://www.bundesverfassungsgericht.de>
<http://www.codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn=default.htm>
<http://www.conseil-constitutionnel.fr>
<http://www.constitution.org>
<http://www.constitution.org/jl/2ndtreat.htm>

<http://www.constitution.org/liberlib.htm>
<http://www.cortecostituzionale.it>
<http://www.droitconstitutionnel.org/images/fav001.jpg>
<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/>
http://www.economist.com/surveys/displayStory.cfm?Story_id=80851
<http://www.filosofico.net/mac01.htm>
<http://etext.library.adelaide.edu.au/m/machiavelli/niccolo/m149p/>
<http://www.findlaw.com/cascode/supreme.html>
<http://www.franz-oppenheimer.de/foto.php>
<http://www.glariosa.ch/varia/landsgemeinde2006/index.htm>
<http://www.gov.ph/aboutphil/consart17.asp>
<http://www.gutenberg.net/index.shtml>
<http://www.hauriou.net/maurice.hauriou.html>
<http://www.hls-dhs-dss.ch/textes/f/F766.php>
<http://www.iacl-aidc.org/>
<http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>
<http://www.ipu.org/parline-e/reports/larda> 1015.htm, 1017.htm, 1029.htm , 1056.htm, 1125.htm, 1158.htm, 1161.htm, 1191.htm, 2155, 2001, 2303, 2017, 2157, 2121, 2555, 2263, 2191_B.htm, 2121_A.htm, 2157_A.htm, 2161_B.htm; 2255_B.htm, 2261_B.htm, 2293_B.htm, 2303_B.htm nolu raporlar
<http://www.journal-officiel.gouv.fr>
<http://www.kantone-web.ch/kantone/ai/en/politik/>
<http://www.kantone-web.ch/kantone/ai/en/politik/sitzung/>
http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic2_eng.htm
http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic4_eng.htm
<http://www.law.cornell.edu/topics/constitutional.html>
<http://www.law.ualberta.ca/centres/ccs/>
<http://www.lectlaw.com/tcon.htm>
<http://www.legilux.public.lu/leg/a/archives/2009/0043/a043.pdf#page=2>
http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/images/rise_parliament/bill_rights.jpg
<http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/docs/laws/charter.html>
<http://www.rechtspraak.nl/Information+in+English/The+Council+for+the+Judiciary.htm>
http://www.riksdagen.se/templates/R_Page_____6357.aspx
http://www.riksdagen.se/templates/R_PageExtended_____6325.aspx
<http://www.sec.state.ma.us/cis/cistwn/twnidx.htm>
http://www.servat.unibe.ch/icl/sz00000_.html
<http://www.servat.unibe.ch/law/icl/>
<http://www.strategie.gouv.fr/IMG/pdf/NotedeVeille49.pdf>
<http://www.supremecourt.gov>
<http://www.svp-gl.ch/>
<http://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest50.shtml>
http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/europe/belgiqueetat_histoire.htm
<http://www.tribunalconstitucional.es/>
<http://www.venice.coe.int>
<http://www.vfgh.gv.at/>
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016>. ■

DİZİN

Not: İngilizce ve Fransızca kavramlar için ikinci cildin sonundaki *İngilizce ve Fransızca Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüklerine* bakılabilir.

10'uncu Değişiklik (*Amendment X*) (ABD), 342
16-24 Ağustos 1790 tarihli Kanun (Fransa), 281
1648 Devrimi, 830
1787 ABD Federal Anayasası, 144, 374, 391
1789 İhtilalinden Önceki Dönem (*Ancien Régime*), 749
1789 Tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi, 620
1799 (*VIII'inci Yıl*) Anayasası, Madde 75, 381
1814 *Charte*, 382, 388
1814 ve 1830 Fransız Şartları, 129
1848 Helvetya Federal Cumhuriyeti, 374
1848 İtalyan Anayasası (*Statuto Albertino*), 129
1871 tarihli Reich Anayasası, 378
1876 Kanunu Esasisi, 388
1917 İhtilali, 459
1919 Bayyera Hür Devleti Anayasası, 382
1919 Weimar Anayasası, 379
1921 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu-Meclis Hükûmeti Sistemi, 632
1921 Türk Anayasası, 129
1924 Anayasası, 265
1924 Türk Anayasası, 379
1949 Alman Anayasası, m.67, 696
1949 Alman Anayasası, m.68, 697
1949 Alman Anayasası, m.81, 699
1977 SSCB Anayasası. m.102-Emredici Vekalet, 750
1994 Belçika Anayasası, m.96, 696
2010 Anayasa Değişiklikleri, 153
2010 Referandumu (Türkiye), 155
2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun, 383
367 Kararı, 298
5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, m.309, 158
6718 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu, 166, 167
---A---
A verbis legis non est recedendum (Kanunun Sözünden), 309
Aarnio, 273, 305
Abadan, Yavuz, 66
Abberufungsrecht (Geri Çağırma Hakkı), 767
ABD - başkanlık sistemi, 645
ABD - hükûmet sistemi, 645

ABD Anayasasının Başlangıcı, 135
ABD Yüksek Mahkemesi Başkanı (*Chief Justice*), 647, 646
ABD'de Atamalar, 648
ABD'de Bütçe, 649
ABD'de Mesaj, 649
ABD'de Sekreterler, 646
ABD'de Veto, 649
ABD'de Yargı Kuvveti, 647
ABD'de Yasama, 645
ABD'de Yürütme Organı, 646
ABD'de bazı eyaletlerinde *recall*, 766
Abrogata lege abrogante non revivescit lex abrogata (ilga eden kanunu ilga etmek, ilga edilmiş kanuna tekrar hayat vermez), 365, 366
accidentalialia, 224, 332
ACCPUF, 5
Act of Settlement (1701), 520, 523, 526, 606), 832
açık deniz (*high sea, haute mer*), 493
açık denizde nükleer deneme, 494
açık denizin serbestliği (*freedom of the high sea*), 493
açık mektup, onay işleminin belgesi (*letters patent*), 240
açık oylama (*vote public*), 887
açık sayım, 796
açıklama (*statement*), 914
açıklık (*clarté*), 232
ad hoc komisyonlar (*commissions ad hoc*), 880
adalar (*islands*), 488, 563
Adalet Bakanlığı, 3
adem-i merkezî hukuk düzenleri (*ordres juridiques décentralisés*), 251
adem-i merkezî üniter devlet (*État unitaire décentralisé*), 549
adem-i merkezîleşmiş hukuk düzeni, 221
adem-i temerküz (*déconcentration*), 546
administrative state, 619
Advancement of Learning, 310
af çeşitleri, 972
af çıkarmak (*amnistie*), 971
agora, 734
Agulhon, 534
Ağaoğlu Ahmet Bey, 35, 107

- ahali, 470
ahlâken meşru, 715
ahlâk-hukuk-din, 715
ahlakî veya siyâsî bir hiyerarşi, 202
Ahmet Mithat (Metya), 35, 106
aidiyeti, 183
aile babası (*pater familias*), 452
aile oyu (*vote familial*), 787
aile teorisi, 451
air space, 495
Aix-Marseille III, 98
Akad, 466
Akbay, 64
Akbay, Muvaffak, 66
akdetme (*conclusion*) yetkisi), 968
Akhalar, 467
âkılın kelâmı, 312
Akın, İlhan, 66
aksiyle kanıt (*meşum-u muhalefet, argumentum a contrario*), 356
aksiyolojik geçerlilik (*validité axiologique*), 182
Al Gore, 646
Alaska, 487, 497
alenî oy (*vote public*), 792
Aleskerli, Alesker, 3
algılama (*télédetection*), 495
Aliyev, İlham, 164
Alman Komünist Partisi, 721
Alman Medeni Kanunu, 277
Alman Weimer Cumhuriyetinde, 683
Almanya - teşriî zorunluluk hali, 699
Almanya Federal Anayasa Mahkemesi (*das Bundesverfassungsgerichts*), 588
Almanya'da ısdar formülü, 926
Alsace-Lorraine, 486, 753
alt meclis (*chambre basse, lower house*), 835
alt yapı (*infrastructure*), 457
Altan, Alparslan, 160
amacı, 185
amaçsal yorum (*purposive theory*), 275, 276
Amar, Akhil, 270
amendment, 400
American Constitution Society, 24
Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi Kararları, 6
Amerikan realistleri, 283
Amerikan tipi kurucu meclis, 392
Amerikan ve İskandinav realist hukuk akımları, 182
Amerikan Yüksek Mahkemesi, 254
âmî lafız, 315
amnistî (*amnistie, af*), 345, 973, 975
ampirik demokrasi teorisi, 704
ampirik doğrulama (*vérification empirique*), 170
ampirik tutarlılık, 57
ana hukuk, 34, 36
ana soyundan intikal sistemi (*matrilinear system of succession, système matrilineaire*), 525
anatüze, 39
anayasa (*constitution*), 116
anayasa bilimi, 37
anayasa değişikliği, 397-419
anayasa değişikliği kavramı, 397
anayasa değişikliği mekanizmaları, 153
anayasa değişikliği nedir, 399
anayasa değişikliği teklif etme yetkisi, 409
anayasa değişikliği - iki defa görüşülmesi, 412
anayasa değişikliği yoluyla anayasaya karşı hile, 164
anayasa hukuku - ceza hukuku, 83
anayasa hukuku - genel kamu hukuku, 63
anayasa hukuku - idare hukuku ayrımı, 68, 72
anayasa hukuku - idare hukuku ilişkisi, 77
anayasa hukuku - malf hukuk, 83
anayasa hukuku - muhakeme hukukları, 84
anayasa hukuku - özel hukuk dalları, 84
anayasa hukuku - siyasal felsefe, 61
anayasa hukuku - siyaset bilimi, 58
anayasa hukuku - siyasî tarih, 61
anayasa hukuku - uluslararası kamu hukuku, 62
anayasa hukuku bilimi, 39
Anayasa Hukuku Dergisi, 20
anayasa hukuku dogmatığı, 56
anayasa hukuku doktrininin tarihsel gelişimi, 87
anayasa hukuku geçer; idare hukuku baki kalır (*verfassungsrecht vergeht, verwaltungsrecht besteht*), 82
anayasa hukuku - anayasa hukuku bilimi, 174
anayasa hukuku - diğer disiplinler ilişkisi, 58
anayasa hukuku - hukukun diğer dalları ilişkiler, 62
anayasa hukuku kavramı, 31-113
anayasa hukuku kürsüsü, 88
anayasa hukuku profesörü (ilk), 88
anayasa hukuku terimi, 34
anayasa hukuku ve siyasal kurumlar, 98
anayasa hukukunda siyasal bilim yaklaşımı, 95
anayasa hukukunda yaklaşım biçimleri, 53
anayasa hukukunun "saf" teorisi, 57
Anayasa Hukukunun Bilgi Kaynakları, 1-29
anayasa hukukunun devamsızlığı (*discontinuité du droit constitutionnel*), 83
anayasa hukukunun diğer hukuk dalları karşısındaki üstünlüğü, 101
anayasa hukukunun geçiciliği, 82
anayasa hukukunun genel esasları, 47, 50
anayasa hukukunun genel teorisi, 50, 56
anayasa hukukunun kısımları, 50
anayasa hukukunun klasik teorisi, 88
anayasa hukukunun konusu, 43

anayasa hukukunun mahfuz alanı, 77
 anayasa hukukunun niteliğinde değişme, 99
 anayasa hukukunun pozitivist teorisi, 169
 anayasa hukukunun tanımı, 39
 anayasa hukukunun uygulama alanında genişleme, 100
 anayasa hükmü olmaktan çıkarma, 380
anayasa kavramı, 115-168
 anayasa kavramının tanımı, 116
 Anayasa Konseyi (*Conseil constitutionnel*), 99
 anayasa konvansiyonları (*conventions of the constitution*), 126, 234
 anayasa koyucunun niyetleri (*intentions of constitution's framers*), 271
 Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, 5
 Anayasa Mahkemesi Kararları, 4
 Anayasa Mahkemesi kararları-özel hukuka etkisi, 85
 anayasa normları arasında hiyerarşi, 199, 224
anayasa normlarının geçerliliği sorunu, 169-259
 anayasa normlarının geçerliliğinin asıl (*per quam*) koşulu, 182
 anayasa terimi, 31
 anayasa türleri, 122
 anayasa yapma iktidarı, 369
 anayasa yapma usûlleri, 387
 anayasa, 245
 anayasacılığa aykırı anayasa, 148
 anayasacılığın özü, 145
anayasacılık (constitutionalism), 143-150
 anayasacılık dalgaları, 146
 anayasacılık hareketleri, 143
 anayasacılıksız anayasalar (*constitutions without constitutionalism*), 148
 anayasa-dışı (*extra-constitutionnel*), 198
 anayasa değişme (*constitutional change, changement constitutionnel*), 398
 anayasal kanunlar (*lois constitutionnelles*), 34
 anayasal kötü niyet (*constitutional bad faith*), 168
 anayasal metrukiyet, 159
 anayasal monarşi, 522, 523
 anayasal nitelik, 118, 181
 anayasal oto-determinasyon hakkı, 575
 anayasal otoritercilik (*constitutional authoritarianism*), 710
 anayasal parçalanma (*constitutional dismemberment*), 709
anayasal teamüller, 228-250
 anayasal teamüllerin geçerliliği, 228
 anayasal teamüllerin hukukî değeri, 233
 anayasal teamüllerin unsurları, 231
 anayasalar, 1
 anayasaların başlangıçlarında Allah, 136
 anayasaların değiştirilmesi ihtiyacı, 401

anayasaların içerikleri (*contenu des constitutions, contenu matériel des constitutions*), 134
 anayasaların içerikleri, 134
anayasaların yapılması ve değiştirilmesi, 369-420
 anayasaların yapılması, 371
 anayasallaşma, 86
 anayasallık denetiminin olmadığı bir sistemde anayasaya aykırı kanunların geçerliliğinin temeli, 256
 anayasallık karinesi, 367
 anayasallık, 118, 181, 243
 anayasanın bütünüyle değiştirilmesi (*total revision, révision totale*), 131, 399
 anayasanın değiştirilemeyecek hükümleri, 205
 anayasanın istikrarı, 401
 anayasanın kısmî değişikliği (*partial revision*), 414
 anayasanın özü (*esprit de la constitution*), 164
 anayasanın ruhu sorunu, 222
 anayasanın üstünlüğü, 77
anayasanın yorumu, 261-367
 anayasasız anayasacılık (*constitutionalism without constitution*), 149
 anayasasız anayasacılık, 149
 anayasasızlaştırma, 151
 anayasaüstü değerler hukukun genel ilkeleri, 191
 anayasaüstü ilkelerin hukuken geçersizliği, 196
 anayasaüstü kurulmuş kurucu iktidar (*pouvoir constituant supraconstitué*), 188
 anayasaüstü normlar, 197
 anayasaüstü prensipler, 189
 anayasaüstü prensiplerin varlığını savunan tezler, 188
anayasaüstülük (supraconstitutionnalité) sorunu, 187-198
 anayasaüstülük teorisinin genel eleştirisi, 192
 anayasaya aykırı kanun, 253
 anayasaya aykırı kanunların geçerliliği sorunu, 253, 257
 anayasaya aykırılık (*contrariété à la constitution, inconstitutionnalité*), 156
 anayasaya karşı cürüm (*attentato alla costituzione*), 158
anayasaya karşı hile (fraude à la constitution), 160-167, 223
 anayasayı değiştirme usûlleri, 408
 anayasayı ihlâl (*violation de la constitution*), 157
 anayasayı ihlâl suçu (TCK, m.309), 157, 158
 anayasayı ilga (*abrogation de constitution*), 151, 374, 376
 anayasayı kasten ihlâl (*intentional violation of the constitution*), 157
 anayasayı veya diğer bir federal kanunu kasten ihlâl (*vorsätzlicher verletzung des*

grundgesetzes oder eines anderen bundesgesetzes), 157
 andlaşmalar (*traités*), 968
 Andora Prenslığı (*Principat d'Andorra*), 470, 551, 518, 551
 Andreotti, 685
 Anglesler, 825
 Anglo-Sakson Krallığı, 825
 Anglo-Sakson tipi parlâmenter sistem, 676
Animus hominis est anima scripti, 272
Animus, 232
 Ankara Üniversitesi (Hukuk ve SBF) Kütüphaneleri, 25
Annuaire international de justice constitutionnelle, 8, 22
 Antartika, 496
 anti-demokratik cumhuriyet, 535
 anti-hegemonyacı sonuçlar, 775
 antlaşmaların devamlılığı ilkesi, 447
 Appenzell Innerrhoden, 735 (oy hakkı), 785
 Aquinalı Aziz Thomas, 508
 Aral, 64, 237
 arama, 25, 28
 araştırma komisyonları (*commissions d'enquête sans pouvoirs judiciaires*), 879
 araştırma komisyonu (*commission d'enquête*), 951
Arbitragehof van België, 588
argumentum a contrario, 356
argumentum a fortiori, 359
argumentum a maiori ad minus (büyükten küçüğe doğru akıl yürütme), 359
argumentum a minori ad maius (küçükten büyüğe doğru akıl yürütme), 360
argumentum a simili valet in lege (kıyas yoluyla yapılan çıkarsama hukukta geçerlidir), 353
argumentum pro subjecta materiae, 273
 Aristo - kuvvetler ayrılığı teorisi, 606
 Aristo, 452, 606
 Aristoteles, Politika, 606
 Arné, 187, 188
 Arsel, 41, 70, 108
 artık oyların dağıtılış (*répartition des restes*), 809
 Asal, Barkın, 384
 asıl (*per quam*) koşulu, 182
 asıl metin (*original text*), 401
 askerlik, 848
 asl, muhtassus binnas olmamalıdır, 349
 aslın uygunluğunun tasdik edilmesi (*certification*), 929
 aslî (ilksel, *originaire*), 977
 aslî farklar - başkanlık sistemi ile parlâmenter sistem arasında, 636
 aslî kurucu iktidar - tali kurucu iktidar ayrımı, 370

aslî kurucu iktidar (*pouvoir constituant originaire*), 370-396
 aslî kurucu iktidar -egemenlik, 504
 aslî kurucu iktidar, 151, 371, 376
 aslî kurucu iktidarı tepkisi, 294
 aslî kurucu iktidarın biçimleri, 387
 aslî kurucu iktidarın devamlılığı meselesi, 396, 397
 aslî kurucu iktidarın ortaya çıkış halleri, 371
 aslî kurucu iktidarın sahibi, 385
 aslî kurucu iktidarın sınırlı olduğu görüşü, 386
 aslî nitelik (sıfat-ı asliye, *essentialia*), 334
Association des Cours constitutionnelles ayant en partage l'usage du français, 5
Association française de science politique, 96
 Asur, 466
 aşîkâr bir adaletsizlik (*injustice flagrante*), 190
 aşîret, 451
 aşkın bir düzen (*ordre transcendant*), 224
 ataerkil (*patriarcale*) ailede), 452
 atamalar - ABD'de, 648
 Atatürk - kuvvetler ayrılığı teorisi, 616
 Atatürk soyadı, 894
 atıfet işlemleri (*acts of mercy, actes de clémence*), 971
 Atina'da ekklesia, 734
 Attik-Delos Deniz Birliği, 467
attorney general- ABD'de adaletten sorumlu sekretere, 646
 Aubert, 226, 225
 Augustinus, 180
 Avam Kamarası (*House of Commons*), 127, 568, 668, 828
 Avrupa Birliği (Topluluğu) hukuku, 209
 Avrupa Birliği konfederasyon mu, federasyon mu, 553
 Avrupa İçin Bir Anayasa İhdas Eden Antlaşma (*Treaty Establishing a Constitution for Europe*), 554
 Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu, 4
 Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, 214
 Avrupa Toplulukları, 553
 Avustralya - kadınlara oy hakkı, 785
 Avustralya Yüksek Mahkemesi (*High Court of Australia*), 588
 Avusturya Anayasa Mahkemesi (*Verfassungsgerichtshof österreich*), 588
 Avusturya, 565
 Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, 552
 Ay (Dünyanın uydusu), 496
 ayağa kalkarak veya oturarak oy (*vote par assis ou levé*), 886
 aynı anlamda *vicarius non habet vicarium* (vekil, vekil atayamaz), 343

aynı kişinin hem yürütmeye, hem de yasamada görev alması, 637, 644, 665
 ayrıcalıklarından vazgeçme, 373
 ayrılma (*dissociation*), 589
 ayrılma (*secession*), 441
 ayrılma hakkı (*droit de sécession*), 543, 552, 556
 ayrılma veya bölünme (*secession*), 438
 ayrılma yoluyla federalizm (*fédéralisme par dissociation*), 589
 ayrılma yoluyla federasyon kurulması, 589
 ayrımcılık yapılmaması ilkesi (*principe de non-discrimination*), 187, 191
 azınlık milliyetçiliği (*minority nationalism*), 484
 azınlıkların artık temsili, 838
 azınlıkların tanınmaması (*non-reconnaissance de minorités*), 543
 azil (*révocation*), 749
 azil yasağı - temsili vekalet, 756
 Aziz Augustinus, 180
 Aziz Paul, 507
 Aziz Thomas, 508
 azledilememe (*non-révocabilité*), 756
---B---
 baba soyundan - ana soyundan intikal, 525
 baba soyundan intikal (*succession en ligne paternelle*), 525
 Babanzade İsmail Hakkı, 35, 104
 Babil, 466
 Bacon, 310
 Badinter, 201
 Baer, Susanne, 4
 bağımsız devlete bölünme (*démembrement*), 374
 bağımsız devletlerin birleşmesi, 374
 bağımsız varlık (*entities*), 563
 bağımsızlık (*independence*), 498
 bağımsızlık savaşı, 373
 bağışlama yetkisi (*power of pardon*), 971
 bağlayıcı (*obligatoire*), 938, 940
 bağlı yetki (*compétence liée* - emredici vekâlet teorisi), 749
 bağlı yetki (*compétence liée*), 932
 bakan (*minister, ministre*), 660
 bakan-başkan (*ministerpräsident*), 578
 bakanlar - başkanlık sisteminde, 642
 bakanlar (*ministers* - İngiltere’de), 660, 669
 bakanlar kurulu, 660
 bakanlar kurulu - yasama çalışmalarına katılma, 665
 bakanlık dayanışması (*solidarité ministérielle* - meclis hükûmeti sisteminde), 630
 bakiye yetkiler (*residual powers, compétences résiduelles*), 342, 582
 balıkçılık bölgesi (*fishery zone*), 493
 baraj, 815
 barışçıl ayrılma (*sécession pacifique*), 373

Barrot, Odilon, 546
 Barthélemy ve Duez, 119
 Barthélemy, 386
baseline, 491
Basic Law: Freedom Of Occupation (Çalışma Özgürlüğü Hakkında Temel Kanun), 127
Basic Law: Human Dignity And Liberty (İnsan Onuru Ve Hürriyeti Hakkında Temel Kanun), 127
Basic Law: Israel Lands (İsrail Toprakları Hakkında Temel Kanun), 127
Basic Law: The Government (Hükümet Hakkında Temel Kanun), 127
Basic Law: The Judiciary (Yargı Hakkında Temel Kanun), 127
Basic Law: The Knesset (Knesset [Parlamento] Hakkında Temel Kanun), 127
Basic Law: The President Of The State (Devlet Başkanı Hakkında Temel Kanun), 127
Basic Law: The State Economy (Devlet Ekonomisi Hakkında Temel Kanun), 127
 basit (*tek-turlu*) çoğunluk, 802, 803
 basit çoğunluk (*majorité simple*), 803, 888, 889
 basit devlet, 542
 basit idarî makamlar (*simples autorités administratives*), 69
 Başbakan (*Prime Minister* - İngiltere’de), 669, 670
 başbakan (*prime minister, premier ministre*), 660
 başbakan-bakanlar, 660
 başbakanın ortaya çıkması- İngiltere’de, 669
 başbakanın yokluğu - meclis hükûmeti sistemi, 630
 başbakanlık hükûmeti (*prime ministerial government*), 677
 başbakanlık sistemi, 677
 Başgil, Ali Fuat, 35, 37, 41, 71, 106, 425, 429, 528
 başkalaştırma (*alteration*), 399
 başkan (*president*), ABD’de, 641
 başkan (*président*), parlamentolarda, 874
 Başkan Yardımcısı (*Vice President*), ABD’de, 646
 Başkan Yardımcısı - Senatonun Başkanı, 875
 başkan yasama organını feshedemez, 644
 başkan, halk tarafından seçilir, 643
 başkan, yasama çalışmaları, 645
 başkan, yasamanın güvenine dayanmaz, 643
 başkanlık demokrasisi (*presidential democracy*), 640
başkanlık hükûmet sistemi (*presidential system of government*), 640-656
 başkanlık hükûmeti, 650
 başkanlık rejimi (*presidential regime, régime présidentiel*), 640

başkanlık sistemi - aslı özellikler, 641
 başkanlık sistemi (*presidential system, système présidentiel*), 636, 640
 başkanlık sistemi çift meşruluk sorununa yol açabilir, 654
 başkanlık sistemi demokratik bir yönetim yaratır, 652
 başkanlık sistemi güçlü bir yönetim yaratır, 651
 başkanlık sistemi iktidarın kişiselleşmesine yol açabilir, 654
 başkanlık sistemi ile parlâmenter sistem arasındaki aslı farklar, 636
 başkanlık sistemi ile parlâmenter sistem arasındaki tali farklar, 637
 başkanlık sistemi istikrarlı bir yönetim yaratır, 651
 başkanlık sistemi katıdır, 653
 başkanlık sistemi rejim krizlerine yol açabilir, 653
 başkanlık sistemi siyasal kutuplaşmaya yol açabilir, 654
başkanlık sistemi, 569-586, 639, 656, 677
 başkanlık sisteminde karşılıklı etkileşim araçları, 647
 başkanlık sisteminde yasama-yürütme dengesi, 649
 başkanlık sisteminin güçlü ve zayıf yanları, 650
 başkanlık sisteminin prototipi, 645
 başkanlık sisteminin tali özellikleri, 644
 başkanlık sisteminin zayıf yanları, 653
 başkanlıkçılık (*prezidansiyalizm, presidentialism, präsidentialisme*), 640
 başkent teşkilâtında, 545
 başlangıç (*preamble, préambule*), 135
 başlangıçların bağlayıcılıkları, 136
 başlangıçların hukukî değeri, 136
 başpiskoposlar (*archbishops*), 851
 Batasuna partisi, 721
 Batı Sahra, 483
 Batı Şeria, 435
 batılı demokrasi, 722
 Baudrez, 201
 Bauer, 592
 Bayyera Hür Devleti Anayasası, 382, 383
 bayrak yasası (*flag law, droit du pavillon*), 494
 Beaud, Olivier 201
Begriffsjurisprudenz, 276
 Belçika - kadınlara oy hakkı, 785
 Belçika Anayasası (1831), 264
 Belçika Anayasası, m.85, 520
 Belçika Krallığı, 529
 Belçika Tahkim Mahkemesi (*Cour d'arbitrage de Belgique, Arbitragehof van België*), 588

Belçika Tahkim Mahkemesi -> Anayasa Mahkemesi (*Cour constitutionnelle, Grondwettelijk Hof*), 588
 Belçika, 523, 524, 526, 529, 596, 851
 beldeler (*communes*), 54, 548
 belirli sayıda parlâmento üyesi istemiyle yapılan referandum- anayasa değişiklikleri, 417
 belirsizlik, 178
 belli bir sınıfa (*ordres*) mensup olmaktan dolayı oy kullanma hakkı, 789
bellum justum teorisi, 219, 220
bellum omnium contra omnes, 460
 ben devletim (*l'État, c'est moi!*), 443
 ben gidiyorum, ama devlet her zaman için baki kalacak (*je m'en vais, mais l'État demeureira toujours*), 446
 Beneş, 435
 beraet-i zimmet asıldır, 334
 Berne - *Abberufungsrecht*, 767
 beşerî davranış düzeni, 179, 242
 beşerî davranış, 177
 beşerî davranışın cebrî düzeni, 179
 beşerî irade, 178
 beşte üç çoğunluk (*majority of three-fifths*- anayasa değişikliklerinde), 413
 beyan edici (bildirici, *déclaratoire*), 214
 beyaz istifa (*démission en blanc*), 756, 856
 beyyine hilaf-ı aslı ispat içindir, 333, 338
 Bhutan, 522
 Biafra, 438
Bibliothèque nationale de France, 26
 biçimsel geçerlilik (*validité formelle*), 182
 Biden, 646
 bihakkın (*de plein droit*) toplanma (parlâmento), 883
 bihakkın (*de plein droit*), 971
 bihakkın ilga, 378
 bihakkın savaş hali (*État de guerre de plein droit*), 971
 bikameralizm (*bicaméralisme*), 834
 bildirici (*déclaratif*), 251
 bildiriler (*proclamation*) İngiltere'de, 829
 bileşik devlet (*État composé*), 550, 541, 550
 bilgi (*connaissance*), 174
bilgi kaynakları (*fontes cognoscendi*), **1-29**
 bilim ile bilimin konusu, 174
 bilimde saflık, 175
 bilimin görevi, 174
 bilimin konusu, 173
 bilimsel eserler, 8
 bilimsel sorunlar-siyasî sorunlar, 729
 bilimsel yorum (ilmî tefsir, doktrin yorumu, *interprétation scientifique, interprétation doctrinale, scholarly writings, academic writings*), 268

- bilinemezlik (*non-cognitivism*) ilkesi, 171
Bill of Atteinder, 671
Bill of Rights (1689), 125, 390, 605, 669, 831
Bill, 125
 bilme (*connaissance*) kavramı, 173, 729
 bilme alanı - irade alanı, 729
 bilme konusu (*objet de la connaissance*), 172
 bir kez daha görülmek üzere parlâmentoya geri
 gönderme, 915, 937
 bir kişi, bir oy (*one man, one vote*), 786
 bir şeyi zıkr ile tahsis etmek, maadasına münafi
 olmaz, 329
 birahane hükûmeti (*gouvernement de brasserie*),
 679
 birden çok siyasal parti, 705
 Biret, İdil, 894
 bireysel azil usûlü, 766
 bireysel genel af, 972
 bireysel oy (*suffrage individuel*), 789
 bireysel oy ilkesi, 789
 bireysel sorumluluk - meclis hükûmeti sistemin-
 de, 631
 bireysel sorumluluk (*responsabilité individuelle*,
individual ministerial responsibility), 661, 664
 birinci anayasacılık dalgası, 147
 birinci derece temel haklar, 200, 203
 birinci meclis (*première chambre*), 835
 birinci meclisler ile ikinci meclisler arasındaki
 farklar, 836
 birinci meclislerin despotizmi, 843
 birinci seçmenler (*électeurs primaires*), 788
 Birleşik Arap Emirlikleri, 530
 birleşik devlet, 562
 birleşik emirlik, 562
 Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (*Supreme*
Court of the United Kingdom), 610, 673
 birleşme (*association*), 589
 birleşme (*unification, reunification, merger*), 438
 birleşme yoluyla federalizm (*fédéralisme par*
association), 589
 birleşme yoluyla federasyon kurulması, 589
 Birleşmiş Milletler Antlaşması (m.2), 439
 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi
 (*Convention on the Law of the Sea*), 491
 birliğin durumu - ABD'de, 649
 birlik toprağı (*union territories*), 563
 birlikte (*cumulative*), 664
 Biscaretti di Ruffia, 119
 bitişik bölge (*contiguous zone, zone contiguë*),
 491
 biyolojik teori, 453
 bizzat o normun minimum etkililiğı, 186
Blog of the International Journal of
Constitutional Law, 24
 blok halinde oylama, 394
 blok oylama (*vote bloqué*), 698
 blok oylama: ya kabul et, ya reddet, 698
 blokaj tehlikesi - kuvvetler ayrılığı teorisi, 617
 bloke liste (*liste bloquée*), 814
 Bluntschili, 453
 Bodin, Jean, 427, 452, 498
 boğazlar (*straits, détroits*), 491
 Bonald, 508
 Bonapartist anayasacılık, 394
 Borbon, 524
 borçlara halef olma, 441
 borçların devamlılığı ilkesi, 448
 Bordeaux Hukuk Fakültesi, 91
 Bordeaux okulu (*école de Bordeaux*), 94
 Borders, 489
 borough (=kasaba), 605
 Bossi, 601
 Bossuet, 454
 Bourg, 426
 Bourgeois, 232
 Boussuet, 452
 Bouvier, 299
 boy, 451
 bölge (*regions*), 563
 bölgeler (*régions*, 547), 548
 bölgesel devlet (*Etat régional, regional state*),
 599
 bölgesel devlet (*regional government*) (federe
 devlet anlamında), 564
 bölgesel devlet-federasyon karşılaştırması, 600
 bölgesel devlet-üniter devlet karşılaştırması, 599
 bölgesel, mülki, territorial, 594
 bölünmüş egemenlik (*divided sovereignty*), 574
 Brezilya Federatif Cumhuriyeti (*República*
federativa do Brasil), 562
 Briand, 685
 Britanya *Commonwealth* Krallıkları, 551
 Britanya Kuzey Amerikası Kanunu (*British*
North America Act), 373
British Commonwealth, 553
British Library, 26
Brown v. Board of Education of Topeka kararı,
 113, 398
 Brown, Linda, 113
 Brunei Sultanlığı, 522
 Bryce, 129
Bulletin de jurisprudence constitutionnelle, 8
Bulletin on Constitutional Case-Law, 8
 bulunan yerde oy (*vote sur place*), 790
Bundesländer, 563
Bundesrat, 568
Bundesrecht bricht landesrecht, 579
Bundestag, 567, 568
Bundesverfassungsgericht, 6, 571, 588
Bundesversammlung, 568

- Burdeau, Georges, 444
Burmah Oil co. v. Lord Advocate, 126
 bütçe - ABD'de, 649
 bütçe - parlâmenter sistemde, 666
 bütçe (*budget*), 962
 bütçe ilkeleri, 964
 bütçe kanunlarının kabul edilmesi usûlü, 966
 bütçe kanunu, 962
 bütçe kavalyesi (*cavalier budgétaire*), 968
 bütçenin birliği (*unité du budget*) ilkesi, 965
 bütçenin genelliği (*universalité du budget*) ilkesi, 965, 964
 bütçenin yıllık olma (*annalité du budget*) ilkesi, 965
 bütçeyi kabul etmek, 962
 bütçeyi ret (*refus du budget*), 963
 bütün iktidarlar tanrıdan gelir (*omnis potestas a deo*), 507, halt aracılığıyla, 508
 bütün milletin temsili ilkesi, 752
 bütün olarak, genel olarak (*in glabo*), 753
 büyük dük, 520
 büyük düklik tahtı, 524
 Büyük Hürriyet Fermanı, 826
 Büyük İskender, 181
 büyük kamu iktidarları, 70
 büyüklük esası (*ordre de primogéniture*), 524
 ---C-C---
Cairn.info, 29
Calvin's Case, 480
 cansız birer varlıkmiş (*des êtres inanimés*), 304
 Capitant, Henri, 237
 Carbonnier, Jean, 305
 Cardin le Bret, 502
 Carlos, 524
 Carré de Malberg, Raymond, 90, 119, 238, 386, 895, 896
 Carreau, Dominique, 208, 213, 216
 Carter, Jimmy, 162, 431
 cebir düzeni (*ordre de contrainte*), 179, 242
 cebir işlemi (*acte de contrainte*), 179
 cebri tasarruf, 179
 Celaleddin Arif Bey, 35, 104, 105
Cercle de Vienne (Viyana Çevresi), 170
cession, 486
 ceza kanunlarının mecburiliği ilkesi, 975
 cezaî sorumluluktan siyasal sorumluluğa geçiş - İngiltere'de, 671
 cezalandırma, 461
 cezanın daha hafif bir cezaya dönüştürülmesi (*commuer, commutation*), 974
 cezanın tamamen ortadan kalkması (*remise de peine*), 974
 Chantebout, 103
 Charles I (1625-1649), 830
chartered cities, 563
 Chavez, 712
 Cheney, Dick, 646
 Chevallier, 237
Chief Justice (ABD'de), 647, 646
 Cicero, 452
 cinsiyete bağlı oy, 784
Circuits Courts of Appeal (Temyiz Mahkemeleri - ABD), 647
citizen (federe devlet vatandaşı), 566
citta, 426
 civar (yan soy, *ligne collaterale*), 525
 civar sistemi, 525
civitas, 425
 Clinton, 648
 Clinton-Lewinsky, 648
codices, 4, 5, 24
 coğrafi büyüklük, 590
 Coke, Edward, 302
collectivités territoriales, 547
comitia curiata, 518
commencement of states, 433
common heritage of mankind, 496
common law kuralları, 126, 233
common law, 125
Commonwealth Krallıkları, 551
Commonwealth of Nations, 551
communautés - Belçika, 572
Commune Concilium, 605, 668
Commune de Montory, 932
communes, 548
 Compagnoni di Luzo, Giuseppe, 88
 Confédération helvétique, 553
Congrès mondial des Roms, 485
Conseil constitutionnel, 6
conseil des Etats, 568
constituer (oluşturmak, teşkil etmek) fiili, 32, 369
constituteproject.org, 4, 24
constitutio, 31
constitution finder, 4
Constitution Society, 4
constitution, 33
Constitutional Commentary, 23
Constitutional Forum Constitutionnel, 22
constitutional law, 34
 constitutional reform act (2005), 610, 673
contra constitutionem teamülller, 236-238
contradictio in adjecto, 253
Contrat social, 460, 511
Contribution à la théorie générale de l'État, 90
convention, 229
conventions of the constitution, 126, 233
 Cornu, Gérard, 920
coronation, 527
 corporatif federalizm (*corporative federalism*), 591

- Corrado, Michael Louis, 4
cortes, 529
Costa c. E.N.E.L. davası, 209
Council of the Federation, 568
county (=ilçe, kontluk), 605
county courts, 672
Cour d'arbitrage de Belgique, 588
Cour pénale internationale, 500
Court of Appeal, 672
coutume constitutionnelle-anayasal teamül, 228
Cromwell, 831
Crown Court, 672
Crown Proceeding Act, 125, 443, 539
crown servants, 443
cumhur, 532
cumhurbaşkanı - af kanunları-geri gönderme, 322
cumhurbaşkanı, 659
cumhurbaşkanının yerine oğlunun cumhurbaşkanı olması, 518
cumhurbaşkanları - kanunları ısdar etmeyi ret, 932
cumhurbaşkanlığı süresi - iki dönemle sınırlandırılması, 162
cumhuri, 532
cumhuriyet = demokrasi, 534
Cumhuriyet Adalet Divanı (*Cour de Justice de la République*), 953
cumhuriyet dönemindeki anayasa hukuku doktrininin gelişimi, 106
cumhuriyet hükûmet şekli (*republican form of government*), 575
cumhuriyet, 532
cumhuriyetin dar anlamda tanımı, 533
cumhuriyetin geniş anlamda tanımlanması, 534
cumhuriyetin ilânı - İngiltere'de, 831
cumhuriyet-monarşi ayrımı, 517-540
çağdaş uygarlığın gerekleri, 191
Çağlar, Bakır, 37
çalışma düzeni, 871
çalışmakta olan anayasa (*constitution en action*), 79
çatışma çözme ilkeleri, 361
çeşitli hükümler (*miscellaneous provisions*), 134
çeşitlilik içinde birlik (*unité dans la diversité*), 591
çete örgütü, 180
çıkar gruplarının çoğulculuğu, 724
çıkar gruplarının korporatizmi, 728
çift meşruluk sorunu, 654
çift oy (*double vote*), 787
çifte değilme kanunu, 325
çifte monarşi (*dual monarchy*), 550
çifte sorumluluk (*double responsabilité*), 674
çifte vatandaşlık, 480
Çin - devletin ortaya çıkması, 468
çingeneler, 485
çoğu yapmaya yetkili olanın azı da yapmaya yetkili olması, 345, 359
çoğul oy (*vote plural*), 786
çoğulcu demokrasi anlayışı, 718
çoğulcu toplum yapısı, 839
çoğunluğun mutlakıyeti (*absolutisme de la majorité*), 716, 719
çoğunluk prensibi (*principe majoritaire*), 716
çoğunluk sistemi (*scrutin majoritaire*), 803
çoğunlukçu demokrasi anlayışı, 716
çoğunlukçu demokrasi modeli, 722, 723
çok oy (*vote multiple*), 786
---D---
d'Hondt usûlü, 812
Dabin, 101
dağ (*montagne*) - parlamentolarda, 878
daha az kötü (ehven-i şer), 359
Dahl, 703, 704, 705
daimî komisyonlar (*commissions permanentes*), 879
Dal, Kemal, 35, 37
Dalay Lama, 436
dalgalar ve ters dalgalar, 714
danışma görüşü (*avis consultatif*), 209
danışma referandumu, 761
Daniştay - Anayasa Mahkemesi - bağımsızlık, 80
Danimarka, 526
Danimarka'nın resmen tanınmış kilisesi (*established church of denmark*), 138
Dantzig, 209
Dantzig'te Polonya uyruklular davası, 209
Darbellay, 190, 227
Darülfünun Hukuk Şubesi, 104
de civitae dei, 180
de facto üye tamsayısı esası, 888
de Gaulle, 679
de jure üye tamsayısı esası, 888
de plein droit, bi hakkın, 971
décrets-lois, 237
defter (*cahiers*), 750
değer yargıları (*jugements de valeur*), 170
değerler alanında yokluk tezi, 171
değerlerin bilinemezliği ilkesi (*principe du non-cognitivisme des valeurs*), 170
değillemenin değillemesi, 325
değişikliğin ikinci defa kabul edilmesi, 132
değişiklik (*revision, modification*), 399
değiştirilemeyecek maddeler, 131
deist (*déiste*), 139
delegasyoncu demokrasiler (*delegative democracies*), 709, 710
delegata potestas non potest delegari (devredilmiş yetki), 343

delegatus non potest delegare (yetki almış kişi, bir başkasına yetki veremez), 343
 deli ve kör kral, 670
 delil, aslın aksini ispat içindir, 338
 Demirel, 685
 demokrasi - doğru karar almanın yöntemi, 729
 demokrasi anlayışları: çoğunlukçu ve çoğulcu demokrasi anlayışı, 716
 demokrasi kavramı, 633-652, 703
 demokrasi modelleri, 722
 demokrasi nereye gidiyor, 712
demokrasi teorisi, 703-729
demokrasi tipleri, 731-776
 demokrasilerin gri bölgesi, 708
 demokratik egemenlik teorileri, 508-514
 demokratik toplum düzeninin gerekleri, 271
 demokratik usûller, 390
demos, 704
 denetim - parlâmenter sistemde, 666
 Deniz Hukuku Sözleşmesi, 496
 Dennis Kavanagh, 530
départements, 548
department - ABD, 646
derativa potestas, 343
 derebeyler (*vassaux*), 521
 dergiler, 19, 20
 dergipark, 28
 derin deniz tabanları (*deep seabed*), 496
designatio'dan *coronatio*'ya geçiş, 232
 despotizm (*despotisme*, zorbalık), 522
Détroits, 491
 devamlılık (*constance*), 232
 devir (*cession*), 486
 devle, 424, 428
 devlet (*state*, *État*, *staat*, *stato*, *estado*), 427, 565, 563
 devlet ana hukuku, 34, 36
 devlet başkanı (*head of state*, *chef d'État*), 520, 659, 660
 devlet başkanının istemiyle yapılan referandum - anayasa değişikliklerinde, 416
 devlet başkanının mutlak veya güçleştirici veto yetkisi, 132
 devlet başkanının vetosu - anayasa değişikliklerinde, 415
 devlet başkanının yokluğu - meclis hükûmeti sisteminde, 630
 devlet birliği (*unions of states*, *unions d'États*), 550
 devlet birlikleri, 550
 devlet de kendiliğinden kuruyup gidecektir (*withering away of the state*, *dépérissement de l'État*), 458
 Devlet Duması, 568

devlet düzeylerinin üst üste gelmesi (*superposition de deux niveaux etatiques*), 564
 devlet ebedmüddettir, 446
 devlet faaliyetinin *partes potentiales summi imperii* adı altında değişik kısımları, 608
 devlet iktidarının kendisi anlamında egemenlik, 501
 devlet iktidarının nitelikleri anlamında egemenlik, 501
devlet kavramı, 421-468
 devlet kavramının tanımı, 422
 devlet kavramının uzun tanımı, 424
 devlet kelimesi üzerine bir deneme, 428
 devlet olarak katılma, 566
 devlet olma statüsü (*statehood*, devletlik), 434
 devlet sekreteri (*secretary of state* - dışişlerinden sorumlu sekreter - ABD'de), 646
devlet şekilleri, 515-601
 devlet şeklinin cumhuriyet olması, 403
 devlet tanım, 422
 devlet terimi, 424
 devlet toplulukları, 541, 552
 devlet ülkesinin bütünlüğü ilkesi (*principle of territorial integrity*, *principe de l'intégrité territoriale*), 483, 496
 devlet, unsurlarına indirgenemez, 423
 devletin beşerî unsuru, 469
 devletin devamlılığı ilkesi, 446-447
 devletin faaliyet alanı, 449
 devletin federal yapısının değiştirilmesi yasağı, 403
 devletin hukukî fonksiyonları, 891
 devletin hukukî kişiliği ilkesi, 442, 444
 devletin iktidar unsuru, 496
 devletin koruma borcu, 480
 devletin kökeni (*origine de l'État*), 451
devletin kökeni hakkındaki teoriler, 451
 devletin kuralları - çetenin kuralları, 180
 devletin kuruluşunun yenilenmesi (*renouvellement de la fondation de l'État*), 372
 devletin monarşik şekli, 403
 devletin organlarında ve yetkilerinde teklik, 544
 devletin resmî dini, 138
 devletin siyasî, sosyal, ekonomik teşkilatı, 119
 devletin temel organları, 134
 devletin temel yapısı, 119
 devletin toprak unsuru, 485
devletin unsurları, 469-514
 devletin unsurlarında teklik, 543
 devletin ülkesinin bütünlüğü ilkesi, 496
 devletin üniter yapısı, 403
 devletin yüksek organizasyonu, 40
 devletin yüksek organları, 40, 70
 devletin yürütme kuvveti, 611
 devletler hukuku, 62

Devletler Konseyi (*Conseil des États*) - İsviçre, 569
 devletlerin doğum/ölüm günü, 433
 devletlerin egemen eşitliği, 499
 devletlerin halefiyet (*succession of states*), 439, 440
 devletlerin intikali (*devolution of states*), 439, 440
 devletlerin kurulması, 432
 devletlerin sona ermesi (*extinction of states*), 436
 devletsiz milletler (*stateless nations*), 484
 devredilebilir tek oy (*single transferable vote*), 813
 devredilemez tek oy (*single non-transferable vote*), 813
 devrim (*revolution*), 151, 375, 376
 devrimlerin etkisi, 384
 devrimlerin etkisiyle anayasasızlaştırma (*déconstitutionnalisation par l'effet des révolutions*), 380-382, 448
 deyimisel yorum (*interprétation littérale*), 268
 dış egemenlik, 498
 dış geçerliliği (*validité externe*), 215
 dış ilişkiler - federasyon/konfederasyon, 557
 Di Luzo, 88
 Dicey, 125, 126, 505
diète, 553
 diğer hukuk dallarının anayasallaşması, 101
 dijital demokrasi, 740
 diktatörlük, 625
 dil birliği, 474
 dil sayısı, 474
 dilbilgisel yorum (*interprétation grammaticale*), 268
 dilekçe (*petition*) sunma usulü, 828, 829
 dilekçe hakkı, 828
 dilekçe hakkı+vergiye muvafakat silahı, 828
 dilekçe hakkının kanun tasarısına dönüşmesi, 829
 dilsel topluluk (*linguistic communities*), 563
 din birliği, 475
 din şartları, 526
 din-devlet ilişkileri, 138
 dini hermenötğin temel ilkesi, 280
 diplomatik ilişkiler hakkında viyana sözleşmesi, 447
 diplomatik koruma (*protection diplomatique*), 481
 direkt füru (*descendance directe*) sistemi, 524
 direkt hat (*direct line*) kuralı, 525
 direkt hat (*ligne directe*) sistemi, 524
discontinuité du droit constitutionnel, 83
discovery, 486
 disiplin tedbiri olarak, 857
district courts (ilk derece bölge mahkemeleri - ABD), 647

divan veya büro (*bureau*) (parlâmentolarda), 876
divided sovereignty, 574
division de la souveraineté, 574
division of power, 581, 582
 diyalektik materyalizm, 456
 diyalektik, 456
 diyet (*diète*), 553
 diyet meclisi, 553
 dogmatik, 56
 doğal yaşam, 460
 doğaüstü ilâhî hukuk doktrini, 507
doğrudan demokrasi, 512, 733-741
 doğrudan demokrasinin pratik imkânsızlığı, 739
 doğrudan demokrasinin teorik kökeni, 739
 doğrudan hükûmet (*gouvernement direct*), 733
 doğrudan oy (*suffrage direct*) ilkesi, 788
 doğrudan uygulanabilme (*applicabilité immédiate*), 580
 Doğu Ortodoks Hristiyan Kilisesi (*Eastern Orthodox Church of Christ*), 138
 doğu ortodoks hristiyanlığı (*eastern orthodox christianity*), 138
 doğum ilmhâberi (*acte de naissance*), 929
 doktrindeki hâkim görüş, 268
 dokunulmaz özgürlükler, 201
 dolanma kültürü, 161
 dolaylı hat, 525
 dolaylı oy (*suffrage indirect*), 788
 Don Juan Carlos, 524
 Dorlar, 467
 Dorsen, Norman, 4
 döküm ilkesi, 796
 dönem yasağı - anayasa değişikliğinde, 132, 407
 dönüştürme (*transformation*), 399
 Dördüncü Fransız Cumhuriyeti, 679
 dörtte üç çoğunluk (*majority of three thirds*) - anayasa değişikliklerinde, 413
 Dreyfus, 895
 Du Pasquier, 274
 Duez, Paul, 92
 Duguit - kuvvetler ayrılığı teorisi, 616
 Duguit, Léon, 40, 91, 237, 454, 517, 533, 536, 892, 893, 931
duma, 568
 Duverger, 95
 Duverger'nin kanunları - seçim sistemlerinin partî sistemleri üzerindeki etkileri, 818
Duvergerismo (Düverjecilik), 96
duygusal (émotionnel), 172
 düal egemenlik, 573
 düalist (*dualiste*, ikici) parlâmenter sistem, 673
 düalist anlayış, 212
 düalist parlâmentarizm, 673
 Dünya Çingene Kongresi, 485
 dünya devleti, 471

- dürüst yorum ilkesi, 306, 308
düşey kuvvetler ayrımı (*vertical separation of powers*), 81
düşme (*déchéance*), 856
düşme kendiliğinden hüküm ve sonuçlarını doğurur (*déchéance de plein droit*), 856
düzenleme özerkliği ilkesi (*principe de l'autonomie réglementaire*), 872
---E---
eau territoriale, 491
ebedî hüküm (*eternity clause*), 404
ecclesia (*ekklesia*, *ἐκκλησία*), 734
e-demokrasi, 740
Edward (1272-1307), 827
egemen (*sovereign*, *souverain*), 520
egemen iktidar, (aslı, *originare*), 502
egemen iktidarın başlıca nitelikleri, 502
egemen sınıf, 457
egemenliğin bölünmezliği, 502, 544
egemenliğin değişik anlamları, 498
egemenliğin devredilmezliği, 502, 739
egemenliğin devri - egemenliğin kullanılmasının devri, 743
egemenliğin devri, 743
egemenliğin kaybı, 437
egemenliğin kullanılmasının devri, 743
egemenliğin sahibi konusunda teoriler, 507
egemenliğin tekliği veya birliği ilkesi, 502
egemenlik, 496-514
egemenlik paylaşımı, 574
egemenlik, 496
ehlîyetsizlik (*incapacité* - oy hakkı), 781
Eisenmann, 287
ejus est interpretari cuius est condere (kanunu koyan onu yorumlamaya da yetkilidir), 264
ek farklar - başkanlık sistemi - parlâmenter sistem, 637
ek mali avantajlar, 870
ek oy, 787
ekber evlat (*droit d'aîné*) sistemi, 525
ekleme (*amendment*), 399
ekonomik teori, 456
ekseriyet-i sülûsan (üçte iki çoğunluk), 915
eksil hukuk (*droit imparfait*), 101
el kaldırarak oy (*vote à main levée*), 886
Election Petition Act, 798
électorat-droit, 511
elektronik demokrasi - doğrudan demokrasi, 740
Elementi di diritto costituzionale, 88
Elisabeth II, 551
elveda anayasa, 619
emir (hükümdar), 530
emir ve talimat (*instructions et directives*), 748
emir ve talimat verme yetkisi, 748
emirlik (*emirates*), 530, 563
emredici (*impératif*), 748
emredici vekalet - teorik eleştiriler, 751
emredici vekâlet (*mandat impératif*), 510, 512
emredici vekalet pratik eleştiriler, 751
emredici vekâlet teorisi (*théorie du mandat impératif*), 748, 747
emredici vekâlet yasağı, 754
en büyük artık usûlü, 809
en genç üyeler, 877
en kuvvetli ortalama usûlü, 810
en üstün iktidar (*summa potestas*), 502
en yaşlı üye, 877
endirekt hat (*ligne indirecte*), 524
enformel anayasa değişiklikleri, 398
enformel yolu, 381
Entick v. Carrington, 126
entities, 563
Epstein, 659
erkek primogenitur sistemi, 524
erken seçim, 854
Eroğul, 39, 228
error communis facit ius, 37
esas çizgi (*baseline*, *ligne de base*), 491
esas teşkilât hukuku, 34, 35
esas teşkilât kanunu, 33
esas teşkilât, 286
Esen, Bülent Nuri, 34, 41, 107
eski rejim (*ancien régime*), 789
Eski Yunan - devletin ortaya çıkması, 467
Eski Yunan - doğrudan demokrasi, 734
eskisini yenisiyle değiştirme (*remplacement*), 399
Esmein - kuvvetler ayrılığı teorisi, 616
Esmein - yarı-doğrudan demokrasi, 771
Esmein ve Duguit çağı, 105
Esmein, Adhémar, 40, 89, 379, 386
Espinass, 453
essentialia, 224, 332
estado, 427, 565
Estados unidos mexicanos, 562
estat, 427
estimatio communis, 232
Estonya, 592
eş yasakoyucu (*co-législateur*), 287
eşit iki-meclislilik, 568, 837
eşit katılım (*participation égalitaire*) ilkesi, 567
eşit olmayan iki-meclislilik (*bicaméralisme inégalitaire*), 837
eşit oy (*vote égal*, *suffrage égale*), 786
eşit temsil ilkeleri, 566
eşit temsili ilkesi (*equal representation*), 567
eşitler arasında birinci (*primus inter pares*), 660
eş-kurucu iktidar (*co-pouvoir constituant*), 292
eş-prens (*co-prince*), 551
eşyada aslolan ibahedir, 341
eşyanın tabiatı - kuvvetler ayrılığı teorisi, 616

- eş-yapıcı (*co-auteur*), 288
 eş-yasakoyucu (*co-législateur*), 288
 ETA, 721
 État, c'est moi, 443
 états-généraux, 749
 etek hattı, 489
 Etiyopya Anayasası, 388
 etkililik (*efficacité*), 182, 247
 etkin siyasal makamlar, 705
 etnik bölünmüşlük, 594
 etnik federalizm (*ethnic federalism*), 591
 etnik milliyetçilik (*ethnic nationalism*), 484
 etnik temizlik (*ethnic cleansing*), 484
 Etrüsk, 468
 European Constitutional Law Review, 8, 22
 European Public Law Journal, 22
 evanjelik lütheryen (*evangelical-lutheran*) mezhebi, 138
 evde oy (*vote à domicile*), 790
 evlenme izni, 526
 evleviyet (öncelik, *argumentum a fortiori*), 359
 evleviyetle (*à plus forte raison*), 359
 evlilik dışında doğan çocuk, 86
 evlilik, 526
exceptiones sunt strictissimae interpretationis (istisnalar dar yorumlanır), 322, 324
expressio unius est exclusio alterius (bir şeyi zikretmek, diğerini dışlamaktır), 326, 327, 328, 356
expressio unius ilkesi, 329
expressio unius non est exclusio alterius (bir şeyin zikredilmesi, diğerinin dışlanması demek değildir), 329
expressio unius non est exclusio alterius, 329, 358
 eyalet (*province*), 563, 565, 571
 eyalet anayasa mahkemesi (*landesverfassungsgerichte veya staatsgerichtshöfe*), 578
 eyalet hükümeti (*landesregierung*), 578
 eyalet valisi (*landeshauptmann*), 578
 ---F---
 Fabre, 119
 Fanfani, 685
 Faroes, 438
 faşist, 165
 Fatih William, 605
 Favoreu, Louis, 53, 86, 98, 100, 210, 216
 Federal Anayasa Mahkemesi (*Das Bundesverfassungsgerichts*), 571
 federal anayasayı ihlâl (*verletzung der bundesverfassung*), 157
federal citizens, 566
federal dependency, 563
 federal devlet - üniter devlet karşılaştırması, 558, 560
 federal devlet (*bund*), 568
 federal devlet ile federe devletler arasında yetki paylaşımı, 581
federal devlet, 561-601
 federal devlet-federe devlet ayrımı, 564
 federal devletin yetkileri, 582
 federal devletler de monarşi olabilir, 529
 federal devletlerde yargı organı, 571
 federal devletlerde yasama organı, 566
 federal devletlerde yürütme organı, 570
federal district, 563
federal government, 562, 564, 565
 federal hukuk, federe hukuktan önce gelir, 579
 federal hukukun üstünlüğü ilkesi, 579
 Federal Kanunlar Gazetesi (*Federal Law Gazette - Avusturya*), 941
 Federal Konsey (*Conseil fédéral - İsviçre*), 634
federal law shall override land law, 579
 Federal Meclis (*Assemblée fédérale - İsviçre*), 634
 federal meclis, 568
 federal mıntıka (*federal district*), 563
 federal monarşi, 530
 federal müstemleke (*federal dependency*), 563
 federal sistem (*federal system, système fédéral*), 562
 federal vatandaşlar (*federal citizens*), 566
 federal vatandaşlık, 558, 566
 Federal Yüksek Mahkeme (*Supreme Court of the United States*), 571
 federalizm - iki meclislilik, 839
 federalizm - cumhuriyet - ilişki, 598
 federalizm - demokrasi - ilişki, 598
federalizm, 561-601
 federalizmin avantajları, 593
 federalizmin değerlendirilmesi, 593
 federalizmin dezavantajları, 593
 federalizmin nedenleri, 589
 federasyon - konfederasyon karşılaştırması, 556, 558
 federasyon (federal devlet), 554
 federasyon (*federation, fédération*), 562
 Federasyon Konseyi (*Council of the Federation - Rusya'da*), 569
 federasyon konseyi, 568
 federasyon şeklindeki devletlerin resmî adları, 562
 federasyon terimi, 561
federasyon, 541, 561-601
 federasyonların kurulması, 589
 federasyonu oluşturan devletler (*component states*), 564
 federasyonun devlet yapısı, 564
 federe devlet (*État fédéré*), 564

- federe devletin örgütlenmesi, 575
 federe devletler (*État fédérés*), 564, 571
 federe devletler (*eyaletler, states*), 342
 federe devletler (*lander*), 568
 federe devletler arasında eşitlik ilkesi, 574
 federe devletlerin eşitliği ilkesi, 567
 federe devletlerin federal yasama organında eşit temsili ilkesi, 567
 federe devletlerin federasyona eşit katılımı ilkesi, 840
 federe devletlerin iç egemenliği ilkesi, 574
 federe devletlerin içişlerine karışmama ilkesi, 574
 federe devletlerin onayı, 133
 federe devletlerin özerkliği ilkesi, 586
 federe devletlerin uluslararası kişiliği, 572
 federe devletlerin yargı organı, 578
 federe devletlerin yasama organı, 576
 federe devletlerin yetkileri, 584
 federe devletlerin yürütme organı, 577
 federe vatandaşlık, 558, 566
 felsefî açı, 54
 felsefî yaklaşım, 54
 fenomenolojik, 182
 feodal vergi, 964
 Feridun Fikri, 105
 ferman (*octroi, edit, bestowal*), 387
 fermanın bağlayıcılığı, 388
 Ferrare üniversitesi, 88
 fesih (*dissolution*) yetkisi, 664, 438, 854
 fesih kurumunun parlâmenter niteliğe bürünmesi - İngiltere’de, 672
 fesih tehdidi altında güvenoyu, 697
 fetih (*conquest, conquête*), 487
 Filadelfiya Konvansiyonu, 391
 Filistin devleti, 435
 Filistin Ulusal Otoritesi (*as-sulta al-wataniyya al-filastiniyya*), 435
 Filmer, Robert, 452
 Finlandiya Kanunlar Kitabı (*Statute Book of Finland*), 941
 FKÖ, 435
 Flaman (*Flanders*) bölgesi, 596
Foedus, sözleşme, birleşme, 562
 fonksiyonel açı, 43
 fonksiyonel federalizm, 591
 fonksiyonel yorum yöntemi, 275
 fonksiyonlar ayrılığı, 617, 618
 formel anayasa değişikliği (*formal constitutional revision, formal amendment of the text*), 398
 formel ilga, 377
 formel yolu, 382
Forum Constitutionnel, 22
 forum, 734
 Frankena, 171
 Franklin - iki-meclislilik, 842
 Frankofon ülkeler anayasa mahkemesi kararları, 5
 Fransa - kadınlara oy hakkı, 785
 Fransa 1792-1795 - meclis hükûmeti sisteminin örneği, 633
 Fransa, 139, 209
 Fransa: konvansiyon dönemi (1792-1795), 633
 Fransa’da 22 Frimaire Yılı VIII (13 Aralık 1799) Anayasasının 75’inci Maddesi, 381
 Fransa’da ısdar formülü, 924
 Fransa’da Senato, 839
 Fransız 1848 Anayasası, Madde 5, 382
 Fransız anayasa hukuku doktrini konuları, 44
 Fransız Anayasa Konseyi Kararları, 6
 Fransız Anayasacılar Derneği (*Association française des constitutionnalistes*), 102
 Fransız Anayasası, m.34, 700; m.49 - gilyotin, 698
 Fransız Danıştay (Conseil d’État), 101, 381
 Fransız devrimi, 392
 Fransız doktrininde anayasa hukuku tanımı, 39
 Fransız Senatosu, 852
 Fransız sömürgeleri, 139
 Fransız temyiz mahkemesi (*cour de cassation*), 101
 Fransız tipi kurucu meclis, 392
 Fransız Uluslar Topluluğu (*Communauté française*), 553
 Fransız Üçüncü Cumhuriyeti, 679
 frenler ve dengeler (*checks and balances*) sistemi, 649
 Friedrich, 591
 ---G---
 galat-ı meşhur fasih-i mehcordan evlâdır, 37
 Gallica, 27
garantisme, 150
 garantist anayasalar (*garantiste constitutions*), 150
 gasp, 455
 gayri safi bütçe (*budget brut*) ilkesi, 965
 Gazze Şeridi (*gaza strip*), 435
 geciktirici veto - anayasa değişikliklerinde, 415
 geciktirici veto, 837, 916, 937
 geçerli oylar (*valid votes*), 889
 geçerli oylar (*votes cast*), 414
 geçerli oyların salt çoğunluğu, 889
 geçerliliğin asıl (*per quam*) koşulu, 182
 geçerliliğin ek (*sine qua non*) koşulları, 186
 geçerliliğin ön koşulları, 176
geçerlilik (*validity, validité*), **169-256**, 176
 geçerlilik koşullarına aykırılık, 250
 geçersizlik (*invalidité*), 250
 geçersizlik değil, böyle bir normun uluslararası düzeyde ileri sürülememesi, 213
 geçici divan, 877

- geçici komisyonlar-parlâmentolarda, 879
geleneksel anayasa, 122
geleneksel anayasacılık, 146
geleneksel din, 138
gelirlerin toplanmasına rıza ilkesi, 965
genel af, 972
genel af-özel af ayrımı, 972
genel baraj, 815
genel eserler, 8
genel görüşme (*question orale avec débat*), 948
genel görüşme açılması usûlü, 949
genel görüşme önergesi, 949
genel görüşme, 948, 949
genel görüşmenin değeri, 949
genel hüküm (*generalis regula*), 315, 319, 320
genel hüküm (*lex generalis*) ile özel hüküm (*lex specialis*) çatışırsa, 363
genel hükümler (*general provisions*), 134, 137
genel ısdar formülü, 928
genel ibare (*generale dictum*), 319
genel irade (*volonté générale*), 462
genel irade görüşü, 717
genel kamu hukuku, 63, 68
genel kelime (*generalia verba*), 319, 320
genel kural (*generalis regula, general rule, règle générale*), 315
genel kural ve istisna, 316
genel olarak teamül, 229
genel oy ilkesi, 510, 782
genel vali (*governor general*), 551, 577
genel vekâlet (*mandat général*), 754
genel yetki (*compétence de droit commun*), 342, 582
generalis regula generaliter est intelligenda, 319
gens (geniş aile, sülale), 426, 451
gensoru (istizah, *interpellation*), 956
gensoru müessesesinin kökeni, 958
gensoru önergesinin görüşülmesi, 959
George I, 670
George II, 670
George IV, 670
George V, 240
Georges Pinson davası, 209, 213
gerçek anayasa (*real constitution, constitution réelle*), 149
gerçek birlik, 551
gerçek kanun koyucu, 282
gerekçeli mesaj (*messaggio motivato*), 917
geri çağırma - Köy Kanunu Tasarısı Taslağı, 767
geri gönderme, 911, 915
gerrymandering, 802
gezi yolları (İsviçre Anayasası), 120
Giacometti, 226
Gicquel, 119
Giraudoux, 302
Girit - devletin ortaya çıkması, 467
Giurisprudenza costituzionale, 7
giyotin - Fransa'da rasyonelleştirilmiş güven oylaması, 698
gizli oy ilkesi, 792, 793
gizli oylama, 887
Glarus, 735
global hukuk düzeninin etkililiği, 186, 246
Google Books, 27
Gouet, 237
Gouvernement d'assemblée, 513
governments-in-exile, 435
governor general, 577
Gölcüklü, 210, 215, 271
gönüllü fesih (*voluntary dissolution*), 438
gönüllü iltihak veya emilme (*voluntary absorption*), 439
görecelik (*relativisme*) tezi, 171
görevinden istifa ettiği varsayılr (*démission d'office*), 860
görevli (*agent*), 745
görev-seçmenlik (*électorat-fonction*), 794, 509
görünüşte anayasalar (*façade constitutions*), 148, 150
görünüşte çatışma, 361
görüşme (müzakere, *délibération, débats*), 886, 911
görüşmeli sözlü soru (*question orale avec débat*), 948
göstermelik demokrasiler (*façade democracies*), 709
gözden geçirme (*revision*), 399
Göze, Ayferi, 66
gözetleme (*téléobservation*), 495
Gözübüyük, 42, 108
Grâce, 973
gramatikal yorum, 268
grand duke (*grand duc*), 520
gras ile amnisti arasındaki farklılıklar, 974
gras, 974
Gray, 283
Grévy, 236
Grote, Rainer, 3
Grotius, 608
Guizot, 88
Gumplowicz, 454
güç kullanılması yasağı, 439
güçleştirici veto, 415, 915
güçleştirilmiş mutlak çoğunluk (*majorité absolue renforcée*), 889
güçlü iki-meclislik (*strong bicameralism*), 728
Gül, Abdullah, 160
gündem (*ordre du jour, agenda*), 886
gündeme alma kararı, 959, 961
Güney Afrika - kadınlara oy hakkı, 785

- Gürbüz, Yaşar, 3
 Gürsel, 817
 güven (*confidence*), 664
 güven istemi (*motion de confiance*), 959
 güven oylaması (*vote de confiance*), 959
 güvensizlik oyu (*vote of no confidence, motion de censure*), 664, 671
 güvensizlik oyunda üye tamsayısının salt çoğunluğunun aranması, 695
 güvensizlik önergesi, 694, 957, 958, 959, 960
 güvensizlik önergesi verme hakkının sınırlandırılması, 694
Habeas Corpus Act - 1679, 831
 ---H---
 Hafız Esad, 163
 Hagenbach-Bischoff formülü, 813
 hakikî birlik (gerçek birlik, *real union, union réelle*), 541, 551
 hâkim din (*prevailing religion*), 138
 hakim, 302
 hakimler, kanunun sözlerini telaffuz eden birer ağızdan, 304
 hakimlerin kanun koyucuya itaat duygusu, 305
 hakimlerin normatif ideolojisi, 305
 hakkın kötüye kullanılmaması ilkesi, 191
 haklı savaş (*bellum justum*), 219
 hak-seçmenlik (*électorat-droit*) görüşü, 511, 794
 Hakyemez, 307, 721
 halef devlet (*successor state*), 440
 halk (*peuple, people*), 509
 halk = halkın çoğunluğu, 707
 halk egemenliği teorisi - doğrudan demokrasi, 739
halk egemenliği teorisi, 390, **511-514**
 halk meclisi olan ekklesia, 734
 halk teşebbüsü (*initiative populaire*), 512, 764, 765, 910
 halk vetosu (*veto populaire*- anayasa değişikliklerinde), 417
 halk vetosu (*veto populaire*), 512, 764
 halkın birliği (*unité du peuple*) ilkesi, 543
 halkın bölünmezliği (*indivisibilité du peuple*) ilkesi, 543
 halkın çoğunluğu, 707
 halkın malı, 532
 halkın, halk tarafından, halk için yönetimi (*government of the people, by the people, for the people*), 704
 halkoylaması (*referandum* - anayasa değişikliklerinde), 416
 halkoylaması (*referendum*), 131, 512
 halkoylamasına katılma hakkı, 778
 halkoylamasının değeri, 775
 Hamas, 435
 Hamilton, 201, 367, 651
 hanedan dışına çıkma yasağı, 523
 hanedan tükenmesi (*extinction*), 529
 hanedan, 523
 Hanover Electress'i Sofia, 523
 harb ve sulh ilânı, 969
 harcamalara rıza (*consentement aux dépenses*) ilkesi, 964, 965
 Hare sistemi, 813
Harmonizasyon Act, 258
 Hasan Rıza (Dergüzinizade), 105
Hastings Constitutional Law Quarterly, 23
 Hastings savaşı (1066), 605
 Haşim Refet Hakarar, 35, 107
 hatt-ı bala, 489
 Hauriou, 92, 534, 931
haute mer, 493
 hava sahası (*air space, espace aérien*), 495
 hava ülkesi, 495
 haydut çeteleri, 180
 hazırlık çalışmaları (*travaux préparatoires*), 271
 hazine, 444
 Heck, 277
 Heinonline, 23, 29
 Helotlar, 467
 Helvetya Konfederasyonu (*Confédération helvétique*), 553, 563
 Henry III, 827
 Henry VI, 782
 Heraklitos, 172, 454
 Héraud, 226
 herkese ihtiyacına göre, 458
 herkesin herkesle savaşı (*bellum omnium contra omnes*), 460
 Herzog, 206
 hesap mahkemeleri (sayıştay, *cour des comptes*), 966
 hesap sorulabilirlik (*accountability*), 652, 688
 hesap verme zorunluluğu, 749
 hesapların aklanması (*apuration des comptes*) ilkesi, 966
 Hırvat, 476
High Court of Australia, 588
High Court of Justice, 672
high sea, 493
higher phase of communism, 458
 Hindistan, 139, 565
 hipotez, 184
historical materialism, 456
historische rechtsschule, 276
 Hititler, 466, 467
 hiyerarşi tezlerinin açıklanması, 199
 hiyerarşi, 199
 hiyerarşinin tanımı, 201
 hizmetkâr (*commis* - meclis hükûmeti sisteminde), 629

Hoadly, Piskopos, 282, 303
 Hobbes, Thomas, 459, 460
 Hollanda - nispi temsil, 808
 Hollanda Anayasasının 120'nci maddesi, 255, 258
 Hollanda Yüksek Mahkemesi, 258
 Hollanda, 256, 524, 529
homo homini lupus, 460
House of Commons, 568
House of Lords Act, 851
House of Representatives, 568
 hukuk boşluğu (*legal vacuum, vide juridique*), 371, 376, 386
 hukuk dogmatikliği, 56
 hukuk genel teorisi, 56
 hukuk kuralı (*legal norm, norme juridique*), 116
 hukuk kuralı nedir, 117
 hukuk kuralları arasında çatışma, 361
 hukuk yaratan olay (*fait créateur de droit*), 244, 245
 hukuk, 301
 hukuk-dışı (*extra-juridique, extra-legal*), 386
 hukuken gayrimeşru, 715
 hukuk-ı esâsiyye, 34, 35
 hukukî anayasa anlayışı (*conception juridique de la constitution*), 289
 hukukî hiyerarşi, 202
 hukukî işlem (*acte juridique*), 901
 hukuki pozitivizm, 171
 hukukî unsur (devlet desteği), 230
 hukukî yaklaşım, 55
 hukukî+cezaî sorumsuzluk, 863
 hukukîlik (*juridicité*), 179, 242
 hukuk-ötesi (*métajuridique*), 226
 hukukta akıl yürütme, 346
 Hukuk-u Esasiye ve Şerh-i Kanûn-ı Esasî, 34, 105
 Hukuku Siyasiye-i Osmaniye-i Dahiliye yani Hukuku Esasiye ve Hukuku İdare-i Mülkiye, 104
 hukukun devamlılığı ilkesi, 447
 hukukun diğer dallarının anayasallaşması (*constitutionnalisation des diverses branches du droit*), 86, 87
 hukukun genel ilkeleri, 191, 195
 hukukun kaynakları (*sources du droit, fontes iuris*), 100
 hukukun sıfır noktası, 374
 Humblet davası, 214
 Hume kanunu, 170
 Huntington, 146, 714
 hük-m-i asıl, 347
 hükümün içeriğinin belirsizliği, 178
 hükûmet (*gouvernement*) ile idare (*administration*) arasındaki fark, 69

hükûmet (*government, gouvernement*), 69, 660
 hükûmet darbesi (*coup d'État*), 151, 376
 hükûmet etmek - idare etmek ayrımı kriteri, 70
 hükûmet etmek (*gouverner*), 70
 hükûmet sistemleri (*systems of government, systèmes de gouvernement*), 623
hükûmet sistemleri, 623-702
 hükûmete etkinlik kazandırmaya yönelik araçlar, 692, 697
 hükûmete kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisinin verilmesi, 701
 hükûmeti denetlemek, 944
 hükûmetin aklanması ilkesi, 966
 hükûmetin kararname çıkarmasını kolaylaştırıcı araçlar, 700
 hükûmetin sorumluluğu, 838
 hükûmette istikrar ve etkinlik, 817
 hüküm süren kraliçe (*queen regnant*), 520, 521
 hüküm süren kraliçenin kocası (*husband of queen regnant*), 520
 hükümdar (*monarch, monarque*), 520
 hükûmet darbesi, 375
 hükûmete “özerk kararname” çıkarma yetkisi tanınması, 700
 hükûmetin cumhuriyetçi biçiminin değiştirilme yasağı, 178
 hükûmetin düşürülmesini zorlaştırmaya yönelik araçlar, 694
 hükûmetin kurulmasını kolaylaştırmaya yönelik araçlar, 692
 hükümlüler, 781
 hükümlerlik, 426
 hürriyet asıl, 340
 ---I-İ---
 I.Con, 22
 ICL, 4
Iconnectblog, 24
Injustice flagrante, 224
 Innocent III, 826
International Association of Constitutional Law, 24
International Constitutional Law, 4, 24
International Criminal Court, 500
International Journal of Constitutional Law, 8, 22
Internationale Handelsgesellschaft davası, 210
Irish Home Rule Bill, 240
 ırk birliği, 473
 ırka bağlı oy, 785
 ısdar edilir (*ausgefertigt*), 920
 ısdar, 918, 939
 ısdarın fonksiyonları, 929, 933
 ısdarın şekli, 923
 ısdar-onay, 933, 937, 938
Island, 488

- Islands*, 563
ius sanguinis (kan esası), 479
ius soli (toprak esası), 479
İba, Şeref, 2
İbahe, 341
İbni Haldun, 454
icra vekilleri heyeti - meclis hükûmeti sisteminde, 629
icracılar (*exécutants*), 749
iç egemenlik (*souveraineté intérieure, internal aspect of sovereignty*), 501
iç egemenlikteki değişimler, 446
iç geçerlilik (*validité interne*) ile dış geçerlilik (*validité externe*) arasında ayrım, 215
iç geçerlilik (*validité interne*), 215
iç hukukun üstünlüğü, 212
iç kanunu (*loi interne*), 872
iç mantiki tutarlılık, 57
iç yapı, 871
içişleri sekreteri, 646
içişlerinde bağımsızlık, 574
içişlerine karışmama ilkesi, 499
içkin (*immanent*), 194
içlik, 872
içsular (*internal waters*), 491
içtüzüğün bağlayıcılığı (*obligatoirété*), 874
içtüzüğün devamlılığı ve bağlayıcılığı, 874
içtüzüğün önemi, 873
içtüzük (*règlement intérieur*), 871, 872
içtüzükler “devamlı (*permanente*) niteliktedir, 874
idare (*administration*), 69, 544
idare amirleri (*questeurs*), 877
idare etmek (*administrer*), 70
idare hukuku, 69, 75
idare hukukunun anayasal temelleri (*bases constitutionnelles du droit administratif*), 78
idare hukukunun bağımsızlığı, 80
idare hukukunun kalıcılığı, 82
idare-i umumiye-i vilayet kanun-u muvakkati, 448
idarenin anayasa mahkemesi karşısında bağımsızlığı, 81
idarî fonksiyon (*fonction administrative*), 893, 894
idarî işler ile siyasî işler, 71
idarî işler, 71
idarî vesayet (*tutelle administrative*), 548
iddia-tespit-müeyyide, 894
ihkak-ı haktan imtina (*déni de justice*) yasağı, 191
ihtilas (*concussion*), 962
ihtiyarî (isteğe bağlı) halkoylaması - anayasa değişikliklerinde, 416
ihtiyarî oy (*vote facultatif*), 512, 793, 795
ihtiyarî referandum, 131
iki dereceli seçim (*élection à deux degrés*), 788
iki devlet düzeyi arasında yasama yetkilerinin paylaştırılması, 582
iki hukuk düzeninin üst üste geçmesi (*superposition de deux ordres juridiques*), 579
iki meclislilik (*bicamérisme*), 567
iki-başlı (*bicéphale*), 655, 659, 674
iki-başlılık (*bicéphalisme, dualisme*), 659
iki-dereceli, 788
iki-meclis sistemi kuvvetler ayrılığı ilkesi, 843
iki-meclisli (*bicameral*), 567
iki-meclisliliğin değerlendirilmesi, 841-842
iki-meclisliliğin İngiltere’de doğuşu, 834
iki-meclisliliğin nedenleri, 839
iki-meclislilik - tarihsel kök, 834
iki-meclislilik tarihsel nedenler, 840
iki-meclislilik, 833-844
iki-meclislilik - federalizm, 840
ikinci anayasacılık dalgası, 147
ikinci dönem - anayasa hukukunda, 45, 95
İkinci Dünya Savaşı, 375
ikinci meclis (*seconde chambre*), 835
ikinci meclisler devamlılık, 844
ikinci meclisler istikrar, 843
ikinci meclislerin yetkileri, 837
ikinci mecliste eşit temsil, 569
ikinci mecliste eşit temsile örnekler, 569
ikinci seçmenler (*électeurs secondaires*), 788
iki-parti sistemi lehine ileri sürülen görüşlerin eleştirisi, 821
iki-turlu çoğunluk sistemi - çok-parti sistemini, 818
iki-turlu çoğunluk sistemi (*scrutin majoritaire à deux tours*), 805
iki-turlu çoğunluk sistemi, 805
iktidar yazlaştırmı, 620
iktidarın kişiselleşmesinin önlenmesi, 444
iktidarlarının kişiselleşmesi, 162
il, 548
ilâve oy, 787
ilçe, 548
ileri sürülememe (dermeyan edilememe, *inopposabilité*), 213
ilga (anayasayı), 376
ilga edici teamül (*coutume abrogative*), 236
ilhak (*annexion, annexation*), 439, 487
ilk anayasa, 144
ilk kralın hakkı, 527
ilk niyet (*original intent*), 272
ilkel toplumların hukuku, 219
iller (*départements*), 547, 548
illet ortaklığı, 347, 352
illet-i camia, 348, 354
imparator (*empereur*), 520

- impeachment* - İngiltere’de, 671
impeachment - Trump, 648
impeachment - örnekleri, 648
impeachment (suçlama - ABD’de), 648
impeachment usûlü meclis soruşturması usûlü, 953
impeachment usûlü yerini güvensizlik oyu, 671
imperio, 426
imperium (hükümranlık), 426
implied powers theory, 583
in claris non fit interpretatio (açıklık durumunda yorum yapılmaz), 308
in dubiis, non præsuntur pro potentia (tereddüt halinde yetki lehine karine yoktur), 338
in favorem libertatis ilkesi, 340
İngiliz anayasa hukuku, 234
İngiliz anayasa hukukunun kaynakları, 125
İngiliz Kilisesi (*Church of England*), 832
İngiliz sistemi - çoğunluk seçim sistemi, 804
İngiliz yürütmesi (*executive*), 668
İngiltere anayasa tarihi, 604
İngiltere ile Hanover, 550
İngiltere, 14, 15
İngiltere’de parlâmenter sistemin ortaya çıkışı, 667
İngiltere’de 2005 tarihli *Constitutional Reform Act*, 875
İngiltere’de Başbakanın ortaya çıkması, 669
İngiltere’de cezaî sorumluluktan siyasal sorumluluğa geçiş, 671
İngiltere’de Cumhuriyetin ilânı, 831
İngiltere’de fesih kurumunun parlâmenter niteliğe bürünmesi, 672
İngiltere’de *impeachment*, 671
İngiltere’de kabine, 669
İngiltere’de kabinenin bağımsızlaşması, 669
İngiltere’de kabinenin ortaya çıkışı, 669
İngiltere’de kolektif sorumluluğun ortaya çıkması, 672
İngiltere’de kralın hukukî sorumluluğu, 540
İngiltere’de kralın otoritesinin silinmesi, 669
İngiltere’de kuvvetler ayrılığı yoktur, 618
İngiltere’de parlâmentonun doğuşu ve gelişmesi, 825
İngiltere’de parlâmentonun ikiye bölünmesi, 828
İngiltere’de parlâmentoyu feshetme (*dissolution of parliament*) yetkisi, 672
İngiltere’de taç, 668
İngiltere’de yargı, 672
insan hakları prensiplerinin anayasaüstütlüğü tezi, 190
insan hakları prensiplerinin anayasaüstütlüğü tezinin eleştirisi, 195
insan insanın kurdu (*homo homini lupus*), 460
insan onuruna saygı, 187
insan topluluğu (*population*), **469-485**
insan topluluğunun niceliği sorunu, 470
insan topluluğunun niteliği sorunu, 471
İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi, 139, 620; m.16, 618
insanî müdahale (*humanitarian intervention*), 500
insanlığın ortak mirası (*common heritage of mankind*), 496
Instrument of Government, 831
instrumentum, 176, 240
internet demokrasisi, 740
internet kaynakları, 23
internette yabancı anayasalar, 4
interpretatio cessat in claris, 308, 309
interregnum (fétret) yasağı, 526
intihar oylaması, 776
intra constitutionem, 899
iptal edilebilir (*annulable*) bir işlem, 251
iptal edilebilirlik (*annulabilité*), 252
irade (*volonté*) alanı, 729
irade işlemi (*acte de volonté*), 283, 913, 934, 936
irade-i seniyye, 914, 936
iradî temsil, 746, 747
İran, 489
İrlanda Yüksek Mahkemesi, 211
irredantizm (*irredentism*), 484
irsî (*héréditaire*), 517
irsî lordlar (*hereditary peers*), 850
irsî monarşiler (*hereditary monarchy*), 523
irsî üyeler (*hereditary peers*), 850
İskandinav realist hukuk akımları, 182
İskender, 181
İspanya tahtı, 524
İspanya, 524, 529, 600
İspanyol Anayasası, 378, 379; m.56, 520
ispat değil, tekrar (*pétition de principe*), 245
İsrail 1992 3-13, 663
İsrail Anayasası, 127
İsrail Temel Kanunu (*Basic Law: Human Dignity and Liberty*), 138
İsrail, 808
İstanbul Darülfünü Hukuk Fakültesi, 105, 106
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi, 25
isteğe bağlı veya ihtiyarî referandum (*référéndum facultatif*), 762
istifa (*démision*), 855
istikrarlı ve etkili hükûmetler, 819
istisna, 315
istisnaî hükümlerde kıyas yapılamaz, 349
istisnaî yetki (*compétence d’exception*), 342, 582
istisnalarla kıyas yasaktır, 325
istisnanın istisnası geniş yoruma tâbi tutulur, 325
istişarî referandum veya danışma referandumu (*référéndum de consultation*), 761

- istizah, 957
 İsveç Anayasası, 122, 520
 İsveç monarşisi, 539
 İsviçre - doğrudan demokrasi, 735
 İsviçre - halk teşebbüsü, 765
 İsviçre - kadınlara oy hakkı-1971, 785
 İsviçre - meclis hükûmeti sistemi mi?, 634
 İsviçre Federal Mahkemesi (*Schweizerisches Bundesgericht, Tribunal fédéral*), 588
 İsviçre Konfederasyonu (1291-1848), 553
 İsviçre, 727
 İsviçre'de halk vetosu, 764
 işaretle oylama, 886
 işgal (*occupation*), 486
 işlemin iç mahiyeti (*nature intrinsèque*), 893
 işlemsel etki (*effet opératoire*), 188
 İtalya - meclis hükûmeti tipi parlâmenter sistem, 680
 İtalya'da ısdar formülü, 927
 İtalyan Anayasa Mahkemesi kararları, 7
 İtalyan anayasası 1848, 388
 itibarî anayasalar (*nominal constitutions*), 148
ius dispensandi (muafiyet verme hakkı), 830
ius soli, 479
 izahat isteme, 957
 izinsiz radyo ve tv yayıncılığı (*unauthorised broadcasting*), 494
 İzlanda-Danimarka birliği, 552
 izleme hakkı (*right of hot pursuit, droit de poursuite*), 494
 ---J---
 James II, 605, 831
 jandarma devlet (devletin faaliyet alanı), 450
 Jedlicka, Vit, 433
 Jefferson, 401
 Jellinek, 422
 Jèze, Gaston, 931
 Joan Enric Vives i Sicilia, 518, 551
 Johnson, 648
 Johnson, Andrew, 648
 Joseph-Barthélemy, 92
 JSTOR, 29
judex bonus, 303
judex est lex loquens (hakim konuşan kanundur), 302
judge-made constitution, 125
judge-made law, 283
judicis est jus dicere, non dare, 302
jusnaturalistes, 208
 jürisprüdansiyel (*jurisprudential*, içtihadî) anayasa hukuku, 100
 ---K---
 kabile, 451
 kabine (*cabinet*), 660, 669
 kabine hükûmeti (*cabinet government*), 658, 675, 767
 kabinenin bağımsızlaşması - İngiltere'de, 669
 kabinenin birliği (*unité du cabinet*) ilkesi, 662
 kabinenin dayanışması (*solidarité du cabinet, solidarity of cabinet*) ilkesi, 662
 kabinenin homojenliği (*homogénéité du cabinet*) ilkesi, 662
 kabinenin kolektif sorumluluğu (*cabinet collective responsibility*), 672
 kabinenin mütecanis olması, 662
 kabinenin mütesanit olması, 662
 kabul (*adoption*) işlemi, 911, 912, 934
 Kaddafi, Muammer, 163
 kadınlara oy hakkı - İsviçre, 785
 kadınlara oy hakkı - Türkiye, 785
 kadınlara oy hakkının tanınması, 784
 kadük olma (*caducité*), 910
 kaide ve istisna ile ilgili ilkeler, 315
 kaide, 315
 kaideler geniş yorumlanır, 319
 kaideler geniş, istisnalar dar yorumlanır, 319
 kaidenin değil, istisnanın varlığı ispata muhtaçtır, 336
 kamu alacaklarının devamlılığı ilkesi, 449
 kamu düzeni (*ordre public*), 863
 kamu düzenine ilişkindir: vazgeçilemez, 863
 Kamu Hukukçuları Platformu toplantıları, 20
 kamu hukuku (*droit public*), 87
 kamu iktidarları (*pouvoirs publics*), 119
 Kamu Selameti Komitesi (*Comité de salut public*), 632
 kan esası, 479
 Kanada Anayasası, 373
 Kanada Senatosu, 570
 Kanada, 596, 851
 kanton (*cantons*), 563, 565, 571
 kanun (*loi*), 872, 905, 910
 kanun alanı (*domaine de la loi* - Fransa'da), 700
 kanun alanı (*domaine de la loi*), 898
 kanun çıkarılmasını kolaylaştırmaya yönelik araçlar, 697
 kanun hükmünde kararname (*décrets-lois, ordonnances*), 976
 kanun koymak, 909
 kanun tasarısı (*bill* - Hollanda), 913, 935
 kanun tasarısı (*bill*), 829
 kanun tasarısı (*projet de loi*), 910
 kanun teklifi (*proposition de loi*), 910
 kanun yapımına yürütmenin katılması, 666
 kanun, 905, 907
 kanuna karşı hile (*fraude à la loi*), 160
 Kanun-ı Esasî, 32
 Kanun-ı Esasî, m.3, 524
 kanunî temsil, 746

- kanunla düzenleme alanı, 898
 kanunlar - parlâmento kararları - farklar, 903
 kanunlarda (*act, bill, statute* - İngiltere), 912, 934
 kanunların anayasaya uygunluğu denetlenebilir mi?, 255
 kanunların anayasaya uygunluğu karinesi, 366
 kanunların eşit koruması, 398
 kanunların geçerliliği sorunu, 253
 kanunların hazırlanması süreci, 910
 Kanunların Ruhu (*De l'Esprit des lois*), 610
 kanunların yayını, 940
 kanunların yürürlüğe girmesi, 942
 kanun-parlâmento kararı ayrımı, 903
 kanunu bilmemek mazeret sayılmaz (*nul n'est censé ignorer la loi*), 941
 kanunun ağız, 281
 kanunun amacı (*ratio legis*), 275
 kanunun aslına uygunluğunun tasdiki, 929
 kanunun çürütmesi (*corruption of law*), 310
 kanunun eş-yapıcısı (*co-auteur de la loi*), 287
 kanunun resmî gazetede yayınlanması emri, 930
 kanunun ruhu, 225
 kanunun uygulanmasını emretme, 931
 kanunun varlığının tespiti, 929
 kanununun yeniden görüşülmesi (*nouvelle délibération*), 917
 kapalı deniz (*mare clausum*), 493
 kapalı oy verme yeri (*isoloir*), 792
 kara sahası, 488
 kara ülkesi (*land territory, territoire terrestre*), 488
 karar (*decision, deliberation*) safhası - anayasa değişikliğinde, 412
 karar (*résolution*), 872
 karar referandumu (*référéndum de décision*), 761
 karar verici organ (*deliberative body*), 606, 607
 karar yeter sayıları - anayasa değişikliğinde, 413
 karar yeter sayısı (*quorum for decisions*), 413, 414, 887
 karar yeter sayısı, neyin üzerinden hesaplanacaktır, 414
 karar yetkisi - anayasa değişikliğinde, 412
 karamameler (*ordinance*) İngiltere'de, 829
 karasuları (*territorial sea, eau territoriale*), 491
 karayla çevrili devletler (*landlocked states*), 494
 karma devlet, 541, 550
 karma liste (*panachage*), 814
 karma seçim sistemleri, 816
 karma sistemler (*systèmes mixtes* - seçim sistemleri), 816
 karşı-anayasacılık, 150
 karşı-imza (*countersignature*), 126
 karşılaştırmalı anayasa hukuku, 16
 karşılaştırmalı politika, 16
 karşılıklı etkileşim araçları - parlâmenter sistemde, 666
 karşılıklı etkileşim araçları-başkanlık sisteminde, 647
 kasaba (*town*), 737
 kasaba yöneticileri (*selectmen*), 737
 Kasrı Şirin Antlaşması, 489
 Katanga, 438
 katı anayasa (*rigid constitution, constitution rigide*), 130
 katılık sağlamanın değişik yolları, 130
 katılma ilkesi (*principe de participation*), 567
 katolik, 526
 katsayılı oy, 786
 kavalye yasağı, 967
 kavim, 426
 kaybeden de her şeyi kaybeder (*loser loses all*), 654, 682
 kayd-ı hayat şartıyla atanan üyeler, 851
 kayd-ı hayat, 836
 kaynak tarama, 25
 kazanan her şeyi kazanır (*winner takes all*), 654, 682
 kazanılma (*acquisition*), 853
 kazanılmış haklara saygı ilkesi, 191
 kelâmda aslanan manayı hakikîdir, 312
 kelâmın i'mali, ihmalden evlâdır, 311
 Kellogg-Briand Paktı, 439, 487
 Kelsen, Hans, 121, 172, 175, 183, 184, 185, 208, 218, 220, 244, 250, 259
 Kelsen'in anlayışı, 220
 Kemalpaşazade Sait bey, 104
 kendi kendini yorumlama, 280
 kendiliğinden istifa etmiş olduğu var sayılır (*démission d'office*), 859
 Kerimov, İslam, 164
 kesin hesap kanunu (*loi des comptes définitifs*), 966
 kesin hükme (*res iudicata*) saygı ilkesi, 191
 keşif (*discovery, découverte*), 486
 Kıbrıs, 487
 kısıtlı (mahcur - oy hakkı), 781
 kısıtlı oy (*suffrage restreint*), 782
 kısmî veto (*veto partiel*), 915
 kısmî yenileme (*renouvellement partiel* - ikinci meclislerde), 836
 kıta (*continent*), 488
 kıta sahanlığı (*continental shelf, plateau continental*), 492
 kıyas (*analogia, argumentum a simili*), 346, 347
 kıyas her zaman yapılabilir mi, 353
 kıyas mı, aksiyile kanıt mı, 358
 kıyas yapılabilir mi - anayasa hukukunda, 355
 kıyas yasakları, 348
 kıyas yoluyla istisna üretilemez, 325

- kıyasın şartları, 348
 kıyaslanan şey (feri), 347
 kıyaslanılan şey (asıl), 347
 kıyaslanılan şey hakkındaki hüküm, 347
 kıyı hattı, 489
 Kili, Suna 2
 kimse kendi davasında hâkim olamaz (*nemo iudex in sua causa*) ilkesi, 191, 799
king can do no wrong, 443
king is a name of continuance (kral bir devamlılık ismidir), 526
King is never an infant (kral hiçbir zaman küçük değildir), 527
King never dies (kral hiçbir zaman ölmez), 526
 kişilik (*legal personality*), 443
 kişisel federalizm (*fédéralisme personnel*), 591
 kişisel oy (*vote personnel*), 790
 kişisel özerklik (*autonomie personnelle*), 592
 kitap arama, 25
 Kitsikis, 593
 KKTC, 434
 klasik demokrasi - marksist demokrasi anlayışları, 721
 klasik doktrininin konuları, 45
 klasik dönem, 44
 klasik teori, 88
 klasik yorum teorisi, 277
Knesset, 128
 Kocahanoğlu, 2
 kolejyal (*collégial*), 661
 kolektif (*collectif*), 661
 kolektif azil usûlü - *abberufungsrecht*, 766, 767
 kolektif azil, 756
 kolektif sorumluluğun ortaya çıkması - İngiltere'de, 672
 kolektif sorumluluk, 661, 664
 kolektif sorumluluk ve dayanışmanın yokluğu - meclis hükûmeti sisteminde, 630
 kolektif vekâlet (*mandat collectif*) ilkesi, 753, 754
 kolektiflik - parlâmenter sistemde, 661
 Kolombiya, 209
 komisyonlar, 878
 Kommers, Donald D., 7
Kompetenzkompetenz, 504
 komünizmin alt aşaması, 458
 komünizmin üst aşaması, 458
 konfederasyon, 541, 552
 konfederasyon-benzeri, 553
 kongre (*congress* - ABD), 645
 kongre hükûmeti (*congressional government*) sistemi, 650
 kongre hükûmetleri ve başkanlık hükûmetleri, 650
 konstitüsyon hukuku, 33
 konvansiyon (*convention*) - anayasa yapmada), 391
 konvansiyonel sistem (*système conventionnel, system of convention*), 627
 korku atmosferi, 763
 korporatif federalizm, 591
 korsanlık (*pracy*), 494
 koruma (*protection*), 480
 kovuşturmayaya izin (*autorisation de poursuite*), 867
 köle sahipleri, 457
 köle ticareti, 494
 köle toplumu, 457
 köy (*village*), 737
 köy derneği - doğrudan demokrasi, 738
 Köy Kanunu - doğrudan demokrasi, 738
 Köy Kanunu tasarısındaki geri çağırma, 767
 Köylü, Hakkı, 154
 kral (*king*) - İngiltere'de, 668
 kral (*king, roi, hükümdar, monarch, monarque*), 659
 kral bir bakanı öldürürse bundan başbakan sorumludur, 539
 kral haksızlık yapmaz (*the king can do no wrong*), 125, 443, 539
 kral rüçhan hakkına sahip alacaklıdır (*the king is a preferred creditor*), 540
 kral saltanat sürer, ama yönetmez (*le roi règne, mais ne gouverne pas*) Thiers, 530, 673
 kralın başbakanı atama yetkisi, 539
 kralın karısı, 520
 kralın onayı (*royal assent, sanction royale*), 537, 829, 912, 914, 936
 kralın otoritesinin silinmesi- İngiltere'de, 669
 kralî müeyyide (*sanction royale*, 913, 934
 kralî onay (*royal assent, sanction royale*), 912, 913, 914, 933, 934, 935, 936,
 kraliçe (*queen*) (İngiltere'de), 668
 kraliçe (*queen, reine*), 520
 kraliçe tarafından imzalanmayan, 133
 kraliyet ailesi, 523
 kraliyet, 520
 kritik tarih (*critical date*), 433,434
 Kubalı, 39
 Kubalı, Hüseyin Nail, 106
 kukla devlet (*puppet state*), 436
 kukla hükûmet (*puppet government*), 436
 kullanılan oylar (*votes cast*), 889
 kullanılan oyların salt çoğunluğu, 889
 kura, 734
 kural-işlem (*acte-règle*), 892, 893, 962
 kurgu, 185
 kurucu (*constitutif*), 251
 kurucu birimler (*constituent entities*), 565
 kurucu devletler (*constituent states*), 565

- kurucu fonksiyon, 419
 kurucu iktidar - kurulmuş iktidar ayrımının doktrinal kökeni, 371
 kurucu iktidar - kurulmuş iktidarlara ayrımı, 370
 kurucu iktidar (*pouvoir constituant*), 121, 193, 369
kurucu iktidar, 369-419
 kurucu iktidarı tahrir etme makinesi, 194
 kurucu iktidarın yorumu, 266
 kurucu meclis (*assemblée constituante, constituent assembly*), 390, 391, 393
 kurucu referandum (*référéndum constituant, constituent referendum*), 391, 393, 416, 762
 kurul (*council, conseil*), 661
 kurulmuş iktidar, 370
 kurulmuş iktidarlara (*pouvoirs constitués*), 370
 kurumsal anayasa hukuku (*droit constitutionnel institutionnel*), 53, 100
 Kuveyt, 487
 kuvvet ve mücadele teorisi, 454, 455
 kuvvetler ayrılığı (tefrik-i kuvva, *separation of powers, séparation des pouvoirs*), 604
 kuvvetler ayrılığı sistemleri (*systèmes de séparation des pouvoirs; systems of separation of powers*), 635
 kuvvetler ayrılığı sistemleri, 635
kuvvetler ayrılığı teorisi, 603-622
 kuvvetler ayrılığı teorisine yöneltilen eleştiriler, 615
 kuvvetler ayrılığı teorisinin fikrî temelleri, 606
 kuvvetler ayrılığı teorisinin tarihî temelleri, 604
 kuvvetler ayrılığı ve sorumluluktan sıyrılma, 616
kuvvetler birliği sistemleri, 624
 kuvvetler birliği ve ayrılığına göre hükûmet sistemleri, 624
 kuvvetlerin işbirliği (*collaboration des pouvoirs*) sistemi, 658
 Kuzey İrlanda, 726
 Kuzey Ligi (*Lega Nord*), 601
 Kükçüer, 37, 42
 kültürel ve etnik bölünmüşlük, 590
 Kürkçüer, Orhan Melih, 35
 kürtaj, 211
 kütüphanelerdeki kitap sayıları, 26
---L---
 La Seu d'Urgell Piskoposu, 518, 551
 Laferrière, Julien, 40, 69, 93, 238, 379
 lafzi yorum metodu, 268
 laiklik (*secularism, laïcité*), 138
 laiklik ilkeleri, 138
 Landamman, 736
 Landau, David, 152, 155
 Länder vatandaşlığı, 566
 Länder, 563, 565
 landerkammer, 570
 landeshauptmann, 578
 landesregierung, 578
 ländesverfassungsgerichte, 578
 landsgemeinde, 735
 landtag - eyalet diyeti, 576
 landtage, 570
 Lane, Jan-Erik, 535
 Lassalle, 149
 Latin Tipi Parlâmenter Sistem, 678
 latinler, 468
 Latran antlaşması, 485
 Lavroff, 97, 103
 Lega Nord, 601
 lege non distinguente, 319
 legislation, 125, 233
 legislative branche, 576
 legislature, 576, 824
 Léopold de Saxe-Cobourg, 524, 529
 leviathan (dev, ejderha), 460
 Levitsky, Steven, 711
 Lewinsky, Monica, 648
 lex imperfecta, 101, 274
 lex posterior derogat legi priori, 362
 lex posterior esası - zımnî ilga, 362
 lex specialis derogat legi generali, 362
 lex superior derogat legi inferiori, 361
 lex posterior derogat legi priori, 256
 lex superior esası, 362
 lex superior, lex posterior ve lex specialis'in sap-
 tanması, 363
 Lexisnexis, 29
 liberal demokrasi, 722
 liberal görüşe göre devletin faaliyet alanı, 450
 Liberland, 433
 liberté de la haute mer, 493
 library of congress, 26
 Liechtenstein - kadınlara oy hakkı - 1984, 785
 Liet-Veaux, Georges, 164, 165, 166, 384, 385
 lieutenant-governor, 577
 Lijphart - parlâmenter sistemin ayrırcı özellikleri, 658
 Lijphart, 535, 539, 636, 641, 704, 706, 722, 836
 Lille Hukuk Fakültesi, 92
 Lincoln, 642, 704
 Linz, Juan, 626
 listeli iki-turlu çoğunluk sistemi (*scrutin de liste à deux tours*), 806
 listeli tek-turlu çoğunluk sistemi (*scrutin majoritaire de liste à un seul tour*), 804
 liyakatsizlik (*indignité* - oy hakkı), 781
 Lizbon Andlaşması (*Treaty of Lisbon, Reform Treaty*), 554
 lobcilik, 877
 local administrations, 547
 Locke - kuvvetler ayrılığı teorisi, 609

- Locke, John, 461
 Loewenstein, Karl, 149
 Loiseau, 427
 Loizidou v. Turkey, 436
 Lord Acton, 620
lord chancellor, 610, 673, 875
lord speaker, 875
 Lordlar Kamarası (*House of Lords* - yargı organı olarak), 673
 Lordlar Kamarası (*House of Lords*), 668, 828
 Lordlar Kamarasının Temyiz Komitesi (*the Appellate Committee of the House of Lords*), 673
lose of sovereignty, 437
 Louis XIV, 443, 446,
 Louis-Philippe d'Orléans, 673
 Loysel, Antoine, 625
 Lozan Barış Antlaşması, 440, 489
 Lozan Sulh Muahednamesi, m.46, 449; m.77, 447, 448
 Lucerne - *Abberufungsrecht*, 768
 Luchaire, 225
 Lukretius, 454
 Lüksemburg, 524
 Lütherci Evanjelik Kilise (*Evangelical Lutheran Church*), 526
 ---M---
 Maastricht Andlaşması, 190, 205
 maaş (*salary, traitement*), 869
 Machiavelli, 426, 427
 maddî (içeriksel) sınırlar tali kurucu iktidar, 402
 maddî anayasa anlayışı, 204, 224
 maddî anayasa hukuku, 53, 101
 maddî anlamda anayasa, 118
 maddî anlamda kanun, 906
 maddî geçerlilik (*validité matérielle*) anlayışı, 182
 maddî kriter - devlet fonksiyonlarının birbirinden ayrılması, 892
 maddî kriter (*criterium matériel* - yasama-yürütme-yargı fonksiyonu), 892
 maddî kriterin eleştirisi, 894
 maddî sınırları (*substantial limitations, limites matérielles*) - tali kurucu iktidar, 402
 maddî unsur (süreklilik), teamül, 229, 231
 maddî varlık (*existence matérielle*), 176, 226, 239
magistrates, 607
magistrats' courts, 672
 Magna Carta Libertatum (1215), 390, 605, 826
Magnum Concilium (Büyük Kurul, Büyük Şura), 605, 668, 671, 826, 827
 mahallî idareler (yerel yönetimler), 547
 mahfuz alan, 898
 Mahmut Esat (Bozkurt), 107
 Maine, 452
 Maistre, 508
 Maistre, Josephe de, 508
 makale şamil iptal (*annulation rétroactive*), 251
 makale arama, 28
 makaleler, 19
maledicta est expositio, 310
 Malezya Federasyonu, 562
 Malezya, 529
 malî hukuk, 83
 malî konular (*money matters*), 837, 967
 Mançurya, 436
mandat impérial, 512
 manevî unsur (genel inanç, *opinio iuris, opinio necessitatis*), 230, 232, 241
 Manş, 825
 mantiki yorum (*interprétation logique*), 274
 Marbury v. Madison, 254
 Marckx davası, 215
 marksist demokrasi, 722
 marksist devlet teorisi, 456
 marksizm, 456
 Marshall, 254
marsilius patavinus, 452
 Marx, 456
 Mary - İngiltere, 831
 materyalizm, 456
 McCarthy, 767
 McCulloch v. Maryland, 583
 mebuslar cumhuriyeti, 679
 mecaz, hakikatin halefidir, 313
 mecburî halkoylaması (anayasa değişikliklerinde), 416
 mecburî oy - uygulanan ülkeler, 795
 mecburî oy (*vote obligatoire*) ilkesi, 793, 510, 794
 Mecelle-i Ahkam-ı Adliye, 299, 308
 meclis (*assemblée*), 824
 meclis araştırması - ABD'de, 648
 meclis araştırması (*enquête parlementaire*), 879, 950
 meclis araştırması komisyonu, 951, 952
 meclis başkanının tarafsızlığı (*impartialité*), 876
 meclis başkanlığı, 876
 meclis çalışmalarına katılmama (*absentéisme*), 857
 meclis hükûmeti benzeri bir sistem: İsviçre, 634
meclis hükûmeti sistemi (*système du gouvernement d'assemblée, régime d'assemblée*), 627
 meclis hükûmeti sisteminde pratikte yürütmenin üstünlüğü, 632
 meclis hükûmeti sisteminde yargının durumu, 632
 meclis hükûmeti sisteminde yasama organının özellikleri, 627

- meclis hükûmeti sisteminin örnekleri, 633
 meclis hükûmeti sisteminin teorik kökeni, 627
 meclis hükûmeti tipi parlâmenter sistem - İtalya, 680
 meclis hükûmeti tipi parlâmenter sistem - Türkiye'de, 680
 meclis hükûmeti tipi parlâmenter sistem, 678, 679
 meclis hükûmeti (*gouvernement d'assemblée*), 513, 626, 675
 meclis sistemi temel hak ve özgürlükleri, 843
 meclis soruşturması açılması istemi, 955
 meclis soruşturması açılması isteminin görüşülmesi, 955
 meclis soruşturması muhatabı, 954
meclis soruşturması, 952, 953
 meclis soruşturmasının siyasî fonksiyonu, 954
 meclise bağımlılık, 629
 meclisin halk tarafından feshi, 768
 meclisin kendi kendini toplantıya çağırması (*auto-convocation* - meclis hükûmeti sisteminde), 628
 meclisin sürekliliği veya meclisin istimrarı (*permanence de l'assemblée*) ilkesi - meclis hükûmeti sisteminde, 628
 meclislerin isimlendirilmesi, 835
 meclislerin seçilme yöntemleri, 838
 medenî milletlerce tanınmış hukukun genel ilkeri (*principes généraux du droit reconnus par les nations civilisées*), 196
 medenî rûst (*majorité civile*) yaşı, 779
 Medvedev, Dmitri, 163
 mefhum-u muhalefet, 356
 Mehmed Akad, 66
 Mehmed Emin Efendi, 104
 Mehmet Memduh, 105
 Mehmet Sait Paşa, 33
 mekanist anayasa anlayışı (*conception mécaniste de la constitution*), 289
 Meksika, 209, 565
 mektupla oy (*vote par correspondance*), 791
 melez iki-meclis sistemi, 844
 melez rejimler (*hybrid regimes*), 708
mélin-soucramanien, 103
 memleket (*bundesländer*), 563
 memleket (*länder*), 563
 memleket, 426
 memur (*fonctionnaire*), 745
 memurin muhakematı kanunu muvakkati, 448
 memurlar (*magistrates*), 607
 menat-ı hüküm, 348
 Menes, 467
 menfaatler içtihadı, 277
 Merger, 438
 merkez bankası, 728
 merkez okulları (*écoles centrales*), 88
 merkeze yaklaşma, 820
 merkezî devlet (*central government*), 564
 merkezî idare, 545
 merkezî idarenin taşra kuruluşları, 548
 merkezî idarenin taşra teşkilatı, 545
 merkezî üniter devlet (*État unitaire centralisé*), 549
 merkezî ve adem-i merkezî üniter devlet ayrımı, 549
 merkezîleşmiş hukuk düzenleri (*ordres juridiques centralisés*), 251
 merkezîyet, 546
 mesaj - ABD'de, 649
 mesaj hakkı, 649
 meslek örgütleri (*corporations*), 728
 meslekî oy (*suffrage professionnel*), 790
 meşrutî monarşi, 522
 meta-etik görecelilik, 171
 metin (*text*), 262
 metin sapkınları zamanı (*temps des 'obsédés textuels'*), 89
 metin-dışı (*extra-textuel*), 198
 metinselcilik (*textualism*), 270, 272
 metot bağdaştırmacılığı (*syncrétisme*), 57, 175
 mevrukiyet (*désuétude*), 159, 186, 247
 mevcut bir devletin kuruluşunu yenileyen aslı kurucu iktidar, 374
 mevrîd-i nassta içtihada mesağ yoktur, 309
 mevsuk (*authentique*), 930, 938, 940
 mevsukiyet (*authenticité*), 930, 936
 mevsukiyet işlemi (*acte de authentification*), 936
 mezhep farklılığı, 476
 Mezopotamya, 465, 466
 Mısır - devletin ortaya çıkması, 465, 466
 Michael of Kent (*prens*), 526
 mikro-devletler (*micro-states*), 470
 militan demokrasi, 720
 militan demokrasi anlayışı, 720
 Miller, Russell A., 7
 millet ile temsilcileri arasındaki ilişkinin hukukî niteliği, 746
millet unsuru (devletin), 469-485
 millet sistemi, 593
 millet kavramı, 390, 469, 509
 milletbaşı, 593
 milletin bölünmezliği, 543
 milletlerarası andlaşmaları onaylamak, 968
 milletlerarası andlaşmaların onaylanması - ABD'de, 648
 Milletlerarası Daimî Adalet Divanı, 209
 milletlerin kendi kaderini bizzat tayin hakkı, 482
 milletvekili (mebus) (*deputy, député, deputati*), 845

- milletvekilinin maaşının seçmenleri tarafından ödenmesi, 749
 milletvekillerinin maaşlarının genel bütçeden ödenmesi, 757
 milletvekilliğinin düşmesi, 856
 millî bakiye (ulusal artık), 811
 millî egemenliğe ilişkin anayasa normları, 201, 204
millî egemenlik teorisi, 190, 195, 205, **390, 508-509**
 millî egemenlik ilkesinin anayasaüstülüğü tezi, 190, 195
 millî egemenlik teorisi - temsili demokrasi, 744
 millî egemenlik teorisinden çıkan sonuçlar, 509
 millî egemenlik ve halk egemenliği teorileri sonuçları arasındaki farklar, 513
 Millî Güvenlik Konseyi, 383
 Millî Kütüphane, 25
 Millî Selamet Komitesi (*Comité de Salut national*), 633
 milliyetçilik ile ilgili bazı kavramlar, 484
 milliyetler prensibi, 481, 482
 Minerva devleti, 488
 minimum denetim, 259
 minimum etkililik, 159, 246
ministerpräsident, 578
minori ad maius yolu, 360
 Minos, 467
 Mir'at-ı Kanûn-ı Esasi, 105
 Mirkine-Guetzevitch, Boris, 691
 misak (*pacte, alliance, agreement*), 389
 misilleme ve savaş, 218, 220
 model parlamento (1295) (*great and model parliament*), 827
 modern anayasacılık, 146
 modern otoriterizm (*modern authoritarianism*), 709
 monarşi çeşitleri, 521
 monarşi ile cumhuriyet arasındaki ayrım sorunu, 517
monarşi, 519-533
 monarşik usûller (*modes monarchiques* - anayasa yapmada), 387
 monarşilerin değerlendirilmesi, 530
 monarşinin karşıt kavramı, 534
 monarşinin sıfır derece (*degré zéro*) sistemi, 539
Monicagate, 648
 monist (*moniste*, tekçi) parlâmenter sistem, 674
 monist anlayış, 212
 monist parlâmenter sistem İngiltere'de, 675
 monist parlâmenter sistem, 674
monocaméralisme-monocamérisme, 833
 monografiler, 17
monos archos, 520
 Montesquieu - iki-meclislilik, 843
 Montesquieu, 278, 281, 304, 610, 611
 Montesquieu'ye göre hâkimler, 615
 Montesquieu'ye göre yargı, 615
 Montijo davası, 209
 Moore, 172
 Moro, 685
 Moskova Antlaşması, 489
motion of censure-motion of no confidence, güvensizlik önergesi, 957
 Mueller, Jan Werner, 711
 muhalefetin iktidar olma şansı, 706
 muhtassun binnaş, 349
multiplication (çarpma, artma, çoğalma), 786
 mutlak (iki-turlu) çoğunluk, 802, 803
 mutlak bir adalet teorisi, 170
 mutlak çoğunluk, 805
 mutlak değerler, 194
 mutlak demokrasi (*democratie absolue*), 716
 mutlak monarşi, 522, 624
 mutlak monarşilerden sınırlı monarşilere geçiş, 388
 mutlak primogenitur (*absolute primogeniture*) sistemi, 524
 mutlak veto - anayasa değişikliklerinde, 416
 mutlak veto (*absolute veto*), 132, 914
 mutlak veto yetkisi - monarşilerde, 537
 mutlak yetersizlikler (*inélégibilités absolues*), 849
 Mübadale-i Ahaliye Mütedair Lozan Muahedenamesi, 441
 müdahaleci görüşler - devletin faaliyet alanı, 450
 müeyyide (*sanction*), 117, 179
 müeyyidenin aşırı adem-i merkezîleştiği, 221
 mülkî (ülkesel, yersel, coğrafi, *territorial*), 555, 573
 mülkî, ülkesel özerklik (*autonomie territoriale*), 592
 münhasır ekonomik bölge (*exclusive economic zone, zone économique exclusive*), 492
 münhasır yetkiler - ortak yetkiler, 584
 münhasır yetkiler (*compétences législatives exclusives, exclusive powers*), 584
 münhasıran hukukî yaklaşım, 57
 mürekkep devlet, 550
 müstesna, 315
 müşebbeh, 347
 müvekkil (*mandant*), 747
 Mykene, 467
 ---N---
 Nabibya'da Güney Afrika'nın sürekli varlığı, 483
 Nahyan ailesi, 530
 naip (*regent, régent*), 527, 528
 naip prens (*prince regent, prince régent*), 528
 Napoleon Bonaparte, 394, 764
 Nassau ailesi, 524
 nasyonal sosyalist, 165

- Nationalrat, 568
 NATO, 553
 Nauru, 470
 Nazarbayev, Nursultan, 164
 nazi rejimi, 166
 negatif teamül (*coutume négative*), 247
nemo aliquam partem, 274
nemo praesumitur donare, 337
 nesafet (*équité*) ilkesi, 191
 nesebi gayri sahih çocuk, 86
 New England (ABD): *town meeting* - doğrudan demokrasi, 737
 Nézard, 89
 Nijerya, 565
 nisbî istikrar, 401
 nisbî veto (*veto relatif*), 915
 nispi (orantılı) temsil (*représentation proportionnelle*), 807
 nispi çoğunluk (*majorité relative*), 803, 888
 nispi temsil sistemi çok-parti sistemini teşvik eder, 818
 nispi temsil sistemi, 807
 nispi temsilin diğer formülleri, 813
 nispi yetersizlikler (*inéligibilités relatives*), 849
 nitelikli çoğunluk - anayasa değişikliklerinde, 413
 nitelikli çoğunluk (*qualified majority*), 130, 889, 890
 Nixon, 648
 niyabet (*naiplik, régence, regency*), 528
 niyabet konseyi (*conseil de régence*), 528
 Niyazov, Saparmurat, 164
 niyetseclilik (*intentionalism*), 272
 nominal (sözel) anayasa (*nominal constitution*), 149-150
non de legibus, sed secundum, 303
non est interpretatio, sed divinatio, 310
non est potestas nisi a deo (tanrıdan gelmeyen bir iktidar yoktur), 507
 norm koyma yetkisi (*pouvoir normatif*), 544
 norman istilası, 825
 norman istilasından sonra, 825
 normatif anayasa (*normative constitution*), 149
 normatif anayasa hukuku, 53, 100
 normatif çeşme olarak anayasa, 142
 normatif demokrasi teorisi, 704
 normatif görecelilik, 171
 normatiflik (*normativity, normativité*), 176, 241
 normlar hiyerarşisi, 121, 244
 Norveç - İsveç Birliği, 552
 Norveç - kadınlara oy hakkı, 785
 Norveç, 525, 529
nulla crimen et poena sine lege, 341
nullum crimen sine lege, 359
numerus clausus sayma, 327
 nüfus büyüklüğü - iki-meclislilik, 840
 nüfus sayımı, 726
 nüfus, 470
 nükleer deneme, 494
 ---O-Ö---
 O'Donnell, Guillermo, 710
 Obama, 646
 objektif millet anlayışı, 472
 oblast, 563
 Obrenović, 433
octroi, 388
 Oder, Bertil Emrah, 152
office of management and budget, 649
ogrug, 563
 Okandan, 64
 Okandan, Recai Galip, 66, 67
 Okoth-Ogendo, 148
 okyanus tabanları, 496
 olağan anlamları (*plain, ordinary meaning*), 270
 olağan toplantı döneminde (*session ordinaire*), 883
 olağanüstü toplantı (*session extraordinaire*), 883
 olgusal yargılar (*jugements de fait*), 170
 oligarşinin demir kanunu - meclis hükûmeti sisteminde, 632
 Olivier, Emile, 769
 olması gereken (*sollen*), 177, 241
 olumsuz çoğunluklar, 775
omne totum est maius sua parte, 346
omnis potestas a deo, per populum, 508
 Onar, 546
 onay (*assent, sanction*) işlemi, 911, 912, 934
 onay (*ratification*) safhası, 414
 onay (*ratification*) yetkisi, 968
 onay referandumu (*réfêrandum de ratification*), 761
 onay yetkisinin devlet başkanına verilmesi- anayasa değişikliklerinde, 415
 onaylama işlemi (*royal assent*), 240
 onaylamayı reddetme (*refusal of the royal assent*) yetkisi, 913, 934
 onaylanmalarına izin vermek (*autorisation de ratification*) yetkisi, 968
 online demokrasi, 740
 online kitaplar, 27
 Opalek, 172
ope legis, 526
Open Door ve Dublin Weil Women v. İrlanda davası, 211
opinio iuris, 232
opinio necessitatis, 232
 Oppenheimer, 454
 optimal katılık derecesi nedir, 133
 Orange prensi William (*William of Orange*), 529, 831

- Orange-Nassau, 524
 Orban, 712
 organik açı, 43
 organik kriter (*criterium organique*), 895
 organik kritere göre yargı fonksiyonu, 897
 organik ve fonksiyonel açıdan yasama, 823
 organlar ayrılığı, 618
 orleanist (*orléaniste*) sistem, 673
 orta hat, 489
 ortak motor ihtiyacı, 616
 ortak yetkiler (*compétences conjointes*), 584
 Osman Sermet, 35, 105
 Osmanlı İmparatorluğu ile İran, 476
 Osmanlı İmparatorluğunda anayasa hukuku dersi, 104
 Osmanlı Kanun-u Esasfisi, 525
 Osmanlı millet sistemi, 593
 Osmanlı, 524
 otantik (mevsuk) yorum (*interprétation authentique*), 262, 263, 284
 otantik cevab, 255
 otomatik intikali, 527
 otoriter anayasacılık, 710
 otoriter diktatörlükler, 626
 oturum, 884
Oxford Constitutional Law (Oxcon), 24
 oy (*suffrage*), 777
 oy hakkı (*droit de suffrage*), 697-718, 777, 778
 oy hakkı hakkının kişiselliği ilkesi, 790
oy hakkı, 777-799
 oy hakkının eşitliği ilkesi, 786
 oy hakkının bireyselliği ilkesi, 789
 oy hakkının genelliği (*universalité du suffrage*) ilkesi, 782
 oy hakkının gizliliği, 792
 oy hakkının ilkeleri, 782
 oy hakkının olumlu şartları, 779
 oy hakkının şartları, 778
 oy pusulası (*bulletin*), 777
 oy verme bir "görev (*fonction*) niteliğindeyse, 793
 oy verme bir "hak (*droit*) niteliğindeyse, 793
 oy, siyaseten meşru olmanın şartıdır, 715
 oy, söz veya düşünce açıklaması, 862
 oydaşmacı demokrasi modeli, 722
 oylama (*votation*), 778
 oylama (*vote*), 911
 oylama hakkı (*droit de votation*), 778
 oyların satın alınmasına (*corruption*), 793
 Ozansü, Cemil, 384
 ödeneklerin ihtisası (*spécialité des crédits*), 965
 öğrenim seçmenlik, 848
 Öklid teorimi, 345
 öldükten sonra dirilme (*résurrection de l'État*), 375
 Ömer Ziyaeddin, 105
 ömür boyu (*viager*) üyelik, 836
 ömür boyu lordlar (*life peers*), 851
 ömür boyu seçilen devlet başkanları, 518
 ömür boyu üyeler (*membres viagers*), 851
 ön referandum (*référéndum antérieur*), 761
 ön varsayım, 185
 önceden bilinebilirlik (*identifiability*), 652, 688
 önerenin görüşülmesi, 949
 öneri (*initiative*), 910
 örf ve adet hukuku, 247
 örf ve âdet terimi (*coutume*), 228
 örnekendirici sayma (*illustrative enumeration*), 330
 öz, 224
 Özbudun, Ergun, 108, 269, 308, 708, 711, 718, 898, 947
 Özçelik, 37, 42
 Özçelik, Selçuk, 35
 özel af, 972
 özel hukuk tüzel kişisi olarak devlet, 444
 özel hukukta temsilci, 746
 özel kaynaklar, 2
 özel komisyonlar (*commissions spéciales*), 879
 özel konsey (*privy council*), 829
 özel meclisler (*conventions*), 133
 Özer, 35
 Özer, Yusuf Ziya, 107
 özerk bölge (*régions autonomes*), 599
 özerk düzenleme yetkisi - rasyonelleştirilmiş parlamenterizm, 700
 özerk düzenleme yetkisi (*pouvoir réglementaire autonome*), 700
 özerk düzenleyici işlemler (*actes réglementaires autonomes*), 701
 özerk eyalet (*autonomous provinces*), 563
 özerk kararname (*règlement autonome*) - Fransa'da, 701
 Özerk Ogrug, 563
 özfesih (*auto-dissolution* - meclis hükûmeti sisteminde), 628
 Özgür Liberland Cumhuriyeti, 433
 özgürlükler anayasa hukuku, 53
 Öztürk, 2
---P-Q---
pacta sunt servanda, 208
 Padanya, 601
 Pakistan, 565
Palestinian National Authority, 435
 papalık, 485
 parlamenterizm, 658
 parlâmenter, 845
parlâmenter bağımsızlıklar, 860
 parlâmenter dokunulmazlık, 864
parlâmenter hükûmet sistemi, 657-689

parlâmenter hükûmet sisteminin değerlendirilmesi, 681
 parlâmenter monarşi, 523
 parlâmenter rejim, 658
 parlâmenter sistem çeşitleri: düalist ve monist parlâmenter sistem, 673
 parlâmenter sistem - düşük nitelikli demokrasi, 688
 parlâmenter sistem esneklik, 682
 parlâmenter sistem - istikrarsız hükûmetler, 683
 parlâmenter sistem - kutuplaşma, 682
 parlâmenter sistem - zayıf hükûmetler, 687
parlâmenter sistem, 657-689
 parlâmenter sistem- karşılıklı etkileşim araçları, 666
 parlâmenter sistem - tıkanıklıkların çözüm yolu, 682
 parlâmenter sistemin aslı özellikleri, 659
 parlâmenter sistemin ayrımcı özellikleri, 658
 parlâmenter sistemin güçlü ve zayıf yanları, 681
 parlâmenter sistemin güçlü yanları, 681
 parlâmenter sistemin ortaya çıkışı: İngiltere, 667
 parlâmenter sistemin tali özellikleri, 664
 parlâmenter sistemin zayıf yanları, 683
 parlâmenter sistemlerde devlet başkanının ılımlı-
 laştırıcı ve uzlaştırıcı bir etkisi vardır, 683
 parlâmenter sistemlerdeki hükûmet istikrarsızlığı, 685
 parlâmenter sorumsuzluk, 861
 parlâmento (*parliament*), 668
 parlâmento dışında tekrar, 864
 parlâmento kararı (*résolution parlementaire*), 904
 parlâmento tutanakları, 864
 parlâmento üye tam sayısının salt çoğunluğu -
 anayasa değişikliklerinde, 413
 parlâmento üye tamsayısının salt çoğunluğu, 130
parlâmento üyeleri, 845-870
 parlâmento üyelerinin aldıkları paranın hukukî
 niteliği, 869
 parlâmento üyelerinin hukukî statüsü, 852
 parlâmento üyelerinin niceliği sorunu, 845
 parlâmento üyelerinin seçimi, 847
 parlâmento üyeliği ile bir kamu görevi arasındaki
 sağdaşmazlık, 858
 parlâmento üyeliği ile bir özel iş arasındaki bağ-
 daşmazlık, 858
 parlâmento üyeliği ile diğer bir temsili görev ara-
 sındaki sağdaşmazlık, 860
 parlâmento üyeliği sıfatının kazanılması, 853
 parlâmento üyeliği sıfatının sona ermesi, 854
 parlâmento üyeliği tazminatı, 868
 parlâmento üyeliği, 845
 parlâmento üyeliğinin bedavahlığı (*gratuité*), 868
 parlâmento üyeliğinin ücretli, 868
 parlâmento üyesi, 845

parlâmento yapıları, 833
 parlâmento, 568, 743-752, 823
 parlâmentolarda “sağ” ve “sol”, 878
 parlâmentolarda oylama şekilleri, 886
 parlâmentoların çalışma düzeni, 880
 parlâmentoların devamlılığı, 880
 parlâmentoların diğer görev ve yetkileri, 976
parlâmentoların görev yetkileri, 909-977
parlâmentoların iç yapısı ve çalışma düzeni, 871-890
 parlâmentoların iç yapısı, 871, 874
 parlâmentoların özerkliği ilkesi, 872
 parlâmentoların yapısı: tek-meclisi ve iki-meclisi
 parlâmentolar, 753-765, 833
 parlâmentoların zorbalığı, 769
 parlâmentonun devamlılığı sistemi (*systeme de la
 permanence du parlement*), 881
 parlâmentonun doğuşu, 825
 parlâmentonun egemenliği, 505
 parlâmentonun feshi - anayasa değişikliğinde,
 412
 parlâmentonun ikiye bölünmesi (1332) İngiltere’de, 828
 parlâmentonun izni, 970
 parlâmentonun izni + devlet başkanı tarafından
 savaş ilânı, 970
 parlâmentonun kendi kendisini feshi, 854
 parlâmentonun özerkliği, 872
 parlâmentonun yasama yetkisini ele geçirmesi
 (1400’ler), 828
 parlâmentoyu toplantıya çağırma, 882
parliament, 568
partes potenciales summi imperii, 608
 parti sistemlerinin rejim üzerindeki etkisi, 819
 partiler rejimi (*régime des partis*), 679
 partitokrazi (*partitocrazia*), 678
pater familias, 452
 patrimonyal monarşi, 521
 Peaslee, Amos J. 3
 Peloponnesos, 468
per quam koşul, 244
 Perelman, 357
 personel istikrarı, 686
Petition of Rights (1628), 125, 830
petition of rights, 125
 Pfersmann, 119, 221
phase inférieure du communisme, 458
 Picquart, 895
 piskopos (*bishops*), 851
 Pitt, 672
plateau continental, 492
 Platon, 453
 plebisit (*plebiscite*), 394, 763
 plebisiter diktatörlükler, 626
 plebisitin en güzel örneği, 764

- Plessy v. Ferguson kararında, 398
 plüralist demokrasi anlayışı, 718
 Pnyx, 734
 Poincaré, 685, 895
 poliârşî (*polyarchy*), 704
 polis, 425
poll tax (oy vergisi), 784
 Polonya Yukarı-Silezyası (*Haute-silésie polonaise*) davası, 214
 Polybos, 454
populus, 426
 popülist anayasacılık (*populist constitutionalism*), 709
 popülist rejimler (*populism*), 711
 popülizm (*populism*), 709
 Portekiz Anayasası, madde 290, 383
positio unius non est exclusio alterius, 329, 358
potestas strictè interpretatur, 338
 Poujadiste parti, 797
 pozitivist teori açısından anayasa hukukunun konusu, 48
 pozitivist teorinin üç temel özelliği, 170
 pozitivist-benzeri, 185
 Pracy, 494
praeter constitutionem teamülleri, 235, 236
précédents, yargısal yorumda, 267
 Prélot, 231
premier, 577
primogenitur sistemi, 524
primogeniture kuralı, 525
primus inter pares, 660
primus solus, 661
privy council- İngiltere’de, 669
Project Gutenberg, 27
 proletarya devrimi, 457
 proletarya diktatörlüğü, 457, 459
promulgare, 918
promulgation, 918
pronunciamiento, 374
protectio trahit subjectionem, 480
 protestan, 526
 providansiyel ilâhî hukuk doktrini, 508
provinces, 563
 Prusya Anayasası, 390
publica, 532
 Puffendorf, 608
puppet government, 436
puppet state, 436
 Putin, Vladimir, 163
putsch, 374
Qu’est-ce qu’une nation? (millet nedir?), 478
quando verba et mens congruunt, non est interpreta-tionis locus (kelime ve niyet uyuşt-uğu zaman, yoruma yer yoktur), 308
quasi-positiviste, 185
 Québec Partisi (*Parti québécois*), 597
 Québec, 597
Queen Regnant, 521
Queen, 520
Queen’s Bench Division, 798
qui dicit de uno negat de altero, 326, 356
qui potest majus, potest, 345
quod potest facere majus, 345
quotiens dubia interpretatio, 340
 ---R---
rasyonelleştirilmiş parlâmentarizm, 691-702
 rasyonelleştirilmiş parlâmentarizm - değeri-
 lirmesi, 701
re muore mai, 526
real union, 551
 realist yorum teorisi ışığında anayasanın yorum-
 lanması, 285
realist yorum teorisi, 278-298
 realist yorum teorisinin dengeleyicisi, 289
recall - ABD’de uygulama örnekleri, 767
recall (geri çağırma), 512, 749, 766
Recueil des Décisions du Conseil constitutionnel, 6
 referandum çeşitleri - konu bakımından, 762
 referandum kolayca güven oylamasına, 776
referandum, 512, 760-764
 referandumdan bir sapma: plebisit, 763
 referandumun değişik çeşitleri, 760
Regency Act, 527
regnum (krallık), 426
 rehine davası, 447
 Reich Anayasası, 378
reine, 520
 rejim krizleri, 653
 Renan, 478
 Renner, 592
république (cumhuriyet), 426, 427, 532
res publica, 425, 532
res, 532
 resmen ilga, 377
 resmî dil (*langue officielle*), 543
 resmî din (*official religion*), 138
 resmî gazete (*journal officiel*), 938, 941
 resmî kaynaklar, 2
Review of Constitutional Studies, 22
revision (değişiklik), 401
Revue d’études constitutionnelles, 22
Revue du droit public, 21
Revue française de droit constitutionnel (RFDC), 22, 102
 rey-i hafi, 793
 Rials, 188, 190
 Rigaux, 225
 Robespierre, 633
roi est mort, vive le roi, 526

roi ne meurt pas en france, 526
roi, 520
 Rolland, 237
 rom milleti (*romani nation*), 485
 Roma - devletin ortaya çıkması, 468
 Roma krallığı (*regnum romonarum*), 518
 Romandiya (*romandie*), 595
Rome statute of the international criminal court, 500
 Rose, Richard, 530
 Rosenfeld, Michel, 4
 Ross, 184, 305
 Rossi, Pellegrino, 88
 Rousseau - eşit oy, 786
 Rousseau - iki-meclislilik, 842
 Rousseau, 462, 511, 512, 717, 739
 Rousseau'nun egemenliğin devredilmezliği ku-
 ramı - doğrudan demokrasi, 739
roy s'avisera (kral düşünecek), 913, 934
roy/la reine le veult (kral/kraliçe onu istiyor),
 913, 934
*roy/la reine remercie ses bons sujets, accepte
 leur benevolence et ainsi le veult*, 913, 934
Royal Assent Act, 125
Royal Marriage Act 1772, 526
Royaume de Belgique, 562
 ruh (*esprit*), 224, 225
 Rus Anayasası, 379
 Rusya Federasyonu Anayasa Mahkemesi, 588
 Rusya Federasyonu Anayasası, 378
 Rusya Federasyonu, 162, 562
 Rusya Federasyonu'nda İkinci Meclis, 569
 rüşd yaşı (*age of majority*), 527
---S-Ş--
 sabit ikametgâhı olmayanlar (*san domicile fixe*),
 780
 sadakat (*allegiance*), 480
 Saddam Hüseyin, 163
 saf (*reine, pure*), 57, 175
 saf ahlâkî veya siyasi hiyerarşi, 202
 saf demokrasi (*pure democracy, démocratie
 pure*), 734
 saf temsili demokrasi, 744
 saflık (*pureté*), 57, 175
 sağ ve sol, 878
 sahip (*titulaire*), 385
 sahipsiz toprak (*terra nullius*), 481
 sahipsiz toprak parçası (*terra nullius*), 497
 sahipsiz ülke (*terra nullius*), 486
 sahte anayasa (*pseudo-constitution*), 149
 sahte anayasalar (*fake constitutions*), 150
Saint-Lague formülü, 813
 Sajo, Andras, 4
 Salazar, 146
 salık kanunu (*loi salique, salic law*), 525

salt çoğunluk (*absolute majority*), 889
 salt çoğunluk 889
 salt veya mutlak çoğunluk (*majorité absolue*),
 888
 saltanat hakların sınırlanmasına göre monarşi
 çeşitleri, 522
 saltanat sürme imkânsızlığı durumu (*situation
 d'impossibilité de regner*), 537
 saltanatı boşluk (*vacuum*), 526
*Sammlung der Entscheidungen des
 Bundesverfassungsgerichts*, 6
 San-Marino, 470
 sarahat karşısında delaletle itibar yoktur, 309
 sarâhat, delâletten akvadır, 308
 Sartori, 150, 686
 savaş esiri (*prisoner of war*), 480
 savaş ilân edilmesine izin vermek (*autorisation
 de la déclaration de guerre*), 969
 savaş ilân etme (*déclaration de guerre*) yetkisi,
 969
 savaş ilân etmek veya ilân edilmesine izin ver-
 mek, 969
 savaş, 218, 219, 375
 savaşan asker (*combattant*), 480
 Saxe-Cobourg, 524
 sayılmış yetkiler (*enumerated powers,
 compétences énumérées*), 342, 582
 saymanın anlamı, 327
 Scalia, Antonin, 270
 SCB - meclis hükûmeti sistemi, 635
 Scelle, 237
Schweizerisches Bundesgericht, 588
 seans (birleşim, *séance*), 884
 seans günü (*jours de séance*), 883
secession of Quebec, 483
Second Treatise of Civil Government, 609
secundum constitutionem teamüller, 236
secundum constitutionem, 899
secundum legem, 899
 seçilme yeterliliği (*eligibility, éligibilité*), 847
 seçilme yeterliliği-yaş, 848
 seçilme yeterliliğinin kaybı, 856
 seçilme yetersizlikleri, 849
 seçim - temsili demokrasi, 744
 seçim (*élection*), 744, 778
 seçim barajları, 815
 seçim çevresi (*constituency*), 801, 815
 seçim çevresi barajı, 816
 seçim çevresi düzeyinde nispi temsil, 809
 seçim kotası (*quotient électoral*), 809
 seçim mahkemesi (*Election Court - İngiltere*),
 798
 seçim mahkemesi (*Wahlprüfungsgericht* - 1919
 Alman Anayasası), 798
 seçim rüşdü (*majorité électorale* - oy hakkı), 779

seçim sistemleri (*systemes electoraux, modes de scrutin*), 801

seçim sistemleri, 721-741, 801-822

seçim sistemlerinin parti sistemleri üzerindeki etkisi, 818

seçim usûlü, 849

seçim uyumsuzlukları (*contentieux electoral*), 796

seçim uyumsuzluklarının siyasal çözümü sistemi, 796

seçim uyumsuzluklarının yargısal çözümü sistemi, 796, 797

seçim yargısı, 796

seçim yoluyla belirlenen üyeler, 852

seçim, nüfus sayımı mı, 726

seçimin samimiliği (*sincérité de l'élection*), 795

seçimler serbest olmalıdır, 705

seçimlere katılmama (*abstentionnisme*), 795

seçimlerin serbestliği ilkesi, 795

seçimlerin yargısal denetimi, 799

seçimlerin yönetimi, 799

seçimli federal monarşi (*federal elective monarchy*), 529

seçimli monarşiler (*elective monarchies*), 528

seçme hakkı (*droit d'élection*), 778

seçme hakkı (*right of option*) (vatandaşlık), 440

seçme hakkına sahip olmak, 847

seçme hakkına sahip olup da oy kullanamayacak olanlar, 781

seçmece (*selective*), 159

seçmen listesi, 780

seçmen listesine yazılı olmak, 780

seçmenin bağımsızlığı (*indépendance de l'électeur*), 795

seçmenlerin hizmetkarları (*serviteurs, commis*), 749

sekreter (*secretary* - başkanlık sisteminde), 642

sekreterler (katip üyeler, *secrétaires*), 877

selef devlet (*predecessor state*), 440

selektif uygulama sorunu, 159

self-determinasyon hakkı, 482

semantik anayasa (*semantic constitution*), 149

senate, 568

Senato (*Senate* - ABD), 645

senatoda eşit oy hakkı, 131

senatör (*senator, sénateur*), 845

senatör seçilebilme yaşı, 838

sened-i ittifak, 390

Seneka, 454

seniorat sistemi, 525

seniority, 524

sensus verborum est anima legis, 310

senyörün kızının evlenmesi, 964

senyörün oğlunun silah kuşanması (*adoubement*), 964

serbest oy, 795

serinleme süresi (*cooling-off period*), 694

sert kuvvetler ayrılığı sistemi, 635

Server Tanilli, 3

servete bağlı kısıtlı oy (*suffrage restreint par la fortune*), 782

Shakespeare, 427

sıcak takip hakkı, 494

sıfat-ı arıza, 332

sıfat-ı arızada asılan ademdir, 331, 337

sıfat-ı asliye kaide, sıfat-ı arıza ise istisnadır, 335

sıfat-ı asliye, 331

sınıf (*ordres*) esası, 789

sınıf savaşı, 457

sınırlandırarak sayma (*limitative enumeration*), 327

sınırlar (ülke), 489

sınırlı demokrasi, 716

sınırlı monarşi (*limited monarchy*), 137, 522

sınırlı oy (*suffrage restreint*), 510

sınırsız, 386, 502

sınırsız ve aslı (*originaire, initiale*), 745

Sırbistan, 433

sırp, 476

si veut le roi, si veut la loi, 625

siberdemokrasi, 740

Sieyès, Emmanuel, 371, 771

Simon de Montfort (1265), 827

Simon Jacquinet, 88

sine qua non (olmazsa olmaz) şartları - başkanlık sisteminde, 644

sine qua non koşul (geçerlilik teorisinde), 186

sine qua non koşullar (teamüllerde), 246

sistematik yorum yöntemi, 273

site (*cité*), 425

sivil yönetim üzerine ikinci inceleme (*the Second Treatise of Civil Government*), 609

Six livres de la république, 498

siyak ve sibak (*antecedentibus et consequentibus*) kuralı, 274

siyasal araştırma (*enquête politique*) (parlamento-larda), 950

siyasal bilim hâkimiyeti yılları, 98

siyasal bilimciler, 99

siyasal kurumlar (*institutions politiques*), 60, 96

siyasal partilerin zararlı etkileri, 769

Siyaset Bilimi Tretesi (*Traité de science politique*), 60

siyaseten meşru, 715

siyaset-hukuk-ahlak-din, 715

siyasî hiyerarşi, 202

siyasî hukuk (*droit politique*), 87

siyasî işler - idarî işler, 72

siyasî işler, 71

siyasî parti gerçeği, kuvvetler arılığı teorisi, 617

siyasî parti grupları, 877

- siyasi parti özgürlüğünün sınırlandırılması, 721
 siyasi rejimin dokunulmazlığı (*intangibilité*), 223
 siyasî rüşd (*majorité politique*) yaşı - oy hakkı, 780
 siyasî-felsefî prensipler, 223
 size haram olanlar ayrı ayrı açıklanmıştı, 341
sofistler, 454
soit fait comme il est désiré, 913, 934
 Somaliland, 438
 somutlaşmış anayasa hukuku, 78
 sona erme (*extinction*), 439
 sona erme halleri, 436
 sonraki referandum (*référéndum postérieur*), 761
 soru (*question*), 944, 945
 soru müessesesinin değeri, 947
 soru müessesesinin uygulamadaki işleyişi, 947
 soru önergesi, 945
 soru parlamentonun hükümeti denetleme aracı, 944
 soru saati, 947
 soru zamanı (*question time*), 947
 sorumsuzluk - temsili vekalet, 756
 sorunun cevaplandırılması, 946
 soruşturma komisyonları (*commissions d'enquête avec pouvoirs judiciaires*), 880
 soruşturma komisyonu, 955
 sosyal demokrat görüş - devletin faaliyet alanı, 450
 sosyal oy (*suffrage social*), 790
 sosyal sözleşme (*social contract, contrat social*), 460, 462, 511, 739
 sosyal sözleşme teorisi, 459
 sosyal sözleşme tipi anayasa, 391
 sosyalist görüş - devletin faaliyet alanı, 450
 Sosyalist Reich Partisi, 721
 sosyolojik açı, 55
 sosyolojik federalizm, 592
 sosyolojik yaklaşım, 55
 Sovyetler Birliğinin hükümet sistemi, 635
 soylular (*patricii*), 518
 soysal, 108
 sömüren sınıf, 457
 sömürge ülkelerin bağımsızlığa kavuşması (*décolonization*), 373
 sömürgeleikten kurtulma (*décolonisation*), 483
 sömürülen sınıf, 457
 sözcüsü (*porte-parole*), 749
 sözde demokrasiler (*pseudo democracies*), 709
 söze anlam yüklemeye ilgili ilkeler, 311
 söze bağlılık (*pacta sunt servanda*) ilkesi, 191, 968
 sözleşmeli şehir (*chartered cities*), 563
 sözlü soru (*question orale*), 945
speaker, 126, 234, 828
special town meeting, 737
 spekülâtif düşünce, 54
 Spencer, 453
 SSCB, 459
staat, 425, 428
staatsgerichtshöfe, 578
Stanford Constitutional Law Center, 24
 Stanton, 648
State Duma, 568
statelessness, 481
states, 563
stato (devlet), 427
 Stato di Firenze, 426
stato, 425, 428, 429
status naturae, 460
status, 425, 428
statute law, 125
statute, 125
 Strasbourg okulu (*école de Strasbourg*), 94
 su sahası, 490
 su ülkesi (*territory under water, territoire maritime*), 490
subjects of Russia, 563
sub-national level, 564
 suçluları cezalandırma ve özel kişiler uyumsuzlukları yargılama kuvveti, 611
 suçüstü (cürm-ü meşhut, *flagrant délit, flagrante delicto*), 866
 suçüstü (*flagrant delit, flagrante delicto*), 865
 suçüstü halinde işlenmiş olan adam öldürme (cinâî cürm-ü meşhut), 867
 suistimalci anayasacılık (*abusive constitutionalism*), 152, 709
 suların taksimi hattı, 489
summa potestas, 502
 Suna Kan'ın yabancı memleketlere, 894
Supreme Court (yüksek mahkeme -ABD), 6, 571, 588, 647
Supreme Court of Canada, 588
Supreme Court of United Kingdom, 673
 Suudi Arabistan, 535
 sübjektif anlayış-millet kavramı, 478
 sübjektif işlem, 892
 sübjektif metot, 273
 sübjektif millet anlayışı, 478
 Sülale-i Âli Osman, 524
 Sümer, 466
 sünni, 476
 süre (*durée*), 231
 süre yasağı - anayasa değişikliğinde, 407
 süre yasağı, 131
 süreli yayınlar, 19
 sürgünde Çekoslovak Hükümeti, 435
 sürgünde Polonya Cumhuriyeti Hükümeti, 435
 sürgündeki hükümetler (*governments-in-exile*), 435

sürgündeki hükûmetler, 435
 Swaziland krallığı, 522
systeme fédéral, 562
 şahsî birliğin tersi, 551
 şahsî birlik (*personal union, union personnelle*), 541, 550
 şart-işlem (*acte-condition*), 962
 şart-işlemler (*actes-conditions*), 893
 şehir (*city*), 426, 737
 şekli anayasa - gerçek anayasa ayrımı, 149
 şekli anayasa (*formal constitution; constitution formelle-lasalle*), 149
 şekli anlamda anayasa (*constitution in the formal sense; constitution au sens formel*), 118
 şekli anlamda anayasa tanımı, 118
 şekli anlamda kanun, 906
 şekli kriter (*criterium formel*), 895
 şekli veya organik kriter devlet fonksiyonlarının ayrımlanmasında, 895
 Şenel, Alâeddin, 464
 ---T---
 tabiat hali (*status naturae*), 460
 tabiatta, âlemde taksim-i kuvva yoktur, 616
 tabii akıl, 170
 tabii hal, 460
 tabii hukuk prensipleri - anayasaüstülüğü tezi, 194
 tabii hukuk, 170, 194
 tabii hukukçu (*jusnaturaliste*), 223
 tabii hukukun reddi, 170
 tabii safsata (*naturalistic fallacy*), 172
 tabii senatörler (*sénateurs de droit*), 851
 tabii üyeler (*membres de droit, ex officio members*), 851
 tacin irtihali (*demise of the crown*), 527
 tacin otomatik intikali (*dévolution automatique de la couronne*) ilkesi, 527
 taç (*crown*) - İngiltere'de, 668
 taç giyme töreni (*coronation*), 527
 taç - kanun ile bağlı değildir, 540
 tadadi sayma - örneklendirici sayma (*illustrative enumeration*), 330
 tahdidî sayma, 327
 tahkim, 297
 Tahran İtilafnamesi, 489
 Tahsin Bekir Balta, 107
 tahsisüşşey bizzikir, 327
 taht boş bir koltuk değildir (*le trône n'est pas un fauteuil vide* - Guizot), 673
 tali farklar - başkanlık sistemi - parlâmenter sistem, 637
 tali farklar (*additional differences*), 636
 tali kurucu iktidar - egemenlik, 504
tali kurucu iktidar, 370, 397-418
 tali kurucu iktidarın biçimleri, 408

tali kurucu iktidarın gerekliliği, 401
 tali kurucu iktidarın sahibi, 402
 tali kurucu iktidarın sınırları, 402
 talimat-ı muvakkate, 783
 tam demokrasi (*démocratie intégrale*), 734
 tam nispi temsil (*représentation proportionnelle intégrale*), 807, 811
 tamamlayıcı teamüller, 235
 tanıma işlemi, 283
 tanımma-devletlerin, 434
 tanrı, 178
 tanrıdan gelmeyen bir iktidar yoktur, 507
 Tarhan, Emine Ülker, 161
 tarım meclisi, 839
 tarihçi hukuk okulu, 276
 tarihî aç, 53
 tarihî yaklaşım, 53
 tarihî yorum (*interprétation historique*), 271
 tarihî yorum metodu, 273
 tarihsel kök - iki-meclislilik, 834
 tarihsel kök, 963
 tarihsel materyalizm, 456
 tarihsel olarak ilk olan anayasa, 184
 tasarılı teşebbüs (*initiative formulée*), 765
 tasarısız teşebbüs (*initiative non-formulée*), 765
 tasdik (*certification*), 924, 936
 tasdikî referandum, 761
 tasrih mukabelesinde delaletle itibar yoktur, 308
 tasviri görecelik, 171
 taşra teşkilatı, 545
 tazminat mı, yoksa maaş mı-parlâmento üyeleri, 869
 TBMM başkanlığının tüzel kişilik sıfatından kaynaklanan işlemleri, 902
 teamül, 228
 teamüli anayasa, 122
 tebaa, 470
 tefsir kararı, 265
 tek biçimlilik ilkesi (*principe d'uniformité*), 576
 tek dereceli seçim, 788
 tek devlet, 541, 542
 tek taraflı bir işlem, 388
 tek tek (*ut singuli*), 753
 tek-başlı, iki-başlı yürütme, 655
 tek-başlılık (*monocéphalisme*), 641
 tek-isimli iki-turlu çoğunluk sistemi (*scrutin uninominal à deux tours*), 806
 tek-isimli iki-turlu çoğunluk sistemi, 806
 tek-isimli tek-turlu çoğunluk sistemi (*scrutin majoritaire uninominal à un seul tour*), 804
 teklif (*proposal, initiative, proposition* - anayasa değişikliğinde), 409
 teklif safhası, 409
 teklif yetersayıları - anayasa değişiklikleri, 410
 teklif yetkisi - anayasa değişikliğinde, 409

teklif yetkisinin içerik olarak sınırlandırılması, 411

tek-meclis sistemine geçmiş ülkeler, 844

tek-meclisli (*monocaméral, unicaméral*), 627

tek-meclisli parlâmentolar ve iki-meclisli parlâmentolar, 833

tek-meclislilik- meclis hükûmeti sisteminde, 627

tek-meclislilik veya monokameralizm, 833

tek-meclislilik, 833

tekrar (*répétition*), 231

tek-turlu çoğunluk sistemi, 803

tek-turlu çoğunluk sistemi iki-parti sistemini, 819

teleolojik yorum, 275

teleolojik yöntem, 275

tembel kral, 670

temel hak ve hürriyetler, 140

temel hakların sert çekirdeği, 200, 203

temel ilkeler (*basic principles*), 134, 137

temel kanun (*basic law*) - İsrail, 127

temel kanun tipi anayasa, 391

temel kanun, 391

temel norm (*grundnorm*), 183

temel norm varsayımı, 245

temin etme, 26

Temmuz monarşisi (*Monarchie de juillet*), 673

temsil (*représentation*), 744

temsil kavramı, 744

temsil kavramından çıkan sonuçlar, 745

temsil olunan kişi (*représenté*), 745

temsilci (*représentant*) kavramı, 745, 754, 845

temsilci-görevli ayrımı, 745

Temsilciler Meclisi (*House of Representatives*)- ABD, 645

temsilcilerin azledilememesi ilkesi, 766

temsilcilerin azli (*révocation, recall*), 510, 512, 766

temsilcilerin işlemlerinin halkın onayına ihtiyacı yoktur, 745

temsilde adalet, 817

temsilde adalet-hükûmette istikrar ve etkinlik, 817

temsilî demokrasi - millî egemenlik ilkesi, 744

temsilî demokrasi (*démocratie représentative*), 510, 512, **665-678, 743-757**

temsilî demokrasinin teorik kökeni, 744

temsilî hükûmet, 743

temsilî sistem, 390

temsilî vekâlet teorisi, 752

temsilsiz vergi olmaz ilkesi, 783, 826, 964

Tenure of Office Act, 648

teokratik egemenlik teorileri (*théories théocratiques de la souveraineté*), 507

tercihli oy (*vote préférentiel*), 814

tercihli oy usûlü, 814

terörist, 480

terra nullius, 486, 497

terra, 426

teşebbüs kudreti, 899

Teşkilât-ı Esâsiyye Kanunu, 33

teşkilât-ı esâsiyye, 33

teşriî araştırma (*enquête législative*), 950

teşriî imtizaçsızlık, 857

teşriî komisyonlar (*commissions législatives*), 878

teşriî masûniyet, 864

teşriî mesuliyetsizlik, 861

teşriî muafiyetler, 860

teşriî olmayan komisyonlar, 879

teşriî tarih (*legislative history*), 272

teşriî zorunluluk hâli - Almanya, 699

teşriî zorunluluk hali (*gesetzgebungsnotstand*), 699

Teziç, 42, 107, 228, 940

thalweg hattı, 489

Thiers, Adolphe, 530, 673

Thomae de Aquino, 345

tiers état, 371

Tikveş, 42

TO-KAT, 25

Topeka, 113

toplantı dönemi (*session*), 694, 882

toplantı dönemini erteleme (*ajournement des sessions*), 882

toplantı dönemini kapatma (*clôture des sessions*), 882

toplantı dönemleri (*sessions*), 885

toplantı dönemleri sistemi (*système des sessions*), 882

toplantı yetersayısı (*quorum, quorum for meeting*), 414, 885

toplantılar (*sessions*) - parlâmento, 628

toplantının açıklığı (*alenîliği, publicité*), 885

toplantıya katılan üye sayısı, 414

toplantıya katılanların salt çoğunluğu, 889

toplu af-bireysel af ayrımı, 972

toplu genel af, 972

topluluk oyu (*suffrage communautaire*), 790

toprak (*territories*), 563

toprak altı (*territorial subsoil*), 488

toprak esası, 479

totaliter diktatörlük (*totalitarian dictatorship*), 626

Toulouse Hukuk Fakültesi, 92

Toulouse okulu (*école de Toulouse*), 94

tout ce que la loi ne défend pas..., 341

toute justice émane du roi (adalet kraldan gelir), 625

town meeting başkanı (*town meeting moderator*), 737

town meeting, 737

- Traité des Seigneuries*, 427
Treaty Establishing a Constitution for Europe, 554
Tribunal Fédéral, 588
tribü (boy, kabile, aşiret), 451
trieannal act, 883
Troper, Michel, 284, 285, 286, 287, 290, 292
Tschentscher, 4
Tunaya, 42, 54, 105, 228
Turpin, 89
Tushnet, Mark, 4
tutelle administrative, 548
tutuklular, 781
Tuvalu, 470
tuzak-anayasa (*trap-constitution*), 150
türban kararı, 296
Türk anayasa hukuku doktrininin konuları, 46
Türk anayasa hukuku sitesi, 23
Türk anayasa hukuku, 47, 51
Türk anayasa mahkemesi kararları, 5
Türk anayasaları, 1
Türk Ceza Kanununun 1'inci maddesi, 354
Türk doktrininde anayasa hukuku tanımı, 40
Türk Kütüphaneleri, 25
Türk Medenî Kanununun 1'inci maddesi, 249
Türk Ticaret Kanunun 1'inci maddesi, 249
Türkiye - Birinci Meclis dönemi (1920-1923) - meclis hükûmeti sistemi, 633
Türkiye - lâiklik, 139
Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi, 25
Türkiye ile Suriye arasında arazi mesailinin kat'i surette hallini mutazammım antlaşma, 489
Türkiye'de meclis hükûmeti tipi parlâmenter sistem, 680
Türkiye'de anayasa hukuku doktrininin gelişimi, 104
Türkiye'de devlet tüzel kişiliği, 445
Türkiye'de doğrudan demokrasi var mı, 738
Türkiye'de ısdar meselesi, 939
Türkiye'de kadınlara oy hakkı, 785
Türkiye'de köy kanunu tasarısındaki geri çağırma, 767
Türkiye'nin sınırları, 489
tüzel kişilik (hüküm şahsiyet, *personnalité morale*), 443
Tüzel, Sadık, 36
---U-Ü---
U.S. : United States Reports, 6
ubi eadem est ratio legis..., 354
ubi lex non distinguit..., 319, 320
ubi lex voluit..., 319, 326
ulus devlet (*nation state*), 484
ulusal artık sistemi, 811
ulusal baraj, 815
ulusal düzey, 564
ulusal düzeyde nispî temsil, 807
ulusal hava sahası, 495
ulusal konsey, 568
ulusal seçim çevreli nispî temsil, 808
ulusal seçim kotası, 811
ulus-altı düzey (*sub-national level*), 564
uluslararası andlaşmaları onaylamak (*ratification*), 968
uluslararası andlaşmaları onaylamak veya onaylanmalarına izin vermek, 968
uluslararası andlaşmaların anayasaya üstünlüğü ilkesi, 210
Uluslararası Ceza Mahkemesi - Roma Antlaşması, 500
Uluslararası Ceza Mahkemesi, 500
uluslararası düzeyde ileri sürülemezlik, 217
uluslararası gözetimde mıntıka, 563
uluslararası hukuk, 62
uluslararası hukuk - müeyyide - savaş, 221
uluslararası hukuk normları - anayasa normu, 217
uluslararası hukuk normları - anayasaüstütlük, 207
uluslararası hukukî kişilik, 439
uluslararası hukukun adem-i merkeziyet hali, 219
uluslararası hukukun bizatihi varlığına yönelik eleştiriler, 218
uluslararası hukukun en önemli kaynağı, 968
uluslararası hukukun müeyyidesi, 218, 220
uluslararası hukukun üstünlüğünü, 212
uluslararası kamu hukuku, 62
uluslararası sorumluluk, 215
uluslararası yargı ve hakemlik kararları, 213
Uluşahin, Nur, 641
Uman, 34
umumi amme hukuku, 63
Unionist Parti, 726
United Arab Emirates, 562
United States of America, 562
United States Supreme Court, 6
unius positio non est ..., 329, 326
University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law, 23
usages constitutionnels - anayasal uygulamalar, 229
ustaca ve kurnazca plânlanmış anayasa değişiklikleri yoluyla (*subtle changes, subtle ways*), 153
usul-fürü (direkt soy, *ligne directe, direct heir*) sistemi, 524
uydu partiler, 706
uygulamanın hukukîliği inancı, 232
uyuşturucu kaçakçılığı (*drug trafficking*), 494
uzaktan hükmedilebilir; ama ..., 545
uzay, 495

uzlaşmacı (oydaşmacı) demokrasi modeli
(*consensus model of democracy*), 722, 723, 725
uzun parlamento (*long parliament*), 830
üç değişik geçerlilik anlayışı, 182
üç unsur teorisi (*dreielementenlehre*), 422
üç unsurun birlikte gerekliliği, 423
üçte iki çoğunluk (anayasa değişikliklerinde), 413
üçüncü anayasacılık dalgası, 147
üçüncü dönem, 98
ülke (*territory, territoire*), 485
ülke barajı, 815
ülke kazanılması, 486
ülke, 485-496
ülke-egemenlik ilişkisi, 487
ülkenin bitişikliği, 490
ülkenin bölünmezliği, 543
ülkenin bütünlüğü, 543
ülkenin kısımları, 488
ülkesel egemenlik (*territorial sovereignty*), 487
üniter devlet, 541, 542
üniter devlet-bileşik devlet ayrımı, 541-560
üniter devletin idarî teşkilatı, 545
üniter devlette yerel yönetimler, 547
üretim biçimleri, 457
üst meclis (*chambre haute, upper house*), 835
üst üste gelme (*superposition*), 564
üst yapı (*superstructure*), 457
üye tam sayısı, 414
üye tamsayısının salt çoğunluğu, 888
üye tamsayısının salt çoğunluğu kuralı- anayasa değişiklikleri, 413
üye tamsayısının salt çoğunluğu kuralı, 130
---V-W---
vacuum, 526
vali (*governor*), 577
Valon (*Wallonie*) bölgesi, 596
vatana ihanet (*high treason, haute trahison*), 539
vatana yararlılık (*bien mérité de la patrie*), 895
vatandaşın sadakati, 480
vatandaşlık - federasyon, 558
vatandaşlık (*citoyenneté* - oy hakkı), 779
vatandaşlık, 479, 565, 848
vatandaşlık konusunda devletin serbestliği doktrini, 479
vatani hizmet tertibinden maaş, 894
vatansızlığın azaltılması sözleşmesi, 481
vatansızlık (*statelessness*), 481
Vatikan, 470, 485, 518
Vedel, Georges, 40, 70, 83, 119, 120, 187, 192, 193, 194, 200, 203, 238, 734, 841
vekâlet (*mandat*), 747
vekâlet ilişkisinin niteliği, 747
vekaletin başlangıcı (*début du mandat*), 853
vekaletle oy (*vote par procuration*), 791

vekaletlerin toplanmaması (*non-cumul des mandats*), 860
vekil (*mandataire*), 747
vekilin sorumluluğu ilkesi, 749
vekil-kral, 528
vekil-vali (*lieutenant-governor*), 577
Veli Bey (Saltık), 105
veli, 35
Venezüela, 565
veraset (*heredity, hérédité*), 663
veraset kuralları, 524
veraset veya intikal kuralları (*order of succession*), 524
verba sunt indices animi, 310
verbis standum ubi nulla ambiguitas, 308
Verfassungsblog, 24
Verfassungsgerichtshof Österreich, 588
vergisiz temsil olmaz ilkesi, 783
vergiye bağlı oy (*suffrage censitaire*), 783
vergiye muvafakat gösterme hakkı, 828
vergiye rıza (*consentement à l'impôt*) ilkesi, 964
verilmiş yetki (*attributed power, compétence d'attribution*), 342, 583
verilmiş yetkiler (*compétences attribuées, attributed powers*), 337
Vermont, 737
Verzijl, 329
Veto - ABD'de, 649
veto populaire, 512
Vichy rejimi, 165
Vico, 452
Victoria, 670
Vida, 454
viperina est expositio quae..., 310
Vivien, Auguste, 546
Viyana Andlaşması (9 Haziran 1825 Tarihli), 524
Viyana Çevresi, 170, 173
Viyana Sözleşmesi, 208
vote multiple (katlı oy, katsayılı oy), 786
Walpole, 670, 671, 672
Wangchuck 522
Washington, 650
watergate, 648
web demokrasisi, 740
Web of Science, 28
Weimar Anayasası, 379
Weimer Alman Cumhuriyeti, 702
Werner, 78
Westlaw, 29
Westminster modeli demokrasi (*Westminster model of democracy*), 723
Westminster sistemi (*Westminster system*), 658
Wiener Kreiss, 170
William I (Fatih William), 825
William II, 524

William III, 669
 William IV, 670
 Wilson - Woodrow, 452, 616, 650
 Witan, 825
 Witangemote, 825
 Wolff, 608
 Wolfrum, Rudiger, 3
World Romani Congress, 485
 Wroblewski, 172
Wyoming - kadınlara oy hakkı, 785
 XVIII. Louis, 388
 ---Y---
 ya hep, ya hiç oyunu (*zero sum game*), 654
 yabancı anayasalar, 3
 yabancı kütüphaneler, 26
 yabancılar (metekler), 734
 yaklaşımların eşit değeri, 56
 yaklaştırmalı nispi temsil (*représentation proportionnelle approchée*), 807
 yalnızca güvensizlik oylarının sayılması, 695
 yapay çoğunluklar (*manufactured majorities*), 724
 yapıcı güvensizlik oyu - Almanya, 696
 yapıcı güvensizlik oyu - Belçika, 696
 yapıcı güvensizlik oyu (*konstruktives misstrauensvotum*), 696
 yapıcı güvensizlik önergesi, 961
 yapıcısı veya eş-yapıcısı (*auteur ou co-auteur*) (hukuk normlarının), 288
 yapılarına göre devletler, 541
 yapım işlemi (*acte de confection*), 936
 yaptırım, 117
 yargı - İngiltere’de, 672
 yargı (*judiciary*), 134
 yargı faaliyeti, 278
 yargı fonksiyonu, 893
 yargı iktidarı, 506
 yargı işlemi, 892
 yargı kuvveti, 607
 yargı organına karşı başbakan veya bakanları kuruma fonksiyonu, 954
 yargıç lordlar (*law lords*), 673
 yargıç yapısı anayasa (*judge-made constitution*), 125
 yargılama kuvveti (*puissance de juger*), 611
 yargısal araştırma (*enquête judiciaire*), 951
 yargısal meclis araştırması (*enquête parlementaire judiciaire*), 952
 yargısal yorum, 267
yari-başkanlık sistemi, 655-657
 yari-demokrasiler (*semi-democracies*), 709
yari-doğrudan demokrasi, 512, 676- 695, 759-776
 yari-doğrudan demokrasinin araçları, 760
 yari-doğrudan demokrasinin değeri, 768

yari-doğrudan demokrasinin lehine olan görüşler, 769
 yari-doğrudan demokrasinin tanımı, 759
 yari-doğrudan hükûmet (*gouvernement semi-direct*), 759
 yarım kanton, 569
 yari-salîk kanunu (*semi-salîc law*), 525
 yarışan yasama yetkisi (*concurrent legislative jurisdiction*), 585
 yarışan yetkiler (*compétences concurrentes, concurrent powers*), 584
 yarışmacı otoriterizm (*competitive authoritarianism*), 709, 711
 yari-temsîlî demokrasi, 760
 yasa koyucu (*législateur*), 824
 yasama (*legislature*), 134
 yasama bağdaşmazlığı, 857
 yasama bağışıklıkları, 860
 Yasama Dergisi, 20
 yasama dersi (*cours de législation*), 88
 yasama dokunulmazlığı - ceza kovuşturması, 866
 yasama dokunulmazlığı geçiciliği, 867
 yasama dokunulmazlığı kamu düzeni (*ordre public, public order*), 868
 yasama dokunulmazlığı kökeni, 865
 yasama dokunulmazlığı kurumu, 167
 yasama dokunulmazlığı sadece parlâmentonun toplantı dönemlerinde (*sessions*) geçerli, 867
 yasama dokunulmazlığı sağladığı güvenceler, 866
yasama dokunulmazlığı, 864-868
 yasama dokunulmazlığının askıya alınması, 166
 yasama dokunulmazlığının istisnaları, 866
 yasama dokunulmazlığının kaldırılması, 867
 yasama dokunulmazlığının konusu, 865
 yasama dokunulmazlığının nispi niteliği, 866
 yasama dönemi (*législature*), 884
 yasama dönemi uzunluğu, 836
 yasama dönemi veya devresi (*législature*), 884
 yasama döneminin sona ermesi, 854
 yasama fonksiyonu - yargı fonksiyonu ayrımı, 897
 yasama fonksiyonu - yürütme fonksiyon ayrımı, 897
yasama fonksiyonu, 811-832, 891-907
 yasama fonksiyonunun özellikleri, 898
 yasama fonksiyonunun tanımı, 891
 yasama fonksiyonunun yürütme ve yargı fonksiyonlarından ayrılması, 892
 yasama iktidarı, 505
 yasama işlemi, 901
 yasama işleminin tanımı, 901
 yasama işlemleri, 900
 yasama işlemlerinin türleri, 903
 yasama kavalyesi (*cavalier législatif*), 968

- yasama kuvveti, 611
 yasama kuvvetinin zayıflaması, 619
 yasama meclisi, 824
yasama organı, 576, 743-752, 823-832
 yasama organında birleşme-meclis hükümeti, 626
 yasama organının diğer devlet organlarından ayrılması, 824
 yasama organının düzenleyici işlemi, 904
 yasama organının tüzel kişilik sıfatından kaynaklanan işlemleri, 902
 yasama organının yargı organından ayrılması, 824
 yasama organının yürütme organından ayrılması, 824
 yasama referandumu veya teşriî referandum (*réfêrandum législatif*), 763
 yasama sorumsuzluğu - tam, mutlak koruma, 863
 yasama sorumsuzluğu kaldırılmaz, 863
 yasama sorumsuzluğunun amacı, 864
 yasama sorumsuzluğunun devamlılığı (*perpétuelle*), 861, 863
 yasama sorumsuzluğunun kökeni, 861
 yasama sorumsuzluğunun tanınmasındaki amaç, 861
 yasama yetkisi aslîliği, 899
 yasama yetkisinin devredilmezliği, 900
 yasama yetkisinin genelliği, 898
 yasama yılları, 885
 yasama yorumu, 264
 yasama yorumu usûlü (*réfêré législatif*), 265
 yasamanın güveni - yarı-başkanlık sisteminde, 656
 yasamanın üstünlüğüne dayanan parlâmenter sistem - meclis hükümeti, 678
 yasama-yürütme dengesi bakımından parlâmenter sistem tipleri, 675
 yaş (*âge* - oy hakkı), 779
 yaş (kral), 527
 yaş (seçilme yeterliliği), 848
 yaş divanı (*bureau d'âge*), 877
 yaşayan anayasa (*living constitution*), 23, 273
 yaşlılık esası (*order of seniority*), 524
 yatay kuvvetler ayrılığı (*horizontal separation of powers, division horizontale du pouvoir*), 581
 yayın - ısdar, 938, 940
 yayın - kanunların, 940
 yayın (*publication*), 938, 940
 Yayla, 107
 yazılı anayasa (*written constitution, constitution écrite*), 122, 245
 yazılı anayasa sisteminde anayasal teamüllerin hukukî değeri sorunu, 235
 yazılı anayasa- yazısız anayasa ayrımı, 122
 yazılı direktifler - emredici vekalet, 750
 yazılı hukuk - örf ve adet hukuku, 246
 yazılı hukuk (*droit légal*), 246
 yazılı soru (*question écrite*), 945
 yazısız anayasa (*unwritten constitution, constitution non-écrite*), 122
 yazısız anayasa sisteminde teamülün hukukî değeri, 233
 yazısız anayasa, 122
 yedi hayır, bir evet; evetler kazandı - Lincoln, 642
 yemin (*serment*), 853
 yeni anayasa hukuku, 98
 yeni anayasa hukukunun konuları, 46
 yeni bir devlet kuran aslı kurucu iktidar, 372
 yeni görüşme, 917
 yeni kuşaklar teorisi, 401
 Yeni Zelanda - kadınlara oy hakkı, 785
 yeniden, sıfırdan (*ab initio*), 386
 yerel yönetimler, 547
 yersel (mülkî, *territorial*), 555, 594
 yeteneğe bağlı oy (*suffrage capacitaire*), 784
 yetki bölüşümü usûlü, 582
 yetki dar, hürriyet geniş yorumlanır, 339
 yetki genişliği, 546
 yetki paylaşımı (*division of power, répartition des compétences*), 559, 581, 582
 yetki uyumsuzlukları (*conflits d'attributions, conflict of jurisdiction*), 587
 yetki uyumsuzluklarının yargısal çözüm yolu, 587
 yetki ve usûlde paralellik ilkesi, 344
 yetki yetkisi (*kompetenzkompetenz*), 504
 yetkilerin teyidi (*vérification des pouvoirs*) usûlü, 797
 yetmez, ama evet, 154
 Yıldırım, Binalı, 155, 162
 yok hükmünde (*null*), 251
 yokluk saptama, 251
 Yorgi, 433
 yorum (*interpretation*), 262
 yorum çeşitleri, 263
 yorum ilkeleri (*canons of interpretation, maxims of interpretation*), 300
 yorum ilkelerinin varlık sebebi, 301
 yorum itaatsizliğin entelektüel bir biçimidir (*l'interprétation est la forme intellectuelle de la désobéissance*), 305
 yorum yoluyla anayasa metninin anlamı değişebilir, 398
 yorum yoluyla istisna üretilemez, 317
 yorum yöntemleri (*methods of interpretation*), 268
yorum, 261-367
 yorumcunun serbest iradesi, 282
 yorumlayıcı teamüller (*coutume interprétative*), 236
 yorumun kaçınılmazlığı, 279

- yorumun konusu, 262, 279
 yöntemsel bağımsızlığı ilkesi, 872
 YSK'nın, 16 Nisan 2017 Tarih ve 560 Sayılı Kararı, 310
 Yugoslavya, 597
 yumuşak anayasa (*flexible constitution, constitution souple*), 129
 yumuşak anayasa-katı anayasa ayrımı, 129
 yumuşak anayasalar, 129
 yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi, 635, 657
 Yurtsuz John, 605, 826
 yurttaş milliyetçiliği (*civic nationalism*), 484
 yurttaşlık bilgisi, 113
 yüce hükümdar (*yang di-pertuan agong*), 529
 yüce varlık (*être suprême*), 139
 yüksek makamlar - basit idarî makamlar ayrımı, 69
 yüksek seçim kurulu türkiye, 310, 798
 yüksek sovyet, 635
 yüksek teşkilât, 69
 yükümlülükler (*obligations*), 290
 yürürlüğe girme - kanunların, 942
 yürürlüğe girmesi (*entrée en vigueur, entry into force*), 942
 yürütme (*executive*), 134
 yürütme fonksiyonu (*fonction exécutive*), 893
 yürütme iktidarı, 506
 yürütme organı - İngiltere, 668
 yürütme organı (*organe exécutif, executive branch*), 577
 yürütme organı tek kişiliktir, 641
 yürütme organı, yasama organını feshedebilir, 664
 yürütme organında birleşme, 624
 yürütme organının düzenleyici işlemleri - kuvvetler ayrılığı teorisi, 617
 yürütme organının kaynağı - başkanlık sistemi - parlâmenter sistem, 636
 yürütme organının yapısı - başkanlık sistemi - parlâmenter sistem, 636
 yürütme organının yasama çalışmalarına katılması, 637
 yürütme organının yasama organına karşı sorumluluğu - başkanlık sistemi - parlâmenter sistem, 636
 yürütme organının yasama organını fesih hakkı, 637
 yürütmenin yapısı - parlâmenter sistemde, 659
 Yüzbaşıoğlu, 2
 ---Z---
 Zabunoğlu, Yahya K., 66
 zahir olan sözlerin tefsire ihtiyacı yoktur, 309
 zaman birimleri-parlamentoların, 884
 zamansal sınırlar (*limites temporelles* - anayasa değişikliğinde), 407
 zecir, 179
 Zeynel Abidin Bin Ali, 163, 164
 zımnî güven (*confiance implicite*), 692, 693
 zımnî ilga (*dérogation*), 247
 zımnî ilga doktrini, 401
 zımnî yetkiler teorisi (*théorie des pouvoirs implicites*), 583
 Zierlien, 206
 zina, 83
 zone contiguë, 491
 zone de pêche, 493
 zone économique exclusive, 492
 zorlama gücü - federasyonda, 557
 zorlama, 179
 zorlamalar (*contraintes*), 290
 zorunlu açık oylama, 887
 zorunlu fesih (*involuntary dissolution*), 438
 zorunlu oy (*obligatoire*), 512
 zorunlu referandum, 131, 762 ■

KEMAL GÖZLER'İN ÖZGEÇMİŞİ VE YAYIN LİSTESİ

I. ÖZGEÇMİŞ

Öğrenim:

- 1983-1987 *Lisans*: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara.
1988-1990 *Yüksek Lisans* (Kamu Hukuku): Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
1990-1992 *DEA* (Kamu Hukuku): Bordeaux Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Fransa)
1992-1995 *Doktora* (Kamu Hukuku): Bordeaux Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Fransa)

Meslekî Çalışma:

- 1988-1997 *Araştırma Görevlisi*: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilimdalı, Ankara.
1997-2000 *Yardımcı Doçent*: Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Hukuk Bilimleri Anabilimdalı, Bursa.
2000-2004 *Doçent*: Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Hukuk Bilimleri Anabilimdalı, Bursa.
2004-2007 *Doçent*: Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul.
2007-2016 *Profesör*: Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Bursa.
2016- Emekli.

Askerlik (1996-1997): *Yedek Subay*, Balıkesir, Ankara.

Yabancı Dil: *Fransızca*: Doçentlik Dil Sınavı-1996: 100; KPDS-1998: 97; KPDS-2008: 96. *İngilizce*: KPDS-1997: 83/100; KPDS-2008: 86/100; TOEFL-CBT-2005: 243

- Ödüller:**
1. Türk Sosyal Bilimler Derneği 1999 Yılı Genç Sosyal Bilimciler Birincilik Ödülü (*Hukukun Genel Teorisi* ile)
 2. ODTÜ Prof.Dr. Mustafa N. Parlar Vakfı 2001 Yılı Araştırma ve Teşvik Ödülü
 3. TÜBA 2009 Yılı Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü (*İdare Hukuku Dersleri* ile).
 4. TÜBA 2010 Yılı Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü (*Anayasa Hukukunun Genel Esasları: Ders Kitabı* ile).

II. ATIF İNDEKSİ (Listeye www.anayasa.gen.tr/atiflar.htm’den ulaşılabilir).

Web of Science.- Citing Articles: 206; Sum of the Times Cited: 245; h-index: 8 (15.2.2020 İtibarıyla).

Google Scholar.- Citations: 3051; h-index: 24; i10-index: 53 (15.2.2020 İtibarıyla).

III. TEZLER

A. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

1. *Kurucu İktidar*, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Yahya K. Zabunoğlu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilimdalı, 1990, VIII+219 s.
2. *Le pouvoir constituant originaire*, Mémoire du D.E.A. de Droit public, Directeur de recherches : Prof. Dmitri Georges Lavroff, Université de Bordeaux I, Faculté de droit, des sciences sociales et politiques, 1992, 93 s.

B. DOKTORA TEZİ: *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Thèse pour le doctorat en droit, Directeur de recherches: Prof. Dmitri Georges Lavroff, Université Montesquieu - Bordeaux IV, Faculté de droit, des sciences sociales et politiques, 1995, 774 s. (“*Très honorable avec félicitations du jury*” derecesi ile kabul edilmiştir). (*Atelier national de reproduction des thèses*, ISSN 0294-1767, Numéro de code: 3840.20688/96, 95/BOR4/0027, © A.N.R.T. Université de Lille, 1996.).

IV. YAYINLAR

A. KİTAPLAR

(Bazılarının tam metinlerine, bazılarının da tanıtımına www.anayasa.gen.tr/gozler.htm'den ulaşılabilir).

1. *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Villeneuve d'Ascq, Presses universitaires du Septentrion, 1997, 2 cilt, 774 s.
2. *Hukukun Genel Teorisine Giriş: Hukuk Normlarının Geçerliliği ve Yorumu Sorunu*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1988, IV+245 s. (1999 yılı Türk Sosyal Bilimler Derneği Genç Sosyal Bilimciler Birincilik Ödülü)
3. *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 1998, 15. Baskı, 2018, XVI+528 s.
4. *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin, 1998; 2. Baskı, 2016, XVI+191 s.
5. *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekin, 1999, XVI+320 s.
6. *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, Bursa, Ekin, 1999; 2. Baskı, 2016, VIII+320 s.
7. *Hukuk Eğitiminde Sınavlar*, Bursa, Ekin, 1999, VIII+426 s.
8. *Kanun Hükmünde Kararnamelerin Hukukî Rejimi*, Bursa, Ekin, 2000, XVI+300 s.
9. *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2000, XXXII+656 s.; 23. Baskı, 2019, XVI+512 s.
10. *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2000, XLVIII+1360 s.
11. *Cumhurbaşkanı-Hükümet Çatışması*, Bursa, Ekin, 2000, VII+80 s.
12. *Devlet Başkanları*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2001; 2. Baskı, 2016, XVI+320 s.
13. *Anayasa Değişikliği Gerekli mi: 1982 Anayasası İçin Bir Savunma*, Bursa, Ekin, 2001, VIII+120 s.
14. *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2001; 28. Baskı, 2019, XVI+408.
15. *İdare Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 21. Baskı, 2019, XXXII+800 s. (2009 Yılı TÜBA Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü). (2012 baskısından sonra Gürsel Kaplan ile birlikte).
16. *İdare Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 24. Baskı, 2018, XVI+444 s. (2012 baskısından sonra Gürsel Kaplan ile birlikte).
17. *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 1. Baskı 2002; 2. Baskı 2009; 3. Baskı 2019, 2 Cilt (3328 s.).
18. *Genel Hukuk Bilgisi*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 19. Baskı, 2019, XVI+288 s.
19. *Hukukun Temel Kavramları*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 17. Baskı, 2019, XXIV+352 s.
20. *Devletin Genel Teorisi*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2007, 10. Baskı, 2019, XVI+384 s.
21. *Anayasa Hukukunun Genel Esaslarına Giriş*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2008, 256 s.; 12. Baskı, 2019, 368 s.
22. *Türk Anayasa Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2008; 14. Baskı, 2019, 384 s.
23. Serap Yazıcı, Kemal Gözler ve Fuat Keyman (Ed.), *Ergun Özbudun'a Armağan*, Ankara, Yetkin, 2008, (İkinci Cildin editörleri Serap Yazıcı, Kemal Gözler ve Ece Göztepe'dir).
24. *Judicial Review of Constitutional Amendments: A Comparative Study*, Bursa, Ekin Press, 2008, XII+126 s.
25. *Kısa Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2009; 17. Baskı, 2019, 272 s.
26. *Türk Anayasa Hukuku Pratik Çalışmaları*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2010; 9. Baskı, 2019, 408 s.
27. *Anayasa Hukukunun Genel Esasları: Ders Kitabı*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2010; 11. Baskı, 2019, XVI+512 s. (2011 Yılı TÜBA Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü).
28. *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Bursa, Ekin, 1. Baskı 2011, 2. Baskı 2020, 2 Cilt (32+973; 32+1040 s.)
29. *Kısa İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2011; 13. Baskı, 2019, 288 s.

30. *Ramazan Çağlayan'ın İdare Hukuku ve İdarî Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*, Bursa, Yazarın Kendi Yayını, 2013 (XVI+184 s.)
 31. *Ramazan Çağlayan'ın İdarî Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*, Bursa, Yazarın Kendi Yayını, 2013 (XVI+712 s.)
 32. *Örnekleriyle Usûlsüz Alıntı Sorunu: Adnan Küçük, Ahmet Nohutçu, Bilal Canatan, Nevzat Sönmez, Ali Rıza Çoban, Serdar Özgüldür, Fatih Dikici ve Diğerlerinin Kitapları Hakkında Eleştiriler*, Bursa, Yazarın Kendi Yayını, Kasım 2013 (XVI+680 s.)
 33. *Elveda Anayasa*, Bursa, Ekin, 2017, 200 s.
 34. *Referandumdan Önce, Referandumdan Sonra*, Bursa, Ekin, 2017, VIII+144 s.
 35. *İnsan Hakları Hukuku*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2018, XXIV+568 s.
 36. *İnsan Hakları Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2020, XVI+368 s.
 37. *Mahallî İdareler Hukuku*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2018, XVI+520 s.
 38. *Mahallî İdareler Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2018, XVI+252 s.
 39. *Türkiye'nin Yönetim Yapısı*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2019, XVI+288 s.
 40. *Fıkıh-Hukuk İlişkisi Üzerine*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2019, VIII+152 s.
 41. *Türkiye Nereye Gidiyor? Akademi ve Hukuk Üzerine Yazılar (Makaleler 2019)*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2020, XXXII+656 s.
- + Tarihle ilgili iki kitap (Aşağıda “D. Tarihle İlgili Yayınlar” kısmına bakınız).

B. AKADEMİK DERGİLERDE YAYINLANMIŞ MAKALELER

(Bütün makalelerin tam metinlerine www.anayasa.gen.tr/gozler.htm'den ulaşılabilir).

1. “Halkoylamasının Değeri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 40, 1988, Sayı 1-4, s.97-113.
2. “Sigara İçme Özgürlüğü ve Sınırları: Özgürlüklerin Sınırlandırılması Problemi Açısından Sigara Yasağı”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Sayı 1, Ocak 1990, s.31-67.
3. “Olağanüstü Hal Rejimlerinde Özgürlüklerin Sınırlandırılması Sistemi”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Sayı 4, Ağustos 1990, s.561-590.
4. “Bireysel Başvuru ve Kıbrıs Sorunu”, *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 15, 1993, s.165-174.
5. “Fransız Anayasa Konseyi Kararları Kroniği: 1994”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 44, 1995, Sayı 1-4, s.809-819.
6. “La question de la supériorité des normes de droit international sur la constitution”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 45, 1996, Sayı 1-4, s.195-211.
7. “Sur la validité des limites de la révision constitutionnelle déduites de l'esprit de la constitution”, *Annales de la Faculté de droit d'Istanbul*, Vol. XXXI, mai 1997, s.109-121.
8. “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1998, Cilt 15, s.205-249.
9. “Düzenleyici İşlemlerde Dava Açma Süresinin Başlangıcı Konusunda Üçüncü Bir İhtimal”, *Ankara Barosu Dergisi*, 1998, Sayı 3, s.27-32.
10. “Cumhuriyet ve Monarşi”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 53, Kasım-Aralık 1998, s.27-34.
11. “Hukuk Açısından Monarşi ve Cumhuriyet Kavramlarının Tanımı Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, 1999, Sayı 1, s.51-62.
12. “Türk Anayasa Hukukunda Teamül Olabilir mi?”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 56, Yaz 1999, s.36-44.
13. “Vatandaşlık ve Milletvekilliği”, *Liberal Düşünce*, Cilt 4, Güz 1999, Sayı 16, s.90-91.
14. “İnsan Hakları Normlarının Anayasaüstülüğü Sorunu”, *Türkiye'de İnsan Hakları*, Ankara, TODAİE Yayını, 2000, s.25-46.
15. “La question de la hiérarchie entre les normes constitutionnelles”, *Annales de la Faculté de droit d'Istanbul*, Vol. XXXII, No 48, 1998, s.65-92.
16. “Fransız Anayasa Konseyi Kararları Kroniği: 1995”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 46, 1997, Sayı 1-4, s.159-167.

17. “La théorie d'Olivier Beaud”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 46, 1997, Sayı 1-4, s.129-157.
18. “Cumhurbaşkanı Kanun Hükmünde Kararnameleri İmzalamayı Reddedebilir mi?”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 58, Sayı 2000/3, s.31-42.
19. “Askerî Yargı Organlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Uygunluğu Sorunu”, *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 21-22, 1999-2000, s.77-93.
20. “Türkiye’de Hükûmetlere Nasıl İstikrar ve Etkinlik Kazandırılabilir? (Başkanlık Sistemi ve Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm Üzerine)”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 62, Eylül-Ekim 2000, s.25-47.
21. “Hukuk Fakültelerinin Giriş Puanları Üzerine Bir Deneme”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 58, Sayı 2000/4, s.39-61.
22. “Türk Anayasa Yargısında Anayasallık Bloğu Kavramına İhtiyaç Var mıdır?”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 55, Sayı 3, Temmuz-Eylül, 2000, s.81-103.
23. “Devletin Bir Unsuru Olarak 'Millet' Kavramı”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 64, Kış 2001, s.108-123.
24. “Cumhurbaşkanı-YÖK Çatışması”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 59, Sayı 2001/1, s.37-59.
25. “Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2001, Cilt 18, s.298-330.
26. “Uluslararası Andlaşmaları Akdetme ve Onaylama Yetkisi: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi” *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Nisan-Haziran 2001, Sayı 2, s.71-101.
27. “Yasama Dokunulmazlığı: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Temmuz-Eylül 2001, Sayı 3, s.71-101.
28. “Anayasa Değişikliği Gerekli mi?” *Türkiye Günlüğü*, Sayı 65, Bahar 2001, s.108-123.
29. “Anayasa Değişikliği Kanunları Hakkında Cumhurbaşkanının Yetkileri”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 59, Sayı 2001/4, s.35-53.
30. “Anayasa Değişikliğinin Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Bakımından Getirdikleri ve Götürdükleri”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 59, Sayı 2001/4, s.53-69.
31. “3 Ekim 2001 Tarihli Anayasa Değişikliği: Bir Abesle İştigal Örneği”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2002, Cilt 19, s.326-356.
32. “Anayasa Yargısının Meşruluğu Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 61, Sayı 3, Temmuz-Eylül 2006, s.131-166.
33. “Cumhurbaşkanının Seçimi: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi”, *Terazi: Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, sayı 9, Mayıs 2007, s.119-29.
34. “Hukukun Siyasetle İmtihani: Kim Sınıfta Kaldı?”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.5-16.
35. “Cumhurbaşkanının Seçimi Konusunda Bir Açıklama”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.17-23.
36. “Res Iudicata’nın Türkçesi Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61.
37. “Hukuk Eğitiminde Ders Kitapları Nasıl Olmalıdır? Institutiones’in Yaklaşımı”, *Terazi: Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, Sayı 15, Kasım 2007, s.99-103.
38. “Halkoylamasıyla Kabul Edilen Anayasa Değişikliği Kanunlarının Resmî Gazetede Yayımlanması Sorunu”, *Yasama Dergisi*, Sayı 7, Ekim-Kasım-Aralık 2007, s.5-17.
39. “Tabîî Hukuk ve Hukukî Pozitivizme Göre Adalet kavramı”, *Muhafazakar Düşünce*, Yıl 4, Sayı 15, Kış 2008, s.76-90.
40. “Parti Kapatmanın Kriteri Ne? Parti Kapatmaya Karşı Anayasa Değişikliği Çözüm mü?”, *Türkiye Günlüğü*, Yıl Sayı 93, Bahar 2008, s.24-31.

41. “Ergun Özbudun’un Türk Anayasa Hukuku Doktrinine Katkısı”, *in* Serap Yazıcı, Kemal Gözler ve Ece Göztepe (Ed.), *Ergun Özbudun’a Armağan*, Ankara, Yetkin, 2008, c.II, s.1-19.
42. “Hukuk Eğitiminde Arz ve Talep”, *Terazi: Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, Sayı 24, Ağustos 2008, s.175-194.
43. “Küreselleşme Sürecinde Hukuk Eğitimi”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl 6, Sayı 69, Eylül 2008, s.3021-3030.
44. “Halkoymasına Sunulan Anayasa Değişikliği Kanunlarında Halkoymasından Önce Değişiklik Yapılabilir mi?”, *Prof. Dr. Yılmaz Aliefendioğlu’na Armağan*, Ankara, Yetkin, 2009, s.557-572.
45. “İngiltere’de Parlamento Neden ve Nasıl Ortaya Çıktı: Malî Hukukun Anayasa Hukukundan Eskiği Üzerine Bir Deneme”, *Prof. Dr. Mualla Öncel’e Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2009, c.I, s.365-374.
46. “Üniter Devlet ve Demokratik Açılım”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 99, Güz 2009, s. 81-89.
47. “1982 Anayasasına Göre Din Eğitim ve Öğretimi”, *Prof. Dr. Tunçer Karamustafaoğlu’na Armağan*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010, s.317-334.
48. “5018 ve 6085 Sayılı Kanunlarda Bazı İdare Hukuku Terimlerinin Yanlış Kullanımı Üzerine: 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve 6085 Sayılı Yeni Sayıştay Kanununda Kullanılan ‘Genel Yönetim’, ‘Merkezi Yönetim’, ‘Kamu İdareleri’ Terimleri Hakkında Bir Eleştiri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2011, Cilt 60, Sayı 4, s.837-917.
49. “Sokak Düğünleri ve Hukuk”, *Zabunoğlu Armağanı*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2011, s.352-371.
50. (Gürsel Kaplan ile birlikte), “İdarî Eylemlerden Kaynaklanan Zararlara İlişkin Davalar Adli Yargının Görev Alanına Sokulabilir mi?”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 6, Kasım 2011, Sayı 63, s.36-41.
51. “Asli Kurucu İktidar - Tali Kurucu İktidar Ayrımı: TBMM Yeni Bir Anayasa Yapabilir mi?”, *in* Ece Göztepe ve Aykut Çelebi (Ed.), *Demokratik Anayasa: Görüşler ve Öneriler*, İstanbul, Metis, 2012, s.45-61.
52. (Gürsel Kaplan ile birlikte), “Bakan Yardımcıları Bakanlık Hiyerarşisine Dâhil midir?”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ocak-Şubat 2012, Yıl 24, Sayı 98, s.11-24.
53. “Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Görev Süresi Ne Kadardır ve Bu Görev Süresi Kanunla Belirlenebilir mi?”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 7, Şubat 2012, Sayı 66, s.36-50.
54. “Yorum İlkeleri”, *Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması*, Ankara, KHP ve TBB Ortak Yayını, 2013, s.15-119.
55. “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler”, *Legal Hukuk Dergisi*, Cilt 11, Sayı 122, Şubat 2013, s.37-82.
56. “Türkiye’de Bir Bilinmeyen: Isdar”, *Prof. Dr. Erdal Onar’a Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2013, c.II, s.897-950.
57. “Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kamil Dilek’e Açık Mektup”, *Güncel Hukuk*, Ağustos 2013, Cilt 8, Sayı 116, s.61-63 (Önce www.anayasa.gen.tr/rektore-acik-mektup.htm’de yayınlanmıştır).
58. “Yalova Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/yalova-yl.pdf (Konuluş Tarihi: 9 Ocak 2014). Makalenin bir özeti daha sonra burada yayınlanmıştır: *Güncel Hukuk*, Şubat 2014, Sayı 122, s.38-40.
59. “Hükümet Sistemimiz Değişecek mi?”, *Türkiye Günlüğü*, Bahar 2104, Sayı 118, s.62-69.
60. “Sulh Ceza Hâkimlikleri ve Tabii Hâkim İlkesi: ‘Sahur Operasyonu’ Hakkında Bir Açıklama”, *Güncel Hukuk*, Ekim 2014, s.46-49.
61. “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usûlü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9’uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”,

Rona Aybay'a Armağan (=Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120.

62. "The Question of the Rank of International Treaties in National Hierarchy of Norms: A Theoretical and Comparative Study", *Prof. Dr. Mehmet Genç'e Armağan*, (Ed. Kamuran Reçber, Barış Özdal ve Zeynep Özgenç), Bursa, Dora, 2016, s.21-46.
63. "Türkiye'de Hükûmet Sistemi Tartışmaları Üzerine Bir Deneme", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 125, Kış 2016, s.17-21.
64. "Elveda Kuvvetler Ayrılığı, Elveda Anayasa: 10 Aralık 2016 Tarihli Anayasa Değişikliği Teklifi Hakkında Bir Eleştiri", *Ankara Barosu Dergisi*, 2016/4, s.25-36.
65. "15 Temmuz Kararnameleri: Olağanüstü Hâl Kanun Hükümünde Kararnamelerinin Hukukî Rejiminin İfsadı Hakkında Bir İnceleme", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 75, 2017 Ocak, Sayı 1, s.39-68.
66. "'Devlet' Kelimesi Üzerine Bir Deneme", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 129, Kış 2017, s.5-9.
67. "'Devlet' Kelimesi Üzerine İkinci Deneme: 'Mülk', 'Dirjava' ve 'Gosudarstvo' Kelimeleri Hakkında Bazı Düşünceler", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 130, Bahar 2017, s.41-45.
68. "Sigara Haram mı?", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 137, Kış 2019, s.128-134 (İlk Yayın: www.anayasa.gen.tr/sigara-haram-mi.htm, 20 Şubat 2019).
69. "Türk Belediye Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 3 Nisan 1930 Tarihli Belediye Kanunu Fransa'dan mı İktibas Edilmiştir?", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 28, Sayı 1-2, Ocak-Nisan 2019, s.1-23.
70. "Osmanlı Mülkî İdare Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 1864 ve 1871 Vilayet Nizamnameleri Fransa'dan mı İktibas Edilmiştir?", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 52, Sayı 1, Mart 2019, s.1-32.
71. "Osmanlı/Türk Köy İdaresi Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 1864 ve 1871 Osmanlı Nizamnamelerinin Köylere İlişkin Hükümleri ve 1924 Köy Kanunu Fransa'dan mı İktibas edilmiştir?", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2019, Cilt 68, Sayı 2, s.413-443.

B. İNTERNETTE YAYINLANMIŞ MAKALELER

1. "Milletlerarası Andlaşmalara Kanun Üstü Bir Değer Tanınabilir mi? (Anayasa Değişikliği Teklifi Hakkında Bir Eleştiri)", www.anayasa.gen.tr/madde90.htm, 22 Mayıs 2004.
2. "Halkoymasına Sunulmak Üzere Resmî Gazetede Yayımlanan Bir Anayasa Değişikliği Kanununa Karşı Anayasa Mahkemesinde İptal Davası Açılabilir mi?", www.anayasa.gen.tr/anayasa-degisikligi-iptal-davasi.htm, 15 Haziran 2007.
3. "Hukuk Okumak İsteyen Üniversite Adaylarına Fakülte Tercihî Konusunda Uyarılar", www.anayasa.gen.tr/tercih-rehberi.htm, 1 Temmuz 2008.
4. "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Görev Süresi Hakkında Bir Açıklama", www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi-dolma.htm, 29 Ağustos 2012.
5. "Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kamil Dilek'in Akademik Kurulda Seçim Anketi Yapması Hakkında Eleştiriler", www.anayasa.gen.tr/ankete-elestiriler.pdf, 12 Ocak 2014 (Makalenin bir özeti şurada yayınlanmıştır: *Radikal*, 16 Ocak 2014).
6. "Uludağ Üniversitesi Rektörlüğünün Öğretim Üyelerine Gönderdiği 'Teşekkür Mesajı' Başlıklı E-Posta ve Anket Sonuçları Hakkında Gözlemler", www.anayasa.gen.tr/anket-gozlemler.pdf, 17 Ocak 2014.
7. "1982 Anayasası Hâlâ Yürürlükte mi? Anayasasızlaştırma Üzerine Bir Deneme", www.anayasa.gen.tr/anayasasizlastirma.htm (Yayın Tarihleri: 17 Nisan 2016, 25 Nisan 2016, 5 Mayıs 2016).
8. "Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu ve Doç. Dr. Murat Sevinç'in Kamu Görevinden Çıkarılması Hakkında Bir Açıklama", www.anayasa.gen.tr/kaboglu-sevinc.htm, 9 Şubat 2017.
9. "Anayasa Değişikliği Karşısında Anayasacıların Suskunluğu Üzerine Bir Deneme", www.anayasa.gen.tr/suskunluk.pdf, 20 Şubat 2017.

10. “Cumhurbaşkanlığı Sistemi mi, Başkanlık Sistemi mi, Yoksa Neverland Sistemi mi? 16 Nisan’da Neyi Oylayacağız?”, www.anayasa.gen.tr/neverland.htm, 24 Şubat 2017.
11. “16 Nisan’da Oylayacağımız Anayasa Değişikliği Bir ‘Suistimalci Anayasa Değişikliği’ midir?”, www.anayasa.gen.tr/suistimalci.htm, 1 Mart 2017.
12. “Referandum mu, Plebisit mi?”, www.anayasa.gen.tr/plebisit.htm, 5 Mart 2017.
13. “On the Silence of Turkish Constitutionalists in the Face of the Amendment”, International Journal of Constitutional Law Blog, at: www.iconnectblog.com/2017/03/on-the-silence-of-turkish-constitutionalists-in-the-face-of-the-amendment/ Mar. 16, 2017.
14. “‘Fesih’ ve ‘Seçimlerin Yenilenmesi’ Farklı Kavramlar mı? ‘Cumhurbaşkanının Meclisi Fesih Yetkisi Yoktur’ İddiası Üzerine Bir İnceleme”, www.anayasa.gen.tr/fesih-yenileme.html, 30 Mart 2017.
15. “Adalet Bakanı Bekir Bozdağ’ın ‘Fesih’ ve ‘Seçimlerin Yenilenmesi’nin Farklı Şeyler Olduğu Yolundaki Açıklaması Hakkında Bir İnceleme”, www.anayasa.gen.tr/fesih-bozdag.html, 31 Mart 2017.
16. “Referandumdan Önce Son Gözlemler”, www.anayasa.gen.tr/son-gozlemler.html, 9 Nisan 2017.
17. “Mühürsüz Oy Pusulası Tartışması: YSK’nın 16 Nisan 2017 Tarih ve 560 sayılı Kararı Hakkında Bir İnceleme”, www.anayasa.gen.tr/muhursuz.html, 19 Nisan 2017.
18. “YSK Kararlarının Kesinliği Üzerine”, www.anayasa.gen.tr/ysk-baglayicilik.html, 21 Nisan 2017.
19. “Demokrasi Nasıl Korunabilir? Uyuyan Devi Uyandırmak”, www.anayasa.gen.tr/dev.html, 26 Nisan 2017.
20. “Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığına Açık Mektup”, www.idare.gen.tr/auhf-acik-mektup.html, 4 Haziran 2018.
21. “Kamu Tüzel Kişiliği Ne İşe Yarar? K. Begüm İsbir’in Kamu Tüzel Kişiliği İsimli Doktora Tezinin Düşündürdükleri”, www.idare.gen.tr/kamu-tuzel-kisiligi.pdf, 4 Haziran 2018.
22. “Anayasa Mahkemesinin 19 Nisan 2018 Tarih ve 2014/5232 Numaralı ‘Kemal Gözler Kararı’yla İlgili Duyuru ve Açıklama”, www.anayasa.gen.tr/aym-gozler-karari-19-4-2018.htm, 10 Kasım 2018.
23. “Yargıtayın Enis Berberoğlu Kararı Hakkında Bir Açıklama” www.anayasa.gen.tr/berberoglu.html, 24 Temmuz 2018.
24. “Hukuk Nereye Gidiyor? Gözlemler ve Sorular”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-nereye-gidiyor.htm, 6 Aralık 2018.
25. “Demokrasi Nereye Gidiyor? Nerede Hata Yaptık?” www.anayasa.gen.tr/demokrasi-nereye-gidiyor.htm, 12 Aralık 2018.
26. “Sigara Haram mı?”, www.anayasa.gen.tr/sigara-haram-mi.htm, 20 Şubat 2019.
27. “Sigara Haram mı? (2): Eleştirilere Cevaplar”, www.anayasa.gen.tr/sigara-haram-mi-2.htm, 13 Mart 2019.
28. “Hukuk-Fıkıh İlişkisi: İslam Hukukçusu Kimdir?”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-fikih.htm, 19 Mart 2019.
29. “Hayrettin Karaman’a Cevaplar”, www.anayasa.gen.tr/karamana-cevaplar.htm, 28 Mart 2019.
30. “YSK’nın Kararı Hakkında Neden Yazmadım?”, www.anayasa.gen.tr/ysk-neden-yazmadim.htm, 24 Temmuz 2019.
31. “YSK’nın Bağımsızlığı Üzerine: Gözlemler ve Öneriler”, www.anayasa.gen.tr/ysk-bagimsizlik.htm, 25 Temmuz 2019.
32. “Hukukun Siyasetle İmtihani-2”, www.anayasa.gen.tr/ysk-imtihan.htm, 26 Temmuz 2019.
33. “Hukuk’ Kelimesi Kaç Yaşında? Etimoloji Bize Ne Söyler?”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-kac-yasinda.htm, 1 Ağustos 2019.

34. “‘İslam Hukuku’ Terimi Kaç Yaşında? ‘Fıkıh’ Yerine Ne Zamandan Beri ‘İslâm Hukuku’ Terimi Kullanılıyor?”, www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku-kac-yasinda.htm, 3 Ağustos 2019.
35. “Anayasa Mahkemesinin Usulsüz Alıntısı: Anayasa Mahkemesinin Ali Kızık Kararındaki Prima Facie İhlâl Doktrininin Sahibi Kim?”, www.anayasa.gen.tr/aym-usulsuz-alinti.htm, 19 Ağustos 2019.
36. “Akademik Dergi Yayıncılığı Üzerine Gözlemler ve Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/dergi-yayinciligi.htm, 22 Ağustos 2019.
37. “AÜSBFD Tarafından Reddedilen Bir Makalem Dolayısıyla”, www.idare.gen.tr/ausbfd-ret.htm, 23 Ağustos 2019.
38. “Osmanlı/Türk İl Özel İdaresi Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 26 Mart 1913 Tarihli Kanun-ı Muvakkat, 10 Ağustos 1871 Tarihli Fransız Kanunundan mı İktibas Edilmiştir?”, www.idare.gen.tr/oi-fransiz-etkisi.htm, 23 Ağustos 2019.
39. Kemal Gözler, “Gerekçeli Karar Kaç Ayda Yazılır? Davacısı Olduğum Altı Davada Bursa 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin Gerekçeli Kararları On Sekiz Aydır Yazmaması Hakkında Bir Açıklama”, www.anayasa.gen.tr/kac-ayda.htm, 6 Eylül 2019.
40. “Erişimi Engellenen Bir Web Sayfasının İçerik Sağlayıcısı Tarafından Yayıncıdan Çıkarılması Ne İşe Yarar? Erişim Sağlayıcıları Birliğinin Bir E-Postasının Düşündürdükleri (İçerik Sağlayıcıları İçin Bir Uyarı)”, www.anayasa.gen.tr/esbnn-epostasi.htm, 9 Eylül 2019.
41. “Altuğ Yalçıntaş’ın Cevabına Cevap: İtibarımı Editör ve Hakemler Üzerinde Baskı Kurlamak İçin mi Kullanıyorum?” www.idare.gen.tr/yalcintasa-cevap.htm, 4 Ekim 2019).
42. “Anadolu Hukukta Neler Oluyor? Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Bir Hukuk Felsefesi Hocasının Görevine Son Verilmesi ve Hukuk Felsefesi Dersini Vermekle Bir İlahiyat Fakültesi Hocasının Görevlendirilmesi Hakkında Bir Eleştiri”, www.anayasa.gen.tr/anadolu-hukuk.htm, 7 Ekim 2019).
43. “Hukukçu Olmayan Hukuk Dekanları: Türkiye’de Bazı Hukuk Fakültelerine Hukukçu Olmayan Dekan Atanması Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/dekanlar.htm, 12 Ekim 2019.
44. “Emir Kaya’ya Cevap: Hukuk Fakültelerine Hukukçu Dekan Atanmasını İstemek Hukukçuluk Fetişizmi Değildir”, www.anayasa.gen.tr/kaya-ya-cevap.htm, 18 Ekim 2019).
45. “Hukukçu Olmayan Hâkimler Sorunu-1: Hukuk Fakültesi Mezunu Olmayan Anayasa Mahkemesi Üyeleri”, www.anayasa.gen.tr/aym-h-o-uyeler.htm, 21 Ekim 2019).
46. “Hukukçu Olmayan Hâkimler Sorunu-2: İdarî Yargıda Hukukçu Olmayan Hâkimler (Uzun Versiyon)”, www.anayasa.gen.tr/idari-yargi-hakimleri-uzun.htm, 24 Ekim 2019).
47. “İlahiyat Nereye Gidiyor? Hukukun Sefaleti ve İlahiyatın Zenginliği Üzerine Gözlemler (Bırakın Sayılar Konuşsun!)”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm, 3 Kasım 2019).
48. “İlahiyat Nereye Gidiyor? (2) İlahiyatta Yüksek Lisans ve Doktora Sayıları Hakkında Gözlemler”, www.anayasa.gen.tr/ilahiyat-yl-doktora.htm, 7 Kasım 2019).
49. “Akademinin Değersizleşmesi Üzerine”, www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm, 24 Kasım 2019.
50. “Anayasa Candır: Ayşe Odman’ın Aynı İsimli Başlıklı Kitabı Hakkında Bir Tanıtım ve İnceleme Yazısı”, www.anayasa.gen.tr/anayasa-candir.htm, 29 Kasım 2019.
51. “Biga İİBF’ye Cevap”, www.anayasa.gen.tr/bigaiibf.htm, 2 Aralık 2019.
52. “Üniversitelere Girişte Tercih Yapmayan Aday ve Boş Kalan Kontenjan Olgusu Bize Ne Söyler? (Akademinin Değersizleşmesi Üzerine Makaleme Birinci Ek)”, www.anayasa.gen.tr/degersizlesme-ek.htm, 3 Aralık 2019.
53. “İlahiyatçı Hukuk Doçentleri Geliyor (mu?) Hukuk Temel Alanında Doçentliğe Başvuru Koşulları Neden Değişti?”, www.anayasa.gen.tr/docentlik.htm, 3 Aralık 2019.
54. “Üniversitelerde Yabancı Öğrenci Sayısı Sorunu (Akademinin Değersizleşmesi Üzerine Makaleme İkinci Ek)”, www.anayasa.gen.tr/yabanci-ogrenci.htm, 7 Aralık 2019.

55. “2019-2020 Öğretim Yılında Öğrenim Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmi Gazetede Yayınlandı mı? Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminde Karar Alma Sürecinin Etkililiği ve Rasyonalitesi Üzerine Bir Sorgulama”, www.anayasa.gen.tr/ogrenim-ucretleri.htm, 8 Aralık 2019.
56. “İslâm Hukukunun Değeri: İslâm Hukuku, Batı Hukukuna Alternatif Olabilir mi?”, www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku.htm, 16 Aralık 2019.
57. “Öğrenim Ücretlerini Belirleyen Cumhurbaşkanlığı Kararının 6 Ay Gecikmeyle Yayınlanması Üzerine”, www.anayasa.gen.tr/ogrenim-ucretleri-ek.htm, 24 Aralık 2019.
58. “Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminin Uygulamadaki Değeri: Bir Buçuk Yıllık Bir Bilanço”, www.anayasa.gen.tr/cbhs-bilancio.htm, 27 Aralık 2019.
59. “İslâm Hukukunun Değeri-2: Lâik Hukukun Kemirilmesi, İslâm Hukukunun Eleştirisi ve Savunulması”, www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku-2.htm, 8 Ocak 2020.
60. “Devlet Personel Başkanlığı Web Sitesi Neden Hâlâ Yayında?”, www.anayasa.gen.tr/dpb.htm, 9 Ocak 2020.

C. GAZETE YAZILARI

1. “TUS Örneği Tüm Alanlara Yaygınlaştırılmalı”, *Cumhuriyet Bilim-Teknik*, 10 Eylül 1988, s.1-2.
2. “Üniversitelerde Öğrenci Fazlalığı”, *Cumhuriyet*, 10 Ekim 1989.
3. “1999 ÖSS-Y Sonuçları Üzerine İlk Gözlemler”, *Cumhuriyet Bilim-Teknik*, 18 Eylül 1999, s.16, 21.
4. “ÖSS-Y Üzerine-2”, *Cumhuriyet Bilim-Teknik*, 13 Kasım 1999, s.16-17.

D. TARİHLE İLGİLİ YAYINLAR

Kitaplar

1. *Les villages pomaks de Lofça aux XVe et XVIe siècles d'après le tahrir defters ottomans*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2001, VIII+120 s.
2. (Necdet Zeki Gezer ile birlikte), *Yeniçiftlik Beldesi: Tarihi, Ekonomisi, Sosyal ve Kültürel Yapısı*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2003, VIII+288 s.; *Yeniçiftlik Köyü: Tarihi, Ekonomisi, Sosyal ve Kültürel Yapısı*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2014, XVI+848 s.

Makaleler

1. “Η Ομοσπονδικοποίηση της Ελληνοτουρκικής Πολιτείας του Αιγαίου”, *Εναύωμα*, Τεύχ ος 2 – Μάρτιος 1993, s.11-13.
2. “Les origines des Pomaks de Lofça d’après les tahrirs defters ottomans: 1479-1579”, *Turcica: Revue d’ études turques*, 1999, Tome 31, s.35-66.
3. “XV ve XVI’ncı Asırlarda Lofça Pomak Köylerinin İlk Müslüman Sakinleri”, *XIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2002, Cilt III, Kısım III, s.1397-1437.
4. “Biga’da Doksanüç Muhaciri Köylerinin Kurulması: Yeniçiftlik Örneği”, *Çanakkale* (İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.. Yayınları, 2007, (Cilt I. Savaşı ve Tarihi), s.571-595.
5. (Necdet Zeki Gezer ile birlikte), “Ece Gölü Tarihi”, *Biga’nın Değerleri Sempozyumu (Biga, 28 Ağustos 2008)*, Çanakkale, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Yayınları, 2008, s.93-125.

V. WEB SİTELERİ

1. Kuruculuk ve Genel Editörlük: “Türk Anayasa Hukuku Sitesi” (www.anayasa.gen.tr) nin Kuruculuğu ve Genel Editörlüğü (Nisan 2004’ten Bugüne).
2. Kuruculuk ve Genel Editörlük: “Türk İdare Hukuku Sitesi” (www.idare.gen.tr) nin Kuruculuğu ve Genel Editörlüğü (Nisan 2004’ten Bugüne).

Her iki site de Uludağ Üniversitesi internet sitesi altında 1998 yılında açtığım kişisel sayfamın genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

KİTABIN BÖLÜMLERİ CİLT I

- Bölüm 1:** Anayasa Hukukunun Bilgi Kaynakları
- Bölüm 2:** Anayasa Hukuku Kavramı
- Bölüm 3:** Anayasa Kavramı
- Bölüm 4:** Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu
- Bölüm 5:** Anayasanın Yorumu
- Bölüm 6:** Kurucu İktidar
- Bölüm 7:** Devlet Kavramı
- Bölüm 8:** Devletin Unsurları
- Bölüm 9:** Devlet Şekilleri I: Monarşi-Cumhuriyet
- Bölüm 10:** Devlet Şekilleri II: Tek Devlet-Bileşik Devlet
- Bölüm 11:** Federasyon (Federal Devlet)
- Bölüm 12:** Kuvvetler Ayrılığı Teorisi
- Bölüm 13:** Hükümet Sistemleri
- Bölüm 14:** Başkanlık Sistemi
- Bölüm 15:** Parlamenter Sistem
- Bölüm 16:** Rasyonelleştirilmiş Parlamenterizm
- Bölüm 17:** Demokrasi Kavramı
- Bölüm 18:** Doğrudan Demokrasi
- Bölüm 19:** Temsili Demokrasi
- Bölüm 20:** Yarı Doğrudan Demokrasi
- Bölüm 21:** Oy Hakkı
- Bölüm 22:** Seçim Sistemleri
- Bölüm 23:** Yasama Organı
- Bölüm 24:** İki Meclislik
- Bölüm 25:** Parlamento Üyeleri
- Bölüm 26:** Parlamentosların İç Yapıları
- Bölüm 27:** Yasama Fonksiyonu
- Bölüm 28:** Parlamentosların Görev ve Yetkileri

CİLT II

- Bölüm 29:** Yürütme Organı
- Bölüm 30:** Başkanlık Sisteminde Yürütme Organı
- Bölüm 31:** Parlamenter Sistemlerde Yürütme Organı I: Devlet Başkanı
- Bölüm 32:** Parlamenter Sistemlerde Yürütme Organı II: Bakanlar Kurulu (Hükümet)
- Bölüm 33:** Yürütme Fonksiyonu
- Bölüm 34:** Olağanüstü Yönetim Usûlleri
- Bölüm 35:** Yargı
- Bölüm 36:** Temel Hak ve Hürriyetler
- Bölüm 37:** Avrupa İnsan Hakları Hukuku
- Bölüm 38:** Uluslararası Anlaşmalar
- Bölüm 39:** Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi: Anayasa Yargısı

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi isimli bu kitap, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, araştırmacılara, bu alanın uzmanlarına ve uygulayıcılara yönelik, Fransızların "*traité*" dedikleri türden bir "inceleme kitabı"dır. Elinizde tuttuğunuz bu kitap, bu haliyle (iki cilt, toplam 2176 sayfa, içindekiler, bibliyografya, dizin ve sözlükler dâhil) Türkçede şimdiye kadar yazılmış en kapsamlı anayasa hukuku kitabıdır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece *anayasa hukukunun genel teorisi* konuları işlenmektedir. Türk anayasa hukukuna ilişkin benzer nitelikte bir inceleme kitabını 2000 yılında yayınlamıştık (*Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 2000, 1071 s.; 3. Baskı, 2019, 1408 s.). Türk anayasa hukukuna ilişkin konularda adı geçen kitaba bakılmalıdır.

Her cildin sonunda bir "bibliyografya" ve aratılan kavram, kurum, kural, ilke ve ismin kolayca bulunmasını sağlayan ayrıntılı "dizinler" bulunmaktadır. Birinci cildin dizininde 3500, ikinci cildin dizininde ise 3900 civarında girdi bulunmaktadır. Ayrıca ikinci cildin sonuna kitapta geçen Latince, İngilizce ve Fransızca özdeyişleri içeren bir "özdeyişler dizini" eklenmiştir. Bu dizinde 150 civarında özdeyiş yer almaktadır.

Türk anayasa hukuku doktrininin standart terimlere ihtiyacı vardır. Bu nedenle, biz bu kitapta geçen Türkçe teknik terimleri tırnak işareti içine aldık ve hemen yanlarına parantez içinde onların İngilizce ve Fransızca karşılıklarını italik harflerle verdik. Kitabımızda tırnak içinde verdiğimiz teknik terimleri alfabetik bir şekilde sıralamak ve her birinin yanlarına İngilizce ve Fransızca karşılıklarını çıkararak vermek suretiyle bir "*Türkçeden İngilizce ve Fransızcaya Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüğü*" oluşturduk. Aynı şekilde bir de "*İngilizce ve Fransızcadan Türkçeye Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüğü*" hazırladık. Birincisinde 2200, ikincisinde 2500 civarında sözlük maddesi vardır. Her iki sözlük de ikinci cildin sonunda bulunmaktadır.

Ön Kapak Resmi: "Wisdom" Sculpture by Frederick Wellington Ruckstull, Appellate Court Building, Madison Square Park & Vicinity - New York City (Fotoğraf Aaron Kohr, by fotolia.com).
Heykelin kaidesinde "*Every law not based on wisdom is a menace to the state*" yazıyor.

EKİN Basım Yayın Dağıtım

Şehreküstü Mah. Cumhuriyet Cad.
Durak Sk. No 2 Osmangazi / Bursa
Tel :0.224. 220 16 72 - 223 04 37
Fax :0.224. 223 41 12
e-mail:info@ekinyayinevi.com

ONLİNE SATIŞ
www.ekinyayinevi.com

ISBN TAKİM
ISBN: 978-625-7090-03-2
9 786257 090032

ISBN İKİNCİ CİLT
ISBN: 978-625-7090-05-6
9 786257 090056